Mohr

GIBBESIUS
ANGLUS

5950

LVDOVICI SEPTALII

PATRICII MEDIOLANENSIS,

Protophyſici Generalis Status Mediolani, & Actiuæ Scientiæ Publici in Patria Profeſſoris.

Animaduerſionum, & Cautionum Medicarum,

LIBRI DVO.

Septem alijs iam editis additi, Animaduerſiones, quę ad Vulnera curanda, & quæ ad componenda Medicamenta pertinent, continentes.

Ex libris J. A. Gibberij Britanni.

Patauij, Apud Paulum Frambottum. MDCXXX.

Typis Ioſephi Sardi, & Fratrum.
Superiorum Permiſſu.

WELLCOME LIBRARY INSTITUTE

Perilluſtri ac Excellentiſſ. Medicō SENATORI SEPTALIO L. F. Patricio Mediolanenſi

Paulus Frambottus

F. O.

SI verum eſt, quod in Phædro litterarum monumentis conſignauit Diuinus ille Plato, Animam humanam inſita propenſione voluntatis ad Bonum eligendum ac diligēdum, & naturali quadam inclinatione Mentis ad Verum intelligendum, uaſi duabus Alis, ad Superos eleuari: næ ſupra mor-lium conditionem ad Heroicum ac ferè Diuinum radum elata dicenda nobis eſt eſſe tua SEPTALIO-VM Familia, Doctiſſime SENATOR: In ea ſiqui-m plerique viri tum Sanctitate, tum Sapientia, ma-mè ſuſpiciuntur: ſed præ ceteris vt per eximiam aritatem ſummo Bono voluntate coniunctiſſimus ter Beatos colitur Sanctus SENATOR SEPTA-VS, olim Mediolanenſium Archiepiſcopus, a quo

nomen

nomen SENATORIS in eadem Proſapia nactus eſt:
ita per ſpectatam Doctrinã Primo Vero mente proxi-
ximus inter Sapientes eminet LODOVICVS SE-
PTALIVS, nunc Mediolanenſium Archiater, Pater
tuus; qui Philoſophiam & Medicinam tum plurium
voluminum editione, tum Lectura Canobiana, tum
mirifica Medendi Praxi adeò illuſtrauit, vt nomini
immortalitatem ſibi viuens apud omnes gentes iam
comparauerit. Horum Tu nunc æmulator egregius
& probatis moribus ad SENATORIS Sanctitudine
pergere videris, & liberalium Artium ſtudijs, velut
Septenis alis, ad paternæ Sapientię culmen egregio co-
natu ſcandere ſatagis. Quamobrem auitæ gloriæ, pa-
ternæque virtutis hæres, inter SEPTALIOS Heroas
Orbi clues, eumque Te præbes, cui meritò debeat
literatorum hominum monumenta ſacrari. Ego ve-
rò, qui dudum magno tuo Genitori mancipatus, tuam
etiam in clientelam ingredi cupio, commodum
planum ad eam iter mihi nunc paratum eſſe perſpi-
ciens per huius Operis à Patre tuo, noſtræ tempeſta-
tis Æſculapio, literis commendati, & à me typis ex-
cuſi, dedicationem; lubens ac libens occaſionem
hanc arripui. Spero namque gratam Tibi fore conceſ-
ſum in paternæ virtutis monumentò ſummum er-
Te animi mei cultum. Vale Vir ſublimis, & me in-
clyto Parenti tuo deuinctiſſimum, amare, ac fouere
perge. Patauij Calend. Iunij. MDC.XXX.

LV-

LVDOVICI SEPTALII PATRICII MEDIOL.

Protophyſici generalis Status Mediolani, & Actiuæ Scientiæ publici in Patria Profeſſoris,

Animaduerſionum, & Cautionum Medicarum

LIBER OCTAVVS.

Continens eas quæ ad Vulnerum curationem pertinent.

CVM tres eſſe curatricis medicinæ partes, διαιτητικὴν, quæ victu medetur, φαρμακευτικὴν quæ medicamentis, & χειρουργικὴν quæ manuali opere, ab antiquis, & recentibus medicis receptum ſit; cur poſtrema pars hæc adeo neceſſaria à reliquis duabus ſeiuncta ſit, vix animo cauſam ncipere valeo, niſi forte inani quodam faſtu aliqui de um dignitate detrahi ſibi cenſentes timerent, ne ſi ma- Chirurgicæ partis præſtantia

nibus operationes has exercuiſſent, inter operarios, & ma-nuales artifices connumerarentur. ſed ſi finis medici, qui ſanitas eſt, vnde rei cuiuſque præſtantia, & nobilitas de-ſumi debet, conſideretur; nunquam quiſpiam affirmauerit, quacunque ratione ea introducatur, illud dignitati ac nobilitati ſuæ eſſe obfuturum. Sed demus ſecare, vre-re, luxata membra reponere, fracturas componere, tere-brare, & id genus ſexcenta, ſi non alia ratione, ſaltem con-ſuetudine quadam, ingenuo homine indigna ab aliquibus iudicari; aut certè animi imbecilitate alios ab ijs operatio-nibus abſterreri; aut ob oculorum aut manuum affectio-nem aliquam impediri; certè imperfectam poſſidere hanc ſcientiam quilibet iudicari poterit, qui in tertia hac cura-tricis parte aut ſe non exercuerit, aut ſaltem eius præcepta & hanc curandi rationem optimè non calluerit: cum medicinæ pars ſit neceſſaria, & antiquos illos proceres Hip-pocratem, Galenum, Celſum, Paulum, & ex Mauritanis præſtantiſſimos quoſque in ea parte maximè excelluiſſe conſtet. Conqueſti propterea ſunt non pauci ex phil... tris, quod cum cautiones, & animaduerſiones in medico-rum gratiam, & vtilitatem publicas fecerim, quæ ad me-dici decorem, ad ægrorum victus rationem, ad ſangui... euacuationem, ad pharmaceuticem, ad febrium, & mor-borum omnium particularium curationem attinent; præ-ſtantiſſimam hanc partem adeo neceſſariam, in qua c... multo pauciores ſcriptis ſe ſe exercuerunt, tam alto ſil... tio præterierim. Quorum iuſtis querelis vt ex parte ſa-tisfacerem, decreui etiam in ea ingenium exercere, t... quod in illa tam multos errores committi videam in a... qua Hip. & Gal. & antiquorum omnium curandi ra... ne; tum potiſſimum quod nouus hic curandorum vu... rum modus totus in fouendo ferè ſolum calore natu... præcipuo naturæ benè operantis inſtrumento poſitus... in multis Italiæ partibus receptus, doctè admodum ac... quiſitè à Cæſare Magate libris duobus de vera med... tion...

Chirurgicæ obſeruationes cur hic additæ.

tione vulnerum, ſiue de vulneribus raro tractandis explicatus,& defenſus,& à me pluribus curationibus,& experimentis confirmatus id perſuadebat: vt in poſterũ mortales omnes cognoſcant, veram hanc eſſe vulnerum omnium, potiſſimum autem capitis,curandi rationem: quod per illam tutò,citò,& iucundè,quæ tria in omni medendi ratione procurari debent, homines ad ſanitatem deducantur. Quæ res,quamuis virum oẽm bonum, & ingenuũ medicum inuitare deberet ad eam amplectendã, ſumma tamẽ hominum auaritia potius effecit,vt quamplurimos habeat aduerſarios: & mihi difficillimum fuerit hanc perſuadere illamq; apud noſtros introducere: & niſi fæliciſſimi curationum huiuſmodi euentus veritatem hãc oſtendiſſent,vix fieri potuiſſet, vt modus hic curandorum vulnerum,potiſſimum capitis,à quopiam reciperetur;quod breuis hæc curandi ratio non omnibus placeat. Et quoniam primo loco in erroribus mihi verſandum eſt,qui in curatione vulnerũ potiſſimum capitis contingunt; cum etiam antiquam illã ex Hip.Gal. & alijs depromptam non reijciendam cẽſeã, ſi præcepta ab illis tradita ſeruentur:licet nouam faciliorẽ, tutiorem,& iucundiorem præferẽdam ſemper crediderim; in vtramq; & cautiones & animaduerſiones apponere optimum iudicaui, ſed dum in noua hac recenſenda curandi rõne,& in conuincẽdis multis erroribus verſabor,ingenuè profiteor quæ in vulneribus curãdis potiſſimũ capitis à me præponentur ex accuratiſſimis illis duob. libris excerpſiſſe, atq; pro arctiſſimo hoc meo ſcribendi genere breuiſſimè & cõpẽdiosè tradidiſſe:vnde etiam medicos oẽs adhortor, vt ex vberrimo illo fonte totã hanc, & integrã curãdorũ vulnerũ nouã rationẽ hauriãt;vt,quæ ab eo firmiſſimis rationibus ad fæliciũ experimentorũ confirmationẽ adducta ſunt,ipſi etiã nouis experimẽtis ſuis poſſint comprobare.

Vulnerũ curandorũ nouus modus præſtãtiſſimus.

Cæſaris Magati laus.

1. Vulnerum curandorum rationem duplicem eſſe, & maximè inter ſe oppoſitam temporibus ijs noſtris animaduerto; Antiquam vnam,quam Hip. Gal. & reliqui omnes

Vulnerũ curandorũ dupl. modus, antiquus,nouus

Medicinæ proceres & tradiderunt, & tum ipſi, tum cæteri omnes medici ad noſtra vſque tempora ſectati ſunt; quæ quotidie, quin & bis, & ſæpius in die ſoluuntur vulnera, deteguntur, filis abſterguntur, recentibus medicamentis, vt aiunt, nutriuntur; linamentis, penicillis, turundis, licinijs, tentis etiam dictis, ſplenijs, faldellis appellatis, vbi caua ſunt, aut ſimplicibus, aut vnguentis, aut linimentis imbutis impoſitis. Alteram nouam, noſtris temporibus natam, per multa iam Italiæ loca vagantem, ac receptam, in qua raro deteguntur ſoluunturue vulnera; tegumento fouentur, & citò curantur ſine vllo turundarum ſpleniorumue vſu. Primam illam ab antiquis inuentam, & à poſterioribus receptam, & approbatam, tot ſeculis experientia confirmatam, per quam tot vulnerati priſtinæ ſanitati ſunt reſtituti, reprobare nunquam auderem. At nouam hanc poſteriorem & faciliorem eſſe, minus moleſtam, & quod maioris eſt momenti, ſecuram magis, & per quam multo plures ſanitati reſtituuntur, quilibet oculis, & obſeruatione multarum curationum facile cognoſcere poterit. neque vero ea ſuis caret fundamentis, quæ vbi prius oſtendero, quomodo in vſum reuocanda ſit adducam, difficultateſque diſſoluam, quæ contra eam adduci ſolent; & in hoc præter inſtitutum aliquanto plus me extendam, quod in re noua & à quamplurimis exagitata verſemur, quæ apud multos ſpeciem habet paradoxi, quod veterum ſapientum doctrinam peruertere videatur, & ipſius Medicinæ candorem inuertere. Et quoniam duo continet noua hæc medendi ratio, antiquæ & conſuetę contraria; primum non eſſe quotidie, & frequenter ſoluenda, & detegenda vulnera, alterum ablegandas eſſe turundas, licinia, & quas faldellas appellant; in primo inſiſtemus primo loco in vniuerſum mox etiam ſecundum comprobare tentabimus, vt ad particulares curationes, & cautiones animaduerſioneſque circa illas tradendas verſari poſſimus.

Medendorum vulnerum noua rō longè præſtãtior.

2. Primo igitur aſſero faciliorem, breuiorem, minus

mo-

moleſtam, longeq; tutiorem curandi eam rationem vulnerum tam ſimplicium, quam compoſitorum, & cauorum, in qua rarò ſoluuntur, & deteguntur, ſed tegumento fouentur, eo modo, quo mox ſumus explicaturi. & quidem ex ratione; cum natura omnium morborum ſit medica, Medicus miniſter, & medicamenta inſtrumenta .ſ; enim caro ſit generanda, ſi oſſa fracta firmanda, ſi agglutinandum, ſi excrementa expellenda, præſtat hoc natura: Medicus igitur huc ſpectare debet, vt natura munia ſua exercere valeat: & cum medicus illius ſit miniſter, naturæ languentis robur augere debet, & quæ ipſam offendunt, aut impediunt, auertere, & remouere. quamobrem in eo artis repoſita eſt perfectio, vt laboranti naturæ, quam melius fieri poſſit, ſuccurratur. qui igitur curandi modus fælicius id præſtat, potior proculdubio erit cenſendus. Si igitur modum hunc vulnerum curandorum nouum cum antiquo in hoc conferamus, facilè illius præſtantia omnibus erit manifeſta. Conſtàt autem ſi tegumento, vt dicemus, vulneri appoſito, calorem partis foueamus, raroque vulnus detegimus, magis naturam foueri, illiuſque calorem conſeruari, & à quamplurimis, quæ illi officere poſſent, & impedimento eſſe, defendi; quam ſi communi modo quotidiè ſoluantur vulnera, detergantur, eiſdemque medicamenta, linamentis ſeu penicillis excepta imponantur: vnde neceſſe eſt, dum vulnus crebrò denudatur, & ambienti exponitur, calorem naturalem vulneratæ partis non leuiter offendi; tum quoniam ob naturalis tegumenti, ſcilicet carnis defectum, eius ſubiectum diſſoluitur; tum etiam quia ob ambientis qualitatem illius ſymmetria peruertitur, cum ſemper ambiens ſit latentibus noſtri corporis partibus, & naturali noſtro calore frigidior; vnde etiã copioſiora excrementa impedimento actioni ipſius naturæ futura, generantur. Addendum, partem, ob vulnus, diſſolutionem caloris, & refrigerationem, debiliorem redditam, ob noxiam etiam magis reddi ad fluxiones humorum excipiendas: quin

præterea ex frequenti vulneris ſolutione, ex contrectatio-
ne,& motu partis,ex deterſione,penicilliorumque & lina-
mentorum impoſitione,quæ etiam nõ rarò materiam ſup-
primunt,& compreſſione quandoque; dum ad pus elicien-
dum partes circumpoſitas premunt , & noua deligatione
ſemper aliquis dolor , & ſæpe etiam vehemens excitatur;
non leuis fluxionis occaſio eſſe poteſt . Amplius quotie
vulnus ſoluitur,ac detegitur, toties interturbatur, & à pro-
prio munere diſtrahitur natura. Neq; verò vrgẽt vtilitates
quas ex quotidiana vulnerum detectione prouenire aſſe-
runt; recentis medicamenti , quod naturam modo ad pu
promouendum , modo ad generandam carnem adiuue
quotidiana applicatione ; & crebra vulneris ab omnibu
excrementis abſterſione. Iam enim oſtenſum eſt,non eſſ
neceſſariam quotidinam illam abſterſionem , quæ fit &
manuali operatione per ſe , vel cum medicamentis abſter-
gentibus; verùm ex accidenti tantum,ob defectum calori
naturalis , & ob intemperiem partis vulneratæ: & quo
medicamenta quotidiè non imponatur. Iam enim docu-
mus naturam perficere , quod à medicamentis expecta
ſolet; maiuſque damnum ex quotidiana medicamentoru
impoſitione proficiſci quam vtilitatem . ſed docebimu
præterea non omninò hac curandi noua ratione,deſtitut
medicamentorum auxilijs relinqui vulnera ; ſatis tame
raram eſſe debere illorum appoſitionem: vt inferre licea
veriſſimum eſſe quod à Gal. 6. Meth. med. c. 2. diceb
tur, methodum non ſolum meliora medicamenta , qua
prius,verum etiam vniuerſum curationis modum inueni
poſſe. & 5. de ſan. tuenda ca. 11. fidem eius,quod ratio
inuentum eſt,experientiam comprobare. & quod 6. M
med. 2. præcedere debere, quæ à vera methodo perficiſ
tur,remediorum inuentionem; huic verò experientiam
certiorem etiam fidem ſubſcribere. In Magno hoc noſt
valetudinario in quo per annos quadraginta medendis
gris operam dedi, cùm in portione illa cuius curam ſuſ

peram:

peram ſpatio vnius anni plerique ex vulneratis in capite curari,ſecus quam optabam, antiquo more frequenti vulnerum ſolutione,detectis vulneribus,turundis, licinijs, faldellis appoſitis, frequentibus terebrationibus, & ſcalpturis eſſent medicati,& plerique interijſſent: occaſione Aſteirſis bellicum Chirurgus, cui illorum cura demandari ſolebat,diſceſſiſſet,operario,qui illi inſeruiebat,iniunxi,vt noua hac medendi forma vteretur, tegumento, inunctione labiorum ex oleo Hiſpanæ, vel oleo abietino, & ſolum bis aut ter detecto vulnere,ſemel tantum terebratione in vſum ducta,rarò etiam ſcalpro,teſtor Deum, & præfectos viros per illuſtres,& miniſtros omnes,qui adhuc viuunt ex quatuordecim vulneratis in capite, vnum ſolum interijſſe; & inter hos tamen tres fuerant vulnerati cum oſſis caluariæ, & membranarum inciſione, vnus ex caſu ab alto cum oſſis retroceſſione, & duo cum rima in oſſe. ſed cum Chirurgus iterum redijſſet, nolletque vlla perſuaſione ab antiquo curandi more recedere,& infeliciter curationes ſuccederent,perſuaſionibus, ratione,& exemplis tandem conuictus manus dedit, vt nouus is curandi modus introduceretur, aquieuit, felici iam ſucceſſu. ex quorum vulnerum curatione,vt quæ magis negocij,quam reliqua,curantibus afferant,vulnerum in alijs corporum partibus exiſtentium curandi modus collectus eſt, & paulatim introducitur. Quod ſi facilitatem, & celeritatem curationis ſpectemus, affirmare certò poſſumus, multo facilius in hac omnia tranſigi, quod ne vigeſima quidem pars excrementorum generetur, nec ſemper in ea neceſſarium eſt oſſa abſcedere; quod in longum protrahere ſolet curationes. Quod ſi etiam vulnus ſit non ſine oſſis abſceſſu, quilibet comperiet longe citius os abſcedere nouo hoc curandi modo, quam communi; & ſæpius etiam in minori longe quantitate. Si igitur facilius,& celerius hoc modo ſanantur vulnera, aſſerendum etiam erit, tutius id perfici; cum enim natura ſit, quæ vulnera ſanat, ſi citius

ſanitas introducitur : ſignum eſt aduerſus impedimen-
præualere naturam . at quò magis præualet hæc, eò mag
tutò fieri curationem, nemo, arbitror, inficiabitur. Quod
tertiam partem à Gal. traditam 14. Meth. met. c. 13. re
ſpiciamus, vt curatio fiat quantum magis fieri poſſit ſin
dolore, quis negauerit hanc præualere, qui conſideraue
rit, quantum æger diſcrutietur, cum Medicus accedit a
diſſolutionem vulneris, importunamque illam abſterſio
nem, turundarum vel ſpleniorum introductionem, & m
dicamentorum appoſitionem. At per noſtrum modum l
beratur à tot animi anguſtijs, à corporis doloribus. Lib
rantur vero etiam à tot expenſis. Hincque modus is add
difficilis eſt ad perſuadendum chirurgis.

Argum. ſolutio corũ qui illi aduerſantur.

3. Neque tamen, quæ aduerſus hunc curandi modu
obijciuntur, vim vllam habent. Primo enim duplex illu
excrementorũ genus, quæ in omnibus vulneribus genera
dicebat Gal. 4. Meth. med. tenue, & craſſum; quę carn
generationem impedire idem dicebat 3. Meth. 9. nil
faciunt; quando calore natiuo partis conſeruato, eoru
minima pars generatur, cuius tenuior pars per inſenſibile
halitum diſſoluitur, craſſior verò, quæ minima eſt, per i
neum paratum effluxum à natura extra pellitur; aut p
interualla detergitur; neque in id quod adeo noxium e
iniurias nempe ambientis incurrimus, neque calorem d
ſipamus; neque periculum eſt, ne ex retento pure vl
reddatur ferinum, quod verendum admonebat Hip. lib.
locis in homine; nam robuſta natura per paratum eff
xum illud expellit. Cum pręterea per hanc curandi
tionem tota curatio naturę committatur; non adeo ſa
detegenda erunt vulnera, neque adeo frequenter muta
ſunt medicamenta, & cùm eo modo citò ſanitas intro
catur, ſatis erit vna, aut altera, aut ad ſummum tertia
rectione, ad morbi ſtatum cognoſcendum, abſtergenda
ea illa excrementa, & ad mutationem, ſi opus fuerit,
dicamentorum. Neque frequens inſpectio neceſſaria

ad

ad humectationis partis cognitionem, vt proportione correſpondentia medicamenta ſiccantia applicare poſſimus, quod requiri cenſebat Galen. 3. Meth. 3. quia in noſtro hoc curandi modo, excrementorum cura medicamentis applicitis non committitur, ſed naturæ, & naturali calori; ideo in ea fouenda maxime in eo inſiſtitur. At ſaltem, inquiunt, quotidie ſoluemus, vt ſtatum vulneris cognoſcamus, futura prouideamus, & pręſentia cognoſcamus, & quod agendum ſit inueniamus. Quaſi verò etiam mentis oculis quamplurima medici non proſpiciant! pruritus, eroſio, forma doloris, fœtor, ſanguinis fluxus, dolor cum pulſu, febris horrifica, grauitas in parte, puris effluęntis conditio, & alia multa admonebunt de conditione vulneris, & puris, illiuſue retentione, inflammatione, gangræna, & alijs, quæ detectionem perſuadent, vt auxilijs præſto eſſe poſſimus, aut eleuato à parte inferiori aliquantulum tegumento multa videre, & in multis prouidere poterimus. Addunt, quomodo præceptum Hip. lib. de Officina med. faſcias, & lintea debere eſſe munda, ſi adeo rarò ſoluantur vulnera, verum erit? At lintea ipſi medicamentis infecta ſuperponebant, quæ cum pure conſpurcarentur, & pruritum, & inflammationem inducere poterant. At nos pura, & munda cauis vulneribus apponimus, vel potius ſuperponimus, ad munditiem, exſiccationemque vulneris, & partis calorem fouendum. Pręterea quam minimum puris in huiuſmodi curatione generatur, quod etiam efflu-xum habet: quin præterea non prohibemus conſpurcata quandoque lintea detrahere, mundaque illorum loco ſupponere, modò fiat citra vulneris detectionem. Appoſita, dicunt, nec mutata lintea exitus halituum ſupprimunt. 2. de off. med. 26. & Galen. 6. Meth. c. 5. vnde vulnerata pars diſtenditur, & morſus in parte excitant; partis temperiem viciant, & ſanitatem impediunt. Verum neque deligationes adeò ſtrictæ eſſe debent, vt exhalationem impediant, & ſi puri ad exitum paratum eſt effluuium, ſubtiliori

liori exhalationi multò magis paratus erit exitus. quamuis per quotidianam detectionem magis commo- dè exhalent hi vapores : maius tamen ſequitur malum ex diſſolutione caloris,& ſpirituum,quam ex illorum eua- poratione bonum. cum præterea multa ſint ad præſage attinentia, quę ſine vulneris inſpectione laterent, cu tamen eorum cognitio ſit neceſſaria : vt quæ ſcribunt ab Hip. primo predict.T. 18. quinta Aphor. 65.66.67. 6. ſect.Aph.4. omnia ad præſagia ex varia vulnerum co ditione deſumpta facienda, quæ non niſi quotidiè ſolu vulneribus præſagiunt : Frequens illa detectio ea ma feſta ſolum faciet; tegumentum autem perſeuerans abſc det. Ad quod dicendum præſagia huiuſmodi in vulner ria quauis curatione eſſe neceſſaria, & ſtatum vulneris ſe cognoſcendum. At quod ad cognitionem ſtatus vuln rum, & ſuperuenientium ſymptomatam neceſſaria crebra detectio, id eſt quod negamus. Iam enim oſte ſum eſt, quomodo ſine ea inſpectione ſatis hæc cognoſc mus. At, inquiunt, arcenda eſt à vulneribus mordicatio la, & pruritus, quæ ſæpe adeo infeſtant,vt ferri nequea ex Hip. & Gal. pri. de Fract. 39. & ideò ob pruritum luit partem etiam fractam diſſolui,& aqua tepente foue & id faciendum dixit Gal. vt ſeroſi & ſalſi vapores ibi tenti diſflari poſſint,leniatur dolor,& tollatur prurigo: verò non obtineri poteſt,niſi per vulneris ſolutionem poribus acribus,& humoribus ichoroſis euacuatis. Reſp dendum, rarò id euenire, aut ſaltem non adeo vehemen ter,vt ad ſolutionem vulneris vrgeat: quod ſi perferri n poſſit;ſi aliter conſuli non poteſt, ſoluendum erit vuln id verò non erit per ſe ratione illius morbi; ſed ob an xium ſymptomata, & paulo poſt caſus adducemus in q bus ſoluendum erit vulnus.quandoque enim ob vrgente affectum à regulari curatione recedere cogimur; imo q doque morbum omnino negligimus, vt ſymptomati genti obſiſtamus: & aliquando etiam notrum morbum

duci-

ucimus, & quaſi inſanabilem, vt periculum ex alio pen-
ens, vel ipſam mortem inde imminentem effugiamus.
t, addunt, dicebat Hip. modum illum, qui ſanitatem in-
ucit, non eſſe immutandum; at per modum antiquum,
er quem ſępe ſoluuntur, deteguntur, abſterguntur vul-
era, & noua ſępe medicamenta induntur, experientia do-
et multa vulnera ad ſanitatem perduci; igitur eo relicto,
lium introducemus? At idem Hip. lib. de veteri med.
icebat nouam ſemper artibus, & potiſſimum medicinæ
eri poſſe acceſſionem. Sic multa ex antiquis ab Hip. ip-
o & Galen. tradita exoluerunt, melioribus multis noſtris
mporibus repertis. Non negamus communi illo curan-
modo ſanari vulnera, quia tamen noua hæc medendi
tio tutior eſt, facilior, breuior, & cum minori dolore, &
oleſtia; præſtat in hac omnino inſiſtere. Sed adhuc in-
iunt; non eſſe methodum vniuerſalem: quaſi verò in
nnibus methodis, & regulis ſuæ non adſint exceptiones.
que ob hanc cauſam cautiones has medicas in vnum
llegi; quod in hoc etiam curandi modo præſtabo, vbi
ius docuero, quomodo hac curandi vulnera in genere
tione procedendum ſit; tradam enim occaſiones, in qui-
s, ab ea ſit recedendum, & ſoluenda, & detegenda vul-
ra. neque enim regulæ medicæ perpetuæ ſunt veritatis
inimo neceſſarias dicere poſſumus, quod ab ijs receden-
m non ſit, niſi adiunctorum ratione. Regula medica eſt
acceſſionibus ab alimentorum exhibitione abſtinendū
e; at quandoq; in acceſſione nutrire ægrum cogimur. In
is fractura iubet Hip. l. de fract. poſt appoſitionem feru-
um non ſoluendum eſſe vulnus, niſi poſt vigeſimū diē:
ndē ipſe ſcribebat, ſi ferulis alligatis, aliqua, ne oſſa pro-
ſe habeant, ſuboriatur ſuſpicio, aut quod ſit aliud quod
orantē hominem infeſtet, circa dimidium illius tēporis,
t etiam parum ante, ſoluendum eſſe, & religandum, &
al. libr. pr. de fract. cap. 43. dicebat ſemper medicus at-
ndere debet ei, quod magis vrget; nec huiuſmodi præ-

cepta perinde atque lex habenda ſunt, quam violare neſ[illegible] ſit, vbi omnia ſecundum rationem non ſuccedant. Vrgee[illegible] præterea non eſſe bonam methodum hanc medendi, qu[illegible] non ſit vniuerſalis, nec omnibus huiuſmodi malis idone[illegible] namque ſi vulnus fuerit cauto telo inflictum in parte n[illegible] uoſa; ſit item anguſtum, & ſtricti orificij, vt pus exeat, n[illegible] ceſſe erit quotidie manibus comprimendo pus exprime[illegible] & præcipuè, ſi orificium ſurſum ſpectet, aliter ſerinum [illegible] cus fieret; Prçterea in linguç vlceribus inanis erit is mod[illegible] cum nulla reperiatur materia, quæ tamdiu adhærere p[illegible] ſit, nec deligatio adhiberi poſſit, nec tegumentum: qu[illegible] idem eueniet in vulneribus internarum partium. Dice[illegible] dum enim; quod licet morbus per ſe requirat talem cur[illegible] di modum, quandoque tamen conformatio, vel ſitus p[illegible] tis, eum non admittit. Qui quotidie ſoluunt vulnera [illegible] tiquo more, quomodo illum defendent in linguæ, hepa[illegible] pulmonum, & aliarum internarum partium vulneribu[illegible] quomodo ellychnia, tentaſue vnguentis illitas apponent[illegible] extrinſecus lintea vnguentis, aut alijs medicamentis illi[illegible] Neque reijciendus eſt modus is curandi, quod Hip. & [illegible] tiqui illi, illum non tradiderunt. Artes enim perfectæ [illegible] per additamenta: nec primi omnia inuenerunt, quam[illegible] principia inuenerint. vnde multa inueniri poſſunt; &[illegible] dies inueniuntur, multaque adhuc latere cenſendum [illegible] quæ temporis beneficio cognoſcentur.

Splenior*ũ* & turunda rum vſus damnãdus & cur.

4. Cum noua hæc medendorum vulnerum ratio rar[illegible] inducat vulnerum ſolutionem, & rariſſimam eorumd[illegible] detectionem: non erit dubitandum per eam reijci à curatione genus omne turundarum, penicillorum, & ſ[illegible] lium: abſurdum enim eſſet tanto temporis interuallo [illegible] rundas, ellychnia, ſoleniaue, ſiue ſicca, ſiue medicame[illegible] imbuta, quæ iam etiã, & pure, & ſeroſis humoribus rep[illegible] intumuerunt, in cauo vulnere firmari; quibus, & diſte[illegible] rentur partes, & dolorem inferrent, & retineretur pus, q[illegible] maiorem putredinem dum conciperet, ſerinum vlcus

duce[illegible]

lluceret,de quo Hip. lib. de locis in homine. Quod cum ideò in huiuſmodi morbis ſit conſuetum, & omnibus familiare; operæpretium me facturum arbitror, ſi diligentiùs rem expendero. Vt igitur veritatem hac in re eruere facilitùs poſſim, finem perpendere expediet, ad quem in vſum ſplenia hæc ſunt deducta. Si Guidonis Cauliacenſis caſus conſideremus octo, in quibus linamentis vtendum, ad fines varios, pauciſſimos inueniemus, in quibus illis vti expediat. Non enim, vt aperta ſeruentur caua vulnera, vt e profundis ichores abſtergi poſſint, & pus expurgari; im enim oſtenſum eſt tegumento, & linteis foto calore naturali, pauciſſima generari excrementa, & ichoroſa, & ſalſa, pauciſſimamque ſaniem; quæ cùm temperatam ſubſtantiam producat caloris natiui vigor, parato arte effluuio, in fundo non firmatur, ſed efflluit. Non ſolum autem, quod ſecundo loco proponit linimenta in carnis generationem faciunt, ſed apertè obſtant; per illa enim impeditur natura ijs quaſi oppreſſa. In alteratis ab aere, tertiò neceſſaria eſſe dicit, vt mundificentur. At illorum potius appoſitio ambienti præbet occaſionem os alterandi, & carnem; quam alterationem rara nos detectione maximè euitamus. In contuſis, quem quartum caſum facit, ſi in molliuta carne puris generatio attenditur, ad eam ſplenia nil faciunt, aut turundæ; cum oſtenſum ſimus illas potius obeſſe; ſi in duro, vt in caluaria, tunc turundas recipimus, quando manuali operatione opus eſt, vel oſſa abſcindenda erint, vt dicemus. Tantum abeſt autem, vt apoſtemate laborantibus, aut vlceratis vulneribus conueniant turundę, & ſplenia; vt manifeſtum reddat experientia nihil eſſe, quod magis dolores excitet, & inflammationes, quam horum vſus. Non negamus ſoluenda in his caſibus eſſe vulnera, & ſæpius manu medica ſuccurrendum: at negamus præſtari vulneris per ſe ratione; ſed ad id cogimur ſuperuenientium morborum cauſa.

Finis enim, cuius gratia fuere inuenta, verus multiplex

Finis ſpleniorum, & quem in vſum veniant.

plex eſt: nam & vt alicuius vlceris orificium hians co
ſeruetur, quo pus liberum habeat exitum, ne ferinum i
cus ex retento pure reddatur, de quo Hip. lib. de locis
homine: Et vt os magis amplum reddatur, vel in am
tudine, quam habet, ſeruetur, vt ſi qua manualis opera
in oſſe ſit præſtanda, quod in vulneribus capitis cum co
læſione ſæpenumero contingit; vel aliquod in vulnere
tentum corpus extrahi debeat, id fieri commodè poſſit
que illorum ope idoneum medicamentum parietibus
neris melius hæreat.

Splenia non neceſſaria ad puris expurgationem.

6. Neque verò ex primo dicto turundarum fine,
erat vt hians vulneris anguſti os aperiatur, nos in cõm
vſum trahere poterunt in quo penicilli introducuntu
puris & excrementorum liberam expurgationem di
to vulnere, & effluxu parato: tantum enim abeſt, v
frequentem hunc vſum turundarum & ſpleniorum e
xus liber puri comparetur, vt potiùs per ea materia
neatur, in illiſque imbibatur, atque os obſtruatur, effl
que impediatur: ad abſtricti enim orificij dilatation
vt facilior materiæ effluxus paretur, bis aut turundi
ſimplicibus ex filis lineis aut ex ſpongia compreſſa &
torta, aut ex medulla ſambuci, aut cannæ ſorgi, vel ra
gentianæ ſolum reſpicientes, illis aliquando parcè
dum dicebamus, non pro vera, & immediata vulnera
ratione, vt illi faciunt. quinimo hæc quandoque in
venire poſſunt, non ad vulneris veram curationem
vnio partium & agglutinatio impediatur, aut ob cõ
tum alterum affectum, vel vt portio aliqua oſſis, aut
rius rei liberum exitum obtinere queat. At ſi vulnus
ſit & profundum, nullus turundarum aut ſpleniorum
ſe pro curatione vſus eſſe poteſt; ſiquidem quod gen
tur in vulnere, deliteſcere in tali vulnere ac retine
poterit. neque periculum eſt labia, prius quam op
poſſe vniri, cum ſupponamus in magno & cauo v
non parum inter ſe diſtare, potiſſimum cum in co

vulnerum non coaleſcere partes diſiunctæ poſſint, antequam caro ſubiecta noua ſit producta vt nec hæc bona producitur, niſi conueniens in eius generatione præcedat diſpoſitio, quæ iunctam habeat puris generationem, & expurgationem. Qua ratione dicebat Hip. lib. de vlceribus, Vlcera non purgata non committi, quamuis adducantur; & ſi etiam adducantur, neque etiam ſponte ſua coire.

7. Neque etiam admittenda ſunt ſplenia hæc, ne claudatur pars ſuperior vulneris, ante quam profunditas vulneris carne ſit repleta: aſſiduus enim excrementorum effluxus per externas partes vulneratas impedit labiorū coitionem ante repletionem cauitatis carne; maximè cū ſciamus citius ſemper generari carnem in fundo, vbi calor naturalis eſt robuſtior. mirum enim apparet naturæ artificium in vulnerum curatione, dum benè operatur, quę paulatim cauitatem repleat, & vniat, orificium ſeruans ad excrementorum expurgationem, donec cauitas repleta, & nihil ſit amplius, quod expurgari poſtulet. *Spleniorū vſus non neceſſarius ne in parte ſuperiori caro creſcat.*

8. Neque dubitandum eſt, mollem illam, & fungoſam carnem generari, ob quam linamenta cenſent aliqui eſſe neceſſaria. In hoc enim curandi generare, in quo calor naturalis fouetur, neq; tot vnguenta humida introducuntur, non ſuccreſcit caro hæc mollis, aut ſaltem non tanta, quæ puris expurgationem poſſit impedire; ſi qua verò leuiter accreſcit, in vna aut altera detectione puluiſculis exſiccātibus, aut lineis filis ſiccis facilè tolli poteſt. *Neque ad fungoſam carnē impediendā.*

9. At ne quidem ſplenia admittenda ſunt, vt illis mediantibus medicamenta, & profundas partes, & parietes vtrinque vulneris attingant, iam enim ſuppoſitum eſt non eſſe neceſſariam hanc crebram medicamentorum applicationem, ſed potius noxiam: quod ſi quandoq; neceſſaria fuerit vis alicuius medicamenti, neq; etiam neceſſitas nos adducet id præſtandi per ſplenia, vel faldellas, vt vocant, vt vis medicamenti id præſtet: ad hanc enim rem præſtandā Gal. 3. Meth. 4. non turundis vtitur, ſed medicamentum *Neque ad ſananda labia vulneris,*

liquat

liquat, vt quaquaverſus, & ad fundum permeet. ſemp[er] enim ſupponimus idoneum effluxum adeſſe pro expurgatione materiæ. nos vt dicemus ſemel, aut iterum, ter[...] ſoluto vulnere, ſtylo cum filis parietes vulneris, & part[es] neceſſarias delinimus.

Penicillorum, & turundarum damna.

10. Turundarum igitur, penicillorum, & ſpleniorum vſus per ſe in vulnerum curatione, & non niſi tribus illi[s] jam enarratis caſibus, aliunde deſumpta occaſione, inut[ilis] eſt, imò noxius, omninoque ablegandus. Partem en[im] comprimunt, ac diſtendunt, eidemque ſunt oneri, vnde, [...] ad commouendam fluxionem ſunt idoneæ pure, & aff[...] xu materia imbibitæ; & partem diſtendunt; & mala co[n]cepta qualitate vulneri quam maximè officiunt. Hoc [...]

Hip. penicillorum vſus deprobatus.

ſuper habent, quod pus, & imbibitione, & obſtruendo [...] tius ſupprimant quam euacuent; niſi ſint cannulatæ. H[...] Hip. 5. Epid. in Maſſilienſi, cui currus onuſtus ſuper [...] ſtas inductus coſtas confregit, reprehendit medicos, qu[i] inductis penicillis, pure retento, mortem induxerint. Hi[...] lib. de vlceribus in principio impeditum effluxum p[...] per turundas reprehendit, & paſſim per totum illum [li]brum videre licet nullam penicillorum, ſpleniorumue [...] curatione mentionem feciſſe; ſed illitionum, & inſper[...] num liquorum; cum eorum alioqui in fiſtularum cura[tio]ne mentionem fecerit. Libro quoque de vulneribus ca[pi]tis apertè linamenta reprobat, niſi ad amplum reddend[um] vulnus, quando in oſſe operari oporteat. Vnde abſol[utè] ea in capitis vulneribus reijcit dicens; Vlcus in capite n[ul]lo humore humectare conuenit, ac ne vino quidem, nec[...] cataplaſmate contegere, neque linamentis curationem [fa]cere. & infra; At in reliquo capite vlcus neque linam[en]tis, neque cataplaſmatis, neque deligatione curare apo[rtet] ſi non & ſectione opus habet. quin nec lib. de fractur[is] articulis, vbi de fractis & luxatis agit cum vlcere, vl[...] ſpleniorum aut turundarum facit mentionem. Neq[...] uam quæ ad vſum turundarum confirmandum afferu[ntur] ali[...]

aliquid concludunt. Quod enim per huiuſmodi in cauis vulneribus dicunt parandam eſſe viam exitui puris, ne eo retento vlcus ferinum reddatur, aduerſus eos concludit; ex ijs enim potius exitui puris via occluditur, quo retento & mala qualitas in eo concipitur, & fluxioni maiori ad partem laborantem datur occaſio, & partis vulneratæ diſtenſioni; vnde & dolores, & inflammationes, & retenta materia, & prauis halitibus eleuatis, febres non rarò excitantur. Addere illud certè poſſumus turundarum, & ſpleniorum hac impoſitione protrahi morbos; quod tamen aliquibus non diſplicere video dum enim ſplenijs vulnus replent ærorum crumenas exhauriunt. Non igitur ſplenijs, & tentis, faldellis, replendo vulneris cauitatem, exitus puri paratur, ſed impeditur; ſi verò vulnus vacuum relinquitur, materia purulenta nullum reperiens impedimentum facile effluere poteſt. At dicet quiſpiam ſi turundæ tot mala inuehunt, quomodo ex ipſorum vſu tot vulnerati ſanitati reſtituuntur? Natura medica morborum eſt, & robuſta errores corrigit; cumque frequentius ſoluatur vulnus & detergatur, diutiùs in cauitate non retinetur ſanies; & quamuis maior puris quantitas generetur, expurgatur tamen, & adiacentes partes puriores redduntur, vnde ſuccreſcit caro, & tandem fit partium agglutinatio, & cicatrix. At è noſtro hoc medendi modo natiuus calor vegetus remanet, non diſſlantur ſpiritus, melius naturales actiones celebrantur, & ſubinde minor excrementorum, & puris quantitas generatur, caro bona citius ſuccreſcit, facilior ſit agglutinatio labiorum, & magis æquabilis, & denique pulchrior cicatrix, & ſine cauitate ...

11. Ex ijs, quę hactenus dicta ſunt, facile colligere poſſumus, quod licet in curandis vulneribus multæ ſint indicationes curatiuæ vniuerſim, glutinandi, ſuppurandi, carnem generandi, cicatricem inducendi; in duos tamen ſcopos per modum hunc curandi propoſitum reduci, con- *Vulnerũ curandorũ in noua hac curãdi rõne indicationes.*

ſeruationem,& robur caloris naturalis; cuius proprium er
ea, & alia ſimilia munia perficere ; atque in remotionem
eorum,quę impedire,& irritum facere illius opus poſſun
quamuis etiam actione hac calori naturali & eius actio
ſuccuratur,& ijs,quæ illius actionem impediant,illumqu
debiliorem reddant; quamuis in ijs ſæpe ope medici natu
ra indigeat; vt cum peregrina corpora,quæ in vulnere fu
rint manuali operatione ſunt auferenda; quando diſtant
labia,ſi conglutinare oporteat, ad mutuum contactum d
ducuntur. Vt verè affirmare poſſimus Medicum in cu
randis morbis nullis minorem partem habere,quam in c
randis vulneribus. In curanda enim febre quamuis in om
nibus operibus concurrat natura,dum tamen medicame
tis materiam calori febrili ſubtrahimus, dum ſanguine
ſecta vena euacuamus, dum refrigerantibus calorem f
brilem extinguimus, operari vere medicum dicemus. A
ſolutam vnitatem nullùm tollit medicamentum,ſiue ſi
plex ſit, ſiue cum cauitate, ſed quicquid neceſſarium e
natura perficit,niſi impediatur : & propterea dicebat Ga
4. Meth. 3. ſiue vulnera ſimplicia ſint,ſiue cum cauitat
ſi quis diligenter æſtimet,ex fugiendis,& proſpiciendis
quæ naturæ officiunt, ſanatio perficitur. At hic videm
ſecundo ſcopo Galenum intentum, remouendi impe
menta vnionis vulnerum, nullam potioris feciſſe menti
nem roborandi,fouendi,atque conſeruandi naturalis cal
ris, qui pręcipuum eſt inſtrumentum ipſius naturæ. S
mus enim inciſa cute, & naturali tegumento, quo natur
lis calor per omnes partes diſperſus continetur,imbecille
reddi naturam, partis illius debilitato calore, illi in ope
bus inſeruiente,tum diſſipata eius ſubſtantia, tum occur
qualitatis extraneæ ambientis,quem antea non fuerat e
perta. Vt mirari non parum ſubeat, quomodo Galen.
ijs,quę ex imbecillitate caloris proueniunt,adeò fuerit ſ
licitus, remedia excogitans, quæ ichores & genita exc
menta abſumerent,cauſam verò generationis ipſorum
gle--

Galenus nullam caloris naturalis fouendi in vulnerum indicationibus habuit rationem.

glexerit; vt proinde crediderit, curationem nullam vlnerum tranſigi poſſe ſine vſu exſiccãtium, & detergentium; vt eo etiam deuenerit primo Meth. 4. vt aſſeruerit, debere huiuſmodi medicamenta vndique vulneris partes tangere. At enimuero id faciendum eſſet, quia ob imbecillitatem caloris in dies multa generantur excrementa ex cute naturali operculo aperta, & quotidie arte parato, ſoluto, detecto vulnere, ſpiritibus diſſolutis, & ambientis frigiditate illi inducta. Quod ſi hoc fugiemus, tegumentoque apto ſpirituum diſſolutio impediatur, & externa refrigeratio, foueaturque illo, pauciſſima producentur excrementa & bene diſpoſita, quæ aut per inſenſibilem habitum, vel ſenſibiliter per eff luxum, vt dicemus, paratum facile effluent. cum vero diff latio caloris, & ſpirituum, & refrigeratio illius, & partis, ſit ex naturali tegumento inciſo, cum ſubito illud reſarcire nequeamus, illius loco aliquod arte erit parandum, quod ad naturalis conditionem accedat, ſed vt ſuppleat caliditate aliqui præualens.

12. Vulnera licet paſſim à Gal. in ſimplicia, & compoſita diuidantur, hæcque caua appellet; certum tamen etiam eſt, quæ ſimplicia dicuntur itidem etiam caua eſſe, cum in labiorum diſiunctione neceſſarium ſit cauitatem adeſſe, cùm enſis ad penitiora peruenerit; ſed ſimplex dicitur, quia neque cutis, neque caro deficit, & per ſimplicem labiorum vnionem cauitas repletur, & nihil amplius remanet niſi, vt appoſitè partes glutinentur. at veri caui vulneris cauitas non poteſt repleri, niſi per nouam carnis generationem. Duo hæc genera vulnerum quamuis diſſimilia ſint, & in aliquibus diuerſam, vt dicemus, habeant curationem, in vno tamen conueniunt, quod præcipua curandi in vtroque ratio & indicatio poſita ſit in fouendo calore naturali tegumento aliquo non multum diſſimili à tegumento naturali cutis. In qua re in vniuerſum proponenda erit generica curandi ratio, & tegumenti genus genericum; vt more noſtro exceptiones, & cautiones, ani-

Vulnera oĩa ſunt caua.

Vulnera omnia cur diuidãtur in ſimplicia & caua.

maduerſioneſque addere poſſimus. mox verò curationes particulares reſpectu varietatum ſimilarium partium, & organicarum, à quibus magnam etiam varietatem modi curandi deſumendam docebat Galenus 3. Meth. 19. di ſtinctè addemus ſuas ſemper in curando exceptiones, cau tiones,& animaduerſiones more noſtro.

Vulnerum ſimpliciũ in carne ra tio.

13. Oblato itaque vulnerato ſano alioqui & boni ha bitus, in quo neque inciſum ſit vas aliquod magnum, ne que neruus læſus, ſed in carne ſimplici facta ſit contin ſolutio; niſi tantum ſanguinis effluxerit quantum expec re videbitur, vt & vulnus ſiccius reddatur, fluxioniſq tollatur omnis occaſio,permittendum erit,vt effluat; mo vero ſupprimendus erit; quod facillimè obtinebitur, cu ſupponamus ex capillaribus carnis venulis venire, v ſi vis filis, aut intinctis in vino aliquo auſtero, aut adſtri gente, vel aqua ſimili mox diligenter vulnere emunda ne quid inter vulnera contineatur, adducenda erunt lal ad mutuum contactum, vel ſutura, vel glutine hinc in colligatis labijs. Scito deligatione & bene aptatis faſcijs etiam tentari, quas deligationes agglutinatiuas appella ſollent; ſed quoniam eorum tantummodo vulnerum lal adducta conſeruare poteſt, quæ per longitudinem muſc lorum ſunt inflicta, aut leuiter per obliquum (cum eni tranſuerſa ſunt,deligatio non ſufficit, ſed, vt dicebat Ga nus 3. Meth. vltimo, tum ſuturis, tum fibulis in his vte dum eſt) tum etiam quod in ſolis artubus vti deligatic puſſumus, quoniam in opere peragendo cernere non poſ mus,quomodo labia ſe habeant, & num labia decenter ſ diſpoſita; præterquam quod periculum etiam imminet dum faſcia circumuoluitur, & labia conſtringuntur, li aliqua pars corrugata intra vulneris labia compræhend tur, non multum in vſum ducendam cenſerem, aut ce multo rarius. Labijs igitur ad mutuum contactum ſim bus remedijs deductis, conuenienti tegumento veſtienda rit pars: & quamuis ſatis ſit fouere naturalem calorem,

ro-

roborare, aut corpulentia, aut qualitate; eligibilius tamen fuerit, ſi actionem naturæ agglutinandi adiuuet exſiccanti facultate cum aliqua adſtrictione, quo defluens ſanguis pro vulneratæ partis nutritione ab omni ſuperflua humiditate expurgetur, & ad quandam viſciditatem deducatur, vt facile fiat gluten, & labia facilius connecti poſſint. Tale quidem medicamentum ſit reſina terebinthina, vel abietina; quibus, ſi fluidiores fuerint, addi poterit ceræ aliqua portio ad conſiſtentiam aliquam. Tachamacha etiam ad hunc vſum erit maxime accommodata; & vt melius extendi poſſit, emollietur cum aliquo oleo eiuſdem facultatis, vt oleo de momordica, vel hypericino completo pro quarta vel quinta parte: Balſamum peruanum conueniet; ſi molle fuerit, cum cera ad conſiſtentiam deducetur; ſi album grumoſum emollietur, vt Tachamacha. vt & ſuccus contentus in folliculis vlmi incraſſatus. placet & ceratum Barbarum, & Palmeum. Placet magis Tachamacha cum cerato de betonica compoſita, cum leui portione olei de momordica. Parari præterea poterunt ex arte ex vulnerarijs herbis, ſymphyto, ophiogloſſo, ſanicula, piloſella, polygono, biſtorta, & ſimilibus bene coctis, & per ſetaceum traductis, additis aloe, ſarcocolla, ſanguine draconis, ſubtiliſſimè pulueriẑatis & reſina terebinthina, & abiegna exceptis. Horũ aliquod extẽdetur ſuper linteum lineũ bene contextum, longitudinis, & latitudinis, vulneris magnitudini correſpondentis, ita vt vulnus tegat, & aliquid etiam de adiacentibus partibus apprehendat. Deinde illi ſuperponentur tot lintea duplicata vel triplicata, quot ſatis ſint ad fouendum calorem natiuem partis, & ad arcendas iniurias aeris ambientis. Inde deligatio retentiua adhibenda eſt.

Nunc inſtituti mei eſt, animaduerſiones & cautiones adſcere, & more meo exceptiones regularum apponere. In vulneribus sãguis nõ ſtatim ſiſtendus.

14. In ſimplici hoc vulnere non ſtatim ſiſtendus eſt ſanguis fluens, ſed conſiderata quantitate effluxi, priuſquam ad medicum venerit, & corporis habitu, & vita anteacta,

permittemus ſanguinem effluere, vt prudentiæ medici v[illegible] ſum erit. ſic enim, & ſiccior, & gracilior reddetur, minu[illegible] apta inflammationi, & fluxioni.

Sanguine fluente ex vulnere nõ eſſe vulnus cõſuendũ.

15. Hinc reprehendẽdi ſunt, qui vulnus cõſuunt fluen[illegible] te adhuc ſanguine; vnde inter adducta labia collecto ſan[illegible] guine, concreto, putrefacto, & ſuppurato inflammatio[illegible] producitur, & agglutinatio impeditur.

Ante vulnerũ curationẽ peregrina corpora auferenda.

16. Antequam etiam veræ curationi manum appo[illegible] namus, peregrina omnia corpora, pili, grumi, & ſimilia in[illegible] tra vulnus contenta auferenda ſunt, & abſtergenda vel li[illegible] teo, vel molli lana, vel xylo, ſtylo aduolutis, vel etiam opus ſit vino ſubdulci calente.

Faſciarũ & deligationũ quãta vtilitas, & varietas

17. In vulnerum deligationibus, & faſciis parand[illegible] quanta adhibenda ſit diligentia, & quanti fecerint duo il[illegible] lumina Hip. in lib. de officina med. & Gal. ibidem & li[illegible] de faſciis oſtendunt, vt non ſolum in ijs expoſcant aut ag[illegible] glutinationem, vel retentionem, vel expulſionem, & vt tu[illegible] tò finem intentum ex ea obtineri poſſit, aut ex ea nihil in[illegible] commodi eueniat, ſed etiam vt aſpectu ſint iucunda[illegible] quam quidem elegantiam in omnibus etiam artis oper[illegible] bus attendendam præcipiebat Hip. quapropter in ijs al[illegible] quantiſper erit inſiſtendum, & primo vt adducta lab[illegible] conſeruare valeat; firma eſſe debet, & valida, non fragil[illegible] & lacera: vnde Gal. 3. Meth. c. 4. dicebat. oportet au[illegible] tem, quod circumijcitur, neque molle nimium ſit, nequ[illegible] algæ modo fragile, quò tutò contineat, ſufficientemqu[illegible] habeat latitudinem; quam communiter ſtatuunt quinqu[illegible] digitorum tranſuerſalium in femore, quatuor in crure[illegible] trium in brachio, & vnius in digito.

Faſciarũ latitudo varietas & qualitas.

18. Varianda tamen erit in latitudine pro vulner[illegible] magnitudine: neque enim vulnus ſolum comprehende[illegible] debet, verum etiam aliquid ſanæ partis tam in ſuperior[illegible] quam in inferiori parte, ne vulnus tanquam zona vincia[illegible] quod importunum eſſe docebat Hip. 3. de fract. T. 8.

19. Sufficientem habeat longitudinem, vt toties men[illegible]

brum

[..]rum circundare poſſit quoties opus ſit ad labia adducta conſeruanda. Faſciarũ longitudo quæ.

Hyberno tempore,& frigida aut ventoſa conſtitutione [p]luribus circumuolutionibus vti oportet, vt pars laborans [m]elius ab ambientis iniurijs protegi poſſit, quamuis ſi tri[p]licatis linteis more noſtro vulnus protegatur nõ adeo ne[c]eſſaria erit multiplicata hæc circumuolutio.

20. Sit æqualis,& eminentijs carens,ne inæqualem red[d]ant deligationem. Vnde Gale. lib. de faſcijs dicebat: [c]areant quoque eminentijs,ita vt nullas oras habeant,à la[t]eribus aut contextas, aut inuerſas, conſutaſque: neque e[ti]am fila aut fibræ extent: vt enim quæ eminent inæqua[le]m reddunt deligationem;ita,quæ extant, impediunt,ne [e]xpeditè circumducatur. Faſciarũ qualitas quæ.

21. Ne autem detrimentum aliquod afferat faſcia, [m]ollis eſſe debet,ne premat nimium duritie;& leuis,ne ſit [o]neroſa;ſuturis inæqualibus careat,& alijs eminentijs,qui [va]s poſſit comprimere, & dolorem inferre. Faſciarũ ſubſtantia quæ.

22. Sit albi coloris; vt quod ex vulnere perfluit poſſit [fa]cilius obſeruari. Faſcia ſit coloris albi.

23. Munda ſit,& tenuis;ſordida enim turpitudinem af[fe]rt; & tenuis, ne circumuoluta nimium affert tumorem. [H]inc Hip. lib. de ijs,quæ in offic. med. fiunt,ſect. 2. T.9 [..] faſciæ mundæ tenues,leues, molles. & l. 29. lintea pa[ra]nda ſunt leuia,tenuia,munda,mollia,lata, ſuturis caren[ti]a,& eminentijs,integra, ideſt, firma, vt poſſint extenſio[ne]s, ferre. & per lintea Gal.ibi intelligit faſcias. quod lib. [de] faſcijs confirmauit. Faſcsa ſit munda & tenuis.

24. Parata faſcia apta deligatio eſt inſtituenda,quæ o[ra]s addnctas perfectè conſeruet: quod vt fiat, ex duobus [par]tijs circumducendum eſt vinculum,vt monebat Gal. 3. [m]eth. 4. & Celſus lib. 5. c. 26. plicari enim debet faſcia [ab] vtroque capite ad medium, ab oppoſita vulneris parte [in]itium ſumendo, primaque & ſecunda reuolutio ſupra [vu]lneris labia deduci debet. Deligatio quomodo facienda.

 25. In

Deligatio ora vulnera vtrinq; cõprehendat.

25. In qua operatione illud animaduertendum, vt f
ſcia aliquid de ſana parte vtrinq; compræhendat. neq;
nim deligandum eſt vulnus tãquam zonac. Sic.n.nec per
ctè aut labia deduceret, aut cõtineret, doloremq; inferret

Deligatio neq: arcta, neq; laxa nimis.

26. Non ſit nimium laxa deligatio quia inquit Gal.
Meth. 4. nihil efficeret: non enim adducta labia contin
ret; neque nimis arcta, quia comprimendo dolorem infe
ret.

Deligatio quãdo eſſe debet inæquales.

27. Annotauit Celſus lib. 5. c. 26. ſi ab altera parte
ro magis receſſerit, faſcia ab ea magis attrahetur; ſi æq
ab vtraq; tranſuersè compræhendere oras debet; aut ſi
vulneris ratio non patitur, media primum inijcienda eſt
tamen in vtramque partem ducatur. Talis deligatio n
ſolum adducta labia conſeruat, ſed etiam partem à fluxi
ne defendit.

Puluilli triangulares maximè vnioni inſeruiũt.

28. Auicenna 44. Tract. 1. cap. 8. pulcherrimum
gandi vulneris modum tradidit, quo, ſi in coniunge
dis labijs quis vtatur, aptiſſimè id præſtabit. eadem
ligandi ratione vtitur. ex duobus enim initijs circum
cit vinculum. verum in maioribus vulneribus, vt mel
fiat, & conſeruetur labiorum adductio, excogitauit du
puluillos triangulares, & vtrinque vnum apponebat, ita
amborum latera ſecundum vulneris longitudinem diſ
ſita, quæ proinde vulneris longitudinem excedere op
tet, ſe reſpicerent; inde ex duobus initijs deligabat.
magis faciunt ad labiorum adductionem triangulares
plumaceoli, quam ſi quadrati eſſent, aut ſi lintea mu
pliciter plicata apponerentur; quia faſcia ſuper triang
ris plumaceoli angulum ducta impellit plumaceolum
cum ſubiecto labro ad contrariam partem, &, vt idem
cebat Auicenna, coarctat ſuper fiſſuram tantum, q
non ſic fieret, ſi quadrati eſſent. Quinimo in noſtra
curandi ratione tegumenti vicem gererent plumace
parantur enim ex lana molli, goſſypio, aut tenui ſtu
linteo tenui excepta, aliqui ſe hanc intentionem adim

ri

te melius credunt, ſi hoſce puluillos aliquo liquore madefecerint, puta ſi vino, vel oxycrato, vel albo oui, vel aliquo ſimilis facultatis medicamento illinierint.

29. Verum in adducendis labijs vix animus conquieſcit in ſola deligatione; ſed ſi linteo, quod pro operimento adhibendum eſſe diximus, in aliquo ex propoſitis medicamentis agglutinantibus intincto, & vulneri ſuperpoſito deligatio hæc Auic. ſuperaddatur cum plumaceolis, optimè conſultum exiſtimarem. Labia vulneris quō adducēda.

30. Sutura in genere hoc vulnerum multo frequentior eſt; ſed quoniam pro ratione vulneris, & partis laborantis varianda eſt forma conſuendi, in modo labiorum vniendorum, in acus forma, in punctis diſponendis, in fili qualitate, & aliis; non immorabor in ijs tradendis, cum hæc limites cautionum excedant. Illud primum animaduerto, non eſſe conſuenda labia, vbi, per diſtantiam labiorum cauum adeo vulnus cognouerimus, vt niſi ex fundo naſcente carne repleatur cauitas ad facilitanda cicatricem, curatio ſperari non poſſit: ſubcreſcente enim in cauitate carne, multa inde incommoda naſcuntur, & in irritum abit omnis noſter labor cum dedecore artificis, & duplici dolore ægrotantis. In ſuturis quæ ſpectanda. Sutura nō adhibenda in multū hiāte vulnere.

31. Non placet Celſi conſilium in ſutura facienda in hoc ſimplici in carne vulnere, quod ora vulneris ex toto non coniungantur; vt ſi quid intus humoris concreuerit, poſſit emanare. ſpecies enim vulneris ad hoc nos non cogit: & ſi non ex toto coniungantur, quomodo ducentur ad contactum mutuum labia, & quomodo agglutinari recte poterunt; & quomodo non deformis inducetur cicatrix. Celſi ſētentia refutata de ſutura faciēda nō vniētc. Sutura vbi nō vtēdū.

32. Semper cauendum erit in hac operatione, ne venæ, arteriæ, nerui, tendineſue, acu traijciantur. ſutura quō faciēda in muſculo lato tendine operto.

33. Sed quid agendum, ſi carnoſa pars muſculi tendine lato contegatur? ſi enim ſolam cutem conſuamus, diſſectæ muſculi partes incongluti natę permanerent; ſi muſculū

cum

cum tendine conſuamus, conuulſionis periculum acutēdi... traiecto quaſi certum incurremus. Gal. conſilium ſequ... mur 3. de compoſ. med. ſec. genera, c. 2. denudandus en... muſculus à tendine, & ſola carnoſa pars ſine tendine vn... cum cute erit ſuenda.

Sutura cru entis quan do adhibē da.

34. Quamuis autem non ſtatim flaente adhuc ſangu... ne ad ſuturam labiorum eſſe deueniendū iam docuerimu... ſed expectandum effluxus ſufficientem ſanguinis quan... tatem, & vt vel ex ſe, vel arte ſupprimatur: exercenda ta... men erit hæc operatio, dum recens adhuc eſt vulnus, ... cruentum, nec labia adhuc rigida euaſerint: niſi enim tr... henti facile obſequantur, ſutura cum ipſis inferetur, & d... lores ſuperuenient, & forſan caro à filo abrumpetur. Et h... eſt, quod Celſus de ſutura & fibulis loquens dicebat. Ne... tra enim vim deſiderat: ſed eatenus vtilis eſt, qua cutis d... centem quaſi ſua ſponte ſubſequitur.

Vnionis per ſibulas præſtātia.

35. In tertia ratione deducendi vulnera, quæ fibulis a... tiquitus viſitatis, non multum fortaſſe à noſtra per glut... ratione diſtinctis illud conſtanter affirmo; hanc omnib... videri mihi præferendam, quod citra dolorem opera... ſuam præſtet: ſed in ea illud erat incommodi, quod cu... non niſi poſt ſex horas exſiccetur, & ante exſiccatione... nullius ſit vſus, & interim, niſi vulneris labia adducantu... contraherentur, rigidaque euaderent, & minimè obſequ... tia, ex quo etiam recta vnio perfici non poteſt: vnde p... rique prius ſuturam adhibent, poſtea glutem, cui dilige... tiſſimus Cæſar Magatus glutine ex arte parato, & qu... ſemper paratu haberi poteſt occurrit: cerato parato, qu... ad manus promptum ſemper eſſe poteſt, vt ſtatim ſine ſ... tura labijs diſciſſis occurrere poſſimus. quale ſit, ex qu... bus, & quomodo componendum quomodo etiam per ... bulas ſit in vſum ducendum, ex accuratiſſimo eius libro ... vera medicatione vulnerum colligi poteſt: adeo enim ... ligenter rem hanc proſequitur, vt ſuperfluus ſim, ſi hoc l... co illa repeterem.

Fibularum deligentia ex Maga- to ſumēda

36. Vni-

36. Vnitis aut adductis ad agglutinationem vulnerum p initio labiis, quamuis in hoc curandi modo pauciſſima enerari ſoleant excrementa, ſi tamen ob vulneris magni-dinem ſuſpicio adſit, ne generentur excrementa aliqua, l ichores, & ſitus inducendus erit aptus ad effluxum, & Fluuia in vulnere,& tegumento erunt reliquenda. Vnitis labijs quid præſtandũ

37. Poſt vero ad fluxionem inhibendam,& impedien-m inflammationem repellentibus vtendum erit,& ſi vr-at periculum præſentaneæ affuſionis humorum, intercientibus,quæ conſtringendo & refrigerando repellant, & guſtiores vias,per quas fluunt humores, reddant,vt po-,vino granatorum,vino auſtero, omphacio, ſucco plan-ginis,ſolatri, addito vino auſtero, aut leui aceti vel om-acij portione,linteis in ijs madefactis duplicatis, aut tri-catis,& ſæpius permutatis, donec tranſeat fluxionis pe-ulum in partibus adiacentibus. non vrgente verò adeo indicatione, contenti eſſe poterimus oleo roſato ſim-i,vel ex oliuis immaturis. Fluxio qũo inhibenda.

38. Defenſiuum, quo paſſim vtuntur ex bolo Armena, guine draconis,& oleo roſato & ſimilibus, non omnino batur;cum enim paulo poſt exſiccetur,& hæreat parti, nonniſi vi poſſit detrahi, quin & poros cutis obſtruens rem non naturalem in parte, cui hæret, accendit, po-fluxioni præbet occaſionem,quam ipſam prohibeat. Defenſiua cõiter viſitata non multũ probanda.

9. In huiuſmodi vulneribus ſimplicibus,ſi ſanis & be-abitis corporibus contigerint, non ſemper mittendus per ſectam venam ſanguis; nec ſemper purgandum, omnino tenui victu ſemper vtendum: ſi enim multus uis effluxerit, aut non multo ſanguine corpus refer-eſſe cognouerimus, cum magnus non adſit morbus, alis immineat, ob fluxionem, & inflammationis pe-um, cumque plethoram non adeſſe ſupponamus, aut ſanguinis miſſione,aut parca opus erit,quod pruden medici erit committendum. cum autem cacochymum ſupponamus corpus, non ſemper neceſſariam indica- Vulnera in ſanis ſimplicia ſanguinis miſſionẽ, purgationem, & victum qũo reijciam.

mus

mus purgationem, aut ſaltem non niſi blandam ex ſyr.ro ſol. manna, & ſimilibus, cum decoctione thamarindorum tenuis autem victus ratio in iuuenibus & bene habitis ſæ ſolet humores acuere, ac bilioſum ſanguinem reddere; propterea quantitas quidem erit imminuenda, at ad ten tatem ducere ſæpè nocuum cognoui.

Vulnerum cauorum duplex apud antiquos & recentes curandi ratio

40. Caua vulnera carnis generationem expoſcunt, ſi quid telo, & vulnerante cauſa ſit de motum, aut contuſu vt in pus verti neceſſarium ſit; ſiue quia labia adeo di deant, aut rigida ſint, & contracta, aut quia vulnus ſit eò profundum, vt nulla arte ſecundum omnes partes add ci poſſit, & iō requiratur carnis generatio, qua cauitas pleatur, & ita reſtituatur priſtina vnitas; hoc vt præſt duplici hactenus via, & antiquos & recentes medicos in ſiſſe video, & omnes ex præcepto Hip. lib. de vlceribus, habet: At vero recentiora vulnera omnia, tum ipſa, tu circumſitæ partes minimè inflammationem incurrent quis quamcitiſſimè ſuppuret, & pus ab oſculo vulneris terceptum non ſupprimatur: aut ſi quis aduertat, vt c nino non ſuppurentur, præterquam neceſſario, eoque p ciſſimo pure, & ſicca ſint quammaximè ex medicam to non moleſto. Ex qua Hip. ſententia, duplex vlceris tu curandi modus apud antiquos, & recentiores medic manauit. Alij enim ſiccantibus medicamentis ad hoc v tur, vt quam pauciſſimum pus generetur, cum Hip. & videant vulnera paſſim exſiccanda ſcripſiſſe. ſic aqua a te, balſamis, & peruano, & arte facto, oleo ex herbis ſiccantibus facto, oleo Hiſpanæ, oleo hyperici offic rum, & ſimilibus linamenta illinunt, vel imbuunt, & vulnus diſponunt, & in profundioribus ad fundum i lant, aut in anguſtis per turundam imponunt: & ex ſecus linteum apponunt iiſdem medicamentis referti tandem puluillos & lintea ſuperponunt, atque quo detecto vulnere bis hoc modo vulnus tractant. prius ſuppurantibus puris generationem promouent

ſi

tiuo appellato, quod etiam vario modo parant ex therebentina lota & vitello oui, addunt aliqui farinam tritici, pollinem thuris alij; alij oleo roſato, terebentina, & cera æquis portionibus ad ignem ſimul ductis; alij alijs, vt in contuſis bellico fulmine. in quibus bis in die medentes inſiſtunt, donec vulnus dolore vacet, rubor euanuerit, & labia æqualia & mollia reddita ſint; mox ad abſtergentia tranſeunt, mundificatiuo vocato, vel terebentina & oleo roſato mixtis, vel farina hordei, & melle roſato, & ij alijs. Deinde rubente ſine dolore vulnere, & medio modo inter humidum & ſiccum conſtituto ad ſarcotica veniunt, vt cauitas carne repleatur, & vtuntur pulueribus ex aloe, thure, iride, ariſtolochia rotunda, myrrha, gummia, ſarcocolla; alij ex æquis portionibus thuris, myrrhæ, & aloes puluiſculum ad hoc paratum habent, & cerato tum de betonica vtuntur. Variandaque hac & mutanda cenſent ex Galeni præcepto 3. Meth. 38. & maximo pro varietate temperamenti totius, & partis affectæ, & temporis anni. & dum in vulneribus vtuntur, is vulneri inſpergunt, ſuperponuntque fila euulſa, ſiue imbibendam ſuperfluam humiditatem, poſt ceram aliquod exſiccans adiungunt, vt diapalma, ceram barbarum, de betonica, & huiuſmodi: quotidie autem ſemel & bis ſoluto vulnere medicamenta imponunt. Tandem ad epulotica deueniunt, vt loco cutis deperditæ cicatrix induci poſſit, exſiccantibus, & adſtringentibus, vt exſiccata carne, & indurata, cicatrix loco cutis induci poſſit, vt docuit Galenus 3. Meth. cap. 5. ad quod præſtandum vtuntur cerato diapalma, barbaro, de cauſa, de thutia, & ſimilibus, aut filamentis aridis, vt imbibant ſi quid emanauerit humiditatis, & ſicca cauitas reddatur; & in hoc etiam quotidie vulnus curant. Hoc ſecundo curandi modo ſcimus vſum fuiſſe Celſum in 6. cap. 26. & Auicennam, & reliquos Mauritanos; ex recentioribus pleroſque.

14. Duæ

Quæ quidem recipiendę ſed non æquales nouo do curãdi.

41. Duæ hæ vulnerum cauorum curandorum ration cum antiquæ ſint, præſtantiſſimos habuerint & habea ſectatores, à fontibus Hip. & Gal. fluxerint, tot experim tis ſint firmatæ; nullo modo à nobis reprobari poſſunt, t tanquam bonæ recipi debent. ſed cum per nouum hu modum medendi, quotidie quilibet obſeruare poſſit æg tutius curari, & longè facilius, citius, & cum minori mo ſtia, quin & cum paucioribus expenſis; cum breuiori te pore ſanitas ſubſequatur, & pauciſſimis viſitationibus in geant, neſcio cur hæc ipſa cæteris non ſit præferenda.

Sarcoticis nõſunt per ſe adſtringentia miſcenda.

42. Cum tamen conſuetæ curandi rationes non ſint probandæ, in ijs more noſtro etiam aliquid erit animad tendum. & primo euitandus maximè erit error aliquoru qui non animaduertentes in qua re poſita ſit natura ſar ticorum, & qua ratione ad carnem generandam intro cantur, adſtringentia admiſcent; cuiuſmodi eſt maſtix, guis draconis, bolus armena, terra lemnia, & huiuſmod hoc enim non parum differre docuit Gal. 3. Meth. 4. 2. de compoſ. med. per gen. cap. 20. glutinantia & ſa tica ſiue carnem generantia: quod in glutinantibus m eſſe debeat ſiccitas, quàm in ſarcoticis quæ enim car producere debent, detergendi vi debent eſſe prædita, vt ſolum ſiccent humiditates ſuperfluas, ſed ſordes abſter at glutinatoria neque detergere debent, neque expurg ſed potius ſubſtantiam in vnum cogere. quam faculta habere ſcribit medicamenta auſtera & adſtringenti quibus, dum carnem produci procuramus, maximè ca dum monet, ne ſordes vulneribus affigant magis, quan cile poſſit abſolui, vt docuit Gal. 6. de compoſ. med gen. cap. 5.

Agglutinãtia & ſarcotica varianda pro varietate natura.

43. In glutinantium & ſarcoticorum vſu video pr cantes ſæpenumero aberrare; iiſdem fere in omnibus r tis in omnibus partibus vtentes: cum non omnis natur dem agglutinantia & ſarcotica expoſcat; ſed ſiccior & lentior, valentiora, & ſicciora; humidior, & imbecillio

bili

iliora, vt docuit Gal. 3. Meth. 7. à quo mutatus eſt Pau-
us lib. 4. c. 4. & Auic. Quarta quanti Tr. 1. c. 4. & 11.
 4. primi Doct. 5. c. 28. ex quibus quilibet perpenſis na-
aris totius, & partium, ijſque conſentientibus aut diſſen-
entibus poterit colligere, quo ordine agglutinantiũ, & car-
em generantium vtendum ſit. Valentioribus & ſicciori-
us ariſtolochiæ radix, & panaces tanquam valentiora cõ-
nient: minùs ſiccantia, & imbecilliora, vt farina hordei,
barum, thus: media inter hæc ſunt erui farina, iridis pul-
s, & ſarcoticus dictus, & qui ex æquis portionibus myr-
æ, aloes, & thuris conficitur, vnguentum baſilicum, ac de
tonica, de gummi helemi; oleum de hyperico, oleum
iſpanæ, & Balſama tum peruanum, tum artificialia. ſed
ijs mihi non eſt inſiſtendum, cum ſint aliena ab inſtitu-
meo.

44. Stuppatæ, quæ paſſim in vſum ducuntur ad ſiſten-
n ſanguinem, non ita ſæpe admitti debent, & non niſi,
alijs præſidijs coerceri ſanguis non poteſt, inciſa vena
qua magna, aut arteria: nam ſiccatæ, vulneratas partes
rahunt, & moleſtę, & dolorificæ euadunt, & ſi pars pilos
uerit, cum remouendæ ſunt, non leuem inferunt dolo-
, & non niſi in longo tempore detrahi poſſunt; potiſſi-
m cum pulueres addant conſtringentes, bolum arme-
n, terram ſigillatam, ſanguinem draconis, thus, aloem,
imilia oui albumini.

Stuppatæ adſiſtendũ ſanguinẽ raro in vſum ducẽdæ.

5. Vbi igitur in oblato vulnerato vrgeat ſanguinis ef-
 excedens, cum non niſi ex vena aut arteria vulnerata
enire poſſit, decreto Gal. 1. Meth. 3. procurandum e-
igito appoſito aliquamdiu ſanguinem ſiſtere per com-
ſionem oris per ſanguinem ibi retentum concretum
uentem: quod ſi ne hoc quidem ſiſti ſanguis poſſit, os
 volſellis apprehendimus atque contorquemus, quod
s carne coopertum fuerit, leuiter inciſa carne volſella
ehendetur vena, vt contorqueri poſſit, ne aſſiduè ſan-
em effundat, interimque grumo in cruſtam concreto
ob-

Sanguinis ſiſtendi rationes.

obſtruatur. moxque caro circumiacens adſtringentibus ſ[illegible] rit condenſanda. Quod ſi aut digitus immitti non po[illegible] ad os inciſæ venæ vel arteriæ adſtringendum vel obſtru[illegible] dum aliqua de cauſa, vel ob naturam partis, vt cum à ce[illegible] bro vel membranis perfluit: vel vulneris, vt cum à profu[illegible] dis admodũ partibus proflnit, & vulnus eſt anguſtum; [illegible] patens quidem eſt vulnus, verum ob vaſis magnitudine[illegible] eo modo ſiſti non poſſit ſanguis fluens: tunc neceſſariu[illegible] eſt deuenire ad ea, quæ vaſis diuiſionem obſtruunt, emp[illegible] ſtica dicta, ex lenta & craſſa materia conſiſtentia, & etia[illegible] ad adſtringentia. albumen oui hac in re primas tenet [illegible] emplaſticam facultatem iunctam cum refrigeratione c[illegible] humores repellit, cui ſæpe valentiora adiungi debent, bo[illegible] armena, ſanguis draconis, aloe, thus, & ſimilia, quę, & e[illegible] plaſtica, & adſtringentem habent facultatem, quæ adm[illegible] ta albumini pilis leporis ſubtiliſſimis excepta, ori vena[illegible] & arteriarum apponi poſſunt, illud quaſi ſigillando: [illegible] nimo alia eiuſdem generis, vehementius adſtring[illegible] tium, aut leui ſtuppa, aut ex leporinis pillis eruut ſuper[illegible] nenda, atque digitis aliquamdiu comprimenda, & rep[illegible] dum vulnus, ſi nouæ fluxionis ſubſit periculum delìga[illegible] ne repellente, & comprimente ſine dolore & multiplic[illegible] peraddita; diligentia ea ad hibita, quam tradidit Ga[illegible] Meth. 4. & copioſius Auic. 4. Quarti Tract. 2. cap. 17 [illegible] de cautionibus in hac re ſuo loco; nunc enim ſolum [illegible] tiones in curando cauo vulnere, quod nobis ſe ſe offer[illegible] initio cruentum, & cum ſanguinis fluxu, quid prim[illegible] præſtandum docemus.

Vulneris caui noua curandi ratio.

45. Oblato igitur cauo vulnere primo videndum an conuenientem effluxum habeat ad expurganda ex[illegible] menta quæ in dies generantur, & niſi adſit, parari em[illegible] debent, aut eiuſdem aut contrarij loci diſſectione, au[illegible] turundæ dilatantis per duos aut tres dies impoſitione[illegible] fluuio parato, videndum, an cauitas minor reddi poſſ[illegible] tra impedimentum effluuij; ſic enim & melius conſ[illegible]

tr

ur calor naturalis,& citius repletur carne,quod fiet,potius bula,& glutine: neque enim placet ſutura ad vnionem, elicto aperto effluxu per turundam, vt aliquibus videtur; eque enim vſus turundæ perſeuerans placet ob dictas caus; nec etiam placet ſutura lata cum interſtitio, vt excrenenta exitum habeant liberum. puncta enim & filũ, vbi ad nionem labia non deducant,& dolorifica ſunt,& ſæpe cu & carnem dilacerant affluente humore ab initio,& intu aeſcentibus labijs, vnde diſtractio ſequitur. Hoc facto,ad ulneris curationem erit deueniendũ. Quod fiet,primo cũ perculo medicamento aliquo fouente calorem naturalem uod mordicationis inſignis ſit expers,mediocris conſiſtenæ, cuius vires non facilè euaneſcant, ſed aliquanto tẽpore erdurẽt infecto lintèolo;& parietes vulneris ita illiniãtur, t ad fundum vſque peruenire poſſit,quin ſi vulnus ſit manum,filamenta eodem medicamento imbuta extrinſecus ri vulneris ſuperponi poterunt: ſi tamen euitari poſſunt, elius res tranſigetur: *& poſt tegumento aliquo ex proſitis medicamentis,aut adducendis ſuper linteo extenſo arato tegendum erit vulnus,raroque vt diximus, erit deteendum, ne calor naturalis partis debilitetur, ſpirituſque aneſcant. Proximæ partes roſaceo inungi poterunt hyee calido, frigido æſtate; aut petia linea oleo eodem incta foueri poterunt. Poſtremo addendi puluilli, aut duicata triplicataue lintea tegumento ad conſeruandum aturalem calorem erunt ſuperponenda: poſtremo faſcia onea ad retentionem deligandum erit vulnus; in conuenti deinde ſitu conſtituenda erit pars vulnerata,vt citra lorem, quantum fieri poſſit, iaceat, commodumque efuuium ad genitam materiam excernendam habeat. Et diebus proximè ſubſequentibus partibus circumiacentis repellentia cum corroboratione erunt adhibenda,& ſęıs etiam commutanda.

46. Quale autem eſſe debeat medicamentum,quo perthulam vulneris parietes & profunditas ſint inungenda;

medicamẽta imponẽda cauo vulnere quę & qualia.

quamuis ſatis eſſe deberent, quæ pro ſimplicis in carne vu neris curatione propoſita ſunt ſuperius: cum tamen etia particulare aliquod & proprium expoſcant caua vulner in illis aliquod erit animaduentendum. Terebinthina abiegna lacryma primas in ijs partes habent; ijs tam permiſceri poterit oleum hyperici commune, & aqua a dens, præſertim ſi vulnus ſit profundius, ſic enim facili ad vulneris fundum ſubſtantia medicamenti perueniet, e demque ipſa robur caloris naturalis augebit.

medicamẽta à tota ſubſtantia addẽda ſarcotica.

47. Placet tamen in magnis vulneribus quatuor ijs, a aliquibus, aliquid etiam eorum addere, quæ à totius ſubſ tiæ proprietate calorem naturalem addiuuant ad prop obeunda munia, vt oleum Hiſpanæ, oleũ de hyperico gati, balſama artificialia, aqua balſami, Peruanũ Balſam

Olea tenuiſſima craſſioribus liganda.

48. Neque tamen placet in cauis ijs vulneribus tenu ſimis ijs oleis ſolis vti. cum enim ob tenuitatem parti facile euaneſcant, & in auras abeant, aliquo craſſioris ſtantiæ, & tenacioris erunt alliganda; erit tamen ſemper rebinthina vel abiegna lacrima in dupla aut tripla qua tate; vt terebinthinæ clarę, vel lachrimæ abiegnæ vnc. Hiſpanæ vn. m. vel Terebinthinæ vnc. m. balſami uani, & olei Hiſpanæ an. vnc. vel lachrimæ abietinæ m. balſami artificialis vnc. me.

Contuſis ſuppurãtia præmittẽda.

49. Quod ſi vulnus fuerit cum inſigni carnis contu ne, prius vti poterimus medicamento aliquo carnem fa ad ſuppurationem ducente; quale eſt, quod digeſtiuum pellant lotum, quale tretrapharmacum, vnguentum b cum, & id, quod ex oleo roſato terebinthina aqua ma rum lota, butyro recenti, & cera paratur, & ſimilibus.

Dũ ſuppurãtibus vtimur, caloris naturalis eſt habẽda ratio.

50. Eodem tamen tempore fouendus erit calor nat lis partis emplaſtro aliquo circumſtantibus partibus a ſito. vt quod paratur ex farina hordeacea, fabacea, pul florum camæmeli, roſarum rubearum, diptamni crete anethi, oleo roſacco, hypericino, terebinthina, & vino ſubadſtringente. Quin & ex Tachamacha, gummi el

thu

thure, myrrha, roſis rubeis ſiccis, terebinthina, oleo roſato omphacino, hypericino, parari ad idem emplaſtrum poterit ſane quam accommodatum, ſi inflammatio abſit.

51 Quandoq. vna deligatione, & medicatione replendi carne vulneris indicationi ſatis fieri poteſt, aliquando tamē iterum, & tertio ſoluendum eſt, quatuor aut quinque diebus interpoſitis, ad abſtergēda excrementa, ſi craſſiora fuerint, aut ſi aliqua carnis adfuerit cōtuſio ſaniem copioſam producens, ſiue pruritus ſubſit nimium moleſtus, aut alia aliqua ex enarratis cauſis. Et in eo caſu maxima vtendum erit diligentia, ne calor naturalis iacturam patiatur, aut diſſolutione, aut refrigeratione ab ambiente ducta: in carne autem ſi adhuc repletum non fuerit vulnus, eodem modo in eo tractando, & ei ſuccurrendo, ac ab initio factum eſt tā medendo, quam in tegendo, & ligando vulnere. Vulnus detegendum quoties.

52. Repleto carne vulnere, vel parum deficiente cauitate, facta deligenti abſterſione partium adiacentium, & vulneris exſiccatione ex mundo linteo, aliquo vtendum epulotico, qualia ſunt cerata ſuperius propoſita, vt diachalcitheos ma, de ceruſa, de thutia, Barbarum, & huiuſmodi, & interim tegendum eodem modo erit vulnus, & ſperandum prima aut altera medicatione cicatricem fore contrarium. Vulnere repleto carne quę apponenda quā do cicatrix inducēda.

53. Sed quomodo procedendum erit, ſi vulneratus offeratur conſueta illa curandi ratione curatus? ſi in primis tribus aut quatuor diebus ab inflicto vulnere verſemur, eadem via erit procedendum, quia præter imbecillitatem capitis ex difflatione, ob diſciſſam cutem tegentem & illum continentem, neque ab ambiente frigiditas magni momenti eſt introducta, nec puris multa illa generatio eſt introducta, ita vt neceſſarium ſit ſæpius vulnus ſoluere ad expurgandam materiam; tegumentum tamen erit aliquanto ſolidius, & emplaſtrum ad roborandum apponendum. In vulnere alio modo in principio curato quomodo procedēdū

54. Quod ſi ſtuppatæ aut turundæ ex ſtuppa appoſitæ fuerint, potiſſimum ſi vulnus ex ijs fuerit, quæ punctim in- Quod ſi ſtuppatæ,

aut turundæ in vſu venerint. flicta ſint, eas non remouebimus, niſi vbi puris generatio- nem incipere cognouerimus; quod circa quartam fieri ſolet & tunc inſtituto modo procedemus.

Quid ſi vulnus diutius curatū fuerit anti quo more.

55. Quod ſi adhuc diutius curatum vulnus fuerit anti- quo more, ob idque hebes, & piger euaſerit calor naturalis partis; ſi quidem vulnus fuerit patens, neque multum pro- fundum, vt ſunt ea, quę cæſim infliguntur, neque pars ſit tecta, aut etiam læſa, quæ ab aliqua puris copia diutiùs eo contenta poſſit noxam contrahere, vt contigeret, ſi vul- nus eſſet in capite cum detectione aut læſione membra- rum, vel etiam cerebri, & orificium poſſit deorſum reſpice- re, ſtatim quoque noſtro hoc modo curari poterit: nam paulatim ob tegumentum validior redditur calor, & qu- à principio non poterat ob imbecillitatem, mox perficiet nec interea ſupprimi excrementa poſſunt in eſſatu gna quantitate. Laudarem tamen aliquanto frequen- tiùs detegi vulnus, ad cauitatem, & labia expurganda, diligenter curandum, vt citò operatio illa exerceatur cum cautione, & tegumentum eſſe debet aliquantò v- dius, & plura lintea ſuperponenda; habito tamen ſem reſpectu temperamenti & conſtitutionis tum corporis, t- temporis.

Si vulnus anguſtum ſit & ſine effluxu quid præſtandum.

56. Si vero anguſtum fuerit vulneris orificium, que deorſum commodum habeat effluxum, aut impur- fuerit corpus, aut os aliquod læſum ſit, aut nobilis pars tecta, non eſt ſperandum naturalem calorem ad pr- num ſtatum poſſe reduci per tegumentum; & ex m- puris generatione, ſi non expurgetur, mala non parui menti inſequi poſſent: idcirco cum præſtantiſſimo M- to cenſeo, in eo caſu ſatius eſſe ſequi curationem per- rundas; ſed tunc etiam fiſtulatis turundis impoſitis, vt teriæ exitus pateat; præſtaretque rariùs vulnus detege- puta tertio quoque die; ſic enim & minùs diſſoluetur ca- & ambientis frigiditatem magis effugeremus; & media incederemus.

57. A

57. Ac quamuis & conſeruatio caloris naturalis partis, e ſpirituum, ne diſſipentur, & nouæ fluxionis periculum mnibus perſuadere poſſint, optimum eſſe conſilium, raō vulnera diſſoluere; quia tamen aliquando aliqua occurant, quæ neceſſitatem imponunt medicis ſoluendi vulera, quæ erunt exceptiones regularis huius curationis, uæ à nobis potiſſimum in ijs libris traduntur; breuiter aſus proponendi erunt, in quibus, & ſolutio, & detectio ulnerum erit admittenda, & qua cautione id ſit præſtanum.

Detegēda ſæpius vulnera quando.

58. Et primum detegendum erit, ſi manuali aliqua eratione curationem opus habere cognouerimus.

Vulnera detegenda in operationibus.

59. Aut quia, illis ſic poſcentibus aliquid manu demenum aut addendùm ſit.

Aut vbi aliquod demendum.

60. Aut quia medicameutum aliquod apponendum ſit, t addendum, aùt mutandum.

Aut ſi mutandū medicamētū.

61. Aut ſi aliquid aut adnatum, aut occurſum in vulne- cognouerimus, quod integram ſanationem impedire poſ, vt in carne ſpongioſa ſuccreta: tunc enim ſoluendum lnus, vt medicamentum apponi poſſit, quod eam exſiccet auferat, alioqui cicatrix induci non poſſet: potiſſimum ſi lor maiorem eorum partem præſtiterit, quæ perficere beret, vt ob id tegumenti ceſſet neceſſitas.

Aut ſi quid enatū quod ſit auferendum.

62. Similiter detegi debet, & ſine noxa multa poteſt lnus, vbi ob ſuperfluam humiditatem carnis in cauitate nitæ cicatrix induci non poteſt: neceſſaria enim tum eſt ſiccatio vulneris, & medicamenti appoſitio, quod cicacem inducere poſſit ſiccando, & adſtringendo carnem.

Aut ſi caro enata ſit nimis ſpongioſa.

63. Quin ſi ob cacochymiam corruptio in parte, ganæna, aut inflammatio orta ſit, ſolutio erit facienda: fluus & ſanguinis effluuium ex vulnere maximè indicat ſolndum eſſe vulnus, & detegendum ne vires proſternantur, oportunis præſidijs ſiſti poſſit.

64. Gangræna & ſphacelus id etiam perſuadent, ne pars emoriatur, & reliquas partes, tum & totum ad in-

Aut ob gāgrænam.

teritum ducat; poſtulant enim præſentanea remedia, ſacrificationem, abſciſſionem, inuſtionem, & ſimilia in quibus manuali operatione opus eſt.

Aut putredo, ſordes, & vermes geniti.

65. Ingens putredo, abundantia ſordidorum excrementorum, & inde geniti vermes, detectionem vulneris etiam indicant; potiſſimum ſi cacochymia ſubſit, aut aeris inquinamenta aliqua: inde enim imminet ſuffocatio caloris innati, & partis corruptio. Itaque manuali indigent abſterſione, & medicamentis validè abſtergentibus, & validioribus exſiccantibus ad cohibendã putredinem. quin & vt fœdi & mali vapores, quos à putrida illa materia eleuari neceſſe eſt, liberum habere poſſint exitum.

Aut impeditus effluxus.

66. Si forte etiam effluxus paratus commodè officium ſuum non faciat, aut errore medici, aut ob ſitum partis, aut quod à grumo aliquo via ſit obſtructa, ſoluendum erit vulnus, vt commodiorem inducere effluxum poſſumus, aut impedimentum auferre.

Et partis inflammatio.

67. Inflammatio partis, cui non licet niſi per vulneris oſculum ſubuenire, quando pars ex præſtantioribus fuerit, ſolutionem poſtulat.

Retentum & corpuſculum.

68. Retentum quoque corpuſculum aliquod, quod primis diebus extrahi non potuit, & ſine manuali operatione aut medicamentorum ope extrahi non poteſt, quoniam expectandum non eſt, vt vna cum pure à natura propellatur, vt quæ neceſſaria ſunt, agamus, ſolutionem requirit.

Vt & os ſeparatum.

69. Idem dicendum eſt de oſſe à natura ſeparato, non tamen extra pulſo, & ideo aut carnem pungente, aut effluxum obſtruente.

Quin & abſceſſus.

70. Abſceſſus quoque ſuperueniens, ſi natura per ſe euicere non poſſit, aut commodum materia collecta exitum non habeat: ſed manuali operatione aliqua opus ſit, ſolutionem expoſcit.

Vt & vehemẽs dolor anodynis mitigãdus

71. Vt & dolor vehemens obortus, ſi anodynis ſit mitigandus, ad idem cogit.

72. Eroſio, & ingens pruritus adeo quandoque vrgent,

vt

t ad ea demulcenda cogamur vulnus ſoluere, & detegere, Quin & eroſio & pruritus.
d abſtergendam mordicantem materiam, & demulcen-
um pruritum.

73. Hæ omnes detegendi vulneris occaſiones planè o- Vulnera ſoluēda nō per ſe, ſed per alia.
endunt, non ratione curationis vulneris per ſe id fieri in ca
vulnere, ſed ob ſuperuenientia ſymptomata.

74. At ſine ijs, donec carne repletum ſit, nulla nos co- Cæteroqui raro ſoluē-da.
t neceſſitas vulnus ſoluere: quamuis non adeò hac in re
n obſtinatus, vt carne ex parte genita, & inflammationis
riculo ſuperato, ſiquis vellet eo tempore in ægrotantis,
l aſſidentium gratiam ſemel aut bis vulnus ſoluere illud-
te abſtergere, nouumque tegumentum apponere, potiſſi-
um, ſi fætor inſignis adſit, aut pruritus ingens, aut quip-
am, quod impediat carnis ſuccretionem, non id concedã;
odò, dum vulnus tractatur, diligenter ab iniurijs ambien-
protegatur.

75. Carne vulnere oppleto, licet quandoque eueniat, vt Vulnera detegenda tēpore cicatricis.
am cicatrix per ſe obducatur ob paucam excrementorũ
antitatem, & corporis optimam conſtitutionem; quo-
m tamen caro genita humidior aliquanto eſt, quàm vt
atricem per ſe admittat, ſed ſiccantibus, & adſtringenti-
s indigeat, vt cicatrix obduci poſſit; detegi tunc vulnus
terit, vt epuloticis cicatrix induci poſſit.

76. Neque quis cenſeat impoſſibilia, & repugnantia Vulnere tecto, quõ cognoſcãtur, quæ ſolutionẽ perſuadent.
c à me recenſeri; vix enim animo concipi poteſt, quo-
do ſtatus vulneris cognoſci poſſit, quomodo repletum
nus carne eſſe, & quando ſoluendi vulneris occaſiones
eruari poſſint, ſi perpetuò tegumento vulnus obtegatur,
vulneris ſtatus ante oculos noſtros non obſeruetur: neque
m excrementorum qualitas, aut quantitas cognoſci po-
r, non vulneris carniſque color, non cauitatis carne re-
tio, non denique eorum quippiam, quod ſolutionem, &
ectionem vulneris perſuadere docuimus. Quaſi verò
lis mentis medicus ſæpe non attingat eorum morbo-
n ſtatum, qui oculis non ſubiacent, quotidie in internis

abſceſſibus id obſeruamus, ex coniunctis ſymptomatis, alijs ſignis, quæ enarrata ſunt, ſolutionem perſuadentia, q facile cuique innoteſcunt aut ab ijs dependent, quæ ſenſib cognoſcuntur: Dolor, pruritus, eroſio, fœtor, ſanguinis p fuſio, ſe ſenſibus exſerunt. Abſceſſus, tumor in parte, dolo calor, febris aucta, & ab initio ſæpe horrifera, poſt vero multiplicata ſanies, & illius forma mutata facile demo ſtrabunt. Puris ſuppreſſio, & dimminuta illius euacuati auctis ſymptomatibus, febre, dolore, grauitate oſtende Ingens putredo, & gangræna, cognoſcetur ex mutata a modum puris conditione, & fœtore; quod poſt inſigne dolorem, quaſi ex improuiſo dolor ceſſet ſine materiæ e cretione gangrænam ſucceſſiſſe, aut ſphacelum indicab oſſis ſæparatio ad excretionem, per putredinem carnis gnoſcetur. Et denique ſi anxius animo quis hæreat dub de re aliqua occulta, vulnus ſemel detegere poterit; per v namque detectionem, ſi in ea cautus fuerit, parum obe poterit.

Omnem verò tollent dubitationem, ſi à vulnere bon pus emanet, & pro ratione vulneris, nullus vel paruus a dolor, tenſio, vel grauitas nulla, vel pauca; ſi proximę pa boni caloris ſint & molles, & ſi febris, aut non adſit, aut minuatur.

77. Quo autem temporis interuallo carne replea cauitas, & quantitas vulneris, & conditio, ſi cum contu ne, cum oſſis fractura, veriſimile oſtendet; vt & anni t pus, & ætas, & carnis conditio. ſed non multum re ſi vulnus ſoluatur aliquando nondum repletum carne gumento enim non adeo, vt à principio opus eſt; & e ſpectione, tibi & alijs ſatisfacies: ſed ſine hoc eleuato te mento ex parte effluuij ſecuriùs ſtatum vulneris cogno re poteris.

Ne miretur quiſpiam ſi præter inſtitutum meum i libris longiori oratione proſecutus ſim ea, quæ ad cura vulnera, & ſimplicia, & compoſita, & caua in carne p neni

ient; cùm enim nouus tractandorum, & curandorum vulerum modus, tanquam ſecurior, breuior, & blandior conſtitutus, & receptus ſit; in eo tradendo, & explicando neceſſarium fuit aliquanto longiorem fuiſſe; in poſterum ſolum n Aniffiaduerſionibus & cautionibus verſabimur, quas neeſſarias iudicabimus in chirurgicis operationibus, & primò erſabimur in ijs, quæ obſeruandæ ſunt in neruorum affetibus curandis.

78. Primo igitur in punctura nerui procurandum eſt, e ibi colligatur materia, quæ inflammationem inducere oſſit; & vt afflusam quamprimum exſiccemus; ſed aniaduertendum exſiccantia valida, eſſe debere tenuiſſiarum partium, vt penetrare poſſint, & quæ vim habeant roborandi natiuum calorem. Inter alia noſtris temoribus reperta ſunt, quæ ſecuriùs id præſtare poſſunt, uam priſcis, & Galeni temporibus: qualia ſunt, oleum illatitium Terebinthinæ, & abiegnæ, balſamum artificia, oleum de hyperico Magati cum aqua ardenti, lachryna abietina aqua ardenti liquata inſtillata vulneri; uibus ſuperponatur pro tegumento, & ne ob tenuitatem artium euaneſcant appoſita vel inſtillata tenuiſſima ila medicamenta, in formam cerati, balſamum vel artifiiale vel Peruanum, terebinthina, & propoli exceptum, el Tachamacha aqua ardenti excepta, & factitio balamo, & cera: adiacentibus partibus repellentibus, & deenſiuis, vt aiunt, appoſitis, de quibus iam ſupra; vt etiam enus omne reuellentium cum euacuatione, quæ ſemper à obis ſupponuntur, ſed prętermittuntur tanquam extra proſitum noſtrum.

Neruorũ puncturis valida exſiccantia adhibenda.

Exſiccãtia valida in punctura neruorum quæ.

79. Verum quoniam aut ob humorum abundantiã, aut b dolorem ſæpe fluxio cohiberi non potuit, ita, quin maima ibi collecta ſit, aut quia neruus ſit in profundo, aut uod cæca ſit punctura ex acu, vt nullum admittat medicaentũ, id ſeruandũ erit, quod Gal. 6. Meth. 2. docuit, vt paemus effluxũ materiæ generandæ, ampliori facto orificio

Nerui cæca punctura quod requirat.

dua-

duabus ſectionibus cutis ad angulos rectos factis, ita vt pũ-
ctura ſit ſectionum centrum, digitoque ſubducemus labia
ne iterum coaleſcant, vt docuit idem 3. de compoſ. medic
per gen. 2. tuncque medicamento vtendum erit, ex eiuſd
conſilio, quod inconglutinatum conſeruet orificium, au
diſſecta labia, & ſaniem partim exſiccare, & digerire, part
à cẽtro, & profundo ad circũferentiã attrahere poſſit, neq
tamen partẽ contrahat, mordeat, aut fluxionem concite
Quare moderatè calida ſint talia, valdè exſiccãtia, citra d
lorẽ & tenuiũ partium, vt ad profunda penetrare poſſint, v
vtroque in loco docuit Galen. & Auic. 4. Tract. 4. cap.

In nerui punctura quantitatis effluxa materia habẽda eſt ratio

80. Animaduertit tamen Gal. habendam eſſe rationem
materiæ exſiccandæ 3. de compoſ. med. 5. gen. cap. 2. pr
maiori enim quantitate maius exſiccans eligi debet; & pr
minori, minus.

In punctura neruorũ extremè ſiccantia fugienda.

81. Neque tamen, ad extremè exſiccantia deueniendum
eſt cum caliditate. ne dolores, & ſubinde fluxiones conci
tent.

Si validis exſiccantibus vtendũ quõ procedendum.

82. Quod ſi ijs vtendum neceſſitas vrgeat; niſi ſint ei
naturæ, vt eorum caliditas facilè euaneſcat; vt in aqua a
denti, balſamis aliquibus arte paratis euenit; alia permiſc
re, oportet, quæ inſignem illam caliditatem, & acrimonia
obtundere poſſunt, neque tamen ſiccitatem, ac vim attr
hendi remittant.

Licet extra propoſitum, & inſtitutum noſtrum ſit in no
ſtris cautionibus, & animaduerſionibus medicis verſari i
materia præſidiorum; quoniam tamen Gal. & 6. Meth. &
3. de compoſ. med. per genera varia proponit medicam
ta, & ea pro varietate naturarum, quantitatis materiæ, v
rietatis læſionis neruorum, & conditionis medicamentoru
varianda eſſe præcipit, in ijs etiam aliquid erit animadue
tendum.

In puncturis neruorũ euphor-

83. Primum cum vtroque in loco ad intentiones med
cas prædictas vtatur paſſim euphorbio, notauit varianda
eſſe illius quantitatẽ in emplaſtris, & medicamentis ex

com-

ompoſitis pro ætate illius. ſi ei im recens fuerit duodeci-na pars, & paulo minus erit indenda; ſed ſi euphorbium t veteraſcens: plus illius inijcit, ſi vero trinum aut quadri-num, duplum ipſius vel etiam triplum imponendum eſſet . de compoſ. med. per gen. 2. componens enim pharma-um ad puncturas neruorum, ſumebat vnam partem eu-horbij recentis, decuplam olei, & triplum ceræ; at vetera-ens euphorbium, ſubiungebat; copioſius immittendum t, trimum vero, & quadrimum, vel duplicatum prioris pō-is, vel æquale ceræ.

bii quantitas variando pro illius ætate.

84. At neque tamen ſolum euphorbij ætatem animad-rtit, ſed etiam naturas corporum: dicebat enim Galen. ollioribus corporibus imbecilliora hæc remedia eſſe ap-inenda; durioribus valentiora.

Quin & pro varietate corporum.

85. Verum cum adeo multæ inuehantur difficultates vſu horum medicamentorum ex euphorbio: tum ratio-exactæ cognitionis ætatis euphorbij, & vehementiſſimo m medicamentorum illis in locis propoſitorum: ſemper elius eſſe céſui, illis omiſſis, ijs potius inſiſtere, quę noſtra ate à recentioribus, partim mediante arte ſpagirica ſunt enta, partim patrum memoria ex Indijs nouis, nouoque be ad nos aduecta; quorum quamuis multa calidiſſima t, non tamen eorum caliditatem extimeſcere oportet; od ob maximam partium tenuitatem breui tempore diſ-iantur, & interim omne excrementum abſumunt, & na-alem calorem mirum in modum ro orant, cum præpte-ad penitiores partes penetrent; cuiuſmodi eſſe conſtat um ex lachryma abietina, & terebinthina, oleum ex ce-balſamum arte paratum, oleum philoſophorum, aqua lami, aqua ardens; quibus aliquando ſolis inſtillando v-tur nunc in mellis conſiſtentiam redactis, vt ſubtiliſſimæ um partes alligatæ non ita facile euaneſcant; additis e-m quandoque aliquibus ex acribus illis à Gal. locis cita-propolitis, ſagapeno, oppoponace, propoli, & aliquando horbio. nos ſæpius admiſcemus Tachamacham, cha-

Ad neruos punctos remedia per inuenta ſecuriora, quam Galenica & quæ.

ragnam, Balſamum Peruanum, reſinam pini, picem natu-lem, & aliquando hæc ex aqua ardente emollimus, aut oleo de hyperico completo, aut oleo Hiſpanæ, & ſimilibus.

In puncto neruo dolore vrgente prius is mitigandus.

86. Antequam verò medicamenta hæc applicentur, ſi dolor vrgeat, ne humores ibi trahantur, & inflammationem excitent mitigandus is erit, fomento ex molli la-parato ex oleo tenuiſſimarum partium; non adſtringente calente, & ſi in eo vermes terreſtres incocti fuerint, præſtantius eſſet remedium: & ſi principium ſubeſſet inflammationis, ſi oleum roſatum completum lumbricatum ad-ſumpſerimus, maximè proficiemus.

Aqua calens ad dolorem mitigandũ in neruis non admitẽdã.

87. Aqua autem calens, quia in ſedandis doloribus in-flammationum paſſim vtimur, in neruorum punctura, & eorundem inflammationibus omnino reijcienda eſt, Gal. Meth. c. 2. & Auic. 4. quarti conſulentibus. quinimo ibidem Gal. & 3. de compoſ. med. per gen. 2. animaduertendum eſſe ſcribit in olei adminiſtratione, ne in caliditate actua-excedat, neue adſtrictionis ſit particeps, quale eſt, quod immaturis oliuis exprimitur, ſed ex maturis, & quod eſt t-rimum aut quatrimum.

In punctura nerui dolore ſedato quõ procedendum.

88. Sedato dolore, aliquod ex liquidioribus medica-mentis in vulnus erit inſtillandum, puta oleum abietinum, terebinthinæ, vel ſimilium; mox ſuperponendum medica-mentum aliquod eiuſdem ſubſtantiæ, ſed ſolidius, quale quod ex Tachamacha, Charagna, & ſimilibus emollitis oleo de hyperico compoſito, vel Hiſpanæ, vel balſamo a-quo arte parato.

In puncto neruo iminente phlegmone quid præſtandum.

89. Quod ſi ne ſic quidem dolor totus ceſſauerit, im-neatq; vel inceperit phlegmon; docet Gal. 3. de comp. med. per genera 2. & Auice. 4, quarti, Tract. 4. cap. 2. pa-laboranti ſupra medicamentum appoſitum, & circumui-nis partibus apponere emplaſtrum ex farina hordeacea, fabarum, vel erui, vel lupinorum, cum oxymellite, vel li-uio, & oleo benè maturo, vel roſaceo completo lumbri-to: quin ijs ſæpe etiam vtebantur, etiam ſi non adfi-

ſet:

t principium plegmones,quod tale cataplaſma etiam do-
rem ſedet,digerat, exſiccet; putredini obſiſtat, natiuum
lorem foueat, & roboret, & vim appoſiti medicamenti
nſeruet.

90. At denudato neruo,ſiue pũcto,ſiue ſciſſo,acria oĩa fu- Denudato
enda eſſe docet Gal. 6. Meth.4.& 5.de cõp.me. per gen. neruo quid
4.& 8. ideo ad calcem lotam multo oleo ſolutã,põpholi- agendũ,&
em ex oleo roſaceo, & ſimilia confugit,vt & ad alia me- quibus.
llica lota. Sed ętas noſtra mediante arte ſpagirica, &
uis ex nouo orbe delatis remedijs meliora & ſecutiora
uenit,vt oleum ſtillaticium ex terebinthina,& abiegna re
a,balſama arte parata,quæ citra mordicationem exſicca-
ac digerere poſſunt, putredini obſiſtere, ac natiuum ca-
em roborare. Inſtillantur quandoque ſola;quæ quamuis
ima appoſitione mordicare aliquantulum videantur cum
men facile igneæ partes in auras abeant, non no-
nt.

91. Sed quoniam tamen non conſiſtentia, non etiam Olea tenu
rmanent adhærendo; vt quaſi alligata adhæreant,admi- ia craſſis a
eri reſinæ alicui,vt terebinthinæ, abiegnæ, & ſimilibus liganda.
timum erit.

92. Animaduertit autem Gal. & Auic. in denudatis ner Reſinæ la-
, neque etiam reſinas has illotas in vſum eſſe ducendas, uandæ dũ
od mordicatione,cum parti adhærent, noxam & dolo- punctis ner
m inferre poſſint. propterea ſæpius ſunt lauandæ,potiſſi- uis ſunt ap
um aqua ex floribus hyperici. plicanda.

93. In nerui ſciſſura per longũ,vel vbi tranſuerſim vul- Nerui ſci-
s ſit inflictum, ſed non omnimo diſſectum, cum maior ſura per lõ
nuulſionis impendeat metus;magis vrgebit indicatio ſi- gũ magis
ndi fluxionem,& repellendi. periculoſa.

94. Si verò contuſio adſit, vt ſæpe euenit in ictibus Neruis cõ-
mbea pila ex ſclopo inflictis;præter ea,quæ iam propo- tuſis qũo
a ſunt, cùm quod contuſum eſt, ſuppurandum ſit,calor medendũ
tem neruorum naturalis exilis ſit;emplaſtro aliquo ſuppu
nte quidem vtendum erit, ſed in quo etiam vis ſit putre-

dinem inhibendi, quale eſſe poterit ex farina hordacea, ff
bacea, erui, florum camæmeli, roſarum puluere, oxyme
tis portione, oleo roſato lumbricato.

Nerui ſemiſecti incidendi, ne cõuellãtur

95. Præſtat tamen ex decreto Gal. & Auic. locis citat
neruum tranſuerſim incidere, vbi aut ſemiſectus, aut lac
rus ſit periculumque conuulſionis immineat. Poſt autē
neruorum capita curatione deſcripta curare.

Nerui nũquam vrendi.

96. Neque etiam admitti debet curandi modus, qui
per inuſtionem ignito ferro; tum quod inuſtione contrah
tur neruus; tum quod docuerimus in denudato neruo ac
eſſe fugienda; nihil vero igne acrius eſt; & ideo Hip. ſect
de Artic. T. 55. dum adurendi modum in humeri luxati
ne tradit, à cauſa interna; monet, vt neruos caueamus, qu
neruis ignis ſit inimicus.

Neq; oleo calido adurendi.

97. Ita etiam eorum curatio admittenda non eſt, c
omnia neruoſarum partium vulnera ſtatim à principio o
feruenti adurunt, ſic cenſentes conuulſionem euitari po
cum ex dolore fluxio, & conuulſio, potiùs concitari poſ
cumque vt eſchara decidat, ſuppurantibus & pinguibus
tendum ſit, quæ neruis inimica eſſe cenſuit Galen. 6. M
th. 3.

Imo ne mediocriter calido fouendi.

98. Quinimo ibidem Gal. admonet, & cum ratio
nunquam huiuſmodi vulnera oleo eſſe perfundenda, ſi
nudata ſint: nam vt aquam calidam in huiuſmodi caſil
pro fouendo, & mitigando dolore refugimus, ne putre
ctio in neruo introducatur; ita oleum, oleoſa, & ping
omnia, ob eandem cauſam erunt fugienda.

Olea ſtillãtia calida vtilia cur.

99. Neque tamen quis cenſeat nos nobis ipſis aduerſ
qui in tali curatione oleum ex terebinthina, ex lachry
abiegna, oleum de hyperico compoſitum Magati, ole
Hiſpanæ maximè laudauimus; hæc enim vt actu ſunt o
ſa, ita potentia valenter ſunt exſiccantia.

In vulnere neruorũ frihida oĩa fugienda.

100. Frigida præterea actu omnia in hac curatione
gienda eſſe dicebat Hip. 5. Aph. 20. & longa oratione
cuit Gal. 6. Meth. 3. quia & pauciſſimo calore natu
præ-

æditi ſunt nerui,& exquiſitiſſimo ſenſu, & per exiguum
crebro continuati, frigiditate irritabuntur, & ex contra-
ctione conuulſio inducetur.

101. At tamen ne repentia quidē etiam remedia adhi-
beri debebunt, quod robur partis exſoluant, parteſque la-
xent, & effœminent. calida igitur mediocriter erunt ap-
plicanda. — At nec repentia.

102. Procurato, vt dictum eſt, tali vulnere, internoque
medicato tegumento appoſito; puluillus ex lana vel linteis,
in alijs vulneribus, erit ſuperponendus,& pars deliganda
retentionem appoſitorum,& in commodo ſitu diſponen
,neque ante ſeptimanam ſoluenda, niſi quid ex iam di-
s ad ſolutionem nos adigat: & ſi vnquam rarò detegen-
m eſt vulnus, id maximè in neruorum læſione eſt præ-
ndum: tum ob imbecillitatem naturalis caloris eorum:
n quod ob idem maximè ab ambientis frigiditate offen-
tur. ſcio Gal. pluries in die detegere,& abſtergere; at ſi
is & rationes, quas ſupra adduximus, perpendat, & per
perientiam veritatem exquirat, certò mihi perſuadeo
tentiam noſtram ſequetur; & cognoſcet, & ſecuriùs,&
ùs conſolidationem ſubſecuturam, rariuſque multo ſym
mata ſuperuentura mala. Quinimo vrgente dolore
n ſemper detegendum eſt vulnus, ſed puluillo detracto,
ctoque linteo medicamento illito, calente oleo, & vul-
,& proximæ partes fouendæ erunt, indeque puluillus e-
ſuperponendus: interim intermediæ partes vſque ad
ncipium neruorum largo oleo, calente erunt perfunden-
potiſſimum oleo lumbricato, vel liliaceo cum ſpecie-
, aut vulpino. quin ſi in manu fuerit vulnus, ſub axillis
m pertinget inunctio,& ad ſpinam dorſi; ſi in pede, aut
ribus, id etiam fiet in inguinibus. — Vulnera in neruis etiā rarius detegenda & ſi dolor adſit

103. Citiùs tamen ſoluendum erit vulnus, ſi putredo in
excitetur, in quo caſu Gal. 3. de compoſ. med. per gen.
aſtillos Andronis, & Polyidæ ex ſapa exceptos lina-
tis vulneribus indebat; mox extrinſecùs vtebatur me- — Vulnera neruorū putredinoſa ſoluādasūt citius.

di-

dicamentis ex euphorbio, vel emplaſtris ex farinis oxyme-
lite, ex lixiuio. Noſtris temporibus feliciùs vtemur pr-
cipitato terebinthina excepto, & cataplaſmatis ex farin
putredini obſiſtentibus: tum & vicinis partibus olei roſ
inunctione. Quod ſi putredo valida ſit, præcipitati pulue
vulnus erit aſpergendum.

In capitis vulnere ſimplici agglutinatio non ſuffi- ciunt.

104. Iam in particularium partium vulnerum curati-
ne ad cautiones, & animaduerſiones nobis eſt veniendum
ſæpe enim quæ in vniuerſum dicta ſunt, & optimè con-
tuta, cum in particularibus partibus ad actum deduci
bent, non leuem patiuntur varietatem. Vt in ſimplici ca-
tis vulnere ſine etiam oſſis detectione animaduertitur. c
enim in ſola carne vulnus dixerimus ſuperiùs ſimplici
agglutinantibus curari poſſe; in capite ſi contigerint, r
lius erit per carnis generationem, & cicatricem curation
procedere, potiſſimum ſi corpus non fuerit ex exquiſitè
nis; ſi enim ſolis inſiſtamus agglutinantibus, & conemu
bia quamprimum ad vnionem duci, verendum erit, n
vulneris fundo pus colligatur, & vicinas ac ſubiectas pa
putrefaciat, membraniſque, & cerebro affectio commun
tur; & inde mors ſequatur. vt igitur tutò curationem i
tuamus, præſtabit vulneris labia diſiuncta ſinere, & ca
generationem procurare.

In bene ſatis tamen aliquando ſufficiunt.

105. Si tamen in optimè conſtitutum corpus inc
mus, vulnere à capillis expurgato, & labiis adductis cu
poterit; & breuiſſimo tempore tegumento, vt dictum
appoſito.

Vulnera in muſculo temporali cauenda vt neruoſa

106. In vulnere lædente temporalem muſculum
per procuranda erit curatio per carnis generationem; &
medicamentis apponendis vulneri; & labiis, ea erunt
genda, quæ neruoſis partibus conuenire diximus. & ſi
rò detegenda ſunt vulnera alia, & rarius in hoc, id
ſtandum, ob periculum effuſionis ſanguinis, doloris, &
uulſionis.

107. Quod ſi contuſio cum leui dilaceratione, aut
ne-

ere fuerit, ſectione opus erit, vt contuſa caro in pus ver- Cōtuſio in
… effluxum habeat, paranduſque ſectione talis eff luxus, capite qūo
… exitum commodum materia habeat, ſemperque à læſa curanda.
… arte versùs ſanam dirigenda eſt ſectio, quinimò ſæpiùs
… uplici ſectione opus eſt vtrinque ſemper à centro inci-
… iendo ad ſanas partes ſectionem dirigendo; poſt ve-
… curatio inſtituenda erit, vt in vulnere in carne cum ca-
… itate.

108. Animaduertendum tamen ſi vulnus tale in mu- Cōtuſo in muſculo tēporali qūo procedēdū
… ulo temporali eſſet, & ſectione opus eſſet, ſolam cutem
… e ſecandam, non muſculum; niſi fortè eſſet neceſſitas
… gens. tunc enim non tranſuerſim, ſed ſecundùm fibra-
… m proceſſum ſecandus eſſet, vaſa tamen ſunt fugienda;
… omodo ſi ſectio fiat, minus periculum & conuulſionis,
… ſanguinis effuſionis incurremus. ſed ad id præſtandum
… n quilibet aptus eſt, ſed indigemus perito medico, & in
… atome exercitato.

109. Eouſque practicorum horum in curandis capitis Secantes in formam quantum pecent.
… lueribus progreſſa eſt inſcitia, an malitia, vt ſtatim ac vul
… ratus in capite offertur, etiam ſi non denudatum os fue
…, ſecare cutem, quin & pericranium in formam crucis
… t litteræ T audeant; periculum ſæpè vitæ ægro nullo mo
… periclitanti inijcientes, & curationem quadruplo pro-
… centes; cùm ſectio hæc ac dilatatio ſolum ab Hip. ex-
… ſcatur in denudato fractoue oſſe, aut denudando ob con-
… ſionem, ad explorandam læſionem, & operationem ali-
… am exercendam.

110. At cum os denudatum, eſt periculumq; ſubeſt læſio Quādo ſecāda cutis in vulneribus capitis.
… in eo, aut ſubiacentibus partibus, ad ſpeculandam rei ve-
… tem, & ad aliquam exercendam manualem operationē;
… ſectionem quidem, & dilatationem vulneris eſt venien-
… n; Hip. lib. de vuln. capitis etiam id perſuadente. ſed nec
… o frequenter nec eo modo. niſi n. magna ſubſit ſuſpicio
… cti aliquo modo oſſis, ad hanc actionē non eſt veniendū.

111, Non igitur adeò frequens eſſe debet cutis hæc, &

pericranij diſſectio, & non niſi à peritis exercenda, & ni vbi magna ſubſit ſuſpicio læſionis ſubiectarum partium, & neceſſitas operandi, aut ſcalpro, aut terebra.

Sectio in formam ✠ raro facienda, & quando.

112. Neque vero incidendi modus adeo frequens, & communis in ✠ aut T. formam probari debet: nam quamuis à Celſo lib. 8. cap. 4. proponatur, raró tamen in vſum ducendus eſt, & non niſi vbi ictus cum contuſion eſt, aut rotunditatem, aut ſpatium vndique habet, vt du bium eſſe poſſit qua parte lęſio, puta, rima, aut fractio inc derit; ſecùs erit omittenda, tum quod & longiorem induc curationem, tum quod periculum augeat inflammation diſſecto vtrinque pericranio; tum præterea, quod plerum que ſit ſuperflua, quod impoſitis penicillis vulneris mediu ſatis amplum reddi poſſit. & ſi ſecandum ſit, potius verſ extrema vulneris id erit faciendum; melius enim ſic oſſ læſiones, quæ potiùs in extremis contigere ſolent, conſpic reddentur, & dilatationi in medio promptior locus dabitu & ideo Hip. lib. de vulneribus cap. 19. curabat, vt vuln longius redderetur. ſed præterea anguli illi, ex ſectione p tranſuerſum facta, ſæpè negotium faceſſunt, & citam a tamque partium diſpoſitionem, & curationem impediu ſæpè verò à penicillis eleuari peruertuntur, quin & inuc tuntur ita, vt ſi laborans ſuper vulnus decumbere volueri quod quandoque requiritur pro expurgatione vulneris, n poſſit ob dolorem inde excitatum.

Sectio in temporali muſculo raró faciẽda & quando & quõ.

113. Neque ſectionem admittit muſculus tempora ob inſignia vaſa, & neruoſam naturam; vnde ob vicini & communicationem cũ cerebro, imminet periculum flammationis cerebri, delirij, & conuulſionis: vrg te tamen neceſſitate ſecari poſſet ſecundum ductum fib rum.

Sectio in ſuturis raro facienda, & cur.

114. Cauenda itidem in ſuturis ſectio, & pericranij paratio, ne affectio dura meningi per interpoſitum li mentum communicetur, & dolores excitentur, & infla mationes in cerebro: ſed ſi neceſſitas vrgeat, ad latera

ſe-

[ſ]ectio, & ſeparatio pericranij.

115. In fronte etiam ne fiat tranſuerſim, ne muſculus e-[l]euans palpebram incidatur, & clauſus ſemper oculus re-[m]aneat: ſi igitur neceſſitas ſecandi vrgeat, per rectum fiat. [q]uod ſi non ſufficiat, duę aliæ ſectiones obliquæ ab eodem [p]uncto ſurſum versùs ducendæ ſunt, vt vna fibra alteram [ſ]uſtentare poſſit. Sectio in fronte per rectũ faciẽda, & cur.

116. Ita cum in occipitio ſint muſculi capitis motui ad[d]icti, caueas ne illos violes. Vt in occipitio.

117. Detecto oſſe, prima operatio, quæ exerceri ſolet, [e]ſt quæ fit ſcalpro raſorio; in qua illud primo aduerten-[d]um ſæpè operationem hanc fieri etiam ſine euidenti oſſis [l]æſione, rima, ſede, fractura, ſed ob ſuſpicionem demortuæ [e]xternæ ſuperficiei oſſis. cum enim diutius ambienti po-[t]iſſimum frigido exponitur os, ob caloris naturalis exilita-[t]em, facile pars illa extima emoritur; & ideo abradenda [e]ſt, ne curationem producat. ſeparet enim illam natura [s]ubcreſcente carne. Abraſio oſſis cur fiat.

118. Id tamen rariùs præſtandum eſt, quam commu-[n]iter fiat: vulnerato enim capite ſtatim ab effuſo ſanguine [f]rigente operitur, & ad ſiſtendum ſanguinem ſtatim aliquid [a]pponitur: neque ex calore obſcuriore ſtatim colligen-[d]um, emortuam eſſe ſuperficiem, quæ ſæpè ab externis cõ-[ta]minatur. Abradendum rarius

119. Neque verò abraſio ſemper eò vſque ducenda eſt, [v]t paſſim fit, donec ab oſſe, ſanguis effluere videatur. ne-[q]ue enim per omnes oſſis partes externas venulæ diffun-[d]untur; neque craniorum eadem eſt craſſities. ſunt apud [m]e oſſa capitis craſſiſſima ad miraculum vſque, sunt & te-[n]uiſſima teſtam gallinacei oui ſubtilitate æmulantes: ſuf-[f]iciet igitur in officio hoc præſtando, ſi abradamus ad mu-[ta]tionem coloris oſſis. Abraſio raro eſſe dẽt profunda.

120. Sed animaduertendum aliquando etiam emori ſu-perficiem cranij ob defectum curantis Medici: qui aut, [p]ropter] conſuetam detectionem vulneris, mortificationi externæ Superficies cranij e-mortua per ſe ſæpe detecta.

ſuperficiei oſſis occaſionem dederit,aut quod detectum vulnus ab iniurijs ambientis diligenter non defenderit: ſicque cum damno laborantis ante carnis generationem deradendum erit,aut naturæ ope abſcedet, ſicque ſemper curatio prorogabitur cum damno ægrotantis, & magno medici ignari,an auari,prouentu.

Abraſio quō adminiſtranda.

121. Sectione igitur vno die facta, & ſiccis penicillis appoſitis, vt hians vulnus permaneat, die ſequenti ad ſcalpendum accedemus; illud primo obſeruantes diligenter, quod à Celſo lib. 8. c. 4. annotatum eſt, ita agendum, ne cum ſcalpro vllam partem aut cutis aut perioſtij attingamus, aut impingamus, quod fiet ſi à miniſtri digitis labia diſtrahantur,& per alterum miniſtrum immotum in abraſione caput detineatur.

ſcalpro quō vtēdū

122. In abraſione ſcalprum non attrahatur; & remittatur,ſed attractione ad ſe ſola eleuato ſcalpro ſemper perficiatur.ſic enim minor fiet concuſſio,minorque tū in oſſe, tum in ſcalpro calor introducetur; & ſi diutiùs in hac operatione inſiſtendum,aut mutanda ſunt ſcalpra,aut aqua refrigeranda,ſed mox exſiccanda; & quod interceſſerit interuallum vulnus linteo calido ſuperpoſito ab iniurijs ambientis defendemus.

ſcalpro ſuturæ ne attingantur.

123. Suturas abraſione non attingemus, aut ſcalpro, ne ob interpoſitas fibras communicetur doloroſa affectio duræ meningi; vnde inflammatio in illa,& cerebro excitetur.

Abradēdū donec rima euaneſcat.

124. Abradendum autem donec rima euaneſcat: & ad meditullum perueniat,itidem obſeruandum eſt,an vltra pertingat:& ſi ſigna adfuerint,quibus & Hip. lib. de vul. cap. & Celſus lib. 8. cap. 4. coniectandum ducunt læſionem ad membranas perueniſſe,ad oſſis perforationem erit deueniendum; vt ſi qua materia ſub oſſe contineatur, parare illi exitum poſſimus.

In rima lōga no tota abradenda

125. Sed verò ſi rima multum in longitudine extendatur, ita vt non parua illius pars ſub cute abſcondatur; inde colligatur certò rimam ad penitiora peruenire; cum

rotundo corpore longitudo talis eſſe non poſſit ſine altiori profunditate non erit tota diſcooperienda, inciſa cute ſuperiori,& inferiori,ſed dilatato benè vulnere in medio perforatio erit facienda.

126. Vidi tamen non ſemel in nouo hoc curandi modo multa capitis vulnera cum rima in caluaria curata ſine abraſione, & perforatione; modo non præfuerint ſigna à ſcriptoribus deſcripta,quibus coniectamur læſionem ad interna penetraſſe: niſi enim multum hians fuerit, vt per eam conijcere poſſimus penetraſſe ſanguinem, aut ichores, & ad meditullium vel membranas permeaſſe,aut ope naturę agglutinatur per ſe pars, aut auxilio externo concurrente,balſamorum artificialium, vel Peruani, olei terebinthinę,abietini, olei Hiſpanæ, vel de hyperico; ſicque effugimus,& iniurias,aeris,& pericula, quæ & in profunda abraſione,& in perforatione ſæpe eueniunt. In rimanō ſemper abradendū.

127. Vbi verò vulnus capitis contingerit cum ſede ta-[illegible], totam tamen craſſitiem, non penetrante, abradendum quidem aliquantulum eſt, vt fragmenta ex inciſione, ſi qua ſunt, abſtergantur,& diligenter perueſtigemus an præter ſedem per ictum rima oſſi inducta ſit; tunc enim abradendum, donec deleatur. Quod ſi nulla rima vel contuſio reperiatur,aut ſi adſit,aboleatur raſorio ſcalpro; in curatione vulneris ita erit progrediendum, ac ſi ſine fractura oſſis fuiſſet. In ſede quo uſq; abradendum.

128. Quod ſi rima ſub ſede adſit, ſi patens fuerit,& ad membranas peruenerit,ita in vulnere curando nos geremus [illegible]t ſi perforaſſemus os; ſi verò ita non pateat, vt liber materiæ collectæ exitus concedatur,vel ſcalpro exciſorio,vel modiolo,vel ſerrata terebra,trepano dicta, erit aperienda. In ſede ſub rima quid præſtãdũ.

129. Si vero ſedes punctim facta fuerit, ſi totam non penetrauerit ſubſtantiam, abraſorijs ſcalpris tota erit [illegible]llenda: ſin totam caluariam permeauerit, terebra tota [illegible]rs ea erit auferenda ita, vt pars cum foramine exſcin-[illegible]tur. In ſede ex ictu punctim uo quo curandum.

 130. In

In oſſis colliſione qũo abraſione vtendum.

130. In oſſis colliſione,ne impedita tranſpiratione hali-
tuum, & euacuatione ichorum inducatur, calor præter na-
turalis in oſſe, communiceturque etiam læſio meningis, &
cerebro, os colliſum eſt abradendum; donec ad ſanum per-
ueniamus,ſiue in longitudine,ſiue in latitudine,ſiue in pro-
funditate , donec etiam ad meditulium peruentum ſit : a
vbi eo peruenerimus, ſi ſtillæ ſanguinis eruperint , ſignum
erit, non vlterius eſſe abradendum; quod ex compreſſion
ſanguis expreſſus exitum per interna non inuenerit ; quod
ſi nihil erumpat , ſignum , rimam in inferna parte oſſis e
contuſione eſſe factam,per quam ſanguis expreſſus ad me-
ningem duram percolauerit ; & ideò perforatio erit intro-
ducenda.

Caluariæ inciſæ introceſſio cum exitu quod requirat.

131. In caluariæ introceſſione cum apertis fiſſuris , v
per eas collecta ſub membranis materia exitum habeat,cu
randa,vt vlcus cũ oſſis contuſione,non auferemus oſſa.qui
erunt pro tegumento ; nec vim inferemus tunicæ adhæ
renti,& aut agglutinabuntur , aut per ſe ſecedent natura o
perante.

Caluariæ retroceſſio cæca quæ, requirat.

132. Sed ſi introceſſerit cum obſcuris fiſſuris, tunc tere
bra os erit aperiendum,vt exitus materiæ pateat.

Introceſſio caluariȩ cũ fractura oſſis qũo curetur.

133. Quod ſi oſſis omnino aliqua portio ſeceſſerit a
alijs , aut in ſuperna tabula , aut in inferna,aut pungend
duram meningem lædat,auferenda erit;ne ex punctione in
flammationem inducat,aut calore vitali orbatum,& mal
qualitate affectum membranam ſubiectam afficiat.

Caluariæ parte abſciſſa quod agendum.

134. Quid ſi ſecante telo portio oſſis penitus à calua
ria ſit abſciſſa ? ſi verſemur in externa tabula,& portio c
tis adhuc cum alia ſit annexa; abſterſo oſſe, quod remanet
abſciſſa pars oſſis erit auferenda, mox cutis conſuenda, a
confibulanda, & curandum vlcus ad agglutinationem , v
iam docuimus. Quod ſi totum ad membranam vſque di
ſectum fuerit, periculumque ſubſit, ne à ſuperinducta cu
membra comprimantur ; antequam cutis ſuperinducatur
ſuper cranium , lamina plumbea , argentea, vel aurea, er

im-

nponenda, quæ impediat compreſſionem cutis ſuperpoſi-
t; quæ tamen niſi ex parte ſuenda erit, vt exitus materiæ
uerandę pareat, & lamina auferri poſſit, vbi caro mem-
anam cooperuerit. Quod ſi non ſolum os penitus ſit ab-
iſſum, ſed & cutis circumueſtiens; tunc maximè lamina
inimis oſculis foraminulenta erit ſuperponenda, ne lintei
edicati ſuperpoſiti membranam comprimere poſſint;
æ tamen magnitudine ſolum tanta ſit, quanta opus
t ad membranæ protectionem, vt ad libitum ſubtrahi
ſſit.

135. Quid verò agemus, ſi materiam collectam co-
ouerimus in magno vulnere cum oſſis fractura? ſecan-
ea erit ad educendam materiam, ne piam corumpat; ad
rtam enim mortem euitandam, aliquid etiam cum peri-
lo tentandum; & in curatione procedendum, ac ſi vulnus
tum eouſque proceſſiſſet.

Caluaria inciſa & materia collecta quid agendum.

136. Quid ampliùs; ſi integro oſſe venula aliqua in
mbranis aut cerebro diſrupta, ſymptomata induceret?
qui multis in locis, vbi ob caſum veriſimile eſſet ſangui-
n corruptum contineri, terebra perforandam eſſe calua-
m cenſent. ſed hoc mihi per fortunam curationem ten-
e eſſe videtur. neque enim locum certum habemus, ne-
t an læſio ſit in cerebro, an in membranis cognoſcimus.
mò hæc eſt calamitas illa, cuius nullum eſſe remedium
ebat Hip. lib. de vulneribus capitis. Sed ſi quid facien-
m eſt, aut erit inſiſtendum in indicationibus à Gal. tra-
s 2, de compoſ. med. ſect. gen. 2. remedijs inflamma-
nem prohibentibus, & ijs, quę materiam collectam di-
endi, & euocandi vim habent capiti applicatis; ijs addi-
quæ facultatem habent ad penitiores partes medicamen
m vim deferendi. qualia ſunt emplaſtra ex floribus
mçmeli, meliloti, anethi, roſis rubeis, betonica, abſintio,
ano. gummi elemi, terebinthina, farina hordei, ſeminis
, & fenugręci, oleo roſato, poſca, vel vino ſubauſtero pau
ro, ſed adſtringente. in vſum etiam forus ex vino ru-

Caluaria in ictu integra, & ſanguine ſub effuſoquid agendum.

bro ſubaſtringente paratur, in quo ebullierint pleraque ex ijs, addita ſaluia, folijs lauri, additis oleo roſato, liliaceo, irino, & ſimilibus. Inuitabimus etiam materiam ad exitum gargariſmis, errhinis, & narium inunctionibus. Obſeruauimus enim non ſemel in magno hoc noſtro valetudinario delapſos aliquos ab alto, capite ob varios ictus multis in locis prætumido, ſanguinem è naribus, & auribus emittentes, attonitos, mutos per multos dies, emplaſtris adhibitis & fomentis conualuiſſe, mul... ſanie per os, nares, & aures euacuata: & alios, licet ra... riùs, diſcuſſa materia ſine euacuatione ſenſibili ad ſanitatem eſſe deductos. Vt proinde non ſit adeo deridenda Conciliatoris ſententia differentia centeſima octuageſima prima, qui raró admodum terebratione vtendum ob pe... ricula dicenda cenſuit; ſed emplaſtris abſumi poſſe, & ... uocari ad externa materiam intra cranium contenta, deraſo capite, ac emplaſtro appoſito ex gummi elemi vncijs tribus, reſinæ puriſſimæ vncijs quatuor, ceræ vncijs ſex, olei ... ſati vncijs tribus & dimidia, ammoniaci vncijs duabus, terebinthinæ vncijs tribus & drachma media, ex arte com... mixtis. quam ſententiam ſecutus eſt Lanfrancus, qui mul... plures ſic vulneratos ſe obſeruaſſe fuiſſe ſanatos hoc mo... teſtatur, quàm terebratione: quam opinionem licet non omnino recipiendam cenſeam, poſſe tamen aliquando ſp... rare nos ſalutem ſine perforatione ea oſtendere poteſt.

Aquæuitæ vel balſami vſus deraſis capillis non recipiendos.

137. Non eſt tamen recipiendus in hoc caſu eorum cu... randi modus, qui deraſis capillis lintea aqua ardente imb... ta parti apponunt; aut factitio balſamo totum caput inu... gunt; quum inde phlegmonem excitandi non paruum i... pendeat periculum.

Terebratio aliquando faciēda, & quando.

138. Quamuis non negauerim ego & ad eximenda c... ſa pungentia membranam veſtientem cerebrum, & pa... tes ſuoiectas, ad parandum materiæ ſub caluaria col... ctæ, aut colligendæ, exitum, neceſſariam eſſe cranij te... brationem; mirari tamen ſatis non poſſum indoctoru... quo-

morundam audaciam, qui in leui qualibet colligendæ ma-
riæ ſuſpicione ad operationem hanc deſcendunt, in ea
a ſe exercentes, ac ſi ollam aliquam terream aut fictilem
l reſarciendas diſruptas partes perforarent: non animad-
ertentes, quam periculi plenam iudicarint hanc operatio- Rarò tere
m, etiam à perito factam, Hip. lib. de vulneribus cap. & brandum.
elſus lib. 8. c. 4. & potiſſimum Gal. 6. Meth. 6. tum ra-
ne partis ſanæ, quam perforamus, tum ratione actionis
a per circumductionem, & cranium, & inſtrumentum
caleſcit, tum ratione fibrarum oſſis inæqualium, quæ
ra dilacerantur, tum ob ſanguinis effuſionem ex venu- Terebratio
meditullij, tum ob difficilem cognitionem craſſitiei nis pericu-
luariæ, tum propter connexionem duræ meningis cum la.
erna oſſis ſuperficie, à quo neceſſe eſt in euulſione vlti-
æ partis oſſis à membrana læſionem aliquam pati, vt
aximè verear ne non pauciores ex hac operatione etiam
pe rectè exercita moriantur, quam ex ipſo vulnere.
aliquando indignabundus aliquos ſentiam dicentes
nino quamprimum veniendum eſſe ad hanc perforatio-
m: quod ſi etiam nihil collectum inueniatur, nihil am-
us mali inde impendere, quam quod aliquantulum pro-
etur curatio. aliqua igitur in ea exercenda erunt à nobis
re noſtro animaduertenda.

139. Et primo conſideranda ſunt ſigna, quibus Celſus
8. c. 4. coniectandum dicit; an caluaria ſit fracta, intus Terebratio
adſit læſio apertionem oſtendens; Num bilem vomuerit; nis exercē-
n oculi eius obcæcati ſint, num obmutuerit, num per na dę ſigna de
aureſue ſanguis effluxerit, num conciderit, num ſine ſen monſtrati-
guaſi dormiens iacuerit; ſi torpor acceſſerit, ſi mens non ua.
ſtat, ſi neruorum vel reſolutio vel diſtentio ſecuta eſt.
in & conſiderãdum eſt, an lapide, an ligno, an ferro, an
telo percuſſum ſit; & hoc ipſo leni, an aſpero; mediocri,
raſtiori; vehementer, an leniter. Præterea vero contem-
nda & conſideranda eſt plaga ſpecillo etiam immiſſo, vt
oſſis fractura adſit, & qualis ea ſit, colligamus.

140. Ne-

Terebratio nõ ſemper neceſſaria oſſe fracto

140. Neque tamen ſemper fracto oſſe terebrandum eſt; ſi enim materia liberum habuerit exitum, terebra non eſt vtendum; & ſi os pungens, aut comprimens, lenticula, ſcalpro, aut alio ferramento tolli poteſt.

Terebrationis exercendæ, & temporis ſigna.

141. An vero expectanda ſint ſigna à ſcriptoribus tradita, ac exercendam eſſe hanc operationem indicantia, ſcio id controuerſum eſſe. ſed ego ſic ſentio; ex ſignis alia ſunt, quæ probabiliter perſuadere poſſunt, facilè in abſconditis colligi poſſe materiam, quæ ab initio apparere ſolent, qualia ſunt, ex Celſo enarrata; aut ſunt, quæ progreſſu temporis collecta materia ſuperueniunt, vt rigores, febres, bilioſi vomitus, pondus in parte, obmuteſcentiæ ſuperuenientes, dolores in collo, & ſimilia; aut quæ punctionem in parte ex oſſis portione indicant. ſine primis quamuis aliquando, ſed rarò, ſuccedat materiæ collectio, nunquam tamen terebrandum cenſerem, ne in vſum ducamus remedium periculi plenum, ſine vrgente neceſſitate; vnde tamen, & curatio tardior redditur, & cum maiori periculo. at vbi alia ſigna ſuperuenerint, & ſi ſpes ſalutis ſit in anguſto, ſi locum coniectari poſſimus, vbi collecta ſit materia, omnino tentandum eſt terebra exitum quamprimum parare; in punctura membranæ, antequam per eam inducatur inflammatio, aut terebratione, aut alio ingenio, procurãda pungentis oſſis exemptio.

Exciſio oſſis quõ preſtanda.

142. In quo etiam ſeruandum, quod à Gal. 6. Met. vltimum propoſitum eſt, vt quamuis multa oſſis portio confracta ſit, eam potiſſimum ſubtrahamus, quæ membranam comprimit, aut pungit, non autem vniuerſam partem confractam confertim, ne ex improuiſa detectione magis membranæ, & cerebrum, noxam ſentiant inemendabilem: reliquæ vero partes confractæ exciſorijs ferramentis, & lenticula erunt excidendæ.

Terebratio in ſuturis quõ exercenda.

143. Fugienda hæc operatio in ſuturis, etiamſi ibi oſſis fractura, Hip. teſte lib. de vuln. cap. & Gal. 6. Met. cap. 6. & ſi vrgeat neceſſitas vtrinque ſutura euitata ex-

ceri

ipoterit; ſic enim in inflammationis periculum non
idemus.

144. Quod fugiendum quoque ex omnium ſententia, ſi
is fractura contigerit ſub muſculis temporalibus, quos
are opus eſt periculi plenum, conuulſionem ex eorum
tione inducemus, & arterioſi ſanguinis effuſionem ob
riam ibi obrepentem; quod ſi apertionis adſit neceſſitas,
na lateralia loca ad hanc operationem eligemus.

Terebratio fugiēda læſione oſſis ſub muſculo tēporali.

45. Tempus terebrandi tunc ſit, cum vrget neceſſitas:
epreſſione oſſis, & punctione membranarum, quampri-
m id erit præſtandum, ne inflammatio inducatur: in
sfuſa, & collecta in internis partibus materia, & ſangui-
cum ſopor inſtat, aphonia, & alia, quæ ibi grauantem
eriam oſtendunt. nam quamprimum exitum parare o-
et. at ſi indicans non fuerit præſens, vt non vrgeat, nec
tomata præſentia, quoniam materia non ſemper ſta-
colligitur, dantur induciæ, & æſtate, ſi fieri poteſt, intra
tam; vel ad ſummum intra ſeptimam; in hyeme intra
nam, ad ſummum ante vndecimam, perforatio erit
cenda.

Terebrationis tempus

46. In terebratione cùm ad vitream peruentum eſt,
us terebra eſt eximenda, atque perpendenda craſſities
incidendi, ſtylo tentanda ſectio, & coniectandum quā-
oſſis exſcindendi ſuperſit, & mutanda terebra, ne calo-
circumductione lædat, aut aquę immergenda, ad ca-
n tollendum.

In terebratione quādo ſubſiſtēdū & quando mutāda terebra.

46. Si primis diebus perforationem aggrediamur, cū
nondum collecta aut ſuppurata eſt materia, præſtat
tere à perforatione, & ſinere oſſis ſeparationem natu-
at ea id non præſtante, tutius, quod oſſis ſupereſt, ſe-
ti die per vlteriorem terebrationem exſcindemus; quod
mpore ſoleat membrana, quę oſſi erat annexa aut ſe-
i per ſe, aut ſaltem non adeò annexa facilius ſeparari:
nec vis parti ſeparandæ inferetur, nec adeò ex im-
ſo internas partes aëri exponemus; & hæc Hip.

Perforatio primis diebus facta cæt. magis periculoſa.

ſen-

ſententia lib. de vuln. cap.

Terebrandũ ſtatim, ſi collecta ſit materia

147. At ſi materię ſub oſſe contentæ ſigna adſint; ſtatim oportet os ad membranam vſque perforare,& amoue re, vt materiæ quamprimum detur exitus, & vitetur ruptio materię, & membranarum corruptio: ſic enim gentes neque membranæ dilacerandæ periculum ſubimus, quam iam abſceſſiſſe ſupponimus, neque aeri exponemus partem externis iniurijs iam aſſuetam,& hoc etiam ibidem docebat Hip.

Terebratio ſit recta & æqualis.

148. Obſeruandum etiam in terebratione, ne inæqualiter circumducatur terebra,ita vt periculum ſit,ne ex parte os ad membranam vſque incidatur, altera parte integra remanente: ſed ſi in extractione terebræ errorem hunc cognouerimus, aut ſuper integram partem terebram inciſoriam comprimemus magis, vel ſeparationem à natura faciendam expectabimus,quæ ſolet in tali caſu id breuiori tempore præſtare.

Terebrato & exciſo oſſe quid agendum.

149. Exciſo oſſe quid in curanda membrana faciendum ſit, non ita concordes ſunt medici; alijs ſiccantibus tendum, ne corruptionem contrahat,ſic Hip. lib. de vuln. cap. nu. 24. perſuadente, & Celſo lib. 8. dum vtitur ac emplaſtro Iſidis,& Iudæi; Alijs demulcentibus,oleo,ro ſanguine columbæ,& oleo vitellorum oui,vt inflammationem prohibeant.Galen. 6. Meth. 6. vtramque probaſ detur,ſed ſi ſtatum membranæ varium conſideramus, erit difficile veritatem hac in re eruere.Si enim ſanam minò membranã inueneris, blandioribus non valde ſic tibus erit vtendum,ſed roborantibus, vt oleo roſato ex uis immaturis; quo & roboramus calorem naturalem adſtringenti facultate repellimus, nihilque habet mordacitatis,ſed potius habet aliquid anodynum, & moderata potentialis frigiditas, nonnihil ad repercuciendum Reſina terebinthina, & abiegna lotæ, & ipſæ mode ſuo calore natiuum membranę calorem fouent, mo taque adſtrictione repellunt, & roborant, mordaci

C

ſunt expertes; immò, ſi maluarum aqua eleuantur, gis anodynæ reddentur; ideo ſi oleo roſaceo permiſcean- aptiſſimum conficient medicamentum ſanguis colum- um, & oleum vitellorum oui, cùm laxantia ſint, & hu- ſtantia ſine vlla repulſione aut corroboratione, cur in v- venire debeant, non video: niſi forte in ſeiungenda ab membrana dolore excitato ad dolorem mitigandum iniſtrentur: oleum tamen roſatum, aut ſolum, aut cum binthina, magis erit ex vſu.

50. Vnguentum iſidis, aqua ardens, mel roſatum, ſa- membrana exiſtente, vt & oxymel, non eſt quod in vſum ant, vt paſſim fit. cum enim nihil adeſſe ſupponamus, d abſterſione indigeat, nec ſuperflua adſit humiditas, ſiccitate opus habeat, neque vehementer calefacienti- indigeamus, non video, cur hæc adminaſtrari debeant. i ſi qui & ſiccantibus, & contra lenientibus curantur, vt en. 6. Meth. 6. obſeruauit, cenſendum eſt, id ex ſanita- embranæ contigiſſe, quæ detrimenta ex impoſitis me- mentis ſuperat. Hip. autem lib. de vuln. cap. cum ſic- am docet, ſupponit ichores ibi effluxos, vnde putre- periculum impendebat, vt ex eius verbis colligi poteſt. erte perſuadet filis mollibus vel goſſypio exſiccandã branam, ichoribus abſterſis: lib. enim de vlceribus nu. us eſt hoc nomine ſiccandi, pro abſumenda & abſor- a humiditate ab vlcere; ſed vbi bene ſe habet mem- a, illis huiuſmodi ſiccantibus non indiget. Mēbrana ſaua neq; aqua ardē- te, aut mel- le roſato, aut oxy- mellite vtē dum.

1. Peccant, qui exciſo oſſe linamenta imponunt: ſic contra pręceptum Hip. agunt lib. de vuln. cap. n. 18. n diſtendunt; ſic carnem in lateribus diſtendentes, & xum puris impediunt, quo retento ſæpe inflammatio- xcitantur. Oſſe exci- ſo nō ſunt linamenta imponēda.

1. Facta igitur perforatione, & exciſo oſſe, goſſypio r detergetur membrana, ſi ſanguis aliquibus per- erit, poſtea vna aut altera gutta terebinthinæ, vel a- æ lacrymæ, vel olei roſati, vel aliquid ex his mixtis Oſſe exci- ſo quid prę ſtandum.

inſtillatis, poſt illitis labijs medicamento, quod vim hab[illegible] fouendi calorem naturalem, vt terebinthina, oleo Hiſpan[illegible] & ſimilibus iam enarratis, & tegumento ex ijſdem, vel [illegible] poſitis parato, & ſuperpoſito tegumento ex triplici linte[illegible] vel lana, vel goſſypio, ad fouendum calorem, & protegen[illegible] partem ab iniurijs ambientis, vt diximus, illiſque ligat[illegible] firmatis ita permittatur.

Effluxus qũo parandus.

152. Et quamuis, effluxus puri generando parari [illegible] beat; quia tamen illius portio ad membranam pertingere poſſet, laudo conſuetum morem apponendi ſericeam te[illegible] ex chermes, qua etiam fouebitur calor naturalis partis [illegible] ſubtiliſſima filamenta roſaceo intincta.

A terebratione ſoluẽdũ aliquãdo vulnus.

153. Laudo tamen in hoc caſu vt intermedio temp[illegible] bis & ter ſoluatur, & detegatur vulnus, & membranam [illegible] curemus, vt iam propoſitum eſt.

Quib. vulnus terebratũ abſtergi debeat.

154. Nec ſemper in roſaceo perſiſtendum; ſed hum[illegible] tate affluente, mel roſatum, vel ſyrupus in vſum venien[illegible] ſordes abſtergantur. Laudatur etiam terebinthina, vel [illegible] la, vel cum oleo roſato mixta: & ſi fortioribus opus [illegible] oxymel ſaccharinum conueniet.

A terebratione ſi ſanguis ſubſit, quod agẽdum.

155. At ſi materiam vel ſanguinem ſub oſſe tereb[illegible] ſupra membranam inuenerimus, abſtergenda leniter & [illegible] dè erit goſſypio, mox iubebimus, vt clauſo ore, & nari[illegible] vulneratus ſpiritum vi quadam ad nares impellat: intu[illegible] ſcit enim membrana, atque ad foramen materia prop[illegible] tur: quod ſi, ob extumeſcentiam introductam membr[illegible] exitus materiæ impediatur, exitum parabimus decuſſa [illegible] vocato inſtrumento, leuiter membranam deprimentes, [illegible] inſtillantes terebinthinam vel lachrymam abietinam portione aut mellis aut ſyrupi roſati ex roſis rubeis, v[illegible] ſummum oxymelle ſaccharino curationem tranſigem[illegible]

Detegere vulnus ſæpe quãdo debemus.

156. Sed is eſt caſus, in quo non adeò rarò detegen[illegible] eſt vulnus, ſed vel quotidiè, vel alternis diebus, vt purul[illegible] materiæ exitus præparetur, ſordes detergantur. & me[illegible] menta inſtillentur.

157. Quo

157. Quod ſi concretus ſanguis oſſi ſubſideat, & membranæ adhæreat, procuranda erit illius ſuppuratio, priùs abraſo eo, qui minus adhæret; quod fiet terebinthina oleo [illegible]ato admixta, vel cum oleo ex vitellis ouorum. Sãgui ine cõcreto ſub caluaria quid agendum.

158. Si vero denigratam ob corruptionem membranam inuenerimus, coercere eam tentabimus melle roſato [illegible] modica terenbithina: ſed ſi progrediatur, ad oxymel [ue]niemus cum aqua ardente; vel ad mel roſatum cum [o]mellite & aqua ardente: vnguentum iſidis melli roſa[to a]dmixtum conueniet. Imo ſi in extremis verſabimur, ad [præ]cipitatum veniemus lotum ex aqua roſata, & admixtũ [vn]guento roſato. Mẽbrara denigrata qũo procedendum.

159. Quod ſi ex refrigeratione nigredo prouenerit, vt [in v]ulnere cum detectione membranæ diuturna, calefacien[da e]runt inſtillanda, vt oleum abietinum, terebinthinæ, a[qua] ardens, & ſimilia, & id quotidie, diligentia ſemper ad[hibi]ta, vt quam minimum detectum vulnus maneat. Ex[tr]inſecuſque ceratis calefacientibus fouendus erit calor na[tura]lis, balſamis artificialibus, & Peruano terebinthinæ mix[to, c]erato de betonica, addito balſamo aliquo, & alijs ſimi[libu]s. Mẽbrana ex frigore denigrata quid agendum.

[1]60. Quod ſi poſt terebrationem membranæ fungus [pro]euerit, validè exſiccantibus vtemur; Sabinæ puluis ad [ini]culum conferet; vel puluis corticum myrabolanorum [...]norum. Validiora erunt, aluminis vſti puluis; validius [...]c vnguentum Iſidis; deinde etiam præcipitati puluis; [ſi] excreuerit ad vulneris ora, excidendus ſericino filo al[b]o, & paulatim conſtricto. Fungo in mẽbrana nato quo medendũ.

[16]1. Si vero ad tenuem membranam, vel cerebrum, [vulne]ris peruenerit, eadem vtendum eſt curandi ratione; ſed [exſic]catio maior erit addenda, ſic terebinthinæ vel abiegnæ [re]ſinæ addendum erit vel oleum de hyperico, vel balſa[mu]m artificiale, vel aqua ardens, & oleum abiegnum, vel de [tere]binthina erit inſtillandum. Vulnere cerebrũ attingente, quo procedẽdũ.

[16]2. Pulueres cephalici, quibus paſſim vtuntur medici

Cephalici pulueres sunt inutiles.

dici in capitis vulneribus oſſe detecto ad preſeruationem oſſis à corruptione ex myrrha, thure, aloe, radicibus iridis, ariſtolochiæ, erui farina, corticibus radicis panacis, & h[illegible] iuſmodi, quibus os natura ſua ſiccum in ſua conditione c[illegible] ſeruari aiunt, id perſuadente Gal. 6. Meth. 6. nullo mo[illegible] neceſſarij ſunt; ſi enim ſanum os fuerit, maiori non in[illegible] get exſiccatione; ſi demortuum, nihil facere puluerem [illegible] gnoſcent, ad actum non valente mortua facultate dedu[illegible] re: ſed ſi nouo hoc modo medendi vtantur effluxu p[illegible] parato, raroque detecto vulnere, cognoſcent neque ſupe[illegible] ciem oſſis emori, & ſi qua pars exterior emortua fuer[illegible] faciliùs ſine pulueribus abſcedere, quam ijs aſperſis, m[illegible] oſſis & partis calorem naturalem foueamus, neque aer[illegible] ſæpiùs exponamus.

Nigredo caluariæ quō curanda.

163. Quod ſi in oſſe nigredo appareat, ſemper eſt a[illegible] dendum. aut enim emortuam partem auferemus, aut ſ[illegible] meditullium peruenerit, perforatione opus eſſe oſten[illegible] communicata oſſi corruptione à ſubiecta materia. Me[illegible] ni nobilem adoleſcentulam ex Burrorum familia, c[illegible] imaginem quandam appendere tentaret, ex ſcabello d[illegible] diſſe, atque occiput ad terram alliſiſſe, quem ictum cu[illegible] hili feciſſet, ſed & caput lauiſſet, & in exercendis ſan[illegible] operationibus ne tantillum quidem ſe abſtinuiſſet, tan[illegible] in vigeſima dolere poſteriori parte capitis cœpit, quę e[illegible] pars intumuit, mox inæquales ſuperuenere rigores, & fe[illegible] non multum vehemens, neque tamen decubuit; ſed ac[illegible] operario practico cùm in tumore materiam ex inund[illegible] ne ſubeſſe coniectaretur, & ferrum reſpuere ægra, ca[illegible] co viam puri fecit, vnde multa illius copia effluxit; c[illegible] que ego, & chirurgus acciti eſſemus, nigredine in[illegible] inſpecta, cum læſionem in oſſe inde coiectaret, chiru[illegible] autem ex cauſtico appoſito contractam in oſſe aſſerere[illegible] gredinem, ſcalpro raſorio meo iuſſu abraſa ſuperficie[illegible] lo poſt pus erumpere cœpit. terebratione igitur ſtati[illegible] cta multa puris copia proſilijt, etſi niſi ad meditulliu[illegible]

Hiſtoriæ medicę notatu dignæ

uc[illegible]

ntum eſſet: cumque in circumductione terebræ oſſis ali-
ta præſentiretur cõmotio, cognitum eſt oſſis ſuperni par-
m non leuem abſceſſiſſe. inciſa igitur in crucis formam
te, facillimè magna pars oſſis primæ tabulæ ceſſit; cum-
e retento ſpiritu, & occluſo ore, & naribus, iterum ex la-
ibus multam puris copiam ex fiſſuris erumpere videre-
us, lenticula per rimam dextram impoſita, & vitrea ele-
ta ab ea parte tantundem vitreæ partis oſſis abſceſſit; e-
t autem magnitudinis palmi magnæ manus, ſuberat non
is puris quantitas; qua abſterſa, & membrana vino ca-
o lota, ſine macula membrana reperta eſt; & curatione
arte inſtituta optimè conualuit, proinde tamen non prius
fectè cicatrice inducta, quam quatuor menſes præterijſ-
t: viuit adhuc ſenio iam confecta. ſimilem caſum poſt
t annos obſeruaui in alia ſenio confecta ex nobili Gala-
orum familia, quæ ob glaciem cum ſupina cecidiſſet,
cipitio ad glaciem duram alliſo, à contuſa parte vt dolo-
m amoueret, emplaſtro ex pane in lixiuio imbuto cum
ſinthij folijs, floribus chamæmeli, & fundo olei roſati
n vſa eſſet; dolore non amplius infeſtante tanquam ſa-
in domeſticis negotijs aſſiduè ſe ſe exercens: poſt vi-
imum quintum diem cum dolere ea parte cepiſſet, &
ores ſuperueniſſent, & febris continua, & dolor in collo;
ordatus præcedentis hiſtoriæ iniunxi, vt cutis in ea par-
n magnæ crucis formam ſecaretur, & obſeruaui quæ in
ra a doleſcentula obſeruata dixi, magna pars caluariæ
lata eſt, & eadem curandi ratione vſa conualuit, ſed poſt
menſes.

164. Nollem hic aliquem cenſere me in eorum hæreſi
t, qui nullis medicamentis electiuè ſoluentibus in capitis
aliarum partium vulneribus vtendum cenſuerunt; quod
Animaduerſionibus ijs ad curationem vulnerum & capi
potiſſimum nullam purgationis mentionem fecerim. cũ
m hic chirurgicas ſolum cautiones proſequar; non ſolũ
ę ad purgationẽ pertinent omnia ſunt, ſed ẽt quę ad ſan

Purgationes in curatione vulnerũ conueniunt.

guinis euacuationem per ſectam venam,& ad victus rati-
nem,& ſex res non naturales. ex primis enim libris omni-
hæc deſumenda erunt . Illud ſolum in hac ad purgati-
nem pertinente materia aſſertiuè cum Hip. & Græcis
Mauritanis omnibus aſſero,omnino purgationem conue-
re ad auertendam fluxionem, & fugiendum periculum i-
flammationis ; Quicquid dicant ex recentioribus aliqui
quorum rationes accuratè admodum proſecutus eſt,& d-
ſoluit Philippus Ingraſſias libro huic materiæ dicato,&
ſar Magatus lib. 2. cap. 57.

Vulnera oculorum qũo tractã da.

165. In oculorum vulneribus illud ſolum animadu-
tendum eſt , fugienda omnino eſſe ea medicamenta, qu-
mordicationem in ſe habent ; ſed omnino in vſum ea eru-
ducenda, quæ cum leui exſiccatione vim habent dolore-
leniendi ; qualia ſunt abietina lachryma ex aqua roſar-
lota,gummi arabicum,tragagãtha,ſieph album ſine op-
tutia preparata,ſarcocolla,& ſimilia,vel per ſe,vel cum
bumine oui agitato diutiùs per ſe,mox ſubtiliſſimis aliq-
bus ex ijs pulueribus additis in mortario plumbeo diut-
ducto.quod ſi dolores adhuc vrgeant,oleum ex vitellis o-
rum omnino conueniet.

Adnata tunica vulnerata qũo curanda,

166. Quodſi in adnata fiat carnis ſubcreſcentia,ob e-
dem cauſam; ad exſiccandam & abſumendam carnem
iam, leuiora venient in vſum,vt puluis oſſis ſepiæ, teſtę
calcinatæ,& calchantum vſtum,& lotum.

Naſi vulneribus qũo medendũ,

167. Naſo & naribus inciſis, ne diſtorqueatur , for-
naſi ex plumbo paretur,& linea petia idoneo medicame-
imbuta intus extenſa parti applicetur , formulis ex cera
naribus paratis medicamentis agglutinantibus illitis, &
ribus impoſitis.

Sternutatione impediente curationẽ quid agendum.

168. Sed quoniam ſæpe dum introducuntur , ſternu-
mentum promouent,vnde dilatatur vulnus,& ſæpe pun-
diſruptis pars dilaceratur,animaduertendum,dum intro-
cuntur,perfricandos eſſe angulos maiores oculorum . ſi
nim huic ſymptomati ſuccurrere ſolemus.

169. Vul-

169. Vulnerato thorace penetrante vulnere in benè ha- ...ito corpore non ſemel obſeruaui curationem longe fæli- ...iùs,& citiùs abſolui,ſi tubulo ĩpoſito,vt ſanguis effuſus & ...n cauitate conceptus per vnum aut alterum diem procure- ...ur educi,decubitu facto ſuper partem vulneratam;& cum ...ulla ſupereſſe ſigna contentæ materiæ viderimus tubulo ...tracto,vulneris,vt vulnus eſt,curationem proſequemur.

Vulnerato thorace cũ perforatione quid agendum.

170. Quod ſi vulneratis internis partibus indies aggre- ...etur materia,tubulus non erit remouendus,vt aperto ma ...ente oſculo exitum per eam partem materia habeat: ne- ...ue enim, quod aliquibus viſum eſt, ſperandum eſt, poſſe ...er tuſſim commodè expurgari, vt ex Gal. colligunt 5. de ...c. affect. 3. cum difficultate enim ad pulmonis bronchia ...ropellitur, cùm potiùs inde ad Thoracem permeet, cùm ...ille motus naturali contrarius, & præterea violentus ab ...fernis ad ſuperna.

Tubulo vtendũ pro materiæ ex purgatione.

Per tuſſim malè educitur materia in vulnere thoraces.

...71 Quin violẽtia,per tuſſim partes internæ perpeſſæ,dif ...ilius agglutinari poterũt,ſatius igitur erit per vulneris ori ...ũ percolare, & ſi nõ ſatis ãplũ fuerit præſtabit dilatare.

172. Tubulus cauus,qui introducitur,vt exitus,& pare- ...,& conſeruetur, longitudine craſſitiem thoracis non de- ...iet excedere, vt contenta materia facilius ingreſſum pro ...tu obtineat; neue longitudine partis internæ vulnus in ...otu pulmonum perfricando offendat. quod ſi aliquantò ...ngius imponatur, vtrinque perforatum eſſe debet, vt per ...cula illa materia penetrare poſſit.

Tubuli quãtitas in vulnere thoracis.

173. Alatus ſit, ne capacitatem thoracis ingredi poſſit; ...in ligari debet ob eandem cauſam.

Tubulus qualis.

174. Superponatur tegumentum ijs imbutum, quæ di- ...mus fouere calorem naturalem; ita tamen diſponatur,vt ...n impediat effluxum materiæ; quamuis alæ ipſæ tubuli parte huic rei inſeruient.

Tubulo quid ſuper ponendum

175. Super vulnus decumbat,quo materia pondere ſuo vulnus feratur: Quin per interualla ore naribuſq; oc- ...uſis ſpiritus comprimatur, quo intumeſcant pulmones,

Vt effluat materia quid præſtãdum.

contrahaturque diaphragma, ſicque materia ad orificium exprimatur.

curatio per lotiones iniectas thoraci refellitur.

176. Non placet communis curandi ratio per lotiones ſiphone iniectas ex mulſa, vel vino mulſo, vel decoctis ex hordeo, lentibus, & huiuſmodi addito melle roſato, vel ſyrupo ex roſis rubeis, dimoto hinc inde corpore, vt omnes partes à purulenta materia abſtergantur: iubendo etiam vt tuſſiant, & vehementer, vt & pus cum lotione facilius exeat, nullaque lotionis pars intus remaneat. Nam per tuſſim illam, & per corporis agitationem vulneratæ partes magis dilacerantur, pars vulnerata ſæpe non attingitur; ab alijs partibus ad vulneratas magis confluit materia; & quod maximi eſt momenti, & calor naturalis partis diſſipatur, aerisque iniurijs ſpiritales partes magna cum læſione nimis exponuntur.

Lotionib. per iniectionem quando vtendũ.

177. Non negandum tamen aliquando lotiones has eſſe neceſſarias, vbi grumi adſint ſanguinis: vel purulenta materia craſſior fuerit, & viſcidior; rarius tamen, etiam eo caſu, in vſum venire debent, nec tam per lõgum tempus, vt fieri ſolet. hoc caſu excepto tota fere curatio naturæ eſt committenda: medico illam adiuuante in effluxu parando, in decubitu ſuper vulnus; & in compreſſione ſpiritus, vt diximus.

Tuſſis non promouenda in vulnere thoracis.

178. Tuſſis non promoueatur aut inuitetur, ne concuſſione promoueatur ſanguis, aut vulnus dilatetur; ne ve pulmones materia purulenta inuitetur: quod ſi eo aſſluat materia, blandis lambitiuis tentabimus illam excernere.

Acetoſa fugienda.

179. Quę acetum habent lambitiua omnino erunt eui tanda: ne validiorem tuſſim concitent.

Pulmonib. vulneratis pro curatione nihil inſtillãdũ.

180. Si pulmones & partes internæ ſpiritales vulneratæ ſunt, non placet inſtillare agglutinantia, quod plerique faciunt. naturæ enim totum negotium eſt committendum, quæ ſalutis ſuæ curam habet. quod quę inijciuntur, aut inſtillantur, cum extranea ſint, expelli omnino debent, alioquin noxam afferunt; vtilitatem autem vix vllam inde ſperare poſ-

poſſimus; cum non ſit exploratum, vbinam ſit vulnus, neq; an partem laborantem medicamentum attingere poſſit; quare ad aliam quamuis partem ſæpe potius feretur, quam ad vulnus; & ita nulla vtilitas, inde colligitur, damnum verò non leue emanabit.

181. At vbi copioſiora in dies generari excrementa viderimus, vel ob errata in victu, vel exuberantiam prauorũ humorum in toto, vel ob malitiam vulneris; euacuato corpore, & tranſacto inflammationis, tempore placet vti aliqua vulneraria potione per plures dies, donec abſumptam materiã viderimus, ex ſarza parilia, plãtagine, quinq; folio, piloſella, cariophyllata, pyrola, ſcabioſa, radicib. conſolidæ, tormentillæ, biſtortæ, dictamni, rhapontici, & ſimilibus; ex quibus variæ formulæ potionum parari ſolent, ſed præſtantiſſima iudicatur Iudęi potio, cuius deſcriptio ponitur à Iacobo Carpenſi, & Fallopio, & alijs. Vulnerarium potionũ vſus.

182. Si quando verò vulnerariæ eæ potiones in vſum ſunt ducendæ; id fieri debet cùm ſeptum tranſuerſum eſt vulneratum Galeno auctore 5. Meth. c. 9. tuncque tubulo vulneri impoſito conãdum eſt vulneri ſuccurre ſiccantibus. Vulnerati diaphragmatis curatio.

Lectori beneuolo.

DEcreueram, benigne lector, Animaduerſiones has & Cautiones chirurgicas, quas ſeptē libris precedentibus coactus amicorum precibus, quin importuno etiam ſtudioſorum medicinæ impulſu adiunxi, ad curationem quoque vlcerum, & tumorum præter naturam deducere ſed multa me ab hac ſententia retraxerunt: Et primum munus nuper mihi impoſitum Archiatri Regij; vnde multa ac magna mihi ſuperaddita eſſe videbam negocia: inter quæ illud erat præcipuum viſitandi Pharmacopolia totius huius prouinciæ; in qua cum pharmacopolæ nullum certum, quod ſequantur, habeant Antidotarium, in multos errores incidebant, quos etiam ſæpe excuſare ſolent, quod in ijs componendis obſeruent auctores varijs inter ſe certantes opinionibus. cui incommodo, vt quamprimum occurrerem, omiſſa chirurgica materia, neceſſarium duxi in ijs ſtatim Cautionibus & Animaduerſionibus inſiſtere, quæ ad medicamentorum componendorum varietatem pertinent: potiſſimum quoniam videbam, ſi in primis illis inſtitiſſem, octauum hunc librum in nimis magnam molem euaſurum, & in re non adeò neceſſaria; cum videam chirurgiæ partes illas diligenter, & ab antiquis Gręcis, & Mauritanis fuiſſe pertractatas, & à mediæ ætatis medicis auctas, poſtremoque à recentioribus illuſtratas, & perfectas; quod in cruentorum vulnerum curatione ob nouiter inuentum illum medendi modum non adeo adimpletum animaduerteram. Deinde in hac ætate iam effœta ſeptuaginta ſex annorum, in tanta negotiorum mole, muneris Archiatri, & aſſiduarum, & ſcriptis & voce, conſultationum medicarum non plus operæ licuit collocare: preter quam quod quotidiana etiam ſtudia, & iamdiu impoſitum munus

li-

bros Ariſtotelis morales & politicos ciuibus meis inter-
pretandi parum mihi otij concedunt, idque breuiori tem-
pore, quam hoc inſtitutum noſtrum breue quidem, ſed
varium, expoſtulaſſet. fruere igitur, amice lector, labo-
ribus fortaſſe poſtremis ijs noſtris, & venia dignum
me cenſe, ſi in re fortaſſe à genio meo aliena, &
in prouincia quaſi inuitus ſuſcepta contra-
cto ambitu verborum, preſſaque pe-
riodo quædam tranſacta ſunt,
& in ſequenti libro tran-
ſigentur: in tam
numeroſa e-
nim
medicamentorum turba, potior eſt
verborum moderatio, breui-
buſque ſententijs res
potius premen-
da videtur.
vale.

LVDOVICI SEPTALII PATRICII MEDIOL.

Protophyſici generalis Status Mediolani, &
Actiuæ Scientiæ publici in Patria
Profeſſoris,

Animaduerſionum, & Cautionum Medicarum

LIBER NONVS.

Continens eas quæ ad medicamentorum
compoſitionem pertinent.

BEnignæ illius ac ſapientis parentis n
ſtræ naturæ perpetuum ſtudium fu
vt quam diutiſſimè opera ſua ab in
ritu vindicaret. vnde certo quodam
ctucum viuida quædam Dei vis ſit,
fœcundo illo gremio abundè prof
efficacem remediorum potentiam, c
ferociſſimi humanæ vitæ hoſtes abigi poſſint, ac opera
quam diutiſſimè ab interitu vindicemus. Quamuis aut
omnibus, & medicis, & ægris, illud optandum fore

t ſponte naſcentibus, & quaſi è gremio naturæ effuſis
tegram corporis valentudinem conſeruare, & aduerſam
pellere poſſemus; hoc enim certius, & expeditius foret
nga illa, & ambitioſa remediorum mole. & re vera
impermixti eſſent morbi, nulla arte, ſed ſimplicibus, vt
bis à ſummo Deo conceſſa ſunt, ſatis contenti eſſe poſ-
mus, quæ tamen in ſimplicitate ſua varijs potentijs de-
rata fuere. Sed cum id à natura obtinere non potueri-
us, naturæ ars imitatrix implicitis, & remixtis morbis,
riè combinatis, aut diſſimilitudine pugnantibus, ac inſæ-
entibus variè, commixta remedia, inuenit. Multas com-
iſcendorum medicamentorum cauſas enumerauit Sera-
o l. 7. cap. 2. Cum morbo profligando deeſt medicamē- Medica-
n aliquod ſimplex omnino contrarium; tunc duo, aut plu mentorum
commiſcemus, vt quod optamus facilius obtinere poſſi- miſcendo-
us. cum violentiam medicamenti obtundere, vel eius rũ cauſa.
nauiam promouere volumus. cum varietas affectuū ad-
erit, partium laborantium, tum & diuerſitas humorum
feſtantium: cerebro enim pulmoni, cordi, epati, & alijs
rtibus malè affectis; id dari debet medicamentum, quod
gulis proſpiciat, & à cauſa morbifica liberet. Situs quo-
e, & dignitas partium affectarum compoſitionem neceſ-
iam commoſtrant. nam pars quælibet ex principibus nō
lum peculiaribus remedijs eſt roboranda, vt cerebrum ce-
alicis, cor cardiacis, ex Gal. 1. de comp. med. ſec. gen. 1.
d ſæpe non ſolum alteranda, ſed etiam ab humore pec-
nte expurganda, quod vno atque ſimplici medicamento
eſtari minimè poteſt. Pars inſuper longè à remedijs diſ-
a oſtendit ſæpe attenuantia permiſceri debere, vt faci-
us qualitas medicamenti ad partem deferatur. Hinc te-
iantia diaphoretica, & purgantia, liberata à materia ter-
ſtri, & craſſa, latius ſuum faciunt officium. Aliquando
cebat Galen. 1. de compoſ. med. per gen. 3. ob virium
cuius vehementiæ obtundendæ gratiam, vel inſuauitatis
itigandæ, qui veratro daucum, vel ſeſeli, vel cuminum,

vel

vel aniſum, vel aliud odoriferum admiſcuit; demonſtra- tum enim inſuauitatem in potu moramque in ventriculo condimentum requirere. Has omnes cauſas permiſcendi ſimul medicamenta diligenter enumerauit Auer. 5. col- lect. cap. 57. ſemper tamen proportionem quandam inter miſcibilia ſeruandam cenſuit, vt ab ipſa reſultaret, & emer- geret natura quædam, & ſpecifica forma, vt docebat Gal. lib. de Ther. ad Piſonem cap. 10. varijs exornata faculta- tibus, diuerſa à ſingulis componentibus, à qua non raro ad- mirandę exoriuntur operationes: etiamſi fere ſemper ini- tium omnium operationum ab aliquo ſimplici, quod Ba- ſim medicamenti illius dicunt, trahat, & ducat. Vt mirandum ſæpe contigerit iuniorum, quorundam audaciam, qui in an- tiquorum compoſitis medicamentis deſcribendis, diuerſos quin & quandoque contrarios ac repugnantes componen- di modos, & ab Auctorum pręſcripto plerunque recedentes ſcriptis mandarunt, vt ſæpenumero vix duos inueniamus in eadem compoſitione tam deſcribenda, quàm fabricanda conſentientes. obſeruauimus prępterea ex Pharmacopœis non paucos, non ex Meſueo alijſue claſſicis auctoribus, ne- que ex vulgatis Antidotarijs formulis deſumptis ſuas for- mare compoſitiones, ſed ex ſchedis quibuſdam mutilis ac obſoletis à præceptoribus, à quibus artem didicerunt, qua- ſi per manus traditis: Alios videmus, qui, cum non atti- gerint cauſas componendorum medicamentorum; vix ſim- plicium medicamentorum naturam, & facultates nou- rint; nouas ſuæ inuentionis, vt aiunt, ſine methodo, ſine de- lectu multiplicibus herbis, ſeminibus, radicibus, fructibus, metallis; in vſum collectis, non ad correctionem, non ad vigorem addendum, non ad penetrandum deſcribunt, & tanquam ad omnes morbos accommodatas, tanquam A- gyrtæ & circulatores miris laudibus ad cęlum euehunt. Hæc ita eſſe periti medici cum quotidiè obſeruauerint, conqueſti ſunt aliqui ex ijs mecum; quod cum Cautiones & Animaduerſiones medicas cõſcripſerim, & chirurgicas

Proportio inter miſcibilia ſeruãda.

Recẽtiorũ errores in formulis compoſitorũ mutandis, & illorũ cauſæ.

Cauſę ſcribẽdi has animaduerſiones.

quæ ad compoſitionem medicamentorum pertinent, nino intactas reliquerim. quorum querelis vt pro viri- ſatisfacerem, precedenti libro eas proſecutus ſum, quæ nedicina ad manualem operationem pertinent; Nunc js, quæ in compoſitione medicamentorum poſitæ ſunt, ai verſandum erit. In quibus licet quamplures exercue- ingenium, quoniam tamen ſæpe adeò inter ſe diſſident rtifices hæreant animo, neque ſciant, cuiuſnam opinio- ſequantur: Et proprerea in magna hac noſtra ciui- non determinatum vnum auctorem aut Antidotarium ientes, varij vario modo medicamenta componunt cum gna ægrotantium iactura, & noſtratium medicorum no- quod magis cenſendũ eſt euenire in tota hac Mediola- ditione: cui incommodo, vt occurramus pro munere impoſito Protophyſici, dum cum conſenſu collegio- aliarum ciuitatum Mediolanenſe Antidotarium pa- r, Animaduerſiones has adſcribam, quę excitare ad ve- em ijs in rebus eruendam animos aliorum facile po- nt.

Et vt primum à delectu Simplicium generico exor- Plantas, & herbas docebat Ariſto: lib. de Plantis eas ligendas, quæ ſemine perfecto, loco conuenienti, aqua erata, & aere conſimili producuntur; quibus ſi defi- , imbecilliores euadunt; aerem enim, & locum ma- m plantis vim impartiri præter Teophraſtum lib. 1. uſis plant. c. 9. docuit in can. Meſ. ad particularia e- deſcendens; ad quem pro hac re, ne præter propoſi- noſtrum longior ſim, lectorem remitto. quæ omnia mpta ſunt tum à Dioſc. lib. 1. tum maximè à Galen. Antid. ca. 13. namque inquit Dioſc. quæ in campe- s, riguis, & opacis, cæteriſque locis à ventis ſilentibus untur, plerunque degenerant, & minùs viribus va- Sed nec locorum & natalis ſoli indagationem hanc ere cenſuit Galen. 1. de Antid. cap. 3. & 13. & 1. de oſ. med. per loc. cap. 2. niſi etiam cuiuſque ſapores, odo-

In ſimplicibus eligẽdis quid obſeruandũ.

odores, colores, ſubſtantiam, magnitudinem, figuram, [illegible]
genter perpenderimus.

Radices quãdo colligendæ & conſeruandæ.

2. Colligantur radices docente Dioſ. lib. in princ. [illegible]
condantur, cùm herbæ ſuis folijs exuuntur; nempe autu[mno]
no finiente, & hyeme incipiente. cum enim caulem p[illegible]
cunt, cum florent, cum ſemine grauidæ ſunt, languidi[illegible]
euadere docebat Gal. 2. de alim. fac. c. 61. Silueſtres [illegible]
ſaxoſis locis natę ſeligantur; expurgatæ ſiccentur, ſed [illegible]
aut puluere obſitæ prius eluantur aqua; quæ magnæ ſu[illegible]
in intimis exſiccari nequeant, in fruſtula ſecentur, & in [illegible]
bra ſiccentur, & traiectæ filo recondantur ſic docente [illegible]
ſcor. cap. de Helenio, & de Iride. ſed cum ex radicib[illegible]
liquæ ſint, quarum vis in cortice ſolo repoſita eſt, hæ e[illegible]
ptis internis partibus ſępè lignoſis, aſſeruari debent. ſi[illegible]
cuit Gal. 7. ſimpl. de corticibus radicum capparorum [illegible]
Dioſc. de radice Rumicis. ſic Meſue cap. de ſecaniabi[illegible]
plerique Mauritani.

Quales herbæ pro vſu medicinæ eligendæ ſint, &
modo conſeruandæ, docuit Gal. 1. de Antid. c. 2. de ijs l[illegible]
quæ exſiccatæ ab alijs regionibus deferuntur his verbi[illegible]
herbis ſiquidem quæcunque vna cum ſemine ſumm[illegible]
muſculis adhærent apportantur, pro cuiuſque tamen c[illegible]
tione plurimum ſeminis habentes, vegetas exilibus, p[illegible]
roſas, leuibus, cõpactas flaccidis, tempore non conſun[illegible]
abſumptis potiores arbitrantur. at 4. de ſan. Tuenda c. [illegible]
cebat: Herbæ autem, quæ apud nos reperiuntur vnà
floribus, minutiſſimis, tenuiſſimiſque feſtucis colliga[illegible]
quibus quidquid lignoſum eſt, abijciendum. In vmb[illegible]
centur ex Gal. 5. de compoſ. med. per gen. 9. Quæ [illegible]
ſcatent, dicebat Dioſc. li. 1. in proem. ſicut ſtęchas, [illegible]
ſago, Polium, Abrotanum, Abſinthium, Hyſſopus, & [illegible]
genus, ſemine prægnantia demetantur. ſubdit, ſola e[illegible]
baceis medicamentorum generibus, veratri gener[illegible]
grum, & album multis edurare annis, reliqua à t[illegible]
inutilia. at id meo iudicio ſolum intelligendum

, quæ inſigni caliditate prædita ſunt, quæque ex cali-
locis, & ſiccis deferuntur; multæ enim, potiſſimum
æ apud nos naſcuntur, poſt annum proprijs viribus deſti-
untur.

3. Flores non colligantur rore madidi, ſed iam à ſole
miditate abſumta. neq; tamen à vi ſolis nimium ſtrigo-
facti, vt odorati remaneant. Tempus colligendi non ſit,
m ſunt decidui, neque vltima reſeratio illorum expectā-
eſt, vt Auicen. placuit, tunc enim inodori remanent: ſed
c colligendi, cum maturi quidem ſunt, ſed tamen ali-
o modo conniuent, ſic iubente Gal. 4. de ſan. tuenda.
ſiccentur in vmbra, Dioſcoride admonente, ſed interim
duè verſandi ſunt, ne muceant, neue poſt ſitus illis inſi-
t. Alij flores, vt roſas & violas ſole exſiccandos impe-
t; ne ſitu contracto odorem, & colorem amittant. at ſolis
ius calore igneæ & aereæ partes odoratæ abſumuntur,
exhalant; ſubſtantifica verò tenuis illa humiditas penitùs
ccatur. — Flores quādo colligē-di & quo cōſeruādi.

4. Semina legantur, vbi ſiccari ceperint, antequam de-
ant, Dioſc. in proœmio docente: ſint prætumida, plena,
ponderoſa, ex Gal. lib. de cibis boni, & mali ſucci cap. 2.
num eſt enim ſufficientis materiæ, & viuidi caloris cō-
uentis. Quouſque repoſita durent docuit Gal. cap. 10.
mi de alim. facul. cum dicit: Horum porrò terminus
cum ab ipſis diuiſis quaſi puluis quidam tenuis concidit. — Semina quando colligenda & quō ſeruāda.

5. Herbarum ſuccus ex folijs non niſi germinantibus
huc cauliculis teſte Dioſc. exprimendus eſt: tunc enim
um facultas maximè viget, cum in ſemine producendo,
nimè ſuas vires exerunt. — Succus ex herbis quādo extrahendus.

6. Non placet eorum opinio, qui ante ortum ſolis col-
endas eſſe herbas, quin & flores ad eliciendos per
preſſionem ex ijs ſuccos. ſic enim nec ſinceros habere-
s ſuccos, ob roris admixtionem, nec innoxios; quod ro-
admixtio nitroſam inducat naturam: ſæpe obſeruatum
roſarum rore aſperſarum infuſionem, & expreſſionem, — Succus ex florib. aut herbis non exprimendus ex ijs collectis āte ortū Solis, ob rorē.

validiorem quidem in euacuatione eſſe, ſed torminoſ[...] maximè, doloreſque in teſtinis inducentem.

Succi vt cō ſeruentur, ſunt prius elixādi & expurgādi.

7. Vt à putredine vindicentur ſucci, ſuperflua hum[...] ditas elixatione eſt abſumenda, ſimulque inde terreſtr[...] partes ſegregabuntur deorſum latæ, tenuiores verò & v[...] toſę partes, tum & excrementitiæ, per deſpumationem [...] lentur. ſic docuit Gal. 3. ſimp. cap. 15. In ſuccis omnib[...] dicebat, aliud quid grauiſſimum, aliud leuiſſimum, a[...] terreum eſt illi permixtum: vnde euenit alios aceſcere[...] alios corrumpi, & ideo indigent ab initio coctione quad[...]

Succi, vt cō ſeruentur, quouſq; eli xādi & quō reponendi.

8. Decoquendos docet Meſue ad tertiæ partis conſ[...] ptionem, deſpumando, percolando; & antequam repon[...] tur, permittendos doneç reſideant, tuncque transfunden[...] & oleo anguſto vaſis orificio ſuperinfuſo ſeruandos. A[...] ad dimidias decoquit; ſed hoc modo ſubtiliores parte[...] mium diſſiparentur. Tutius autem eſt ſuccos hos decoc[...] & depuratos ſaccharo vel melle addito à putredine vi[...] care; quamuis aliqui ex ſucci ſola inſolatione ſine elix[...] ne, ob eorum aciditatem, vel potius acerbitatem, aliqua[...] conſeruari poſſint, vt citriorum, citoniorum, granator[...] & vuæ acerbæ; ne tamen corrumpantur, aut ſunt ſacc[...] condiendi, aut oleo ſuperfuſo conſeruandi.

Succi ali- qui vt con ſeruentur exſiccātur.

9. Succi ijdem inſpiſſantur, & quaſi exſiccantur de[...] prius, & depurati, vt diximus, aut igne, aut inſolation[...] docet Gal. 6. de compoſ. med. ſect. loc. 2. ex Andr[...] cho. inſolato, aut coquito ad ſpiſſitudinem & cap. 3. [...] dam vero ſucci etſi ad Solem æſtiuum exſiccentur, ad [...] deratam ſpiſſitudinem, per tempus tamen exareſcunt [...] vuæ acerbę ſuccus, Centaurij, glycyrrhizæ ſuccus; qu[...] ſuadet aliquid mellis addendum, ne ita reſiccentur.

Succi ſoli expoſitis cooperiēdi

10. Vt puriores euadant, perſuadet Gal. 6. de con[...] med. per loc. 2. vbi ſoli exponuntur, vt tenui aliquo [...] mento operiantur, ne aliquid in ipſos decidat, quod & [...] cepiſſe, & obſeruaſſe videmus Dioſco. libr. 4. cap. 15 [...] Elaterio. Humor, inquit, in pelui agitetur, & li[n]teo

tus ſoli exponatur.

11. Cauendum igitur, ne per ignem ſuccos incraſſan- ,id fiat ardentiſſimo igne, ne illos adurat, nimiumue ex- cet,quod ex Galen. omninò fugiendum eſſe iam docui- us. ideo Auic. Elaterium, vt excedentem vim caloris ef- geret,ſuper cineres calidos exſiccat.

Succi igne incraſſandi igne tẽperato.

12. Caueant autem quam maximè pharmacopæi, ne m ſuccos igne condenſare conantur, igne id præſtent ve- mentiori, ſed maximè ne in æneo vaſe ſuccos hos con- nſandos igni exponant, tum ne æſtuantis caloris ui eo- m facultas deſtruatur, neue a vaſe pernitioſa introduca- facultas: præcipuè cum ob introductam in illis craſſi- n, dum à vaſe condenſatum ſuccum eximere voluerint, eſſarium ſit detergendo aliquam etiam æris portionem adere,præter eam qualitatem, quæ in coctione imprimi eſt.

Succi igne incraſſandi,ne ęneo vaſe excipiantur.

13. In mucilagine ex rebus viſcedinem in ſe continen- as extrahenda video etiam errores committi: aliqui e- n ſemina puta lini,fœni græci,pſyllij; vel radices, vt mal- , altheæ, & ſimiles linteo lineo impoſitis decoquunt, & erim manibus vel ligneo aliquo inſtrumento placidè nprimunt,ac mucaginem exprimunt. Alij in calida a- t eadem per diem integrum infundunt, mox verò quaſi egnantes valenter exprimunt, mucaginem colligentes: ero aquea humiditas admixta al ſumatur, vnica facta llitione id obtinere tentant. Meſue cap. de Pſyllio, a- frigida macerat illius ſemina,atque agitat ad mucagi- n extrahendam.ſed is id præſtat,vt ab externis partibus, s frigidas cenſuit, mucaginem eliciat,neque aqua, cui nergitur,internas calore attingat, quas calidas & ſiccas ſuit; ſed quam benè, ſenſu guſtus, & Græcis omnibus dicis repugnantibus, alij viderint. decoctionem ſolus A- piades ex antiquis admiſit, cùm alicqui per eam viſci- s imminuatur attenuata materia. Satis igitur erit, ſi da immergantur per diem & noctem, vt docuit Auice

Mucilaginis extrahendæ varij modi, & quis melior.

lib.

lib. 5. can. in compoſitione diachylonis. ſed cum per ii
merſionem hanc mucago aqua referta eſſet, leui ebullit
ne abſumendam poſt expreſſionem docuit Damocrate
pud Gal. 2. de compoſ. med. per gen. c. 10. & Auic. Id
propoſito.

Gummi & lachrymæ quõ parandæ, vt in vſum veniant.

14. Ex gummis, & lachrymis aliquæ teri poſſunt, ſi l
toris & humiditatis ſint expertes, leuiter tamẽ & lentè
ſtillo hinc inde in mortario circumuoluendo, ne in placc
tam coeant Gal. 2. de Antid. ca. 15. de Thure & Gum
Quæ vero multum lentorem in ſe habent macerati
emolliri & diſſolui poſſunt, docente Galen. 7. de com
med. per loc. 1. de Arteriaca Critonis agens, de ſtyrace
tamen prius piſtillo craſſo confrãgantur, melius eſſe
ſuit Gal. 1. de Antid. 5. & 2. de Antido. cap. 15. poſ
tamen, ſi in paruas partes confrangantur, & alijs tritura
bus miſceantur, paulatim etiam in puluerem deduci, ſi
cente Gal. 2. de Antid. 15. de gummi cum thure pul
zando.

Metallorũ & metallicorum varij lauandi modi.

15. In metallorum & metallicorum ablutione
modo video Galenum procedere, pro varia medici in
tione. ſi enim excalefaciendi vim, & mordicationem
minuere voluerimus, cùm ſiccandum fuerit, bis, ter, &
pius ex aqua lauabimus, priùs tamen ijs læuigatis vt 9.
plic. docuit. quomodo id faciendum ſit docuit 2. de
poſ. med. per gen. dicens; ijs exactè comminutis ex
fluiali puriſſima eſſe abluenda, deinde priori effuſa ſ
quoad nihil in aqua innatet, maneatque prorſum à co
medicaminis qualitate illa immunis. ſed in Argent
mæ, lithargyri abluendi modo tradito à Gal. 3. de
med. ſec. gen. cap. 10. cæteri lauandi modi colligi
runt. Porro, dicebat; poterit tota die diligenter cont
cum liquore per noctem relinquere: poſtero die illum
ne auferre: alium mox ſuperinfundere; poſtea rurſ
rere ſimiliter; iterumque ſequenti aurora liquorẽ em
quod faciendum eſt, donec ſimul cum humore Arge

a, veluti tenuiſſima quædam portio appareat: cumque nihil amplius innatat, nihil etiam magis effundendum erit. tamen conterere diebus plurimis, etſi nihil ei inſiſtat, id-e ſole feruente ſatius eſt. ita enim accidit, vt medicamen-m exſiccet valentius. Porro nouerunt omnes id æſtate n ſolum in Argenti ſpuma; verum etiam in alijs, quę hoc odo præparantur, fore commodius: ſiquidem Cadmia, is ſquamma, æs vſtum, Diphryges, ceruſſa, miſy, ſory, umi, & omnes lapides, præterea & calx, perinde vt Ar-nti ſpuma eluuntur, & læuigantur.

16. Quod ſi fortia metallica hæc fuerint, & ſenſum ta-is acrimonia exaſperantia, vt malitiam imminuamus, ſiccationem tamen augeamus, acerrimo aceto per ſolem t ignem per plures dies eluenda eſſe pręcipit Gal. 2. de mpoſ. med. per gen. 2. cum dicit: ſiquidem meminiſſe s puto, & huius, quod toties repeto, fortium medicamen-um, vt Aerugo, Miſy, chalcitis, Sory, Aeris ſquamma, chalchantum, ex aceto diebus pluribus contritorum rſum obtundi, & bonitatem augeri. & cap. 12. Metal-a dicebat, pluribus diebus aceto longè acerrimo atteri-, & potius in Sole, & non raro loco caloris ex Sole, i-e vtendum. quamquam huiuſmodi omnia æſtiuo So-meliora fiant, multis diebus trita, quædam ex vino, quæ-m ex aceto. Sed libro primo ſect. loca cap. 18. quando m ex aceto, quando ex vino, quando ex aqua mari-, & quando ex aqua ſimplici pro varietate indica-num medicarum abluenda ſint metallica, medicos do-. Metallicorum acriũ perfectus lauãdi modus.

17. In prætumidis vlceribus, inquit ibi, & duris, ex a-o & marina: in quibus autem acre & mordax humi-m fuerit, ex aqua terere frigida potiùs ſingula metalla eſſe eſt; quemadmodum ex vino, cùm copioſus humor luens appareat. ſic 4. per genera cap. 7. ſubtiliora, quæ aceto, & ad cicatricem inducendam ex vino melio- Metallica quõ & cur varijs liquoribus abluenda.

Metallica aduſta a-qua abluenda.

18. Aduruntur quandoque metallica, vt igneæ parte[s] quas multas, terreis & aqueis mixta habere 9. ſimpl. docu[it] Gal. ex parte euaneſcant; ſiccitas vero remaneat. Quon[iam] tamen ex ignis actione caliditas quædam extranea intr[o]ducitur, cenſuit Gal. 9. ſimpl. c. 1. omninò aqua poſt ad[u]ſtionem eſſe abluenda his verbis: Sanè combuſtorum om[]nium nullum planè eſt frigidum; relinquitur enim in il[l] ignitio quædam, vt Ariſtoteli placet; hæc autem per ablut[io]nem aufertur: vnde id, quod manet, terrenum ſimul, & fr[i]gidum eſt.

Metallica aduſta, vt mitiora fiãt elixanda.

19. Quod ſi compeſcere adhuc magis illorum acrim[o]niam & mordicationem medicus voluerit; ebullitione in[] qua longiore, facilè id obtinere poſſe docuit Galen. 4. [] compoſ. med. per gen. ca. 6. & 2. eiuſdem ca. 2 Nam q[] metalla, inquit, præparas ad ſiccandum ſi ne vllo mor[] coquere diutius oportet.

in decoctione ſimpliciũ vt pro ſe aut per dicẽdis ſyrupis canones Meſue ſeruandi & doſium.

20. Simplicium decoctio, quæ & per ſe, & pro diluen[] ſyrupis in vſum medicum frequentiſſimè venit, vbi n[] pro compoſitione medicamentorum paratur, eo modo ex[] cenda eſt, quo in canonibus Meſuei eſt traditum: cùm [] ctionem non ſuſtineant elixabilia omnia ęqualem; ſed a[] leuem, vt quæ facultatem habet imbecillam, facile diſſo[] bilem, & ſubſtantiam raram; quæque virtutes habent in [] timis partibus; ne eorum virtutes diſſipentur, & euaneſca[] alia validiorem coctionem ſuſtineant, quorum nempe [] ſtantia firma eſt, craſſa, denſaque, & virtus non facile re[] uitur; Alia mediocrem, qualia ſunt, quæ inter duo illa [] dia ſunt; vt fructus, qui nec tam leniter, vt flores, & adi[] thum; nec tam validè vt radices elixari debent.

in decoctionib. cũ præcedẽte infuſione nõ ẽ neceſſaria graduatio, & cur.

21. At in decoctis ad compoſitum aliquod parandi[s] factis; ſæpenumero ab auctoribus eorum, quin ab inſtitu[] re canonis illius, ſecùs factum videmus. omnia enim e[] tempore in aquam inijcere imperant, ac macerare, quæ [] ſtea etiam ſimul ebulliunt. ſic Meſue in ſyrupo de Abſ[] tio, & de Mentha, & in decocto epithymi parati pro T[] phe-

era Perſica, & in decoctione pro confectione Hamech,
in maximè in decoctione parata pro pilulis Alefangi-
s; in quibus & aromata, & flores, & craſſiora quædam
dem tempore maceranda, & decoquenda imponit, & ad
midias ſimul excoquit nulla ſubtilium à denſis facta di-
nctione. ſed omnino à primorum inſtitutorum compoſi-
rum illorum prouiſionibus non eſſe recedendum ſemper
iſtimaui. neque pręter rationem ita conſtitutum eſſe ſuo
o demonſtrabimus. Nunc verò in vniuerſum dicemus,
m de ſimplici decoctione agimus ſine præcedente infu-
ne, & maceratione, omninò ſeruandum eſſe canonem il-
n. At vbi longa præcedit maceratio, cùm diuerſæ illę
alitates extractæ quaſi vniantur, & coeant; & craſſiora, &
cidiora prohibeant tenuiorum diſſipationem, ac exhala-
nem: tenuia verò, & calida mediante calore elixantes
ilius ex ſolidioribus qualitates in profundioribus partibus
nſiſtenter extrahant, credendum inde mixtionem quan-
n produci maximè accommodatam illi medicamento.
forte Meſue in decocto pro pilulis Alefanginis Maſti-
n indidit. vt eius lentore aromatum ſubtiliores partes,
acultates conſeruarentur, & myrabolanorum virtus ſol-
s in longa ebullitione conſeruatur per inunctionem &
fricationem manibus factam oleo amygdalino.

2. Aquæ quantitas, ſi decocta per ſe parentur, aut pro *Aquæ quã titas pro decoctis parãdis incerta*
endis ſyrupis, certa pro varietate coctibilium decerni
poteſt; certum tamen eſt maiorem eſſe debere, vbi li-
aut radices præualent, vt eorum virtus aquæ poſſit cõ-
nicari.

3. Sed ſi in duplici vaſe, vel operculo benè occluſo, vt *decoctio in duplici vaſe minorẽ requirit duplo aquæ quãtitatẽ.*
exhalet, decoctio etiam ſolidiorum fiat, dimidio mi-
aquæ quantitas erit indenda, cum & blandiori calore
nciatur, & circulatione facta minima portio abſuma-

4. In decoctis autem pro compoſitis parandis medi- *In decoctis pro cõpo-*
entis, omninò menſura ſeruanda eſt ab illis conſtituta;

nẽdis medicamẽtis nõ eſt mutanda aquæ quãtitas, ẽt ſi maior aut minor videatur, & cur.

neque ſtatim, quod maior videatur, quàm res decoquen
dæ requirant, immutanda eſt, quod plerique faciunt. ſæ
pe enim fit ab autoribus, vt per longam coctionem terr
ſtres medicamentorum partes extrahantur, vel calidæ n
mis, & igneæ exhalent, aut propter vtranque cauſam m
lior quædam introducatur ſymmetria: ſæpe etiam dum
ſimplicium ingredientium quantitatem, reſpectu aqu
reſpicientes, minorem debito eſſe cenſent, & augenda
iudicant, decipiuntur; non animaduertentes decoctione
illam adeò preſſam ac à regulis ſemotam, eſſe in dup
ci vaſe, & per balneum aquę faciendam, in quo modo e
xationis longè minor quantitas aquę neceſſaria eſt; nec
duſtionis vllius ſubeſt periculum.

Decoctio occluſo & lutato vaſe minorẽ aquæ quãtitatẽ requirit, & minorẽ ignem.

25. Si etiam occluſo, & lutato vaſe elixatio facien
eſt, igne ſicco, non per balneum: vt minor multò ac
quantitas indenda eſt, quod circulo per euaporationem
cto, ex euaporatione denuò aqua defluat, minimumque
quæ abſumatur; ita ignis multo minor quantitas, &
flamma erit ſubdenda; ne ex vehementi ebullitione el
tis cum impetu exhalationibus, & vaporibus vas fictile
vitro illitum diſrumpatur.

decocta ſic co igne facta longe ſunt valentiora quã quæ in duplici vaſe.

26. Decoctiones hoc modo factas lento igne ca
num, potiſſimùm ſi decoquendæ ſint res durioris ſubſ
tiæ, multò validiores quilibet experietur, quàm ſi fian
balneum aquæ calentis. Quamuis enim calor is blandu
diù perduret pro maceratione ad vires medicamentor
extrahendas, & aquæ communicandas ſit aptiſſimus: a
lixationem tamen, aut ſimplicem, aut poſt macerationem
vt ex penitioribus partibus qualitates medicamentoſæ
ci poſſint, & aquæ communicari, ignis caliditas ſicca m
tò eſt potentior: & ſi quis decocta hoc modo parata, v
guaiaco, radice chinæ, ſaſſafras, radicibus, & herbis cali
guſtu, & olfactu de perfectione illius periculum fa
voluerit; & illud comparare cum eo, quod elixatione
balneũ aquæ calidæ factũ eſt; facile cognoſcet, illud m

eſſ

ſe potentius, meliuſque concepiſſe facultates ingredientiū.

27. Vt quantitatem aquæ pro decoctis parandis vari-
ıdiam eſſe pro conditione ſimplicium ingredientium do-
ıimus; & pro vario modo elixationis; ita video ſcripto-
ıs varios in termino ebulitionis, nunc ad tertię partis
ınſumptionem excoquentes, nunc ad dimidiam, nunc ad
ıtias conſumptionem expectanctes: vt videre eſt Da-
ıocratem feciſſe, radices filicis, & aromata ad conſumptio
ıem dimidij excoquendo apud Galen. 2. de compoſ. med.
ıer loca 2. & 9. lib. eiuſd. 1. ex Archigene ad tertiam par-
ım & c. 4. ex Aſclepiade & 2. per gen. ca. 17. aut ad ter-
ıas lib. 8. c. 2. ſtatuit autem Gal. 7. local. vbi de confectione
ıpitum papaueris agit, tandiu eſſe res ebulliendas, quouſq;
ımplicium natura ſit liquori diſtributa; id verò dicit eſſe,
ıum ſimplicia ſunt flaccida.

Elixationū termini variantur pro varietatere rum excoquēdarum

28. In decoquendis ſimul in aqua rebus diuerſæ ſubſtan
ıe, quæ ad communicandam vim ſuam aquæ diuerſitatem
ıpoſcunt, cocturæ, temporis, conditionis ignis, & forte
ıenſuræ aquæ, quoniam video duos diligentiſſimos
ıharmacopæos Hiſpanos maximè inter ſe diſſentire; & in
ıquibus cum etiam ab ijſdem ipſe ſim diſcors; decreui hoc
ıco longiori aliquanto oratione præter morem, & inſtitu-
ım meum vti, ne in re tanti momenti in poſterum phar-
ıacopæi aberrent. decreui autē eorum diſſentientes ſenten-
ıs in medium proponere, & deniq; meum ca in re interpo
ıe iudicium: Franciſcus Velezius primò ex Meſueo ſibi ſu
ıt in decoctionib. duo eſſe perpendenda, ſubſtantia rerum
ıquendarum, & commenſurationem proportionemue ca-
ıris ad debilem, vel fortem ſubſtantiam rerūm excoquen-
ırum; cui tertium addendum cenſet quantitatem rerū co-
ıendarū, & liquoris, in quo res illę ſūt excoquēdæ: Primum
ıud licet cognitu difficillimū ſit, quod gradū, ſubſtātiæ co-
ıoſcere paucillimis ſit datum: ad tres tamen gradus redu-
ında ea iudicauit, quæ craſſam ſolidāue habent ſubſtātiā;
ıæ mediocrem; & quæ tenuem, in radicibus ſeminibus,

Digreſſio. decoctio re rū ſubſtantia diuerſa rū quā pro portionem expoſcant tēporis, ignis, & aquæ.

Franciſcī Velezij hac in re ſententia.

& floribus expreſſam. e quibus vt decoctio mediocris ſ
ſtantię haberi poſſit, qualitatibus correſpondentibus pr
ta, cenſet pro libra radicum ſex aquæ libras eſſe ſumend
& per decoctionem tres eſſe abſumendas, vt ex ſolid
ſubſtantia medicatæ qualitates aquæ communicari poſſ
pro ſeminum libra excoquenda: cum mediocris ſint ſub
tiæ, quatuor libras aquæ cum dimidia vult eſſe ſumen
& per coctionem libram & mediam abſumendam. Ad
rum libram elixandam tres aquæ libras & vnciam ſum
abſumendam verò ſolùm vnciam. Quod ſi ſimul re
tres excoquendæ fuerint; ait, hoc modo eſſe procedendi
Quoniam ſi ſeiunctim decoquantur, eorum virtus in l
nouem aquę relinquebatur, vt hoc idem in decocto re
ſimul coctarum facto relinquatur; duodecim libris a
ſumptis, primo libra radicum impoſita, abſumenda eri
ctione libra vna & media aquę, mox libra ſeminum add
per iteratam vlteriorem elixationem ſeptemdecim v
abſumentur ampliùs aquæ; & florum poſt addita libra
ui facta ebullitione, vna abſumpta vncia, nouem decoc
nis ſupererunt libræ: quæ tunc percolari poterit, vb
pēs nullum amplius emiſerit fumum. Hanc graduat
ſeruandam cenſet, ſi media libra excoquenda eorum ſ
ſex quidem ſolum aquæ libris: pro radicibus tamen ſe
libra abſumpta, & additis ſeminibus, & floribus, eaden
proportionem abſumpta aquæ quantitate. & ſecundum
proportionem, dicit poſſe nos & quatuor vncias, & dua
bras earum coquere. Contendit Ouiedus modum hunc
xandi res ſubſtantia differentes malum eſſe, atque liquo
cum illis hoc modò excoctū multò minores vires in ſe
tinere, quā ſi ſingulæ per ſe excoquerētur, primò quia a
qua pro elixatione vtimur, pars abſumitur, pars ſeruatur
abſumitur, proportione reſpōdet ſubſtātiæ rei, quę coqu
pro craſſa, media, aut tenui ſubſtantia rei excoquendæ;
pro centrali aut ſuperficiali virtute medicamenti e
quendi: & quæ ſupereſt proportionem habebit ad virt

Ouiedi refutatio.

quan

uam è medicamento in aquam tentamus extrahere, vt ſi bram radicum excoquamus in libris ſex aquæ ad conſumptionem medietatis; eam vim radicum extraxiſſe ſupponemus, quæ pro moderata doſi requirebatur; quod ſi vlterius procedat coctio, & ſeſquilibra ſola ſuperſit, multò efficacius reddetur in pauciori quantitate aquæ tota præexiſtente virtute redacta. At ſi minus abſumatur aquæ, & maior quantitas aquæ ſuperſit, minoris virtutis, & actiuitatis it aqua ſuperſtes; & ob maiorem relictam aquæ quantitatem, & ob breuiorem coctionem. Si igitur virtus libræ racum coctarum in ſex libris aquæ perfectiſſimè relinquitur in tribus relictis; ſi in nouem, vt priores volunt, excipiatur, quis dubitat futuram illam decoctionem minoris actiuitatis, quàm quæ in tribus continentur, quæ ſex partibus minor eſt. Idem de ſeminibus, & floribus excoctis eo modo dicendum erit. Aptiſſimo id exemplo explicat Ouieſs. ſi ex vaſe continente tres libras aquæ, in qua liquata libra ſacchari, & alio nouem libras aquæ continente, in qua diſſoluta itidem alia libra ſacchari, ſumamus duo vaſula illarum aquarum; quis dubitauerit multò nos dulciorem eam perſenſuros, quàm ex vaſe trium librarum aquæ cum libra ſacchari; quàm eam quam ex alio nouem librarum aquæ cum vna ſacchari exhauriemus. Pari ratione nō credendum in nouem illis ex graduata illa radicum, ſeminum, & florum decoctione ſuperſtitibus, tantam reperiri virtutem radicum illarum decoctarum; quanta reperitur tribus libris ex ſex relictis cum ſolæ radices elixabantur; tamſi tàm in compoſita ex duodecim libris tres ſint abſumptæ, quàm in ſimplici, cùm ex ſex libris totidem tres ſint conſumptæ: cùm vis libræ radicum, nouem libris aquæ communicata multo minoris actiuitatis ſit, quàm quę tribus. Iterum decipitur, cùm aucta aut diminuta ad duplum quantitate radicum ſeminum, & florum, augendum, diminuendum pondus aquæ ad duplum, & in abſumenda aqua per elixationem eandem ſeruandam eſſe propor-

tionem cenſet. cùm enim augemus aut minuimus quan tem ſimplicium ingredientium , id non præſtamus, vt geamus,aut minuamus vires illius decocti; ſed quod ma vel minori indigeamus quantitate decocti : at ſi mod hunc decoquendi traditum à Velezio ſequamur prim illud non obtinebimus. Exemplo id probat Ouiedus. Po mus medicum velle, quod duæ libra radicum decoquan in libris octo aquæ ad conſumptionem medietatis , ad q tuor nempe libras ; & per hanc abſumptionem ſuppo qualitates radicũ ſatis aquæ eſſe impreſſas . adaucta ad plum quantitate aquæ ad radices,nempe quatuor libra radicum ad ſexdecim aquæ ; ſi octo ad proportionem a mantur, vires, & qualitates radicum in decocto imminu tur,cum actiuitatis & paſſibilitatis cuiuſque rei ſua ſit pheria, & ſuus terminus , vltra quem ſi procedatur , v tes imminuuntur ; & ſi in aereis aut igneis qualitates inſideant , per vlteriorem coctionem euaneſcunt . Pa tione , ſi ad duplum imminuamus ; vt ſi radicum lib in aquæ quatuor libris coquamus ad conſumptionem dietatis , duarum nempe librarum radicum virtus æ & perfectè non communicabitur ; quod longiorem poſcant elixationem , vt virtus radicum perfectè a communicetur . Quod ſi reſpondeat ad extrahen virtutem ex duabus libris radicum in octo aquæ , re quidem ebullitionem ad conſumptionem quatuor l rum aquæ ; ad extrahendam ex vnica libra radicu quatuor aquæ, ſatis erit duarum abſumptio . Alio ex mento ex Meſueo deſumpto conuinci poterit. Docuit ſue in canonibus,capite de decoctis; In ijs compoſitis duatione opus eſſe, cùm ingredientia diuerſę ſunt ſub tiæ : at ſi eandem ſortiatur , eodem tempore medicam eſſe imponenda. Radices fœniculi , & apij ſubſtantia differunt ; eodem igitur tempore, aquæ, ad elixation erunt imponendæ : imponatur igitur radicum fœnic bra, & apij vncia in libris quatuor aquæ , & elixatic

a-

rd dimidias, ęquali tempore decoctas inueniemus, & ſuas ires aquæ cõmunicaſſe, & tamen hic multum, & parum deſſe ſcimus. Sed nondum illius animus aquieſcit dictis, k adhuc inſtat exemplo. Caro multa bubula, & pauca, es ſunt eiuſdem ſubſtantiæ; ſed ad multam coquendam arnem, & paucam coquendam, non eadem requiritur uantitas aquæ; ſic igitur ad elixandum, multum & paum medicamenti eiuſdem ſubſtantiæ, neque aſſumimus andem quantitatem aquæ. veritatem aſſumpti quotidiaa coquorum exercitatio probat, qui pro multa carne elitanda multò plus aquæ ſumunt, & longiori tempore exoquunt, quàm in pauca elixanda. Sed non animaduertit n decoquendis rebus, duplicem homines finem habere poſe: aut vt res, quę aquę incoquitur, emolleſcat, & in vum, aut vt cibus, aut vt medicamentum veniat; aut vt rei ncoctę qualitates, & virtutes aquæ communicatæ in vſum umanum traducantur. In primo genere decoctionum, eam ſi non nihil referat, fiat ne id in muſta, an in pauca aua, ad Sapiditatem rei coctæ; ſi tamen finem elixationis roximum conſiderauerimus rei illius emolliendæ ac excouendæ, parum refert in multa ne an in pauca elixatio illa icta ſit, modò cocturam habeamus: ac propterea non ſem er auctores aquæ quantitatem perſcribunt, vt fecit Meſue n Diaſatyrio, ſecundo in decoctione ſecacul, in ſecunda ecoctione cicerum; neque in aqua mellis pro decoquenis myrabolanis emblicis, neque in inkepro pro excoquenda ulpa cytomorum, & citrorum pro conditis pręparandis, vt Gal. feciſſe videmus primo de Antid. ca. 19. vbi pro viris elixandis nullam aquæ quantitatis facit mentionem. t in ſecundo fine, cùm qualitates, & vires rerum coquenarum aquæ communicare tentamus, ſecùs ſe habet; non lum enim proportionem requirimus rei coquendę ad aam abſumendam, ſed etiam ad aquam ſuperſtitem; quia ua abſumenda proportione reſpondere debet ſubſtanæ rei coquendæ; quæ verò ſupereſt, cum virtute maio-

ri vel minori, quàm quærimus aquæ imprimere. Propt
rea cùm aqua, quæ abſumitur, reſpondeat proportioni ſu
ſtantiæ rei excoquendæ; hæc autem ſemper eſt eadē, ſemp
ac medicamentum tale coquitur, abſumenda eſt eadem
quæ quantitas. At in aqua, quæ relinquitur, diuerſa eſt
tio; quia cùm hæc proportionem habeat ad virtutem e
trahendam ex medicamento, quod elixamus; hæc autē
proueniat, à meliori, vel minori quantitate medicamen
quod imponimus, non eandem ſemper relinquimus aq
quantitatem; ſed maiorem, vel minorem, pro maiori
minori quantitate medicamenti virtutem communicam
His poſitis facilè argumento contra adducto reſpond
poteſt. Concedimus enim non eandem aquæ quantitat
abſumi in excoquenda multa carne, & pauca; quia ad m
tam carnem emolliendam, & ad penetrandas intimas p
tes maior aquæ quantitas requiritur: ſed hoc nihil fa
ad concludendum, quod tentabat. hic enim illud vnum
tendimus, vt carnem mollem, & coctam habeamus, n
autem proportionem aquæ augendæ, aut minuendæ ad m
dicamentum, quod coquitur, niſi fortè aliquo modo ex
cidenti ob ſapiditatem. cum coctionem carnis ad aptitu
nem ad alimentum requiramus; ad quam ſi viderimus p
mam non ſufficere ob duriciem carnis, aliam aquam ſup
addemus. At ſi decoctum conſideremus, vt quod ſuper
& relinquitur, in quo virtus medicamenti excocti abſor
eſt, in vſum noſtrum venire poſſit; negandum omninò e
ad multam carnem coquendam, aut medicamentum
quod, vt liquore vtamur, in quo res illa cocta ſit, maior
aquæ quantitatem eſſe abſumendam, quàm cùm pauca
coquenda. quia in hoc caſu, aqua elixanda, & abſumen
non debet proportione correſpondeere paruæ vel mag
quantitati medicamenti, ſed conditioni ſubſtantiæ re
lius. Et vt in multa aut pauca carne, & pauco vel mu
medicamento excoquendo adeſt conditio ſubſtantię; ead
ſemper aquæ quantitas abſumi debet, ſi eadem ſit ſubſt
tia

ia, ex qua virtus eſt extrahenda cum qua proportionem
habet, qualiſcunque ſit illius quantitas. Sed nec in ijs per-
petua eſt veritas: exemplo ſit radix cichorij, à qua ſi ex-
trahere in aquam attenuantem voluerimus qualitatem, quę
in ſuperficie eſt, leuiter erit excoquenda; ſi frigidam & ter-
reſtrem, longa coctione erit elicienda. Nec recipiendam
etiam eſſe cenſemus proportionem quantitatis rei excoquē-
dæ ad quantitatem aquæ, habito reſpectu quantitatis ab-
ſumptæ; niſi ignis conſumentis, & temporis, in quo conſu-
mitur ratio habeatur. etenim ob ignis vehementiam quan-
titas, quæ abſumetur ſpatio quatuor horarum, vna quan-
que hora cùm abſumatur, non poterit eo tempore aquæ
communicari. Neque etiam admitti debet, quod à Vele-
lo preponitur; ſi ad eliciendam virtutem vnciarum dua-
rum medicamenti ſolidioris requiritur illius decoctio in a-
quæ libris duodecim ad conſumptionem ſex librarum: pro-
portione ſeruata medicamenti & aquæ, vna vncia eiuſdem
ſex aquæ libris decocta ad dimidias, optimè ſeruatam
ſe regulam proportionis medicamenti ad aquam exiſti-
mandum; ſi finem illius decoctionis conſiderauerimus, at-
que communicationem virtutis medicamenti ipſi aquæ. vt
enim id fiat moderato igne in libris duodecim vt abſuman-
tur, quatuor puta horæ requiruntur; at ſi vncia cum ſex li-
bris decoquatur ad conſumptionem trium librarum mo-
derato igne, id fiet horis, puta duabus, quo tempore, centra-
lis illa virtus, duriori ſubſtantię benè aquæ communicari
non poterit; tum ob temporis breuitatem, tum ob minorem
actionem aquæ ad ignem. In quo caſu, aut minori, &
mitiori igne vtendum erit, vt longiori tempore abſumptio
ædietatis perduret, aut aliquanto augenda erit quanti-
tas aquæ. & rei huius veritatem experiri qui voluerit, faci-
le degustata vna, & altera decoctione cognoſcere pote-
rit.

29. In vaſe eligendo ſua ſit cautio, vt æ nea vaſa fugia-
mus, ne incocta medicamenta ęris malam qualitatem con- tra- Vaſa ænea in multis

decoctis pa randis fugienda.

trahant: & ſi quando neceſſitas vrgeat ijs vtendi, ſint ſ tem ſtanno illita, vt docebat Haliab. 10. Pract. ca. 19. ſi t men medicamenta incoquenda acetoſa fuerint, aut acri aut ſalſa, aut vinoſa, aut vehementer adſtringentia, talia o ninò erunt fugienda; ne aut pars aliqua interna vaſis co miſceatur, aut ſaltem mala qualitas eliciatur. & ideo aut ctile vas vitro oblinitum erit eligendum, aut certè lapid

Decoctione in dupli ci vaſe vtẽdũ; vbi apud ſcriptores pauca aqua indita videtur.

30. Sæpenumero cum decocta multarum rerum in pa ca aquæ quantitate prę̨ſcripta vident Pharmacopæi ap grauiſſimos ſcriptores; aut artis imperitię auctores argum quod quantitatem aquæ, ad ebullitionem medicament ingredientum correſpondentem non præſcripſerint, ſub deque potius aſſationem quam elixationem ſubſecutum aut certe tanquam corruptum codicem corrigendum cenſent; quum potiùs cenſendum ſit, ita ab auctoribus conſcriptum, quod voluerint decocta illa in duplici v per aquam calentem eſſe peragenda; quo modo multò nor aquæ quantitas ſatis eſſe poteſt: ſic enim cenſebat & ex ratione, nullum impendere periculum aduſtionis adurente calore ignis: meliuſque natiuam humiditat ingredientium conſeruari. antiquis familiare, & ſibi ximè gratum fuiſſe elixationis hoc genus docuit Galen de ſanit. Tuenda cap. 8. cum d. Qui verò his ſunt gis curioſi, in duplici vaſe coquunt. hoc fit, cum in l te, in quo ſit aqua feruens, inſeritur vaſculum, in qu oleum, quod nos facere ſolemus. & alibi ſæpiùs in libr compoſitione medicamentorum per loca, & per genera 3. per genera cap. 8. & 7. cap. 12. & ſect. loc. in A riaca ſeptima, & in ijs, quæ à Critone. & 7. per gener timo ex Damocrate. & 1. de Antid. c. 15. & 10. Me 9. & pluribus alijs in locis. & paſſim Meſue in oleis d quendis Diplomate vtitur.

Trituratio nis pręcepta ex Me

31. Quæ ad triturationem medicamentorum perti ſiue naturam triturandorum ſpectemus, ſiue triturat terminum, ſiue triturandi modum, ſiue inſtrumenta;

ligenter,& accuratè proſecutus eſt , in canonibus Meſue, ſuco & Ga.
nullus animaduerſionum locus hic relinquatur ; niſi illa 2. Antido.
xerimus addenda ad mortarium pertinentia, ne diſſipen- 18. deſu-
r triturata ex Critone deſcripta à Gal. 2. de Antid. c. 18. menda.
ne hoc loco ommittenda,ne in ijs in quibus breuitatem
aximè profiteor,longior ſim.

32. Lotio quamuis de ea dicatur , quæ cæteris etiam re- Lotionum
s conuenit , quæ ad medicam materiam non pertinent ; varij modi
a puluis,ſordes, & inquinamenta in ſuperficie exiſtentia & vſus.
luuntur , & abſterguntur; reuera tamen cum medici de
tione loquuntur, intelligunt, quæ magis eſt intima, quæ-
e extrahit foris,& per intimam ſubſtantiam medicamen
rum penetrat,quæ vel aqua ſit ſimplici,vel medicata,vel
no , vel aceto , vel liquore aliquo medicamento ; pro vt
orbus,vel ægri natura,vel occaſio aliqua poſtulat: maiori
parte ad noxiā aliquā qualitatē amouendā; aliquādo ad
ilē aliquā introducendā. cū metallica, lithargyrū, tutiā,
dmiam,ceruſſam chalybem,adipes,olea, reſinas, picem,
lcem,lauamus; id facimus,ad igneas,ſæpe acres, & mor-
cantes facultates & qualitates remouendas : cùm axun-
am porcinam , cum pinguedines alias, quamuis ſæpe id
æſtemus vt membranas venulas , & fibras amoueamus:
quando tamen etiam id fit,vt vtilem aliquando qualita-
m frigidam,vel calidam,vel benè olentē introducamus ;
etiam aliquando fit in olei (lotione) quæ quamuis ſæpiùs
nt, vt auferatur aliqua mala qualitas ; aliquando tamen
etiam vt ex liquore , quo abluitur, aliquid acquirat . ſic
eſue capite de vnguento roſato inſtituit eluendam eſſe
giam porcinam nouies aqua calida,& toties frigida,vt
pſa non tantum acrimonia deleatur , ſed etiam vt vim
igerandi acquirat.

33. In aloes lotione aliquid eſt, quod animaduerſione in Aloes lauā
et,quod videā in ea multos errare, & doctiſſimos ēt vi- di varij mo
in eſſentialibus etiam inter ſe diſſentire. Si impura fue- di,& fines.
aloes, arenoſa, & ſaxis,& feſtucis admixta , genus illud

lo-

lotionis requirit, quod à Dioſc. traditum eſt. Lauatur quod ſit arenoſum, tanquam inutile ſubſidat, & pingue, puriſſimum aſſumatur. quod vt perfectius obtineamus, [illegible] atque iterum exſiccato atque iterum attrito, præſtare poſſ[illegible] mus, donec puriſſimum obtineamus. Exercetur genus ho[illegible] lotionis in impura aloe. at ſi ſuccotrina perfectiſſimam ha[illegible] buerimus, vel etiam hepaticam puram, nulla huiuſmodi [illegible] blutione opus erit. Admittit tamen puriſſima etiam al[illegible] genus aliud lotionis, non ad feſtucas, aut arenoſa ſegrega[illegible] da & reijciendas; ſed ad aloes acrimoniam, igneas, & pu[illegible] gatrices, qualitates, & partes, & ſeparandas, educendas, [illegible] obtundendas, quo modo minus purgatoria redditur. mag[illegible] tamen tunc roborare ventriculum docuit Gal. & 7. Met[illegible] & 6. de ſan. Tuenda, & 8. med. loc. cap. 2. cuius cauſa[illegible] eſſe crediderim, quia relinquuntur partes terreſtres, adſt[illegible] ctionis participes, quæ roborare poſſunt: tales autem n[illegible] paucas aloe ineſſe partes illud docet, quod extrinſecus ad[illegible] bita vim habet adſtringendi.

Aloes dum verè abluitur, aqua proijcięda.

34. Sed hoc loco illud omninò animaduertendum e[illegible] quod adeò controuerſum eſſe video inter grauiſſimos etia[illegible] viros. an aqua illa, qua aloe abluitur, ſit abijcienda, an ſ[illegible] uanda, & cum aloe ſoli ad ſiccandum exponenda, quæ c[illegible] ipſa aloe, in vſum adhibeatur. Ac ſeruandam eſſe collig[illegible] aliqui ex Gal. 8. med. locál. 2. qui affundere aquam i[illegible] aloe videtur, & vi Solis ęſtiui exſiccare: quod etiam M[illegible] ſuem feciſſe coniectare poſſumus, qui & in lib. ſimpl. [illegible] potiſſimum in compoſitione pillularum alefanginarum pius aqua pluuia aloem lotam in ſcutella terrea vitreata [illegible] li ad exſiccandum eam exponit, vt decoctionem illam a[illegible] maticam exſiccatæ, & denuo tritæ ſuperinfundat.

Quod ſi quis dubitet, ſi aqua non proijciatur, cur alo[illegible] lota minus purget, cùm ſeruentur partes eius purgatori[illegible] reſpondent, forte diſſolui purgatoriam vim aloes à vi ſo[illegible] à qua aloe diluta exſiccatur. Ego vero vix mihi perſua[illegible] re poſſum, in ablutione aloes, quam 7. Meth. cap. 11. &[illegible]

di[illegible]

compoſ. med. loc. cap. 2. tradidit, ſeruandam eſſe aquã.
ediderim igitur in hac ablutione, quemadmodum, & in
eris, medicamentum hoc eſſe diluendum, aquam ſuper-
am eſſe abijciendam; medicamentum aqua maceratum
ue emollitum eſſe reſiccandum; ac ſi ita res ferat rurſùs
urſus eſſe identidem & eluendum, & reſiccandum : ad
credendum moueor, quoniam proprius is eſt, & peculia-
modus medicamentorum abluendorum apud Galenum
uritanos omnes, & pleroſque alios potiſſimum Actua-
m libr. 4. qui eſt de compoſitione medicamentorum
9. in Picra Gal. de ea agens cum aloe lota; illam ablue
ocens, aquam ſummatim emergentem abijcit, nec ſe-
l tantum, ſed iterum, atque iterum id faciendum docet :
d vbi abundè factum ſit, medicamentum habebimus
ſus expertem, & ſtomacho maximè idoneum : & reli-
s ſpeciebus admixtis, medicamentum ita concinnatum
ecillibus ſtomachis accommodatum eſſe inquit Galen.
ratio etiam id ipſum perſuadet; ſi enim medicamentum
imus, vt eius partes aut veneficas, aut purgatrices, aut
s, mordaces, dolorificaſque detrahamus, cum illæ in a-
deponantur, fruſtrà lauandi laborem ſuſcipiemus, niſi
es illas, quas vitare eſt animus, vnà cum aqua effunda-
, & abijciamus. Præterea cum duo ſint parandorum
icamentorum modi, & quidem inter ſe ſpecie diſtin-
ablutio & infuſio ; ab ijs, qui ita putant aloem eſſe la-
lam, vt aqua ſeruetur, libenter, quærerem, in quo diffe-
blutio hæc ab infuſione : vt differant, dicendum eſt, in
liquorem ſeruari, non item in altera. Neque Gal. aut
uem, ſi benè intelligantur, aliter ſenſiſſe cognoſcemus,
affundendam, aut ſuperinfundendam quidem eſſe a-
n, dein medicamentum ſole eſſe exſiccandum, docent;
quam infundi quidem, vt illa medicamento emollito
iatur, & medicamentum iam molle & humidum ex-
ur. ſed nec adeò nos vrgeret auctoritas illa Galen. 8.
local. 2. quod non Gal. ſunt verba, quin ne quidem
An-

Andromachi, à quo exſcripſit, ſed ex Lampone quodam Peluſiota, à quo Andromachus exſcripſerat, id quod Gi ci impreſſores, & Aldus, & Iſingrinus animaduerterunt a poſitis in margine paruis aſteriſcis vniuerſæ illi oration quod fieri ſolitum eſt, quum verba ex alijs auctoribus re runtur: id quod dum latinus interpres prætermittit, tu hic, tum alibi, in rebus quidem etiam quibuſdam mag momenti, errandi multis dedit occaſionem. Quid vero Meſue dicendũ ſit; qui in pilulis Alephanginis aloem ſ cotrinam, quam in ſimplicibus dixerat, quod puriſſima non indigere ablutione, aqua pluuia abluit, mox ſiccat, rumque eadem atrita abluit decocto aromatum, quod per inſolationem vult imbibi, ſuo loco, cum eas pilulas e minabimus, dicemus. Illud ſolum quod ad propoſit noſtrum facit annotabo, ex verbis Meſuæ ibi colligi poſſe, eum non proieciſſe aquam, poſtquam aloem in tella vitreata ſępius abluit; poſt lotionem enim illam e cat, & veroſimilius eſt id proiecta aqua feciſſe, quàm e mixtà cùm exſiccatio illo modo faciliùs fieri poſſit, & Meſuei erat purgatricem partem imminuere, & acres, i aſque obtundere abſtergendo.

Aloes lauãdi Quercetani noua ratio.

35. Placet tamen hic aloes lauandi nouam ratione Quercetano apponere, quòd ea meo iudicio omnium v tur præſtantiſſima, & ſi in parando aloe lota, vel ad pi alefanginas parandas, vel ad hieram Galeni ex aloe lo 7. Meth. & 8. med. loc. cap. 2. conficiendam vterer perfectiſſimam haberemus compoſitionem. ſic auter co deſcribitur. Recipe aloes ſuccotrinæ optimę, & el ſimæ quantum libet: quam redactam in puluerem im tas in matracium, ſeu cucurbitam vitream affunde ndiuiæ, vel acètoſæ (adde tu vel pluuiæ) vt quatuor e ainque digitos ſupereminerat: pone in Balneo Mar. qo ac fere bulliente, vaſe optimè clauſo cum ſubere, v da Hiſpanica. ſtet ita per duos vel tres dies integros, & r flabis aquam ab aloes eſſentia tinctam, & rubicund

bini inſtar ; quam lentè per inclinationem à fœcibus ſeratam, ne quod craſſum eſt ſimul exeat; liquorem effum ſeorſim aſſerua in alembico probè clauſo; materiæ rectæ aliam affunde aquã; ſed non tantum, quantum priùs; inde digere vt ante , colaturam ſepara, priorique adij-,ac ruſus aliam affunde, donec aqua nullum ampliùs aliat colorem, & videbis reſiduum, quod eſt in fundo, arenę ſtar , aut cineris, in magna ſatis copia : & ex media libra æ vel tres vnciç reſtabunt: eſt autem aloes pars inutilis, c in aqua diſſoluitur. Aquam omnem diſtilla, per alemcum , aut in argentea patina fac exhalare carbonibus ac lidis cineribus impoſita, donec materia reſtet craſſitudie mellis . quæ erit lucidiſſima rubini inſtar . Hæc aloe t prçparata & depurata baſis erit ad plures effingens pilulas; quæque iam per ſe ad vnius ſcrupuli doſim exbita excellens medicina eſt . In quo lotionis modo illud imaduerto, optimum reddi per illum euacuans medicaentum , quod ſubtiles igneæ & purgatrices aloes partes à reſtribus & adſtringentibus ſeparatæ in aqua conſerntur, vt exhalata aquæ vnitę remaneant valentiores : ſed rè dicere non poterimus magis conuenire in imbecilate ventrıculi , quod terreſtribus , & adſtringentibus rtibus ſit diſtituta : neque reponi , neque in vſum vere pro aloe lota Galeni , quæ minùs purgat, & plus rorat; neque pro hiera ex aloe lota paranda , de qua alen. 7. meth. & 8. med. local. vſurpari . quin nec ex parari poterunt catapotia ex aromatibus. Præſtantiſſia tamen erit ad aluum ſoluendam , & bilem educenm.

36. Cum igitur per lotionem ſemper ſubſtantia aliqua, l qualitas auferatur , non niſi impropriè aloe lota illa ditur , inqua nihil notatu dignum illi detrahimus ; ſed ei tæ ſuperinfundimus liquorẽ aliquem , per quem vim ils purgatricem augemus; vt cùm ſuccum roſarum ſolutiũ, aut infuſionẽ earundem, vel infuſionẽ, & decoctionẽ

Lotione vera ſemper à re lota atiquid detrahitur.

affundimus, puta rhabarbari, ſenæ, turpeti : aut alteratric vt cùm decocto aromatum infundimus aloem ad roborandi facultatem acquirendam, & cum aqua roſarum, endiui vel aliarum, inducere refrigerantem vim tentamus.

In aſſatione ſola humiditas ſuperflua abſumitur.

Aſſa quõ elixis humidiora.

Torrefactionis varij modi.

37. In aſſatione & torrefactione illud animaduertendum, ne in vſtionem vertatur; docuit enim Ariſto. 4. Meteor. in aſſatione ſuperfluam abſumi humiditatem, natiuam, & internam conſeruari; per quam aſſa elixis e humidiora idem dicebat. Hæc quomodo fiat, optimè cebat Meſue in can. modum ſcyllæ aſſandi tradidit Andromachus verſibus, & Gal. ſoluta oratione primo de Antid. cap. 9. & Dioſc. lib. 7. cap. 140. Myrabolanorum uerſum aſſandi modum docuit Albucaſis, quomodo eti radices, & ſemina, vt cuminum, docuit Galen. 7. me local.

Vſtione omnis abſumitur humiditas.

Vſtionum varij modi pro rerum varietate.

38. Vſtio verò omnem humiditatem conſumen ſupponit, & ideo Gal. 5. local. cap. vltimo terminum a ſtionis præfixit eſſe, cùm neque fumoſum, neque vapo ſum, ab ipſis effertur : quæ ſunt certa indicia penitùs il humiditatem conſumptam fuiſſe. vbi etiam combure modum tradidit. comburebat viperas, lib. de Theriac Piſonem, Herbas, Lanam 5. local. de lentiſco, & Perc herba cum lana. Abrotanum, & Anethum alibi, vt m exſiccent. Alibi pilos, ſepię teſtam, Erinaceos marinos chleas cum teſtis, Hirundines, cicadas, Ranas, Alcy ſpõgias 2. ſimpl. ſic 4. per gen. Metalla adurebat, vt al poſt morſum amittant. de modo Cadmiæ adurendæ Dioſc. & ſcoriam ferri docet adurere prius tritam, aut ſtratim inciſam, vel carbonibus iniectam follibus a ſam. ſic Pyritem lapidem, Chalcitim, Auripigmen Aeruginem, & Stibium adurebat. Quomodo ſulphur c buri debeat, docuit Dioſc. lib. 4. cap. 87. ſed quia in cite adurenda ſingularem adhibuit diligentiam Gal. Antido. cap. 15. optimè conſultum Pharmacopæis c rem, ſi diligenti illa aduſtione perpenſa, illam, & cæte

d

ſurere inde diſcerent. Mirabilis eſt præparandi Chalybis, & leuigandi ratio, ſæpius à me experta, vt cum aceto præpararem. Sumatur Chalybis virga, altera ſulphuris; ferrea ardentiſſimo igne candeſcat, vt igneſcat, cuius vni extremo apponatur extremum virgæ ſulphuris, confeſtim liqueſcet ferrum, & in paruas guttulas decidet, quæ in mortario facilè in puluerem redigentur, & poſtea acri aceto maceratus præparatur. Calybis colliquãdi mirus modus.

Iam tandem in particularibus medicamentis compoſitis exercendum eſt ingenium, atq; aliquæ in ijs Cautiones pro inſtituto noſtro, & Animaduerſiones erunt interſerendæ: illud obſeruantes (ne in ijs, quæ non ſunt in vſu, vel rarò admodum, tempus conteramus) vt quæ maiorem ſolum afferunt in componendo difficultatem, hic recenſeamus, in ſimplicibus, quæ compoſitiones ingrediuntur, non multum inſiſtentes, cum rem hanc à multis etiam concertantibus opinionibus videam eſſe tranſactam; niſi vbi ideo multum intereſſe medicæ Reipub., rem hanc an illam indamus; & in defectu rerum obſoletarum, quid ſubſtituendum ſit, cum paſſim videam hac in re grauiſſimos committi errores.

39. Primum veniet conſiderandum Electuarium de Gemmis Meſuæ, quod, vt non niſi tanquam præſtantiſſimum & ad multas, cordis potiſſimum, ęgritudines vtiliſſimum poſſum laudare, & ob ingredientia, & ob illorum ſymmetriam & proportionem, & propter auctoris hoc in genere excellentiam; quoniam tamen in eligendis lapillis illis ſæpè, aut auaritia, aut inſcitia, aut negligentia aberratur; quoniam etiam, cum gemmas non tam manifeſtis qualitatibus refrigerando, & exſiccando agere cenſuerunt, & Arabes, & Græci ſcriptores, quàm occultis & peculiari virtute ſpecifica: quæ quomodo in confractis & ſubtiliſſimũ pollinem deductis conſeruari poſſit, vix animo concipi poteſt; ſi quis ab eo componendo deſiſtere voluerit, non multum reprehendẽdum cenſeré: cùm alia nobilia etiam ſup- Electuarij de Gemmis nobilitas, & difficultas.

petant medicamenta ijſdem facultatibus ornata.

Hyacinthinæ confectionis deſcriptionũ varietas ãbiguitas, & confuſio.

40. Si propoſitę difficultates medicos in vſu cõfectionis de gẽmis ſuſpenſos tenẽt; cur in vſu Hyacinthinæ cõfectionis nõ magis hæſitabunt, cũ in ea reperiãtur multo plura, quæ animis noſtris ſcrupulũ inijciunt. nã præter eaſdẽ difficultates, eſt primo auctoris incertitudo; Hiſpanis medicis Neapolitanis inuentionẽ tribuentib.: Gallis vero potius Moſpelieẽſib. ſed quod maioris eſt momẽti, variãtib. ita, & in eſsẽtia, & in qualitate, & in quãtitate mẽſurali, & in numero ingredientiũ rerũ oĩũ; vt ſanctè affirmare poſsĩ, ex vndecĩ a me viſis in ĩpreſſis libris deſcriptionib., ne vnã quidẽ cũ alia aut in numero, aut in mẽſura, aut in ſymmetria inueniri potui ſe cõcordẽ: vt reuera pharmacopolę incerti eſſe poſſint, quã ex illis paratã in pharmacolijs ſeruare debeãt; potiſſimũ cũ apud Renodeũ in principio ſumatur Hyacinthorũ, corall. rubri, terrę lemniæ, boli Armenæ aã. vnc. med. cũ in pleriſq; alijs vnc. 1. & med. Hyacinthorũ oriẽtaliũ ſumatur. in alij et pleriſq; differẽtia ẽt, vt dixi, adſit in ingredientibus, & in numero, & in mẽſura, & in proportione: in aliquib. poſita ſunt, ben albũ, & nigrũ antiquis cognitũ, & propterea e rõne ſuis cõpoſitionib. impoſitũ; cur verò nos res oĩnò nobis incognitas cõpoſitionib. indamus, cauſã non video. C igitur in ingredientibus tãta apud oẽs exſcriptores varieta ſit; cum in eorũ numero, & menſura ſiue pondere diuerſitatĩta ſit; nõ eſt, quod illã tãti faciamus. cũ potiſſimũ proportionẽ illã & ſymmetriã tũ rerũ, tũ graduũ earũ, tũ põder & mẽſurarũ, vnde harmonia illa excitatur, vnde ſpecific forma aliquãdo producitur, vt in Theriaca viri doctiſſim obſeruarunt, nuſquã obſeruemus. Vt mirari aliquãdo mih ſubierit, quid recẽtiorib. quibuſdã venerit in mentẽ, dũ d ſcripta quadã Hyacinthinę cõfectionis formula in multis cæteris diuerſa, adeò illã celebrarĩt, vt celeberrimã illã A dromachi Theriacã prę illa penè nihili fecerĩt. Poſſe il & vtiliter in vsũ duci, vt & de electuario de gẽmis dixim facilè cõcedemus: at tot tãtaq; præſtare poſſe, vt recẽtior

iſti,

ſti, & Prĩcipũ adulatores profitẽtur, nõ facilè cõceſſerĩ; cũ multa alia ſint medicamẽta ab antiquis tradita, & lõga ſeculorũ experiẽtia probata, quę paſſionib. illis cordis poſsũt auxilio eſſe, vt hac ſine detrimẽto medicinę carere poſſimus.

41. In lætificãte Rhaſis, quæ cõfectio aromatica ĩter multas huius nominis magis eſt ĩ vſu, illud ſolũ aĩaduertamus, nõ eſſe limitãdã mẽſurã ingrediẽtiũ ad mẽſurã moſchi, vt cẽſuit Caleſtanus, hãc cẽſens à Rhaſi 9. ad Almãſorẽ c. de melãcolia reduci ad decimã partẽ drac. vnius; cũ auctor decimã partẽ decreuerit partis vnius ex reb. ingredientib. nõ ſũt limitarit ad ſingulorũ drach. quinimo ſi ex arte parari debet, cũ triplũ mellis indi debeat, cũ librã mellis limitet auctor, nõ vna, ſed ſingulorũ fere duæ drach. eſſent accipiẽde. ſicq; duodecĩ moſchi grana eſsẽt indẽda, nõ ſex. Neq; placet, quod à Melichio ſcriptũ ęſt; a Seplaſiarijs, vt vitẽt myrobalanorũ vĩ adſtringentẽ, nõ fieri decoctionẽ eorum ad aquarũ tertiarũ conſumptionẽ, vt Rhaſis iubet; ſed facta infuſione in aqua borraginis per horas vigĩti quatuor, & leui bullitione & expreſſione melle, addito electuarium parari. neq; .n. mutãdus eſt modus cõponẽdi ab auctorib. inſtitutus; neq; hic ſoluẽs paramus medicamẽtum, in quo obſtruẽtia cauenda ſunt, & valenter adſtringentia; ſed roborans, in quo adſtrictio mediocris non parum confert. Apud nos tamen magis eſt familiare lætificans Conciliatoris. Lentificãs Rhaſis, & difficultates in eo præparãdo

42. In cõfectione Alchermes cardiacarum oĩum præſtãtiſſima paranda, tot video ẽt inter pręſtantiſſimos Medicos diſſentientes ſententias, & in ſerici tĩgendi electione, & pręparatione; & in quãtitate cocci tinctorij, & in modo tingendi, & in quantitate lapidis lazuli, & in ratione illum lauandi, vt neceſſarium eſſe duxerim in ijs aliquantiſper exercere ingenium, atque circa ſingula horum aliquas apponere ĩ aduerſiones. & primò obſeruandum in ſeta tincta in chermes, vt loquitur Meſuei interpres, aberrare eos, qui ſericum ſumũt tinctum in chermes, ſiue per granum tinctorũ: dupliciter enim peccatur, primo quod ſericeos filos iã excoctos Alchermes confectio, & difficultates. Sericũ coctum, non tinctũ à tĩctorib. ſit,

ſed in globulis purgatis recẽtibus.

aſſumunt, cum crudi ſumendi ſint in ſyncera natura ſua, quam ex parte amittunt per cocturam: ſecundo, quod tinctores, vt facilius, & meliùs colorem illum filis ſericeis imprimant, non leuem admiſcent aluminis portionem: at no fili quidem per elixationem ex glomeratis globulis ſumendi erunt; quod per cocturam, naturalem exuant conditionem: & cum in diamoſcho crudum ſericum accipiendum præcipiat Meſue; & crudum Auicenna eligat, & cocto an reponat: globulos igitur recenter glomeratos accipiemus & illis apertis eximendus eſt bombyx, & interna leuis, & tenuis ſuperficies pelliculaue erit abſtergenda; & ſi ſordici aliqua eſſet infecta erit eximenda. Aliqui tunc minutim forfice in particulas incidunt, vt ita orbiculos illos ouales in ciſos colore inficiant. At nec ſic quidem facile à cocco tinctorio colore inficiuntur, ob compactam ſubſtantiam. Propterea præſtabit mediocriter, & molliter illis baculo contuſis, ſi fieri poſſit, pexere, & quaſi dilacerare, vt chermes tincturam facilius excipiant: ſin minùs, ſaltem prius con tundere.

Chermes quantitas pro libra ſerici.

44. In quantitate etiam grani tinctorij aduertendum non leuem ſubeſſe difficultatem: cum Meſue abſolutè di xerit ſetam tinctam in chermes; ſi quidem aliqui, vt Bra ſauolus, & alij, pro vna ſerici libra tingenda, libram vnam illius ponunt, alij pro libra vna vnicam vnciam. Coſtæ exemplo ex tinctoribus ſumpto quatuor ad ſummùm vn cias granorum ponit. ſed ſi quis libram ſumpſerit, experi tur, quam ingratum guſtui medicamentum reddatur; quod ob maximum ventriculi cum corde conſenſum omninò fugiendum, qui vero vnicam apponit vnciam, facilè cogn ſcet, vix vllum in ſerico rubrum colorem induci; vixque lam illius facultatem ſerico communicari. Propius acc dit ad id quod rationabile eſt Coſtæus, cùm quatuor vnci pro ſerici libra addit; ſed nõ aĩaduertit tinctores, vt meli colorẽ cõtrahat, & diutiùs ſericũ excoquere cũ granis, qu in hac parãda cõfectione expediat, & ad id adiuuãdũ, & a

men

re addere,& aliquãdo ſuccũ limonũ. Pręſtabit igitur Her-
di Sepuluedæ,& diligẽtiſſimi Aluiſij Ouiedi,opinionẽ ſe
i,qui ſeptem vncias chermes in aqua decoquunt & diſſol
nt pro tingenda vnica libra ſerici: qui etiam addunt, ſi
fficulter,cùm in ſola aqua decoquuntur grana illa, color
eo concipiatur ob aquę tenuitatem; vt faciliùs id obti-
atur, poſſe nos vnam aut alteram ſacchari candidi vnciã
uæ immiſcere; vnde concepta in aqua aliqua viſciditate
ilius ſerico color communicabitur.

45. In aquæ quantitate, in qua excoquenda ſunt grana
a,diſſident auctores; alijs libras quatuor, alijs quinque,
js ſex ſumentibus. Ego tantum aquæ ſumendum cenſe-
n, quantum in vaſe mediocris profunditatis, & latitudi-
infuſa libra illa ſerici commodè collocari poſſit, & illi
t duos digitos ſupranatare, vbi infuſio granorum per no-
m,& decoctio facta fuerit.

Quantitas aquæ pro coquendo chermes.

46. Hoc modo communicato colore aquæ calenti per
uſionem, & decoctionem; in ea benè calida ſericum in-
dendum erit; malaxandum, & leui etiam ebullitione
coquendum, & tandiu relinquendum per tres vel qua-
or horas, donec colorem acquirat. Mox ſuper ſetaceum
icum iam tinctum ad excolandum reponetur, donec ni-
amplius excolet. Atque tum in ſucco pomorum & a-
a roſata per horas viginti quatuor infundetur; poſtque
quantiſper lento igne excoquetur, donec & ſuccum, &
iam ruborem aliquem inde contraxiſſe cognoſcamus;
cque forti facta ſerici expreſſione, ſuccus ille, & aqua,
olutis in illis drachmis centum quinquaginta ſacchari
fectiſſimi, lento igne excoquantur ad mellis electi craſ-
em,iiſque ab igne exemptis,ſed adhuc calentibus,inden-
erunt drachmæ quatuor ambaris griſei,interim ſeorſim
illo igneo & leui portione liquoris illius diſſoluti, ſi-
l cum alijs pulueribus, & moſcho eodem modo diſſo-
o.

Serici tingendi ratio

47. In chermes eligendo omninò obſeruandum eſt,

Chermes ſit coccus Baphicus, non cocinigLia.

cocinigLia.

coccum baphicum, quem verum eſſe chermes quilibet co
gnoſcet, qui deſcriptionem chermes Serapionis, & alioru
Mauritanorum comparauerit cum ijs, quæ de cocco tin
ctorio ſcripſit Dioſcorides libro 4. eſſe ſumendum; nc
autem eum qui ex Indijs orientalibus aduehi ad nos ſ
let, quemque appendicem pimpinellæ eſſe aſſerunt: nequ
enim ſcimus an is antiquis cognitus fuerit, nec qualis ſit
cultatis.

Succus pomorũ igne non ſit defæcatus.

48. Succus pomorum, in quo tinctum ſericum eſt im
mergendum, igne aut calidis cineribus non erit defæcandu
ſed ſolum aliquali ſubſidentia purificandus; vt aliqua vi
ditate infectus facilius ruborem ex infuſo ſerico poſſit c
cipere.

Lapidis lazuli electio & lotio.

49. In lapide lazuli deligendo artifex ſit diligens in
notis obſeruandis, quæ de electo proponit Meſue ca
proprio, ſed multo diligentior in eo eluendo: illud o
ſeruans, quod in lapide Armeno lauando admonuit Meſu
Illud hac in re animaduertens, ſi pro ſinguia ex triginta l
tionibus aquæ ſimplicis, & decem ex aqua roſacea, ſing
lis diebus prius fiat infuſio per horas viginti quatuor,
mox facta ablutione aqua abijciatur, melius, & perfecti
lotionem euaſuram: cum Trallianus quinquagies etia
eum abluat. animaduertendum verò etiam, non eſſe ſiſte
dum ab vlteriori lotione, etiam ſi in media, aut & vlteri
lotione aqua clara appareat; ſemper enim ad quadrage
mam vſque lotionem procedendum eſt; neque enim ſolu
lotione hac vtimur ad depurandum ab excrementitijs pa
tibus lapidem, purumque reddendum, ſed maximè, vt p
gatrix eius vis imminuatur ac frænetur, & vis illius male
ca, & ventris ſubuerſoria tollatur.

lapidis lazuli quantitas in Al chermes.

50. In eiuſdem pondere video etiam maximam, & n
gni quidem momenti inter doctos viros controuerſiã, a
duas illius drachmas imponentibus, alijs vero duodeci
mouentur poſteriores hi primum, quia viderunt Meſue
in libro ſimplicium capite de lapide lazuli aliam tradic

ſe,

quam compoſitionem de lapide lazuli appellauit, ad
dem affectus curandos,atque hæc,quam confectionem
hermes denominat,in qua non drac. ij. vt hic poſuit,ſed
c. 12. illis autem fit veriſimile, cum in ingredientium
nero conueniant, etiam debere conuenire in menſura.
get apud illos ſuſpicionem, quod ibidem Meſue dicat
nullos lapidis illius loti drachmas octo miſcuiſſe vni li-
cunfectionum cum ſucco bugloſſi depurato,& vino te
antiquo,contra cordis affectus melãcholicos,animum-
ita recreaſſe,& animę mirum induxiſſe gaudium; poſt-
ſtatim confectionem illam ſuam decripſiſſe,in qua dra
as 12. impoſuit. Addunt non ſolere Meſuē in ſuis tra-
dis compoſitionibus,cùm duas res eiuſdem ponderis im-
diatè vnam poſt alteram ponit,ſingulis pondus propriũ
nere;ſed vtraq; poſita,per dictionem (ana.) ſimilitudi-
ponderis ſignificare. hic autem in compoſitione Al-
mes ſcribit lapidis lazuli loti drach. 2. margaritarita-
drac. 2. cum dicere potuiſſet an. drac. 2. vnde inqui-
veriſimile eſſe ſcripſiſſe lapidis lazuli loti drac. 12. ſed
riorum culpa omiſſum eſſe numero (x). Addunt po-
no alij in antiquo quodam codice reperiſſe ſe ſcriptum
lis lazuli loti drac. 12. Sed hæc mea fuit ſententia,nũ-
n variandas eſſe antiquas ſcriptorum lectiones,aut vi-
s cenſendas, niſi falſi aliquid continere manifeſtè co-
erimus. At hic nihil tale reperitur:quinimo ſi legamus
c. 2.) vt communiter habetur, & vt in communi vſu
um vtilitate omnia ritè diſpoſita cognoſcentur. Neque
in contrarium afferuntur vllo modo conuincunt.primo
falſum eſt,eandem eſſe deſcriptionem hanc cum ea,
n l.ſimpl.deſcripſit Meſue.cum pondere rerũ,numero,
mine diſſideant.lib. .n. ſimpl. ligni aloes,& Darſeni,
cinamomi fini, vtriuſque ſumit drachmas quatuor,in
ero ſex; ibi lapidis lazuli drac. 12 hic drac. 2. in illa au
4. in hac tres. Hic moſchi.ſcr. 1. in illa moſchi nõ me
t. In nomine pręterea differunt.illa dicta eſt confectio
de

de lapide lazuli, & iure merito à præualente & quantitat & facultatibus lapide lazuli. hic quod pauca illius inſit qu titas, præualeat autem longo interuallo chermes, & quan tate, & viribus Alchermes, dicitur. Neque verum eſt, qu tanquam perpetuum ſumebatur, vbi duo medicamenta qualis ponderis aut menſuræ iungantur, eorum ſimilem m ſuram ſemper coniungi per dictione (aña.) obſeruare poterant in Diamoſcho dulci, in Emplaſtro Diaphænici lexandri, in Emplaſtro filij Zachariæ. Neque quod in codice legatur drach. 12. mutanda eſt lectio tam multor multo enim veriſimilius eſt, vnum, qui forte non diffe cenſebat confectionem alchermes in Antidotario poſit ab ea, quæ poſita eſt in lib. ſimpl. aberraſſe, quam tot al Concludendum igitur eſt in hac compoſitione Alcherr ſolum ij. drach. eſſe indendas lapidis lazuli.

In Diamoſcho ſericū crudum. i. nō elixatū, ſed cremarum.

51. In Diamoſcho Meſuę, quamuis non ſuæ inuen nis, cum antiquiores, vt Serapio, illius mentionem fecer illud primo animaduertendum, indidiſſe ſetam crudam ſtam, quod primo difficultatem facit, quomodo cruda ſi vſta; deinde cùm ſerico Arabes vim roborandi cor, & hilarandi animum tradunt, addunt etiam, ſi aduratur, illam, aut tolli, aut ſaltem multum imminui. aſſeruit Auicenna lib. 2. Tract. 2 cap. 5. & Serapio lib. ſimpl. 28. poni inquit, ſericum in medicinis cordialibus, vt in moſcho dulci; & aliquos vrere, vt in puluerem deduci ſit: ſed multos vereri, ſi vratur, ne cardiacam faculta amittat: & propterea recipit modum puluerizandi ſeri ſi cùm margaritis, carabe, & corallis rubeis trituretur. nim per terreſtria hæc admixta, ſperat villoſam illam ſtantiam poſſe ad triturationem deduci. Sed quomod obtinebimus in compoſitionibus, vbi duriora hæc, & t ſtria, aut non adeo dura recipiuntur, vt in diaſena: quis etiam experiatur huiuſmodi triturationem per re harum mixturam, cognoſcet contundi quidem, & dila ri, non tamen in puluerem ſubtilem, quemadmodum o

tere-

deduci. Præſtabit igitur non quidem adurere; ſic enim
ne facultas illa cordis roboratrix corrumperetur; ſed
ita Meſues ſententia cremare. recentes igitur follicu-
ſericeos, a vermiculis internis,& excrementis expurga-
& minutim inciſos, in ollam nouam benè vitreatam, &
opertam collocabimus. & in furno non nimium calido
ponemus; tandiuque ibi illam relinquemus donec fa-
coloris mutatio, exſiccationem ſufficientem oſten-
: & niſi in prima viſitatione ſufficientem ſiccitatem ac-
quiſſe cognouerimus, ibidem iterum reponetur, vt ad
trationem reddatur apta. Animaduertendum tamen
hanc calentem,& ſiccam ſtatim eſſe triturandam. ſi enim
ata diutiùs relinquatur emolleſcit, ac triturationi ine-
redditur: niſi fortè aduſta ſit, tunc enim quaſi combu-
cinerem ſine viribus diſſolueretur. Modum hunc ſe-
comburendi, vel potius cremandi, colligere poſſumus
, quæ à Gal. ſcripta ſunt 11. ſimpl. cap. 25. de lanæ
andæ modo, tum, & ex eodem. 5. med. local. cap.
modo exſiccandi, & pulueriʒandi Syderitis, & Per- Serici cremandi ratio.

In vſu, & eius quantitate adminiſtranda obſeruan-
eſt; cum ad formandam confectionem mellis electiſ-
crudi ſumamus ad quadruplum ſpecierum; cùm eæ
drachmæ triginta quinque, quæ vncias conſtituunt qua
& drachmas tres, quarum quadruplum mellis ſunt vn-
decem & ſeptem cum ſemiſſe,& huius doſim cum con-
Meſue ab vna drachma ad duas: nos ſi ſpecies, vt in
poſitum eſt, cum ſaccharo in tabellas formabimus,&
pro vnciam ſpecierum libræ ſacchari commiſcueri-
ſi drachmas duas dederimus, vt plerique medici fa-
, non eam dabimus quantitatem ſpecierum, quæ ab
re inſtituta eſt; quintam, aut tertiam ſolùm partem,
ſulum duarum drachmarum, ad vnam, aut duas dra-
s electuarij cum melle comparauerimus: vt mirum
t, ſi eæ non reportentur vtilitates, quæ à Meſue ſunt
pro- diamoſchi in morſolis doſis.

propoſitæ; potiſſimum cum mel crudum confectioni im-
ſitum non parum adiuuet actionem ſpecierum. At ſi i
plerique Pharmacopæi hoc tempore conſueuerunt, ſex
lum drachmæ in ſacchari libra indantur, vel & ſolum q
tuor, inſcitia ne, an potius auaritia, quam ex tabella dua
drachmarum expectare in ægris noſtris poterimus vti
tem? Danda igitur omnino erit opera, vt & ſeplaſiarii
bitam imponant in ſaccharo ſpecierum quantitatē, & ll
ci doſim morſellorum augeant.

Doronicū in Diābra recipiendū cōtra Matthiolum.

54. In Diambra, Doronicum aliquam mihi dabi
caſionem animaduertendi ob Matthiolum, cuius
pharmacopæos tanta eſt auctoritas, vt abſurdum vide
in botanicis ab eo diſſentire. Is igitur lib. 4. in Dioſc
ab hac confectione, & ab omni vſu humano obrc
dum cenſuit longa oratione; & deplorat oſcitantiam
riorum omnium, qui in cardiacis multis puluiſculi
confectionibus, radicibus ijs vſi ſunt: quæ radices ſun
guæ, rotundæ, orbiculatæ, in extremo ſenſim in angu
deductæ, quę ſcorpionis corpus & caudam non ma
ferunt, coloris albidi, ſaporis dulcis amari, cum aliqu
ſtrictione. Planta puſilla eſt, flores lutei, & radiat
phtalmi ritu; caules ſunt teneri, folia mollia, oblon
ex viridi vtcunque flaueſcentia, hirſuta piloſellæ rit
ambitu rotundo, nonnihil lacinioſo, & parum acu
to. Hunc igitur, cùm Aconitum Pardalianches ce
ſet, ineptè admodum, (vt longa oratione demonſ
runt doctiſſimi Petrus Pena, & Matthias de Lobel i
pium acuratiſſimis aduerſarijs, & poſt eos Renodæ
uiedus, & plerique alij) ab omnibus ijs Cardiacis
ctionibus excludendum cenſuit: quòd, vt malignita
venoſæ eius naturæ periculum faceret, radicibus i
uerizatis cani cum carnibus exhibitis, miserè perijſſe
tiauerit. At plerique alij contrariam afferunt exp
tiam, quòd canes plures, & in multa quantitate e
tas innoxiè eas eſitaſſe cognouerunt. Tantum abeſt, v

um ſit venenum, vt quotidie, & ab antiquis datas ra-
has, & ab omnibus medicis paſſim dari videamus in
uario de gemmis, diambra, & cardiacis alijs confe-
ibus, non periculosè, ſed fæliciſſimè. Quin clariſſ.
viri editis ſcriptis retulerunt, ſe doronici radices mel-
nditas ſæpè eſitaſſe, atque harum contritarum drach-
luas ex aqua hauſiſſe, & ægrotis ſæpe radicem illam,
t ſe, & alijs mixtam medicamentis vtiliſſimè dediſſe.
am multis Doronici ignoratione exitio fuiſſemus?
tam ſtragem plus quingentis ab hinc annis dediſſent
tiqui Medici, & neoterici, freti electuarij de Gem-
romatico, diambra, & alijs cordi amicis, quibus fre-
iſſimè vſi ſunt? Te monere poſſunt, datum quater-
n drachmarum pondere quantitate nocere potuiſſe;
tamen venenum eſſe, niſi Crocum, moſchum, & con-
a cardiaca venena eſſe dicere velimus, quæ quantita-
idere poſſunt.

Sed demus Metthiolo, Doronicum canes, & lupos Doronicũ
tere; an inde colligendum erit homini lethale vene- non eſſe ve
ſſe? differt natura à natura, alimentum ab alimen- nenum.
ebat Hip. lib. de flatibus. Aloe enecat vulpem, non
nem. Nux vomica feles, mures, & aues, nobis eſt ſalu-
nedicina; ſturnis cicuta eſt cibus, nobis venenum. Non
reijciemus nos Doronicum, ſed vtemur moderatè,
vt aromate, ſaltem liceat nobis, vt Alexiterio, vt An-
& Theriaca, cùm in eo etiam Auicenna Theriaca-
gnoſcat facultatem: qualem cognoſcens Meſue vi-
cum Electuario de Gemmis, Aromatico, Diambræ,
s indidiſſe; ſicq; non adeò facilè celebres medicos in-
& ſceleris reos facere oportebit. Quod verò ſubdit
niolus, fortaſſe nec antiquos cognouiſſe nocumenta
nici in Cardiacis medicamentis, quod in modica ad-
n quãtitate illis inderetur, & compluribus admixtus,
nalitiam illius infringere poſſent, non tollit vſũ illius;
timus in mixtione Antidotorum, & medicamento-
rum

rum non pauca,quę manifeſte ſcimus noxias habere fa
tates;lapidem Armenum,lazuli,ſcãmonium,colochint
veratrum;ſed menſuram adhibemus conuenientem, co
gimus multa,addimus malitiam infringentia,vt cætero
vtilitatibus illorum frui poſſimus . Intrepidè igitur co
munibus noſtris radicibus Doronici noſtratis vtamur :
illas cæteris miſceamus, vt ſecuriùs in vſum veniant :
Serapio lib. ſimpl. cap. 335. Doronico morſibus ven
ſorum animalium maximè conferre fateatur . & eti
Mattiolo,& Marantæ concederemus Doronicum eſſe
nitum Pardalianches,quod nunquam concedendùm e
comparatione eorum,quæ de Doronico ſcripſerunt A
& quæ de aconito Pardalianche ſcripſerunt Græci, d
ſimi viri collegerunt; nunquam colligent hominibus
num eſſe,ſed Pantheris,porcis,lupis, alijſque feris an
bus; quinimo Theophraſtus bibitum dicit conferre
morſis.

Si quis tamen in dubijs nolit vllo modo periclitari
co vti; cum Auic. l. 2. c. 209. illius loco indere poteri
tertias partes cariophyllorum,aut ſecundum alios di
ſui ponderis galangę.

santalo citrino deficiente albũ inſtituendum.

56. In Aromatico roſato Gabrielis nihil eſſet m
notandum : cum,& compoſitionem Meſuei omnes
la mutata recipiant,& vt præſtantiſſimam laudent;
ficiente Santalo citrino (qui omninò,ſi fieri poteſt,
dus) viderem albo reiecto , potius rubrum ſubſtitue
aliquos cenſuiſſe . quod quamuis grauiſſimos habea
tores,& pro ſua tutanda ſententia, Serapionis auctor
lib. ſimpl. cap. 346. Si tamen quæ ſenſu deprehen
ſequi voluerimus,potiùs album ſubſtituere deberem
re,& colore magis congeneum. ſantalum album et
citrino cedat,negari tamen nullo modo poteſt,ſi per
ſi incaleſcat, ſi lima minutim concidatur, odorem
ſpirare , quod in rubro nunquam experientur,quoc
modo tractetur ; & propterea, & Lacuna, & Ma

t citrinum, & illius loco album ſubſtituendum iure cenrunt optimo illo deficiente.

57. Addendum præterea aberrare pharmacopæos illos, ſpecies has præparantes in ſubtiliſſimum puluerem indientia ducunt : cum enim ad ventriculi frigidos affes præcipuè inſtitutum ſit hoc medicamentum, ſi aliquā in ventriculo reſideat, quod facilius eueniet, ſi craſſiuſæ fuerint ſpecies, facilius quoque ſuas vires parti illi pot communicare. In aromatico roſato ſpecies nō ſint ſubtiliſſimæ.

58. In Diarrhodonis Abbatis ſpeciebus Nicolaus Myius, Salernitanus, & Præpoſitus, quamuis in aliquibus diſtiant, corallo, ſeminibus lactucæ, & Mandragoræ, à prioMyrepſi deſcriptione ſubtractis, ſemina tamen frigida ora vno conſenſu indunt, & cum ſpecies componant in mam confectionis, cum ſyrupo, aut iulepo roſato, non equod dubitarent, ne ſi cum alijs in puluerem cum ſacro cando ducerentur, & miſcerentur, rancidam concient qualitatem. At nobis, qui in pulueris formam ſernus, vt in neceſſitatibus ex ijs tabellis formatis illis vti iſſimus, id ipſum difficultatem facit; & ob hanc cauſam Fernelius lib. 4. Meth. & Syluius lib. 3. pharmacopæe, Deſſenius lib. 1. ſuadent ſemina hæc mundata non niſus tempore reliquis immiſcenda eſſe, & factis calculis gomēſes duabus ſpecierum drach. addendum ſingulo granum vnum, & paulo plus tertia parte alterius, ſicut peciebus trium ſantalorum, in quibus cenſent idem ſerdum, ſingulis drachmis ſingulorum dictorum ſemin maiorum frigidorum grana tria, & paulo plus ſemiſdenda. Quę opinio quamuis non reijcienda, quod il incommodum ea ratione effugiamus. Nihilominus, i ſæpenumerò euenit, vt ſtatim in vſum ducenda ſit, & ob breuitatem temporis, aut ſeplaſiarij negligentiam, quod neſciant quantitatem illorum addendorum, omitur, & imperfecta remaneat compoſitio; & quia ſi ſimul itio miſceantur, miſtio quædam inducitur; & qualitas pro-

In Diarhodone ſemina frigida qĩo & qua menſura indenda.

propria, non dixerim fermentationem fieri, vel veram mi ſtionem, aut formam ſpecificam, qualem ex mixtione rum in Theriaca naſci ſcimus; ſi via aliqua, & modus quis inueniri poſſet, quo à rancida hac qualitate pulueri hunc præſeruare poſſemus, meliùs ægrotis noſtris con tum eſſe iudicaremus. Diligentiſſimus Ouiedus ob id modo procedendum eſſe cenſuit: ſeminum horum fri dorum maiorum drachmam accipito, quę ſint excortic in mortario poſitis ſuperpoſita papyro, blandè piſtillo ſu diducto miſceantur, donec in papyro viderimus contra oleoginoſitatē; mox ſpatula eleuatis ſeminibus, & dim à mortario, linteo humiditatem, ſiqua contracta ſit ibi ſtergemus, ijſque ibidem iterum repoſitis, iterumque ſuperpoſita papyro, blandè adhuc piſtillum ducemus; h mortario eximemus, alia denuo impoſita ſeminum po ne, ſi magna ſpecierum copia ſit paranda; eodemque m cum ea agendum, mox omnibus ſimul in mortario p ſimul cum portione correſpondente zucchari candi in uerem ſubtilem piſtillo vehementius ducto deducentu alijs pulueribus admiſcebuntur. hoc enim modo ſemi demolitis, ac oleaginoſa portione eorum in papyro pta, vnde tota ranceſcendi occaſio pendebat, incorrupt viribus integræ ſpecies illę conſeruantur.

In tria ſantalo nō zachare i. pſi lium indē-dum ſed ſaccharum

59. In compoſitione trium ſantalorum ne quis Ni Præpoſiti errorem ſequatur, qui vbi auctor Myrepſu abreuiando ſcripſit, intellexit zacchare, quod exponit, lij, quod intentioni auctoris refrigerandi repugnat, & nibus fere doctis; cum potiùs zucchari intelligendu quod & ad gratificandum palatum, & ad faciliorem num triturationem inditum cenſemus: neque abſu eſt bis zuccharum indere, quoniam non in tabellis p rat, vt nos ſolemus, ſed cum iulepo roſato in forman fectionis: neque tamen nos errabimus, ſi in formam larum parantes bis ſaccharum indiderimus, vt in Di do factum eſt, quod duplici dicto vſui inſeruiet.

60. I

60. Neque etiam recipiendus erit error Fuchſij in aducendo myrepſo, vbi enim quadruplum ſyrupi roſati ſpecies Nicolaus ad Formandam confectionem poſuit, uadruplum roſarum rubearum ad reliquas ſpecies repondum indicauit. In Myrepſo tamen præter commum deſcriptionem video inditam ſemiunciam florum olarum; quam ſi quis addiderit, addita ad proportionem bita quantitate zucchari, non fortè aberrabit.

Fuchſij error.

61. Nollè in diacimino illius quantitatem nos metiri, tequam aceto infundantur cumini ſemina; vt in diaphęco, de dactylis faciendum docebimus; diuerſa enim eorũ ratio: nam aceto infuſis dactylis non leui illius imbibita antitate, dactylorum quantitas imminueretur: quod ſeni cumini non accidit: poſt infuſionem enim eo exſicca dem remanet pondus.

In Diacimino ſemina prius metienda antequam aceto lauẽtur.

62. Sæpius in pharmacopolijs reuiſcendis cum tabellas atragacanti adeo odore, ſapore, & colore differentes ſpicerem, ac diuerſitatis cauſas inueſtigarem, non aliun quam aut ex quantitate ſacchari, quo pulueres exiuntur, aut ex modo illas componendi, aut ex aliquo n audacia prouenire credidi quamuis enim communi nium conſenſu conſtitutum ſit, pro ſingulis ſpecierum ijs addendam eſſe ſacchari libram; regulam tamen hãc eptionem pati plerique fatentur, ſi in pulueribus aliqua iſceantur, quæ ſint ſubſtantiæ humidioris, aut ſemina mentiora, & boni ſaporis: tunc enim puluerum augenrit quantitas, vt optimè Arnaldus Villanouanus in cipio ſui Antidotari annotauit. Cum vero hanc pulue-ad ſaccharum proportionem, qualis eſſe debeat non reſſerit, non facilè ſcriptores hac in re conueniunt, & in potiſſimum compoſitione. Video enim Anutium Fœn innuere tres puluerum vncias ad libram ſacchari eſſe edas; quem etiam ſequitur Braſauolus. alij verò ſolum s. Pro qua re determinanda obſeruandnm erit, in hac poſitione amylũ ſolum, cuius ſemiuncia, & puluerem

Diatragacanti varietas cum ponendi, & cur adeo variè componatur.

liquiritiæ, cuius duæ drachmæ ingrediuntur, verorum pu-
nerum vices ſubire poſſe; tragacantha enim, & Arabicum
Gummi, tum & ſemina maiora frigida impropriè inter
puluceres collocantur: quamuis enim Tragacantha &
Gummi Arabicum ita actu ſicca ſint, vt in puluerem d
ci poſſint, cum tamen potentia mollia ſint, & humori im
poſita calido colliqueſcant, mediam quandam natura
obtinere dicemus; cum verò penidiorum tres vnciæ ſa
chari vices ſubeant; ſi puluerum veram quantitatem m
tiamur, cum non excedant ſex drachmas cum dimidia,
ſic nouem vncias ſacchari expoſcerent; ſi tres penidioru
vncias trium ſacchari vncijs ſubſtituamus, in æquali pc
dere erunt, nempe ſex ſacchari, & ſex puluerum, cæte
cum penidijs collectis, & ſic perpenſa natura media trag
canthæ, & Gummi, ſatis mihi eſſe videbuntur duæ vn
horum puluerum ad libram ſacchari; ſi enim tres indantu
viſcidiores euadent, & ratione tragacanthæ, & Gumm
tum & ob portionem penidiorum. Sed in modo etiam,
ordine miſcendarum rerum videbam, & ſcriptores diſſe
tire, & in actu practico pharmacopæos.

Modus enim parandi à Nicolao traditus nec ſibi conſ
eſt, nec aptus: cùm enim omnia prius ſyrupo violato ex
pienda docuiſſet, vt opiatæ formam tradere videretur,
modum componendi tradens, ſemina cum aqua ſacch
ſuperponi iubet; aquam autem tantam eſſe vult, vt ſe
nibus ſupereminea t; tamdiu autem ita permaneant, do
ſaccharum diſſolutum viderimus; mox facta per rar
linteum colatura, vult ad ſyrupi conſiſtentiam cocta ex
pulueres: qui parandi modus quot habeat incommoda c
libet obſeruare poteſt: neque enim docet, an ſemina illa
tegra eſſe velit, an minutim trita; neque conſtat cur fia
la percolatio; & ſi tamdiu omnia excoquenda ſunt, do
aqua cum ſaccharo ſyrupi conſiſtentiam habuerint;
video quomodo ſemina illa tantam admittere poſſint
xationem; nec quomodo cætera ſyrupo illo excepta i
bellas

…llas formari poſſint. Quas verò componendi rationes …onit Caleſtanus, non eſſe recipiendas ille ipſe propoſitis in…mmodis ſuperuenientibus refellit: aut duriores, cruſtoſæ, quaſi indiſſolubiles redduntur, aut ſi hoc incommodum …itare velint, ingredientium quantitatem immutant. Alij …ragacantha, & Gummi Arabico calida aqua emollitis …ccharo addito, ſeminibus minutiſſimè contritis, & cæte… rebus admixtis ſaccharo ad proportionem libræ ad vn…m excipiunt, & tabellas formant. Sed duo incommoda …currunt; primùm quod effugere non poſſunt viſcidita…m inſignem, & grumoſam quandam inæqualitatem; ſe…ndò, quod ob oleoginoſam illam ſeminum humiditatem …ugere non poterunt rancidam illam qualitatem. Quod …am incommodum euitare non poterunt, qui diligentiſſi…è ſeminibus minutim inciſis, & ſemel atque iterum per …aceum traductis, cæteris admixtis, omnia ſaccharo diſ…uto, aut in aqua ſimplici, aut violacea excipiunt, peni…orum pondere pro æquali ſacchari quantitate ſuppoſito.

Placet igitur potius, ſi ſemina illa pro ſpeciebus indere …uerimus, vt ea eo modo ad triturabilitatem deducamus …ſumpta humiditate, vt in Diarrhodone Abbatis docui…s, & puluerum quantitatem ad ſaccharum ob traditam …ionem augeamus, ſubeuntibus tamen penidijs vices ip… ſacchari ad ratam.

Placet tamen magis componendi modus Hiſpanorum …letij, & Ouiedi, qui æqualibus ſumptis ſacchari fini, & …ſionis violarum, ſi in vere præparentur, aut aquæ vio…æ, & infuſionis illius, aut aquæ leui portione aſſumpta, …eminibus emulſionem parant; qua percolata, & repeti…a oportuerit, vbi reliquiæ ſeminum ſuperſint, reliquæ …ſioni aut aquæ admiſcent, & ſaccharum per illam diſ…unt; mox excoquunt ad debitam conſiſtentiam; vt ad…s pulueribus, aut nulla, aut leui repetita coctura tabellæ …mari poſſint. Sunt verò, qui vt albedine oculis ægrorum …laudeant, & medicos ac aſſiſtentes decipiant, amyli au-

augent quantitatem præter omnem rationem : ſed impo
ſtura deprehenditur ex farinę ſapore.

Diamar-gariti fri-gidi variæ deſcriptio-nes & quę eligenda.

63. Cum tot, tam inter ſe varias, & differentes di
margariti frigidi deſcriptiones videam, & earum aliqu
adeo ſine ordine, & methodo inſtitutas; alias congeſ
nimium, multis ita confuſas; vt & pharmacopeorum m
ti deſperent illas poſſe componere, ac ignorent quam
tam multis ad componendum eligere debeant : & medi
neſciat maiori ex parte quo vtantur inſtrumento : decre
hoc loco ex multis hanc eligere, quam ſeplaſiarij ditio
noſtræ ſubiecti teneantur paratam habere. Recipit ha
margaritarum non perforatarum drach. vij. roſarum rub
rum drach. iiij. ſem. coriandrorum præparatorum, trag
canti, gummi arabici, glycyrrhizæ, doronici, ſantalor
citrinorum, alborum, & rubeorum anna drach. vna
med. raſuræ eboris, cornu cerui, & oſſium de corde cer
rum anna drach. j. corali rubri drach. iij. foliorum auri n
mero xij. ducantur in mortario, & fiat puluis ſubtiliſſim
qui exceptus ſaccharo quantum ex arte conſtitutum e
diſſoluto in aqua florum citri, aut aurantiorum fiant tab
læ. In qua illud annotabo cornu cerui, ne vires cordi
amicas amittat, non eſſe cremandum, vt fit paſſim, ſed
nuiſſima lima in puluerem redigendum, moxq; cum a
in mortario conterendum, & in pollinem, redducend

Diaireos ſimplex in morſulis quomodo parandus.

64. In Morſulis Diaireos ſimplicis, qui ſoli ſun
vſu, qui ex iridis ſemiuncia, ſacchari candi, & tragac
thæ anna drachmis duabus, & ſaccharo finiſſimo quant
ex arte ſatis eſt, ſeruata ſemper ſymmetria vnius vnciæ
uerum ad libram ſacchari; primo illud ſeruandum; r
ces Iridis virides non eſſe excoquendas ad amatoris de
ditionem, mox per ſetaceum traducendas, & tragaean
puluerizato, additoque ſaccharo formandas tabellas
quibuſdam placuit, vires enim radicis per longam a
cocturam ex ſoluerentur, nec commodè in tabellarum
mam conformari poſſent; ſed radicem ſiccam Iridis flo
tinæ, aut Illyricæ ſumemus, & in puluerem ſubtiliſſim

tinæ

uicemus, vt & Tragacautham cum ſaccharo cando; mox ſuperaddito ſaccharo rabellas formabimus, de hoc detrahentes drachmas duas pro duabus illis ſacchari candi puluerizati cũ tragacãtha, quę ſimul cum pulueribus inditæ ſunt.

65. In Dialacca Maiori Meſue ne nunc conſideremus, quod apud multos controuerſum eſt, an Arabũ Lacca ſit cancamum Grçcorum, quod nihil ad propoſitũ negotium faciat, cùm in medicamẽto verſemur ab Arabe ſcripto, in quo Lacca Arabum recipere debemus à Serapione deſcriptam: quã eſſe proculdubio illam credere debemus, quam paſſim in officinis habemus, gũmi modo paruis lignis adhærentem, rubro colore, ſplẽdeſcẽte, qua antiqui patres noſtri ante vsũ cocinigliæ ad inducendũ rubeum colorẽ pannis vtebantur: illud potiùs perpendendum cum laccam lotam in hac compoſitione indat Meſuæ, qualis lotio hæc laccæ eſſe debeat, & quæ partes ex lotione, & elicitæ, & relictæ in hunc vſum ſint ducendæ. Video.n. Serapionis verba lib. ſimpl. 181. vbi de lacca lotione agit, adeò in varios ſenſus diſtorqueri, vt in duas ſententias inter ſe omnino contrarias ſint diſtracti auctores: aſſerentibus aliquibus aquam, in qua cocta ſit ariſtolochia rotunda, & iuncus odoratus, qua laccam lauandam eſſe præcipit, donec ruborem contraxerit, eſſe ſeruandam, & recoquendam ad mellis conſiſtentiam; mox in fictili vaſe ſeruandam, & in vmbra ſiccandam, vt in formam trochiſcorum redigi poſſint: quoniam autem videbant aquam tam ſi ruborem contraxerit, per elixationem ad mellis conſiſtentiam reduci non poſſe, ſi vera ſunt, quæ de coctu aquæ ab Ariſt. 4. Meteor. ſcripta ſunt; vt præter colorem, etiam craſſitiem ex lacca concipere poſſet, quindecim laccę vncias, tribus libris ſuperſtitis decoctionis ariſtolochiæ, & iunci odorati incoquere, vt per vlteriorẽ elixationẽ craſſeſcente aqua, formari poſſint trochiſci, ſecuti ſunt hanc opinionem Valerius Cordus, qui contraria deriſa opinione modum hunc laccæ lauandæ tradidit, quem ſecutus eſt Anutius Fœſius: vt & Bergomates, & Romani in

In Dialaccha, quæ laccha imponenda.

Laccæ ablnendę ratio.

ſuis Antidotarijs. At Iacobus Syluius lib. 2. ſuæ Pharma-copææ, quem ſecuri ſunt, & Bernardus Deſſenius, Reuerendi Patres in Meſuem ſcribentes, Coſtæus, Quiedus, Auguſtani (quin ne Bergomenſes quidam illam ſententiam reiecerunt) ij omnes melius eſſe putant, ſi Lacca trita, aqua fontana, cui Ariſtolochia, & ſchænanthos, ad æquas partes incocta fuerint, lauetur, piſtillo ſemper agitando, quo clareſcat, quod reſedit coletur, & ſiccetur; ſic namque magis aperit, huncque loturæ modum vel ex Pandectario co ſumptum facile quilibet intelliget, qui loturæ laccæ illius modum diligenter perpenderit: lotura enim & ad abſtergendas ligneas partes, alas muſcarum, & ſimilia excrementa fit; tum etiam vt ſoluens in ea facultas, quæ igneis illis, & rubeſcentibus partibus repoſita eſt, quæ omnia in aqua relinquuntur, diſſoluatur; at abſtergens, & attenuans illi congenea, adiuta tamen etiam à iunci odorati & ariſtolochiæ qualitatibus magis ac magis vigeſcat, & confectionem reddat ad edomandos illos affectus magis idoneam.

In Dialacca, & flos ſchænu & palea indenda, cũ bis ſchęnu ponatur.

67. In hac Dialaccæ magnæ compoſitione cum ſchænu ingrediatur; dubitandum non eſt, & paleas, rumue ſumitates primo loco; tum & flores; cum poſt ſchænanthi meminit, eſſe imponendos: non negandum tamen ſæpe per vocem ſchænanthi, quæ verè florem iunci odorati ſignificat, totam plantam & paleam ſignificare, vt videre eſt apud Gal. 8. ſimpl. cap. 128. vbi ſub illo nomine primo plantæ; mox & florum vires poſuit, vt & fecit Auic. lib. 2. Tract. 2. cap. 598. & quamuis, vbi in compoſitis ponitur ſchęnanthos, ſi flos benè conſtitutus reperiatur, is ſit imponendus, tanquam verè flos ſchænu, tanquam pars valentior, vt videmus feciſſe Andromachum ſeniorem, qui in Theriaca cum ſex drachmas ſchænu poſuiſſet, iunior filius tantundem florum ſchænu poſuit: vt videre eſt apud Gal. cap. 18. primi lib. de Antidotis: & lib. de Theriaca ad Piſ. cap. 17. per ſchænu flores intelligen-

gendos docet, vt & lib. ad Panphilianum cap. 10. Quin Damocrates apud Gal. 1. de Antid. c. 37. flores Iunci ex rabia ſumens, non paleam. Et quamuis Gal. fateatur ſuo mpore pauciſſimam horum florum quantitatem reperiri, paleas eorum loco ſumi poſſe: cum tamen temporibus ſtris non leuis illorum copia deferatur, cum ſchænanos ſcribitur, flos erit indendus, ſi modo odoratus ſit; ob nuem enim eorum ſubſtantiam facillimè illorum facul s exoluitur; in quem caſum præſtabit paleas imponere. rum cum in hac compoſitione, & ſumitates iunci odora & flores requirantur; omninò præſtabit non ſolùm culps iunci imponere, ſed etiam flores.

68. Diaſatyrion ſecundum Meſue, quod in vſu eſt, adeò igenter ab auctore eſt deſcriptum, & accuratè ab expoſiibus explicatum, vt ſuperfluus ſim, & in meis his aniduerſionibus longiori vterer oratione; illud ſolum aniduertam per cæpam humidam intelligere multi ſucci: um cæparum aliquæ ſint acriores, vt rubentes, aliæ mies, & bulborum naturam referentes, illas, quamuis mor itate magis ſtimulare aptæ videantur, has tamen potiùs eligendas, & tanquam magis ſucci plenas, & flatulenminuſque, & odore, & ſapore ingratas. Has tamen das cum ſciamus quam minimum ſucci ob viſciditaſubſtantiæ dare poſſe, ex ijs ſub cineribus mediocriter modo coctis, quem Gal. docuit cap. 3. lib. 1. de comp. l. ſec. loc. illum facilius extrahemus, & ſic facilè quantem illam ſucci habere poterimus. In Diaſatyrione, per cępas humidas ſucci plenas intelligendum eſt, ſed non nimis aeres. A Cæpis ſucci extrahendi modus Gal. 1.

9. Philonij Romani compoſitio omninò ea recipienda quæ communiter eſt recepta parum ab ea diuerſa, quæ al. 9. de comp. med. per loca tanquam Philonis Thars deſcripta eſt; quanquam aliqui, & in ingredientibus menſuris retento nomine, Græci, Arabes, & Latini immutarint: nos communem ſequendam cenſemus, a nihil mutatur, niſi Euphorbio in Caſtoreũ mut[illegible]. Philonij Romani compoſitio ſit c[illegible]ter recepta cũ pipere

0. Maiori longè animaduerſione indiget Philonij

In Philonio Perſico pro pipere inden da ſemi papaueris albi.

perſic. compoſitio, quam Maſuæ capite de ſputo ſanguini tradit ex ſua inuentione, omnino diuerſam à Philonio Romano, & Philonio perſico Anicennæ cum ſeminum papaueris albi drachmas viginti poſuiſſet; multi autem obſeruaſſent in Romano piperis albi tantundem eſſe impoſitum, errorem ſubeſſe exiſtimarunt, & loco papaueris albi ſubſtituendum cenſuerunt piperis albi, inter quos fere primi fuere Patres commentatores Meſuei, quos ſecuti ſunt Syluius, Caleſtanus, & alij complures, quæ opinionum diuerſitas cum magna ſecum inuehat incommoda, & in medendo damna; optimum eſſe cenſui rem hanc diligentiùs ad examen deducere. Mouentur igitur, qui loco papaueris albi legendum putant piperis albi, tum quia Philonis Tarſeſis narcotica compoſitio à Gal. tradita, lib. de Antidotis, & 9. de comp. med. loc. & quæ ſub eodem nomine à Græcis ſcriptoribus, tum & à Mauritanis piperis albi drach. xx. recipit: tum verbis Meſuei ſe... canone capitis tertij intentionis tertiæ vbi inquit: Timetur autem ex narcoticis nocumenta plura, ſunt enim omnino contraria rei vitæ, congelantia, & ſtupefacientia mortificantia, nuda quidem magis; adhuc magis recentia. Ars verò, & ſocietas regunt eorum nocumenta; remouent: verum trium intentionum res admixtę eis, ... ſarum operationem rectificant ſicuti verbi gratia, re... miſcentur ijs caſtoreum, piper, & crocus, ſunt enim I... Theriaca narcoticorum. Sed piper, & caſtoreum faci... ad reſoluendum, & carminandum; crocus vero matu... & ſedat vim narcotici. cum igitur compoſitio hæc op... contineat, quod inter narcotica primum locum obtin... non aliud narcoticum, qualia ſemina papaueris albi d... ſuperaddi, ſed potiùs quod vim habet corrigendi da... opij, quale eſt piper. Deinde cum opium iam inditum nulla videtur ratio ſuperaddendi ſemina papaueris a... quæ eandem habent facultatem. Si tamen verba Meſ... vbi tradit hanc Philonij perſici compoſitionem; ſi r...

bi

, cuius curationem ibidem tradit, indicationes curatiuas, grauiſſimorum virorum ſententias obſeruauerimus: ſi nique vim rationum contra ſentientium perpendamus cile in eam veniemus ſententiam papaueris albi ſemina denda eſſe, non piper album. Curabat ibi Meſue ſpum ſanguinis ex pectore, & inter remedia ponit hoc m ſem. papaueris albi. & iure quidem merito: n enim ad huiuſmodi morbum curandum calorifis egemus, quale hoc eſſet ſi drach. xx. piperis albi ntineret præter res tam multas alias, ſed refrigentibus, & adſtringentibus, vt lib. 5. Meth. cap. 3. monuit Galenus. vt etiam colligere licet ex Hip. lib. 7. phoris. 37. & reuera, ſi ſanguinis per tuſſim ex lmone reiectationes maiori ex parte, aut ex ſaninis abundantia, aut caliditatis exceſſu eueniunt; de, & rupturæ, & corroſiones venarum producur, quæ refrigerant, incraſſant, & adſtringunt, conniunt; non quæ calorificavi ſanguinem acuere poſnt. Et ſi quis experimento ex tactu linguæ id conoſcere tentauerit, facilè ex vehementi linguæ morcatione cognoſcet id potiſſimum vi piperis inditi enire; quod quomodo in ſputo ſanguinis conuenire ſſit expertorum Medicorum ſit iudicium. Neque atur, piper requiri ad infringendam vim opij. Id m à caſtoreo, croco, euforbio, pyretro optimè æſtari poſſe omnibus eſt manifeſtum. quibus ſiquis chmas viginti piperis addiderit, compoſitio excalefans redderetur, quod in ſanguinis per tuſſim excretione ninò fugiendum eſſe præcipit Hip. 5. Aphor. 19. Auget ſtram coniecturam Meſuei compoſitionis modus, qui m drach. xx. hyoſquiami albi, non debeat piperis albi tan dem coniũgere, frigido calidum: Aſſentiendum igitur tius erit Petro And. Matth. qui 5: ſuarũ Epiſt. defendit hac Philonij Perſic. cõpoſitione nõ ponẽdas eſſe piperis drac. xx. ſed ſem. papaueris albi; quã opinionem etiam

ſequuti

ſequuti ſunt non pauci ; & ſi multis per quinquaginta ſec
annorum ſpatium meis experimentis aliqua fides haben
da eſt ; teſtari ingenuè poſſum, non paucis ſanguinem ex
puentibus, potiſſimum ex cauſis externis, tum & ex cata
rho ſalſo, & in fracturis venarum, ſalutem paraſſe medica
mento hoc cum ſeminibus papaueris albi parato. alijs aut
dato philonio cum pipere albo querimoniam ſubſecutam
eſſe ob ardorem in faucibus, gula, & ventriculo. Cum ig
tur Philonium Tarſenſe aut Romanum in pharmacop
lijs paratum ex pipere albo habeamus; præſtabit in noſt
hac Mediolanenſi prouincia curæ noſtræ commiſſa, Ph
lonium Perſicum habere ex viginti drachmis ſeminis p
paueris albi; illo quidem vt colicis doloribus, & ventricu
& aliarum partium; hoc vero hæmoptoicis, & alijs cruen
tis fluxionibus reſeruemus, ad incraſſandos, & refrigeran
dos humores, ſiſtendas fluxiones, adſtringenda ora venar
& conciliandum ſomnum. Neque eſt, quod quiſpiam r
tionibus à Patribus illis & Fuchſio moueatur ad aſſerend
primam illam ſententiam: vt enim concedimus ad opij,
narcoticorum corrigendam vim optimum eſſe piper, caſt
reum, & crocum: ita negamus ſemper tria illa iunctim
munus illud præſtandum requiri: alioqui reprehendend
eſſet Meſue in Athanaſia Magna, & in compoſitione
ſtyrace, in quibus opium inditur, corrigente ſolum Caſt
reo, & croco, ſine pipere: & in compoſitione Diaſulphur
in qua cum opio piper ſolum, & crocus iungitur, vt & N
colaus in compoſitionibus Adriana, Achariſta, & in Au
Alexandrina, in quibus cum opio ex tribus illis corrigen
bus duo ſolum indidit. Quinimo in Trochiſcis de Alch
chengi Meſue, opium imponitur ſine vllo ex tribus
lis vim opij corrigentibus. Neque video ſi in antiquis a
breuiatè degat PP., cur magis piperis, quam papaueris, i
telligi debeat: quinimo diligentiſſimus Ouiedus contra
uincit, quod in ſyrupo de papauere, vbi in ſuo antiquo
bro eſt ſimilis abbreuiatio, non poteſt aliud intelligi qua
pa-

paueris. Neque conuincit,quod dicunt, abſurdum eſſe,
i eſt opium, ſemina papaueris albi addere: Meſue enim
ſe in Athanaſia magna,in Trochiſcis de Alchechengi,&
rabe vtrunque indidiſſe facilè, ſi volent, cognoſcere po-
runt.

71 In eadem compoſitione cum ponatur ſcendenegi, Scendenegi in Philonio perſico eſt lapis hæmatitis.
æ vox eſt Arabica, dubitatum eſt, quid nobis repræſen-
,alijs alia intelligentibus. Ego cum potioribus intelligo
idem hęmatitem. moueor autem quia apud Meſuem
pite de curatione cruenti ſputi ante traditam hanc Phi-
ij Perſici deſcriptionem ſendenegi,ait, præſtantiſſimum
hoc eſſe remedium, puriſſimum ſi lotum exhibeamus;
æ lotura magis lapidibus conuenit, quam ſemini canabis
ſimilibus. ſi præterea conſideremus facultates lapidis
matitis traditas à Dioſc.lib.5.cap.101.& Gal.9. ſimpl. c.
aſque ijs comparemus,quas Meſue ſuo philonio perſico
uit,proculdubio hæmatitem indendam indicabimus,cũ
ultatibus ijſdem propemodum ornatam vtramque eſſe
eruemus.

Eſt tamen,quod hac in re non leuem faciat difficultatẽ,
d idem Meſue in trochiſcis de terra ſigillata poſt lapidẽ
matitem,imponendum addidit & ſcendenegi, tanquam
erentes res inter ſe. Sed non multum vrget hęc obie-
,quia non ſemel contingit rem eandem variata menſu-
ni medicamento imponi, vt apud Meſue in Diacinna-
mo,vbi & cinnamomum,& Darſeni,quod idem eſt,im-
it:& in Diaſena Nicolai,vbi bis Cariophyllos imponit.
æ ſi alicui non ſatisfecerint,loco ſcendenegi indere po-
ſemina granati ſylueſtris, quæ facultate refrigerante
adſtrictione facile ſatisfacient.

2 In hyoſchyami albi ſeminibus in puluerem deducẽ Sem. hyoſcyami in philonio quõ triturantur.
on leuis ſubeſt difficultas,ſi ſimul cum alijs trituratio-
mortario ſubijciantur: oleaginoſa enim ſua qualitate
pulueribus communicata impedient tranſitum per ſe
um. Vt igitur huic incommodo occurratur, per ſe in
mor-

mortario triturari poterunt, & poſt leui aquæ addita quan eitate in maſſam reducentur, qua cochleari extracta, & exſiccata, iterum cum alijs puluerizandis admixta, compoſitioni huic inſeruire poterunt: aut iam exſiccata, & puluerizata per ſe cæteris adiungetur.

Philonium Perſicum non ante ſextum menſem in vſum ducendum.

73. Neque in vſum duci debet compoſitio hæc ante ſ ptimum menſem, ſic docente Gal. 12. Meth. & 2. Glauc. & ſecundo, tertio & quarto anno perfectas omnin & integras vires poſſidet, licet ad annum vſque decimu non omninò remaneat inutilis.

IN MEDICAMENTA SOLVENTI Animaduerſiones.

In Diaphœnico dactyli cheyron quid ſint.

74. MVlta ſunt, quæ in Diaphœnico componen animaduerſione ſunt digna.

Et primo niſi quid per Dactylos cheyron ſibi velit M ſue, intelligamus compoſitionem hanc inutilem habe mus, & ea vtentes Medici ſuo fruſtrabuntur fine. Iacob enim Syluius, quem ſecuti ſunt Bernardus Deſſenius, F nodæus, & alij multi, immaturos intelligunt; tum qu nomine illo flauos intelligant, quales non niſi ſunt imn turi; tum, ait Deſſenius, quia immaturi potentiores ſtringendi, & roborandi vires retinent: nam illiuſm exigua qualitas alijs purgatorijs mixta efficacius mou Gal. teſtificante 3. Simpl. cap. 14. ſed malè Syluius ex ce Græca κιῤῥὸς, quæ fuluum nobis ſignificat, chey Arabicam colligit, quam ſi immaturum interpretem abſurditatem ducimus Meſuem in Looch de pino, in cum ponat carnem dactylorum cheyron, ſi carnem im turorum dactylorum imponeremus, neſcio quomodo tiquæ tuſſi, ſputo glutinoſo, aſthmati, & ſpirandi diffi tati per tale medicamentum ſuccurreremus; cum ob maturitatem potiùs hos affectus augeret. neque Deſſ ratio id perſuadere poteſt. Galenus enim, leuem ad ctionem, medicamentorum purgantium actione a

Cheyron non ſignificare immaturum.

ua

are, dicit; quod facile etiam perſuadet tantam quantita-
m valenter adſtringentium non eſſe huic medicamento
dendam, qua vis aliorum medicamentorum ſoluentium
fringeretur, ac cohiberetur; quinimo in Emplaſtro dia-
œnico Alexandri adſtringenti cum immaturos dactylos
mere vellet, non cheyros dicit, ſed maturationi vicinos.
igendos igitur cenſemus dactylos maturos, bonos, pul-
os; & per vocem cheyren præſtantiſſimos, & ſelectos
elligere eſſe Meſuem crediderim.

75. In aceti quantitate, in qua infundi debent dactyli, uari debet, quod à Meſueo cap. de infuſionibus traditũ, vt tanta ſolum ſit, quanta à dactylis infuſis abſorberi ſit. Docebat enim duplicem eſſe finem infuſionum; um, vt facultates, & vires medicamentorum infuſorum æ aut liquori communicentur; & tunc liquoris tanta copia debet, vt materiæ infuſæ ſupereminea per s, inquit, digitos; vt melius, & perfectius contrahere or vires poſſit; alterum cum infuſio fit, vt res infuſa orem, & eius vires concipere queat, in quo caſu tan- liquoris adhibendum eſt, quantum maiori ex parte orberi poſſitne ſi quantitate excedat, quod ſupereſt pro- endum, ſimul partem virtutis rei infuſæ diſperdat; cum i actioni reactio coniuncta ſit: cum igitur hic da- lorum fiat infuſio in aceto, vt id abſorbeatur, tantum cedendum erit, quantum abſorberi à dactylis poſſit, m minima illius parte ſuperſtite. In Diaphœnico aceti quę menſura pro dactylorum infuſione.

76. Neque ex hoc loco, vbi infuſionem hanc dacty- m in aceto voluit fieri per tres dies & noctes, quis col- t, vbi Meſue aut alius auctor per diem infuſionem faciendam, per duodecim horas ſolum intelligi debe- vt ex hoc loco collegit Braſauolus in examine ſyrupi mentha. Id enim aduerſatur doct. Gal. 7. de cõp. med. oc. cap. de compoſitione ex capitibus papaueris aduerſus am, vbi per diem ſemper intelligendum cenſet diem . nocte: vt & 8. Meth. med. Diem 24. horarum intelligendum eſſe.

77. Per

Per partes in comp. medica- mentorũ quid intel- ligendum.

77 Per partes etiam,quibus in hoc medicamento ingr
dientia metitur , intelligendæ ſunt menſuræ, & pondera l
branda , iuxta quantitatem medicamenti componendi,po
partes,drachmas,vncias,vel libras,intelligentes,vt optim
annotauit Gal.3.de comp.med.per gen.cap.5.

Dactilos ponderan- dos ante infuſionẽ in aceto.

78 Neque hic Meſuei verba,cum dicit,dactylorũ che
ron aceto per triduum maceratorum,interpretanda ſunt,
ſi vellet ad libram pendendos eſſe dactylos poſtquam acet
macerati fuerint,vt Ioanni Coſtæo , & ante eum alijs vir
eſt,quod & verba Meſue id perſuadere videantur;quod n
mia dactilorum videtur quantitas reſpectu aliorum ingr
dientium; quodque denique in Diacymino , cum ſemi
cymini per diem in aceto infuſa ſumit, fateantur omn
libranda eſſe poſt infuſionem ſiccata . Nam & auctori
magnorum virorum , & ratio omnino contra perſuade
centum partes dactylorum antequam infundantur , c
pendendas . Sequitur hanc opinionem Braſauolus , Pat
commentatores Meſuę, Deſſenius, & pleraque medicor
Collegia: ſed & Auicenna,& Serapio in ſuis compoſitio
bus ex dactylis , quamuis ab hac diuerſis in reliquis dac
los ante macerationem pendunt . & rationi id etiam co
num eſt , tum quoniam non dactilorum ſubſtantia pen
retur, ſed aceti ſæpe maior quantitas : ſed nec certa vn
in hac compoſitione haberi poſſet dactylorum quantit
pulpoſa enim vel arida eorum ſubſtantia,multam, aut p
cam aceti quantitatem abſorbens quantitatem dactylor
ſæpe variabit ; nec ſemper eadem aderit quantitas dact
rum , nec eadem proportio menſuræ eorum ad alia in
dientia . Neque familiarem Meſuę illum loquendi mo
aliud ſignificare is intelliget qui librum ſimplicium p
gerit; quantitatem rhabarbari,aſari, & ſenę per infuſion
traditam. Neque Coſtęi argumentum, vrget à proport
quantitatis dactylorum ad alia: deſumptum,ſi enim m
cina ſecuritatis eſſe debebat , ſique ad eam quantitate
mendi medicamenti perueniendum erat, imponenda er

quan

antitas; potiſſimum nobis qui ſcammonij drachmas ginti duas indendas eſſe iudicamus, neque dicant præter ctylos acetum imbibitum medicamentum ingredi; perlandi enim erunt poſt infuſionem dactyli, per ſetaceum ducendi, & igni lento apponendi, vt ex parte acetum porer. Nec cumini aut coriandrorum infuſionis ſimido aliquid concludit: eorum, enim ſicca ſubſtantia effi- vt poſt infuſionem ſiccata eadem ſint.

79. In ſcammonij quantitate quanquam pleroſque vi- m drach. xij. ſolum impoſuiſſe, quoniam tamen ſcio llegium noſtrum celeberrimum, iam fere ducentis ab annis drach. xxij. indendas decreuiſſe, ab eius ſenten- recedere quaſi impium eſſe cenſui. & quamuis videam iculatatem augeri, quòd ſi cum drach. xij. non plegma um, vt Meſue cenſuit, ſed cholagogum aliquibus vi- ſit, ſi drach. xij. addiderimus multo magis bilem eua- e credendum erit: nihilominus, ſi quæ à Dioſc. de viri- ſcammonij debentur, conſiderauerit quis, qui nō ſolum n, ſed etiam pituitam euacuare ſcribit, & quæ ab Alex. lliano, qui ſcammonium ex cotonio, quod Diacridium mus (cuiuſmodi omnino indendum cenſemus) magis itam quam bilem educere ſcribit; ſi præterea Turbith am, & vires conſiderauerimus; nullam res hęc faciet cultatem, quod his poſitis etiam inter plegmagoga ; o- nus enumerare. Et re vera affirmare poſſum inter ſol- ia medicamenta noſtrum hoc cum drach. xxij. ſcam- ij, ſpatio hoc quinquaginta quinque annorum clemen- num me eſſe expertum. Scammonij quantitas in Diapheni co ſit drac. xxij.

. Pro amygdalis malè aliqui amaras intelligunt, quod agis in vſum duci pro medicamentis dixerit Dioſc. 139. cum alioqui ibi nil aliud ſibi voluerit, quā ama- lum pro medicamentis, dulces vero pręter id pro cibo s vſurpari, & ſi per amygdalas abſolutè amaras intel- debetemus, in vnguénto roſato Meſuę vtique amaræ r omnem rationem eſſent indendæ. Nobiliores igitur Amygdalæ in Diaphœnico intelligendę dulces.

quales

quales ſunt dulces, erunt eligendæ, vt in ſuo Diaphœnic[o]
feciſſe videmus Auicennam,& Serapionem.

Trituratio nem bonã intelligen- dam eſſe mediocrẽ.

81. Non placet Bernardi Deſſenij ſententia, qui cum Meſue hęc omnia trituratione bona eſſe conterenda ſcr.b[it] in ſubtiliſſimum pollinem, & per ſubtiliſſimum ſetaceum eſſe triturandas res has intelligendum eſſe cenſuit; cum simplicibus ijs aliqua ſi per ſe trituranda fuerint, craſſiore[m] alia mediorem,alia ſubtilem requirant triturationem. P[ro]pterea per bonam triturationem horum omnium ſimul diocrem intelligit, omnibus aliquo modo conuenientem, quaſi dixerit ex arte.

Mellis deſpumatio quomodo facienda.

82. Melle deſpumato excipiendos pulueres præcipit [I]l[le] Meſue: vbi non placet, ſi ſicco igne mel ſolum deſpum[e]tur; ſic enim ſæpè aduſtionem quandam, acredinem, amarorem contrahit: conueniet magis, quod à pleriſq[ue] fit, ſi aquę admixtum deſpumetur per elixationem ſpu[ma] elicita, & ſublata, vt docuit Gal. 3. de alim. fac. cap. Quoniam tamen fieri non poteſt, quin aliquid aquæ mixtum relinquatur, quod conſeruationi confectionis uerſabitur, præſtabit igitur alio modo mel deſpumari luti eo, quem tradit Galen. 7. lib. de comp. med.local. in ſeptima arteriaca; in duplici vaſe facta mellis ebulli[tio]ne, & deſpumatione: ſic enim nullum ſubeſt pericul[um] aduſtionis, aut ingrati ſaporis acquirendi, ſuamque ſe[r]naturalem conſtitutionem: ſecuriuſque ea, quibus ad[mi]ſcetur, aptum eſt conſeruare.

Mellis quãtitas quæ ĩ electuarij cum dici-- tur quantũ ſufficit.

83. In mellis quantitate determinanda, quod M[eſue] dixerit, tantum mellis indendum, quantum ſufficit, alijs compoſitionibus ſæpe, quantum ſit ex arte; eſſic[it] in hoc compoſito, vt & in alijs, ſcriptores adeo inter ſe [dis]ſideant, alijs duas libras imponentibus, alijs tres, alijs [qua]tuor, alijs quinque, & alijs ſex. Ioannes Coſtęus no[n] menſura & doſi exhibendi huius medicamenti, & e[x] ratione purgantium ingredientium, & reliquis, ſup[pu]tatione ſuo modo facta, concludit ſupputatis partibu[s]
drac

chmis, cum totum electuarium aſcendat ad drachmas
ngentas, & decem, & nouem, ideſt, vncias nouaginta
nam, cùm ingredientia omnia pendeant drachmas du-
tas & duas ſupra quinquaginta ſcilicet vnc. octo ſupra
nti; propterea quod deeſt, ad vnius ſupra nonaginta
erum, ideſt vncias tres & ſexaginta, ſupplendum eſſe
le: ſicque addendæ erunt libræ mellis quinque & tres
æ: euadetque ait, medicamentum tale, cuius ſumma
s drachmarum erit decem cum dimidia ex auctoris
cripto, à quo non eſt diſcedendum. Ne igitur in po-
m in tanta varietate verſemur; vbi Meſue igitur, &
ſcribunt mellis aut ſacchari quantum ſufficit, aut quan-
ſit ex arte, operæ precium facturos nos eſſe arbitra-
, ſi hanc rem hoc loco examinemus. Arnaldus Villa- Mellis ad
nus in principio ſui Antidotarij, Syluius in proæmij ſpecies cõis
dotarij Meſuæ præfatione, Patres commentatores proportio
uæ in Dialanga, Fernelius 4. Meth. cap. 15. quos re- quæ.
orum omnis turba ſequitur, communi conſenſu vo-
nt in electuarijs formandis ad tres ſpecierum vncias
ndam eſſe libram mellis, quam ſecutum videmus Me-
m in Diamoſco dulci, & in Philonio ſuæ inuentionis.
m tamen proportionem non ſemper ſeruaſſe videmus
iacitonite ſolutiuo, & alijs, & Auic. lib. 5. Tract. 2. in
a Galeni, ſpecierum, & mellis æquales ponit portio-
& in Triphera magna quatuor ſpecierum vncias libra
is excipit: & Gal. 2. de Antidotis cap. 14. in electua-
e ſanguinibus duplum ponit mellis ad pulueres. ſcimus
en Andromachum in compoſitione dicta Chermen
em illam regulam ſeruaſſe; libram mellis addendo ad
ncias ſpecierum. communiter tamen recepta hæc re-
libræ mellis ad tres vncias ſpeciernm ſuas habet cau-
: quibus etiam cur quandoque ab ea ſit recedendum
colligere poterimus, ſi quæ à Damocr. tradita ſunt
Gal. 2. de Antid. cap. 9. & Nicolao in principio ſui
otarij conſiderauerimus, & quæ ab eodem Gal. 4. de

Tuenda val. vbi de mellis agit quantitate neceſſaria p
compoſitione Diacalamintes: ex quibus duæ cauſæ elici
tur, cur mel compoſitionibus indatur; nempe vt ſicca p
uerulenta vniantur, & vt ſeruatis viribus, etiam palato bl
diantur. Tertiam ſi addiderimus, vt medicamentum c
tius incorruptum conſeruari poſſit, cauſas omnes hu
modi proportionis habebimus. ſæpius igitur facto peric
maioris quantitas mellis, & minoris ad tres ſpecier
vncias, cùm experientia eſſet comprobatum, aut non v
pulueres, aut ingratum nimis reddi medicamentum;
ſi gratum fuerit, viribus expectationi non correſpond
aut non conſeruari; communem illam regulam conſti
runt: à qua tamen aliquando recedendum erit, ſi i
ſpecies ipſæ per ſe corruptioni reſiſtunt, & tunc m
menſura eſt diminuenda, vt in Hiera Galeni; aut aug
da, vbi vim ſpecierum aliquantulum imminuere volum
Quæ à Coſtæo proponitur proportio ad ſoluentia ing
dientia, & ad doſim aſſumendi medicamenti extrema
ſi non aliam inueheret difficultatem, ſaltem illam non
fugeret, quod ob difficultatem ſupputationis plerique
relicta adhuc animo hærerent in quãtitate eligenda: Il
tamen habet incommodi, quod ſi in compoſito aliquo
rando, quæ ſoluunt, ſi pauca fuerint, ſpecies autem
iunctæ multæ, quam minimum mellis indi deberet; hu
non poſſent ſpecies vniri: vt obſeruari poteſt in Electu
Indo maiori, & in Hiera inuentionis Meſuæ. Sed cum
initio docuerimus in mellis aſſumenda quantitate adeo
pe variaſſe ſcriptores, conandum erit rationes inuenire
tæ diuerſitatis præter eas, quæ proxime ſunt enarra
Quas vt inueniamus primo ſciendum eſt, in his com
ſitionibus tria ferè ſemper inueniri: ſpecies ſiue puluo
mel, ſiue ſaccharum; & res alias, quæ neque verè ſp
dici poſſunt, neque mel, quæ extrauagantes dicunt
quod aliquando cum ſpeciebus coniungi poſſint; r
mellis aut ſacchari vices obtinere ex parte poſſint, r

Mellis & zuch. in cõpoſitis admiſcendi cauſæ.

Mellis quãtitas quando minuenda.

Coſtæi de mellis ad ſpecies proportione ſententia reprobata.

Mellis in compoſitis vices quæ ſuppleant.

medio conſiſtentes neutri annumerari. Pulueres & ſpe-
es cum Andromacho in compoſitione Charmen apud
al. 2. de Antid. cap. 15. res ſiccas, quæ triturari & per
cerniculum tranſigi poſſunt, in quibus tamen ea non
nnumerantur, quæ quamuis actu ſicca ſint, ſi tamen
urentur, cùm potentia humida ſint, duritiem, & ſic-
atem amittunt, vt ſaccharum, penidia, & ſimilia. At
ermediorum, quæ nec ſpecies, puluereſue ſunt, nec mel,
n multa ſint, quæ vices mellis ſubire poſſint, efficitur,
mellis illa quantitas & proportio quandoque non ſer-
ur, quæ communi conſenſu recepta eſt. Sed quoniam
rum multiplex eſt ſubſtantiæ conditio; conſtituendum
vniuerſum erit, res eas omnes ſimplices, quæ medica-
nto ea dare poſſunt, quæ mel aut ſaccharum præſtare
eſt, mellis aut ſacchari quantitatem imminuere. Quæ
illa officia mellis aut ſacchari in medicamentis vnien
conſeruandi, & dulcorandi præſtare poſſunt, mellis vi-
ſubibunt, & pro melle menſurari poterunt. non ſecus
n vnguentis, & ceratis, locum ceræ, aut terebinthinæ
upplere dicit Gal. 3. med. comp. per gen. cap. 5. in vn-
nto ex metallis ad vlcera, & cap. 6. in quibus axun-
m, ſebum, picem, oleum, & ſimilia, ceræ, & reſinæ vi-
ſupplere dicit, & à pondere horum eſſe minuenda: de
re ſuo loco. Sic feciſſe videmus Meſuem in Confe-
ne de Gemmis, xyloaloes, lætificantis, in quibus cum
am miuæ aromaticæ, & mellis emblicorum poſuerit,
am mellis indendi facit mentionem, vt in multis alijs.
imo in Confectione de Aromatibus cum duodecim
n impoſuiſſet vncias miuæ aromaticæ, quæ quantitas
a illa mellis officia præſtanda non ſatis erat, addit
lis quantũ ſatis eſt: ſed in confectione electuarij ex in-
ione noſtra cum miuę aromaticæ tantã indidiſſet quan
tem, quanta neceſſaria erat ad ſpecies vniendas, & com
tionem conſeruandam, & dulcorandam; mellis nul-
indidit portionem. Rerum denique quæ nec ſpecies

pulueresue ſunt,quæ extrauagantes dicuntur,quamuis alij
quæ aliquando mellis aut ſacchari vices ſubeant; maiori
tamen ex parte cum mediam naturam inter dura, & mol
lia ſortiantur, non alterant aut mutant proportionem ſpe
cierum ad mellis quantitatem; ſed confectionis corpus
conſtituentes aliqualem in conſiſtentia conſtitunnt diff
rentiam; ſub hoc genere continentur amygdalæ, pineæ
auellanæ, ſemina carthami, quatuor ſemina maiora, ,
ſimilia. Vt igitur tandem ad id, vnde noſtra digre
ſa eſt oratio redeamus; Dactyli, & penidia, quæ in mult
quantitate in Diaphœnico ponuntur, mellis locum ex pa
te occupabunt, & tanquam, fundamentum medicamen
ponuntur; amygdalæ tanquam mediæ, & vt extrauagan
dictæ. His ſic ſtantibus optimè concludit. Ouiedus p
partibus drachmas accipiendo, & vncias ſumentes diac
marum nouem, quindecim vncias & mediam mellis e
in hoc electuario indendas. recipit enim octo ſolum
cias puluerum, pro quibus mellis indendæ eſſent vnciæ
ginta dua, à quibus detrahentes centum drachmas dac
lorum, & quinquaginta penidiorum, quæ mellis loc
ſubeunt, quæ ſunt vnciæ ſexdecim cum dimidia, ſu
ſunt mellis vnciæ quindecim cum dimidia ſuperaddend
vt numerum triginta duarum expleamus, quæ correſp
dent proportione. Verum, cùm nos ſcammonij non d
decim drachmas, ſed viginti duas, ut iam docuimus,
damus, ſicque puluerum plus quam nouem drachmas
mamus, mellis vncias ſaltem viginti imponemus.

Dactyli emolliti & penidia vices mellis in Diaphœnico obtinent.

In Diaphœnico quæ mellis quãtitas indenda.

In Confectio. Hamech. à dactylis oſſa eximanda.

84. In confectione Hamech non pauciores nec faci
res ſunt difficultates nec minoris momenti animaduer
nes, & primum Myrobalanos: ſublatis oſſibus eſſe in
coctione hac omnino ponendos, & penſandos, ſecus qu
cenſuerit Platearius lib. ſimpl. cap. 18. qui vbi in com
ſitis poni debebunt cum ſui ſubſtantia abiicienda oſſa
cenſuit, in decoctionibus autem oſſa eſſe retinenda, po
ſimum citrinorum, præter omnem rationem cenſuit.

85. In

85. In rhabarbaro etiam excoquendo apud aliquos. Rhabar.in
ſt difficultas, quod Meſue in Diſt. ſimplicium cap. decoctione
roprio leuem admittere ſcribat coctionem, ne igneæ par- Hamech
es, in quibus purgatrix facultas repoſita eſt, euaneſcant: cum reli-
uomodo igitur eandem patietur decoctionem cum ijs, quis deco-
uæ & ſolidioris ſunt ſubſtantiæ, & longiorem admittunt quendum
ctionem, ſi vera ſunt, quæ & à Meſue in canonibus, & & cur.
nobis de graduatione decoctionum dicta ſunt: vt propte-
ea aliquibus viſum ſit, ſeparatim infundendum eſſe rha-
arbarum, & excoquendum. Sed, & hoc ijs repugnat, quæ
b initio de elixatione dicta ſunt. non eſſe alterandas aut
utandas formas decoctionum ab auctoribus traditarum
ro componendis aliquibus medicamentis; quod permix-
onem multarum illarum rerum aliquando vnius natura
er alteram immutetur. Addendum vero ſic admonente
raſauolo in examine ſyruporum; tanto magis id eſſe ob-
ruandum, cum elixationi præcedit infuſio, per quam
ixta quædam virtus extrahitur, & compoſita, quæ im-
utat naturam ingredientium, potiſſimum ſi per longum
mpus facta fuerit. Quod in hac pluribus rationibus eue-
re dicere poſſumus, tum quod infuſione per quinque
es facta, & calente conſeruata in occluſo vaſe purgatri-
m facultatem rhabarbari aquæ communicatam eſſe ve-
ſimile eſt, tum quod mixtione rerum aliarum compeſci-
r diſſolubilitas illa ſubtilium partium thabarbari. &
od hoc ita ſit, inde etiam colligitur, quod roſas, & vi-
s eadem decoctione, quæ minimam admittunt elixatio-
m, decoquendas docuit: Sed quod hac in re omnem tol-
difficultatem eſt, quod poſt infuſionem hanc commu- Decoctio
m omnibus rebus, factam per quinque dies in vaſe an- non eſt gra
ſti oris, & bene occluſi, leuiſſimam iubet adiungendam duanda, cũ
e elixationem, qualem omnino rhabarbaro conuenire ſit præce-
n docuerat. deſinant igitur nimis diligentes ij in rebus dente infu-
ris huiuſmodi ſcrupulos inijcere. ſione, &
86. Et quamuis Meſue Colocynthidem & agaricum cur.

Colocyntis & Agaricus quo infuſ. cõf. Hamech. infundẽdi &decoquẽdi.

ſimpliciter cum alijs infundendum iubeat, placet tamen Deſſenij ſententia in linea pecia raræ texturæ alligata eſſe infundenda, ne filamenta quædam, quæ ab ijs per coctionem ſeparati ſolent, liquori admixta ventriculo ſi adhæreant, tormina, & æſtuationes in ventriculo inducant, quod vt euitari poſſet, docuit Serapio lib. ſimpli. capitulo 182. vbi coctione illius vires in liquorem aliquem extrahere velimus integram eſſe excoquendam; ſi tamen diligentiam hanc adhibere noluerimus; ſed craſſo modo fractam in ſero ſimpliciter infundere voluerimus, vt & agaricum; poſt cocturam, colatura per pannum lineum bene contextum, & ſine expreſſione erit facienda.

Seri quæ quantitas in confect. Hamech, decoctione

87. In ſeri etiam quantitate video ſcriptores maxime diſſentientes; Deſsenio viginti libras, Syluio quinque tantum ponente; alij tantum ſeri ſumendum contendunt quantum ſupra res infuſas ſerum per duos digitos, aliqui per quatuor eminere poſſit. Verum, ut à poſterioribus initium exordiat; non video quomodo hoc ſigno menſuram metiri poſſimus, cùm illud certiſſimum ſit, pleraſq; res infundendas, ob ſiccitatem & leuem ſpongioſanque ſubſtantiam liquori ſupranatare. viginti libras ſi cum Deſſenio ſumamus, vereor, ne tantæ quantitati ſeri caprilli, ingredientium qualitates communicatę, imbecilliorem vim medicamenti reddant, potiſſimum cum poſt infuſionem illam quinque dierum, leuiſſimam elixationem, & fortem expreſſionem, addita caſſia, tamarindis, & manna, addito ſaccharo albo, iterum elixatio ſequatur ad mellis conſiſtentiam, in tam longa elixatione purgatrix facultas omnino imminuetur, Quinque tamen libræ ſeri; quam menſuram Syluius ſatis eſſe cenſuit: adeo parua quantitas videtur; vt ſi ſicco igne fiat, aſſationi potius quam elixationi inſeruire poſſe videatur, ſi in duplici vaſe calido humido vaſis ore bene clauſo, vix mellis conſiſtentiam acquiret. Experti itaque artificis iudicio res hæc tota committenda eſt; qui rerum ſubſtantia, & ſiccitate perpenſa

& mo-

modo incraſſandi liquoris conſiderato, tantam apponat
quoris quantitatem. quantam neceſſariam cognoſcet, vt
egris ſeruatis viribus infuſorum ad illam conſiſtentiam
luci infuſio cum additis rebus poſſit, qualis eſt, quam
melle obſeruamus.

88. Quomodo autem ſerum incorruptum per quinque
es ſeruare poſſimus, quod adeò breui tempore aceſſere
lemus, multis fecit difficultatem: adeo vt Galli medici
er quos Doctiſſimus Fernelius illum immutarit;
nc Meſuei ſine arte concinnatam cenſens: Aliqui, vt peri
um hoc corruptionis, aut acetentiæ effugiant ſæpius
illud agitandum cenſent: quo remedio, id obtineri non
ſe quilibet experietur, qui in alijs infuſionibus in ſero
tis vel alijs liquoribus periculum facere voluerit. Alij
dum conſeruandum ſerum ducunt coniectura ducta ex
bis Meſuę qui in vaſe anguſti oris & bene occluſi infu-
em hanc rerum in ſero faciendam præcipit, quod fa-
n à Meſue arbitrantur, quod voluerit ſemper calentem
ſionem conſeruare nos debere, vt conſeruetur ſine pu-
ine: ſi enim frigidam admittet, non fuiſſet neceſſarium
aſis anguſtum eſſe & bene occluſum, cum à frigido
l exhalet; calentem, igitur conſeruabit, vt à putredinę,
ore, & aceroſitate illam vindicet. Verum ſi experia-
liquis ſero in tali vaſe per quinque dies ſeruato calente,
putredine, vel acetoſitate vindicari poſſit; facile cono-
hanc ſufficientem non eſſe viam præſeruandi ſeri in
tali ſua conſtitutione, cognoſcent quidem & agitatione
ēti magis communicari qualitates infuſarum rerum
ori, & item calore fouente eoſdem melius extrahi. at
olis prȩſeruari ſerum à corruptione, hoc eſt, in quo
ius meus non acquieſcit. Non negauerim duo hæc ad
nihil conferre poſſe; at præcipuam præſeruationis
putredine, atq; immediatam cauſam crediderim eſ-
aritudinem ſummam colocynthidis, & abſynthij,
in Methodo vniuerſali Meſue profeſſus eſt vim ha-

Seri incorrupti per quinq; dies conſeruandi ratio.

bere maximam præſeruãdi res à putredine.& l. ſimp.c
ex profeſſo hoc abſynthio maxime cõuenire profeſſu

Caſſia in Hamech ſit ſuccus purus.

89. Per caſſiam fiſtulam puram ſiue mumdatam poſſum non intelligere pulpam & ſuccum caſſiæ hi nigræ, à fiſtulis extractum, à ſeminibus & laminulis gatam; neſcio enim quomodo mundam aut puram me ſam illam dicere poſſimus, niſi à ſeminibus & excrem tijs laminulis ſit ſpoliata.

Caſſia elixata qua ratione conſeruentur.

90. Neque eorum opinio admitti debet, qui ſuc ſiue medullam hanc caſſiæ minimè cenſent eſſe eli dam, ſed ſufficere, ſi pauca aliqua liquoris illius quan te ad mellis conſiſtentiam deducatur: quod Meſue in vniuerſali methodo cap. de decoctionibus aſſerat leni & lubricantia, qualem caſſiam fiſtularem eſſe ſci nullam aut pauca ex decoctionibus acquirere vtilita quin ſi ex aere, extractam è fiſtulis, & aliquandiu in aliquo ſeruatam, docet Meſue vim lenientem amit quod in humiditate quadam blanda vis illa repoſit aere abſumpta diſſoluantur: quanto magis hoc ab maioris actiuitatis id præſtandum eſſe cenſendum eri hæc non faciunt, vt à modo componendi hoc medica tum, vt Meſue hic docat, recedamus, utque ſuccum caſſiæ non elixemus. Argumentum ex Meſue capit decoctionibus deſumptum ſi quis conſiderauerit, qua dem proximè dixerat cognoſcet nihil concludere: enim, non eaſdem ex elixationibus omnium rerum neri vtilitates; per rerum enim acrium elixationem, ſolutis igneis partibus medicamenta illa mitiora red tur, minuſque calida, & minus mordacia; quod in e tione lenientium, & lubricantium non contingit. N etiam ex elixatione pulpæ caſſiæ lubricans, lenienſi cultas tollitur, perinde, ac ſi diutius in vaſe extracta ſeruetur: nam ſic aereæ partes, & ſiquæ ſunt igneæ itus diſſipatæ aut exſiccatæ, in quibus leniendi vis diſſipantur.

91.

91. In Catholico medicamento non eſt cum folia ſenæ excipiatur aliquis folliculos indat, cum ij vel fructus ſint, vel ſeminum receptacula, neque æquè ac folia purgatricem habeant facultatem; neque etiam æquis portionibus cum foliis, quod aliquibus ob aliqualem, qua pollent, adſtrictionem, indemus; ſed folia ſenę: quę cum benè mundata poſtulet Nicolaus, nobis inſinuat feſtucas, & pediculos omnino eſſe eximendos iuxta doctrinam Gal. 4. de ſan. tuenda, vbi de Diacalamento agit, & primo de Antid. cap. 24. vbi ſi folia vel abſolutè herbam aliquam elegerit quis in compoſitis imponendam, folia imponenda cenſuit à pediculis mundata; vt & vbi ſemina, & radices nominantur, folia non erunt indenda, vt propterea in hoc medicamento, & folliculi ſint ſubmouendi. In Catholico per ſenam folia ſumenda non folieuli.

92. Cum octo vncias caſſię fiſtularis mundatę poſuerit Nicolaus, non cenſeat quiſpiam extractam pulpam ex fiſtulis eſſe ponderandam cum ſeminibus, & tabellis; ſic enim mundata non eſſet menſurata, neque debita quantitas illius imponeretur, Sicut nec placet opinio eorum, qui ſublatis oſſiculis illam menſurant cum tabellis, à quibus poſtea diſſoluta cum ſyrupo ex polypodio, per ſetaceum ea traducta conantur expurgare, ſic enim non octo vnciæ medullæ caſſiæ inderentur. Caſſia in Catholico mundata indenda.

93. In rhabarbari trituratione & in hoc medicamento, ac alijs video adeò diſſentientes ſententias, an craſſo modo, an ſubtiliter, an potius mediocri trituratione vtendum ſit, quibuslibet ſuam ſententiam ex Galeni verbis, ex Meſuei, ac ex recentioribus, confirmantibus; vt neceſſarium ſit breuiſſimè hac in re meam proferre ſententiam: ne tanquam in ſalo hæreant pharmacopolæ: ſed ſi ſubſtantiæ modum varium, ſi illius facultates diuerſas, ſi vtendi modum, ſi finem medici, in illius vſu conſiderauerimus, fortaſſe non ita difficili negotio veritatem eruemus. In varietate modi ſubſtantiæ variandum eſſe modum triturationis docuit Meſue in capite de trituratione: poſtquam de ſcammonij varia Rhabarbari trituratio quõ varianda.

ria

ria trituratione pro varietate modi ſubſtantiæ differuiſſ de rhabarbaro variè etiam triturando loquitur, in fine ca tis; dicens rhabarbarum optimum ſolidioris ſubſtantiæ, tiliter pulueriżatum vegetius in purgatione eſſe; at ſi l & laxum ita trituremus, pene omnem purgatricem fac tatem amittere. Si præterea facultates in eodem varias varietate partium, quibus conſtat, conſiderauerimus, riandam quoque eſſe illius triturationem dicemus. ſi en igneas partes extrahere, & illis frui velimus, ſubtiliter pulueriżandum; at auſteris, & terreſtribus, & circa v triculum, & inteſtina craſſiori modo triturabimus. Si p terea maſticando in vſum ducetur, cum paſſulis, cum m ſticatione illa, & calore oris igneæ partes purgatrices, per ſubtilitatem partium deobſtruentes, à terreſtribus, ſubadſtringentibus ſegregentur; incidendum potius e aut certè craſſo modo triturandum; at ſi per infuſion erit exhibendum, aut minutim incidemus, aut craſſo m do triturabimus, ne, ſi ſubtiliter pulueriżetur, ad vias næ potius materias conducat, & igneis partibus ardorem renibus & veſica inducat. Quod ſi varios medicorum fi in illius vſu perpendamus, vario etiam modo triturand eſſe cognoſcemus: ſi ſolo vtemur ad roborandum, exſicc dum ventriculum, & attenuandas ſubducendaſque adha rentes materias, vt aliquandiu ibi commoretur, non tri rabimus; ſed minutim incidemus; ſi ad roborandum, excalefaciendum hepar obſtructioneſque in eo conſiſten tollendas concedatur, mediocriter erit triturandum. at c in compoſitis ad euacuandos humores inditur, vt in Catholico, mediocri trituratione opus eſt, ne ſi ſubtiliſſi pulueriżetur, ad aluum & inteſtina materias nō ducat b ſas & calidas, ſed ad vias vrinæ. At ſi deniq; eo vtamu tollendas obſtructiones in venis conſiſtentes, & per vrinæ deducendas, tanquam per commodiores & ma conuenientes partes, vt fit in malo corporis habitu, & quando in hydrope, vel anaſarca, cum Trochiſcis de r

bar-

arbaro, de eupatorio : in ſimilibus ego in eam venio ſen-
ntiam, in eo caſu, & compoſitis illis, in tenuiſſimum
ollinem eſſe deducendum rhabarbarum. Harum differen-
arum cauſas ex ratione non ſolum quis deductas cenſeat,
d ex ipſomet Galeno tum 4. de ſanitate tuenda, cùm in
iaſpolitico explicando de cumini trituratione agit, tum
p. 13. lib. 1. de ſimpl. med. fac. & Meſue in vniuerſali-
s cap. de trituratione.

94. Per quatuor ſemina frigida, quę in hac compoſitione quirit Nicolaus, ne quiſpiam cenſeat minora indenda e, cùm mundata requirat à cortice, quorum tamen llus eſt cortex: cumque ex ſcriptoribus nullus de ſemini- minoribus frigidis agens dictionem illam addiderit, vt maioribus additam plerunque videmus. Per Semina quatuor frigida, maiora intelligi debent.

95. Hæc in mortario ſuper papyrum ſæpiùs mutatam urata, vt alias dictum eſt, & per ſetaceum traducta, per ſe, vel cum portiuncula decocti polypodij optimè huius compoſiti conſtitutionem concurrent. ſi enim n rhabarbaro & ſaccharo cando conterantur, & rha- bari triturationem impedient, & ob oleoginoſam tantiam periculum inducent, ne compoſitum ſitum trahat. Semina frigida quõo triturãda.

6. Potiſſimùm ſi ſingulorum vnciam, vt communis omnium auctorum eſt ſententia, indamus, quicquid i quidam contra ſentiant, ſingulorum drachmas duas n admittentes, & vnciam ex ſingulorum drachmis bus conſtituentes. Seminum frigidorũ in Catholico quantitas.

7. In polypodij decocto pro ſyrupo parando cum ſac- o, qui fundamentum eſt huius compoſitionis; quoniam potiſſimum in quantitate, aquæ diſſentire, neque ab ore quantitatem eſſe determinatam, ſed additum ſo- quantum ſufficit, neque decretum quanta aquæ quan- per elixationem ſit abſumenda, cùm aliquos viderim oram polypodij elixandam quinque libras aquæ ſo- addidiſſe; placuit etiam aliquid hac de re annotare. In Polypodij decocto parãdo quæ aquæ quantitas indenda.

Po-

Polypodium cum dura ſit ac lignoſa radix, adeò lon
ſuſtinet coctionem, vt, ſi longa elixatione virtutem i
timioribus partibus conſtitutam in aquam educere te
mus; ad huc in fine, ſolidiorem illius ſubſtantiam ex
mur. Propterea pro decoctione hac paranda, contuſa
diocriter hac radice, libram illius in duodecim aquæ
quemus ad ſex librarum conſumptionem: mox octo
ſacchari addemus ad ſyrupum parandum ad ſpiſſitud
mellis: indeque paulaim pulpam illam caſſiæ, ac tama
rum ſuperaddemus, ſemper ſpatula admiſcentes igni
ſimul appoſita; & leui facta ebullitione, vbi refrixe
pulueres addendi erunt ſenæ, violarum, & rhababar
ad electuarij conſiſtentiam mediocrem reducemus.

Manna in elect. roſato an elixanda.

98. Electuarium Roſatum deſcriptionis Meſuæ
Cholagoga primum ſibi locum meo iudicio vendica
eius compoſitione video diligentiores hęſitare, quod
nam cideant excoqui in ſucco roſarum ad lumen c
ignis, qualis eſt candelæ, donec ſuccus cum ſaccha
manna in ſyrupum euaſerunt ad ſpiſſitudinem mellis
mannam cenſeant non admittere elixationem, ob te
tam ſubſtantiæ, ob quam per elixationem virtus
mannæ hebetari videtur, diſſolutis aereis illis partib
quibus euacuandi vis repoſita eſt. ob hanc enim c
ſcimus Galenum 6. de compoſ. medic. ſec. loc. croc
myrrham non debere excoqui, ſcripſiſſe; ne reſolu
nuibus & odoratis partibus vires amittant. ſed non a
duertunt, res illas voluiſſe Galenum in fine doctio
poni, vt facile cognoſcatur, non omnino illas à coctio
cludi, ſed à longa elixatione. ſic mannam adm
coctionem Meſue in confectione Hamech, in electua
pſyllio, in confectione de manna, quin lib. ſimpl.
coctam magis ſoluere ſcribit. Sed veriſſimum eſt, ma
in principio decoctionis ſucci roſarum, dũ addito ſa
paratur forma ſyr. ad mellis conſiſtentiam, non eſſe
nendam; ſed in fine decoctionis, quo tempore ſi ac

cilius ſyrupus mellis conſiſtentiam acquiret, & manna
am conſeruabit integram euacuandi facultatem.

99. Eandem; ſed non ob eandem cauſam, difficultatem Scammonium an elixari poſſit.
bent de ſcammonio. Experientia enim compertum eſt,
elixetur, conglobari, & in grumos coire: quod ſi euenerit
componendis medicamentis, in illud incidemus incom-
odum, vt parte vna medicamentum vehementius ſoluat,
am altera; non æqualiter per omnes partes diſtributo
ammonio. Vt propterea Iacobus Syluius 2. lib. ſuæ Phar-
acopeæ non in decoctione ſcammonium ponat, ſed cum
js pulueribus poſt præparatum ſyrupum, ſecus atque in-
uerit auctor. ſed ſi obſeruauerimus, quæ à Nicolao ſcri
ſunt in electuario frigido ſecundum Coplionem, ab
naldo Villanouano in Antidotario, in electuario pſylliti-
à Ioãne Coſteo, tum & ab Ouiedo in hoc electuario ex-
cando: facile cognoſcemus incommoda illa poſſe euitari
modum componendi Meſuei ſeruari, ſi in hoc electua-
parando, in quo manna excoquenda præcipitur, ut in
fectione Hamech, electuario de pſyllio, & de manna;
mmonium ex arte benè contritum, in parte aquæ aut li-
oris excoquendi, vt in hoc, in parte ſucci roſarum frigi
iſſoluamus, & diſſolutum diligenter manibus perfrice-
s. ſic enim in liquorem euadet lacti ſimilem qui ſi ſac-
ro iam in ſucco roſarum diſſoluto addatur, etiam ſi
ul cum ſyrupo illo elixetur, non amplius in grumos
etur, & vniformem reddet compoſitionem. At ſi quis
ciat ſcammonium hic à Meſueo requiri Antiochenum
perfectiſſimum, quod in Canonibus, capite de tritura-
e docet non eſſe ſubtiliſſimè conterendum, ne igneæ
es, in quibus vis ineſt purgatrix, euaneſcant: quam
em cum craſſo modo contuſum pro purgante in vſum
e debeat, ſi eo modo excoquatur, non poterit ita in
tione diſſolui, quin vniatur in grumos, niſi ſubtiliſſimè
erizatum, & ſucco roſarum admixtum elixetur. At ob
ipſam cauſam diſſolutum in ſucco diximus diligen-

ter manibus eſſe perfricandum, vt quod craſſioris eſt ſu
ſtantiæ diſſolui queat. At, inquiunt alij, ſic diſſolut
ſucco admixto, & elixato poſſe Pharmacopæos nobis i
ponere, quod nec tactu nec viſu cognoſci poſſit, poſit
eſſe in compoſitione: & propterea laudant potius Sy
conſilium, qui ſcammonium in ſucco illo cum ſaccha
non coquit, ſed alijs pulueribus additum in fine admiſ
Sed difficile eſt omnes malorum inſidias euitare: bonis
artificibus & medicis hæc ſcribimus: & nobis ſatis eſt
cere, quomodo compoſitio hæc præparari poſſit eo mo
quo ab auctore nobis eſt tradita, & quomodo incomm
illa, quæ difficultatem faciebant poſſint ſuperari.

Trochiſci de ſpedio ſiue ſ. aceſtoſę inden di.

100. Per Trochiſcos his de ſpodio intelligimus,
qui ſecunda deſcriptione dicuntur Trochiſci de ſpodio
ſeminibus acetoſæ, vt quibuſdam placuit; ſed qui in pri
deſcriptione traditi ſunt, qui ſimpliciter Trochiſci de
dio dicuntur.

Galia moſchata in elect. Roſato inden da.

101. Cum Galliarum quatuor ſpecies conſtituam
vt in ſectione de Trochiſcis videre eſt, diù multumque
bitatum eſt, cùm in hoc electuario Galliam imponen
doceat, quænam indenda ſit, an Moſcata, an alefang
alijs moſcatam, alijs alefanginam aſſerentibus, qui ta
nullis rationibus ſuam firmant opinionem: & propt
aliqui aſſeruerunt vbicunque abſolutè ſine ſpecificat
vnius aut alterius Gallia ponitur, ad libitum poſſe
alterutram imponere: cum enim alteram ex ijs eligen
auctores cenſent, ſe ipſos, addendo moſcatam, aut ale
ginam, explicant; at vbi nihil referre cognouerint, vt
illarum indamus, abſolutè ſine ſpecificatione Gal
ponunt. Ego verò, vt vniformiter Pharmacopæi
prouinciæ ſubditi in componendis medicamentis proc
grauiſſimorum etiam virorum fretus auctoritate,
rum Meſuę commentatorum capite primo de Troc
Iacobi Syluij in explicatione obſcurarum vocum M
Braſauoli in examine electuariorum, & aliorum plerq

cc

que Italorum, & Germanorum, tum & ratione, cenſeo Moſcatam eligendam eſſe, tum quod vt nobilior primo loco eſt. à Meſue deſcripta; quod vero abſolutè profertur, per antonomaſiam ſemper de nobiliori intelligitur; tum quoniam, cum compoſitio hæc ſit ex inuentione Meſuei, dum Galliam ſimpliciter profert, intelliget Galliam illam, quæ etiam ſuæ eſt inuentionis, qualis eſt Gallia moſcata: alefanginam .n. ibidem docet antiquiorum eſſe inuentum.

102. Aberrant preterea non parum Pharmacopei illi, qui vt aptius habeant hoc medicamentum, ad formandas pilulas aggregatiuas, liquidius, illud minus excoquentes, ſyrupum efformant: non animaduertentes corrumpere eos formam, ut accidenti ſuccurrant. Meſueus voluit ſyrupum rum ex ſucco roſarum, ſaccharo, & manna eo vſque coquendum eſſe, vt mellis obtineat conſiſtentiam, ipſi liquidum adeo formant, vt electuarij non habeat conſiſtentiam, non animaduertentes ſcammonium, cum leuiorem habeat ſubſtantiam ſuperiores partes petere; potiſſimum ſi, vt multi faciunt, cum alijs pulueribus in fine apponatur; atque non æquè omnibus partibus facultatem tribuet purgatricem. Roſatum Meſue nō ſit nimis liquidum.

103. In electuario de ſucco roſarum Nicolai, cum auctor diagridium imponendum ſcribat, neſcio quid in mentem venerit diligentiſſimo Ouiedo, cum ſcammonium non in cotonio præparatum, ſed ſimplicem ſuccum nempe plantæ illius lacteum ſole condenſatum potius indendum voluit. Enim illi & Ruellio lib. 3. de natura plantarum cap. 148. concedamus aliquibus antiquis aliquando Diagridium dictum fuiſſe ſcammonium vt libro de Dinamidis Gal. tertio cap. 9. de ſimplicibus ad Paternianum cap. 249. & aliquibus barbaram ſectantibus medicinam; verum tamen eſt, antiquos nunquam pro ſcammonio Diagridium ſumpſiſſe; quin ſi illi recentiores de ſcammonio agentes Diagridium appellarunt, id fecerunt, vt intelligeremus vix vnquam ſcammonio vtendum ob vel- In Elect. de ſucco roſarum indendum diacridiū, non ſcammonium.

mentiam, niſi cotoneo coctum eſſet præparatum. Q[...] modo correctum huic medicamento imponendum cenſe[...] ſi non alia ratione, ſaltem ob multam quantitatem ill[...] in eo poſitam.

Per Spodium in electuarijs quid intelligatur.

104. Spodij loco hic non Græcorum ſpodium metaa[...]cum imponemus. Sed Arabum ab Auic. traditum lib. [...] Tract. 2. c. 617. & Serap. lib. ſimpl. c. 242. ex radicib[...] cannæ crematis; vel Plateari j. ex oſſibus elephantum c[...]matis, vel antiſpodium Dioſcoridis.

In Elect. Indo minori ſacchari drac. 100. non ſint pro ſpeciebus, ſed imminuãt quãt. mellis.

105. In electuario Indo minori, quod apud nos ſol[...] eſt in vſu; illud ſolum eſt animaduertendum, cum ſacch[...]ſini drachmæ centum ingrediantur, cum mellis quad[...]plum ad pulueres ad formamdum corpus electuarij [...] arte ſumi debeant, tantundem mellis, quantitate dem[...]dum eſſe, quantum ſacchari menſura pendet, ne impon[...] nimium reddatur medicamentum.

In Benedicta ſpecies benè terendæ.

106. In Benedicta laxatiua ſiue Nicolai, ſiue Villan[...]ni, illud ſolum annotabo; nonnullos, quod ſuppe[...] ſolum in vſum venire in clyſteribus, cenſuiſſe non eſſe [...]tum trituranda ingredientia, quod eorum uires non a[...] penetrare debeant, ſed craſſo modo. Imo eo vſque ph[...]macopæorum aliquorum progreſſa eſt auaritia, ut ob l[...] vnam cauſam cenſeant non neceſſarium eſſe delectum [...]rum, quod per ſedem ſolum inijciatur. Quaſi vero e[...] per ſedem inijcienda, perfecta, incorrupta, & ſelecta [...] non debeant: cum ex malis aut vitiatis ſimplicibus i[...]dientibus damna producantur maxima, & dolores ſæp[...] tolerabiles, Sed præterea repræhẽdendi ſunt in eo, quo[...]ponant per os non exhiberi, cum ad ſubducendos craſſ[...]mores, & ab obſtructione liberandis renibus, & in ne[...]ticis doloribus per os exhibita commendetur, & apu[...] ſæpiſſime hoc modo vſurpetur.

Sericum in Diaſena

107. In Diaſena cum ſerici vſti drachmæ duæ inda[...] vel cremandum erit ſericum vt ex Galeno iam doc[...] in lana 11. ſimpl. cap. 25. aut, cum Auic. doceat ea [...]

ratic[...]

ſatione ſericum aduri, vt trituratione in puluerem reduci poſſit, alioqui non crematum melius corroborare, ſine hac aduſtione ita in puluerem reducetur, ſi primo forcipe minutiſſimè globuli intima ſuperficie, & vermiculo expurgati, in mortario diutius conterantur, & per ſetaceum traducantur, iterumq; craſſior ille puluis cęteris triturabilibus admiſceatur, & iterum ſimul trituretur: ſic enim ſine aduſtione in puluerem reducetur.

cremandum, vt triturari queat, vt lana apud Gal. 11. ſimpl. 25.

108. Pro lapide Armeno, quo hoc tempore omnino caremus tantumdem lapidis lazuli ſubſtituemus loti, cuius lotio quomodo ſit facienda iam docuimus ex Meſueo lib. ſimpl. c. 28.

Pro Armeno lapide, lapis lazuli.

109. Non ſolum ſæpe mirari contigit tot tamq; varias hierarum deſcriptiones à Mauritanis ſcriptoribus, & à recentioribus barbaram ſectantibus medicinam inuectas eſſe; ſed in Hiera, Picraue Galeni deſcribenda cęcutijſſe, ab in uetore Andromacho, Archigene, Themiſone, quin ipſomet Galeno, cui illam acceptam referunt, illiuſque nomen adiungunt, adeo diſcrepaſſe. quorſum enim addere, vel demere quicquam attinet, quando Galeni nomine auctoritate celebratam iri volumus? Alias non Galeni, Rhaſis, Serapionis, Auicennæ, Meſuei, Præpoſiti, naldi, Placentini, aut aliorum eſſe dicatur. vbinam carpobalſamum, xyloaloe, caſſiam aloę admiſcuiſſe in ſua hiera Galenum inueniemus? vbi abſinthium, violas, agaricum, Turbith, in ſuum medicamen adiecisse videmus? nic; vbi duplum ex aloe pondus tantum appoſuiſſe cernemus? turbidis igitur riuis omiſſis ex vero fonte ſolo hauriamus.

Hiera Gal. vera quæ.

110. Aliquam quidem video in pondere potiſſimum aloes decernendo diuerſitatem. Siquidem aliquando illius eam drachmas nonaginta impoſuiſſe viſus eſt, vt lib. 2. de compoſ. med. ſec. loc. cap. 9. vbi agens de cura doloris capitis per conſenſum ventriculi propoſita compoſitione hieræ picræ ex centum aloes drachmis, & ſex aliorum

Hiera Gal. ex quot drachmis aloes cō ſtare debeat.

ſex aromatum, videtur magis eam comendare, ſi ex
naginta drachmis ſolum aloes componatur, quinque cr
aut etiam quatuor, & ſex aliorum quinque, & ea ip
ſcribit potius vti. At ſeptimo Meth. cap. 11. eam ma
commendat Hieram, quæ ex centum drachmis aloes
ctat, & ſex aliorum aromatum ad roborandum ventr
lum laborantem, & materiam in eo contentam attenu
dam & euacuandam. Hancque 6. de Tuenda val.
eſſe, quæ paſſim in pharmacopolijs Romæ parata ſuo t
pore conſeruabatur: quam etiam tanquam meliorem
pit 8. de compoſ. med. 5. loc. c. 2. vbi licet aliquando
vſum traducendas iubeat aliquas Hieras cum octuag
drachmis aloes, aliquando cum centum viginti, pro v
medicis indicationibus; in fine tamen magis eam com
dat, quæ ex centum aloes, & ſex aliorum compon
hanc etiam magis recipit lib. de ſang. miſſione per ſec
venam, cap. 17. hanc tanquam Galenicam commen
Oribaſius agens de promouendis menſibus. Paulus li
cap. 11. Alex. Tralli l. 7. cap. 10. Actuarius cap. de
gandis humoribus, & ante eum Aetius lib 6. cap. 10
Themiſone eam prædicat & cap. 45. tanquam Galeni
approbat, vt & lib. 9. c. 10. Et ſi conſideremus lo
Gal. 2. de compoſ. med. ſec. loc. c. 9. vbi ſibi magis p
re videtur aſſerere hieram hanc picram cum nona
aloes drachmis, & quinque aut quatuor croci, & ſex
rum, eaque ipſum maxime vti ſolere; facile cognoſc
non ita nobis aduerſari, ſi ſcopum Galeni eo loco co
rabimus: curabat ibi capitis dolorem ex conſenſu vent
repleti multa cruda materia; verebatur ne crocus
quantitate caput iam affectum & laborans offend
minuit propterea croci quantitatem; & cum maximè
illi humores attenuatione indigerent, quinque alia a
ta in ſua quantitate ſex drachmarum relinquit, propo
vero quadam ad diminutam croci quantitatem aloes
ſuram imminuit. Illud tamen pro certo ex eius ſen

Species in hiera quõ triturãdæ.

omn

nnino retinendum, ex centum drachmis aloes, & ſex
orum ſex aromatum, hanc compoſitionem eſſe paran-
n,cum paſſim alijs in locis ita ſentiat.

111. Animaduertendum præterea aliquam ſubeſſe poſſe
ficultatem in ſpecierum trituratione. cum .n. ſæpiſſimè
ſum veniant ad roborandum ventriculum, & attenuan-
m educendamq; materiam in ventriculo conſiſtentem
que aut cerebro moleſtiam aut inferentem aut commu-
antem, vt 7. Meth. med. docuit, & 2. med. local. c. 9.
ſiori trituratione opus eſſet; ſed cum ad vrinas promo-
ndas, & menſes ducendos in vſum ducitur, ſubtiliſſimè
nt triturandæ, vt de Hiera Themiſonis docuit Gal. 8.
comp. med. local. cap. 3. & lib. de cur. rat. per ſang.
cap. 17. ne ergo ſeplaſiarij duplicem hanc formam
cierum hierę paratam tenere grauentur, cenſeo ad ma-
paratas habere debere craſſiuſculè paratas; quas vbi
dicus in vſum traducere velit ad lotium vel menſes pro-
nēdos, ſtatim in puluere tenuiſſimum traducere poterit. Species in hiera quõ triturãdę.

12. In pilulis Alefanginis multa ſunt, quæ omnibus, &
licis, & ſeplaſiarijs non parua fecerunt difficultatem: &
no cum in aromatum prima illa decoctione quamplura
quantur odorifera, cortices, ligna, ſemina, fructus,
ces, folia, & flores, an omnia ſimul imponenda ſint;
otius gradatim vnum poſt aliud, à lignis, corticibus,
dicibus exordiendo ad ſemina, folia, & flores ſit deſcen
um iuxta ea, quæ à Meſueo in Canonibus tradita ſunt,
nobis in prima parte huius libri. Scio Braſauolum,
ttanum, & plures, graduatam hanc decoctionem aro-
m requirere; & in ijs componendis pilulis cum vi-
t Meſuem nullam huiusmodi decoquendi mentionē
e, ſed ſimul omnia excoqui mandaſſe, ad ſuam tutan-
opinionem dicunt, ſatis eſſe, ſi ſemel in vniuerſalibus
tionum modos tradiderit; nec videri neceſſarium in
cularibus ea repetere. Ego verò cum Meſuei verba
dero, nullo modo graduata hac decoctione vtendum In alefan ginis pil. decoctio non graduanda.

 cenſeo:

cenſeo; ſed omnia ſimul eſſe excoquenda. ſic. n. habet: quus interpres, qui ex Arabico traduxit. Terantur cont ne groſſa, & fundantur ſuper ea aquæ libræ xij. & co tur, vſque ad conſumptionem duarum tertiarum. Si ijs craſſo modo contuſis ſuperinfundenda eſt aqua, datnr graduationis locus. Sed quod omnem tollit diffic tem eſt, quod Lampon Peluſiota, cuius nobilem mentio fecit Galenus tum 2. de compoſ. med. local. 3. tum eiuſdem cap. 2. à quo quibuſdam mutatis video Me ſuas deprompſiſſe, dum aromata fere eadem in aqua c quit, vt decocto illo imbuatur aloe, ſimul omnia in excoquit. & forte ſi intimius rem perſcrutemur, non modus decoctionis omnino à ratione alienus. cum enim quæ hic elixantur, etiamſi diverſum habeant ſubſta modum, duplici conſtent facultate, ignea vna in ſu ficie poſita facilè exhalabili; altera terreſtri, ſubadſtri te, & corroborante in centro conſtituta: Lampon & M prioris illius non multum habita ratione, alteram c ſunt longa ebullitione extrahere, & curare vt aquæ municari poſſet, vt in aloe excipi poſſet; vt hoc præparata minus ſoluere, & magis ventriculum ro re poſſet. id vero melius obtinere poterant, ſi ſimul querentur, vt eorum omnium viribus inæqualibus mixta quædam facultas progigneretur, quę melius cationi illi curatiuę ſatisfacere poſſet.

Aquæ quantitas adhibēda in decoctione pil. aleſangiņarum.

113. In eadem pilularum præparatione illud etiam perpendendum, quæ aquæ quantitas pro aromatu elixatione ſit ſumenda. quæ enim quantitas à M proponitur, librarum duodecim pro 136. drachmis ar tum excoquendis nimis multa videtur. quamuis roborans hæc facultas in ijs medicamentis conſiſten ſuperficialis ſit, cum in centro repoſita ac inde longio aquæ cõmunicetur, indigeat coctione vt extrahi poſſi ta tamen non eſt, vt maiori indigeat aquæ quantita longiori coctionis tempore, vt extrahatur virtus, &

co

mmunicetur, quam res aliæ ſolidioris ſubſtantiæ, quales : maiori ex parte radices, & ligna, aliaq; , quę & firmio- ſunt ſubſtantiæ, & in centro repoſitas habent facultates. more autem poſitum eſt maiori ex parte pro libra ta radicum ſex aquæ libras ponere, atque tandiu exco- ere, quandiu medietas abſumpta ſit. Cum igitur hic res beamus maiori ex parte minus ſolidas, minuſque com- ctæ ſubſtantiæ, etiam ſi non ſuperficiarias, ſed intimio- , & in centro repoſitas virtutes extrahere curemus; non etur maiori opus eſſe quantitate aquæ, neque longiori tione. propterea pro drachmis centumtrigintaſex horum matum excoquendis, cēſerem ſatis eſſe libras ſex aquæ, ue dimidium illius coctione eſſe abſumendum. hoc m modo magis ad illam elixandi rationem accedimus, m radicibus plerunq; conuenire dicebamus; ac ferè tabimur excoquendorum aromatum rationem, qua in ; efformandis pilulis vſus eſt Lampon ille Peluſiota d Gal. 8. de comp. med. local. cap. 2. & 3. à quo ſuas deſumpſiſſe Meſuem crediderim, cum in aromatibus tum excoquendis, in eiſdem ſeligendis, in aloe lauanda utrienda, in modo componendi, & in vtilitatibus videam aucis vtrunque diſſentire; cum ſextarij illi tres aquæ, s pro 140. drachmis aromatum elixandis ſumit Lam- , ſi variæ ſextariorum menſuræ rationem habere volue us, paulo minus ſex librarum menſuram ſuppeterent. m etiam aquæ quantitatem in hac decoctione à pleriſ- receptam eſſe obſeruaui. quaque ad dimidias etiam mpta, ſi aloe ſuperinfundatur in diebus canicularibus, a eo difficili negotio ab aloe excipietur neque tam o tempore indigebit, & ad imbibitionem, & abſum- nem exſiccationemque.

14. Quamuis autem ex dictis tolli poſſit difficultas, grauiſſimorum virorum animos iamdiu torſit, quo- lo & Lampon & Meſue dici non debebunt regulis, & pſis traditis, & à nobis explicatis aduerſari; quibus ex

Aromata in decoct. aleſangi- narū quo tandiu co- quuntur.

communi omnium ſententia conſtituitur, in faciendis
coctionibus illud eſſe obſeruaudum, vt craſſa & ſolid
corpora multum infundantur, & multum coquantur;
mata vero, & flores parum; cum alioqui vterque hic
ctor in decoctione horum aromatum facienda pro hoc
dicamento præceperit eſſe faciendam. Lampon quiden
ſex libris aquæ ad conſumptionem medietatis; Meſue
tem ex duodecim ad duarum tertiarum conſumption
ita vt manifeſtè videantur receſſiſſe à regulis, & pr
ptis traditis. Braſauolus duplici data reſponſione con
huic difficultati ſatisfacere: prima, morem fuiſſe Me
& optimis quibuſque ſcriptoribus, vt ubi ſemel tradid
runt præceptum aliquod, non amplius repetant, ſed i
ſupponant; & propterea in eiuſmodi compoſitione M
ſuppoſuiſſe decoctionem aromatum fieri debere ſecun
artem ſemel ab ipſo traditam; vt ſcilicet primo craſſ
infunderentur, ſecundo mediocria, & tertio tenuia, a
idem in decoctione ſeruaretur. Quæ quidem etiam
habet difficultates. Iam enim oſtenſum eſt, & Lampon
& Meſueum omnia illa vniformi nec graduata decoct
excoxiſſe. præterea vero ex ingredientibus illis nullum
durioris ſubſtantiæ, agalocho excepto: florum autem
ditio, vt roſarum non multum diſtat à cæteris aromati
Placet igitur magis ſecunda reſponſio eiuſdem; aroma
tenuiter contrita fuerint, ad igneas & aereas partes ex
hendas leui elixatione eſſe coquenda; at ſi craſſo m
contrita fuerint, vt terreſtres partes, & roborantes ex
hantur longam admittere poſſe decoctionem. Acc
(quod non video à quoquam animaduerſum) in Me
deſcriptione bis Maſtichem indi, ſemel etiam in ma
quantitate, ad eundem quidem finem roborandi ventric
ſed forte etiam cum gummata quæ per ſe ex Gal. 5. n
loc. 1. & 2. per gen. c. 9. excoqui non debeant, hic il
cum alijs aromatibus excoquendam apponit; vt ſua
tinoſitate, & oleoginoſitate quaſi ſupernatans exhalatio

ſubt

ſubtilium partium aliq; antiſper reprimeret. addit poſtea etiam pulueriz atam, vt roborandi vis, quæ elixatione erat imminuta, adaugeretur. Sed doctiſſimum Mercurialem video aduerſus hanc reſponſionem diſputantem lib. 3. de compoſ. med. cap. 10. ijs verbis: Si aromata craſſo modo ſiue ſubtiliter contuſa accipiantur, facultas ipſorum ſemper poſita eſt in partibus tenuibus, quæ facile deſtruuntur ex multa coctione, ita vt non minus offendantur facultates aromatum, ſi craſſo modo ſint contuſa, quam ſi ſubtiliter: atteſtatur quotidiana experientia, quia ſi coquamus piper, aut cinnamomum, vel garyophyllos, ad minimam quamque coctionem, videmus ſtatim aquam infici odore & ſapore horum aromatum. imo vero ſi rationem Auenzoar, & Auerrois inſequi velimus, non eſſent vllo modo aromata terenda: etenim Auenzoar lib. 1. Tract. 16. c. 6. & Auer. lib. 5. cap. 31. loquentes de modo conficiendi aquam hordei, præcipiunt, vt caueatur ne grana contérantur; eo quia ſi faciendum eſt decoctum optimum & infuſio, inquiunt, debere grana illa trahere in ſeſe aquam, quod non poſſunt, niſi viuida ſit eorum facultas attractrix, quam, inquiunt conſiſtere in totalitate, & continuis partibus granorum: quare ſi contundantur, facultas attractrix labefactatur, qua offenſa non poteſt attrahi aqua à granis, & propterea non fiet optima coctio. quod autem à contuſione facultas attractrix diminuatur, atque etiam extinguatur probant, quia grana, quæ mandantur terræ contuſa ſunt inefficacia, vbi vero ſunt ſolida naſcuntur: inde colligitur, in fractis abolitam eſſe facultatem, in integris conſeruari. Hac igitur grauiſſimorum virorum authoritate ſuſtinere poſſemus etiam in decoctis faciendis potius aromata integra eſſe coquenda, quam vllo modo fracta. Hactenus Mercurialis. Verum cum ipſe paſſim profiteatur potiſſimum lib. 3. ca. 13. aromata vix admittere decoctionem; quod aromaticæ, odoratæ, & igneæ partes ex longiori ebullitione euaneſcant, quomodo in de-

coctione hac, & Lamponis,& Meſuei,illud ipſum incom-
modum effugiat non ſatis video; potiſſimum cum aduer-
ſus Braſauolum aſſerat quomodocunque contrita fuerint
aromata, ſi diutius decoquantur, vires ſuas amittere, ac in
nihilum abire; poſtea verò in decoctione hac aromatum
ad dimidiæ aquæ conſumptionem excoquenda eſſe docet,
neque rationem reddit cur id ſit faciendum. Exemplum
autem ex granis hordei decoctis deſumptum, & impro-
portionatum eſt, nec ſapit philoſophum naturalem. quæ
enim proportio eſſe poteſt inter grana hordei & cortices
ligna, & flores, & ſimilia? inter rem, quam coquimus
vel ad alimentum, vel ad refrigerandum, & ea, quæ co-
quuntur, vt igneis partibus abſumptis terreſtres cum ali-
quo calore ad corroborationem extrahi poſſint. ſed præte-
rea video principia naturalis philoſophiæ deſtruere, atq;
attractricem facultatem, quæ altrici aut vegetanti facul-
tati inſeruit, granis hordei, quę coquuntur, tribuere; quin
& corticibus, lignis, & alijs iam mortuis tribuere. cum
aromata integra potius excoquenda cenſeat, vt facultas
eorum attractrix integra remaneat; quaſi & cinamomum,
quod cortex eſt iandiu exſiccatus, ligni aloes fragmenta,
cubebe, macis, cariophylli, vegetantem adhuc facultatem
retinuerint, & ſubinde attactricem, & ſi Deo placet facul-
tatem generandi ſibi ſimile. Cenſeo igitur in his compon-
dis pilulis diſcedendum à communi canone, & hanc eſſe
exceptionem in particulari hoc caſu, quia non igneas so-
las in decoctione ea expoſcebant partes, ſed terreas, rob-
rantes cum mediocri calore, quod proculdubio ex deco-
ctione hoc modo facta obtinere poterant.

Suco trina aloe quõ lauetur in alefangi-- nis cum id ei neget conuenire Dioſc.

115. In finis huius decoctionis confirmationem qu-
.ſ. facta ſit ad roborandum ventriculum, afferre poſſum
aloem; quam ſiue Indica ſit, vel ſuccotrina, quod puriſſi-
ſit, arena, ſaxis, & lignis carens, ſine lotione in vſum a-
cendam eſſe pręcipit Dioſc. & Meſue, cum eam ſępius ac
pluuia abluendam, & ſole exſiccandam præcipiunt, qu-
non

alia ratione factum cenſendum eſt, quam vt ſubluendi
m immunuerent, & roborandi facultatem augerent at-
e exſiccandi: quod in lota aloe contingere docebat Gal.
Meth. med. & 8. de compoſ. med.loc.c. 2. aqua autem
quia potius lauandam cenſuerunt, quod abſtergenti fa-
ltate magis ſit prædita, tum exſiccanti, & attenuanti.
quod hoc verum ſit quilibet colligere poterit ex Galeni
curſu. 8 .local. c. 2. vbi comparans hieram Androma-
li & medicamẽtum Lamponis dicebat, ad exſiccandum
purgandum præſtare hieram Andromachi, ad ſiccan-
m ſine purgatione melius eſſe medicamentum Lampo-
.

Scio hic multos, vt quantitatem aquæ à Meſue præſcri-
m obſeruent, & duo incommoda inde proueniẽtia effu
nt, nempe longam illam aromatum elixationem, qua
o igne ex libris duodecim aquæ octo abſumuntur, &
dum dimidium ſuperſtitis decoctionis aloe pro imbi-
one ſuperinfunditur, altera pars corrumpatur, quod in
icularibus diebus facile contingit; dimiſſis aromatibus,
ipartita aqua duplici decoctione rem hanc tranſigere:
præter auctoris mentem, tum etiam contra rationem;
a iam docuimus in decoctionibus, vt aquæ virtus rerum
octarum communicetur, non ſolum quantitatis aquæ
endam eſſe rationem; ſed maximè longitudinis, &
itatis temporis, & durationis illius actionis; quod lon-
i tempore facta ebullitione melius communicentur
ltates medicamentorum aquę; ſed verò etiã quantitas
or medicamentorum vnita magis imprimit vires ſuas
æ, quam minor, quantumcunque, & aquæ & temporis
etur proportio. propterea, ſi quis quantitatem Me-
ſequi vellet, potius conſulerem, vt duabus ex quatuor
erſtitibus libris aquæ prius aſſumptis, duæ aliæ in vaſe ſtri-
is conſeruarentur ſuperinfuſo oleo, & in loco frigido
ſeruato vaſe, vt prima abſumpta reliqua ſuperinfundi
io poſſit. quod etiam ab ijs fieri debebit, qui ex Lam-

ponis

ponis & noſtro præcepto ſex ſolum aquæ libris aſſum & dimidio abſumpto decoctionem hanc parant. I enim placet, quod ab aliquibus præcipi video, totas tres libras vnica vice affundere. periculum enim immi ret, ne ex longo in imbibitione temporis interuallo, al contraheret corruptionem: neque etiam huic pericu curritur, ſi, vt alijs viſum eſt, in vaſe multum expa & lato diſperſæ aloe ſub ardenti ſole in diebus canicula affundatur aqua, vt citius aſſumatur: id enim imbib nis non erit actio, & effectus, ſed abſumptio à radijs ribus facta; neque aloes vim illorum medicamentoru ſe trahet, aut concipiet, ſed in inſenſibiles halitus tota decoctio vi ſolis abibit, ſine fructu conceptæ medicam torum facultatis. Neque ita facile id obtinere poterit, ab eis expetitur cum inſolatio hæc aloes cum hac deco ne fieri debeat ſuperpoſito ſetaceo, quod adeo citam e abſumptionem retardabit, ſicque corruptionis ſempe qua ſupererit ſuſpicio.

Aleſanginæ pergamenæ inũctæ non inuoluendę.

116. Non placet, quod quamplurimis video eſſe liare, pillularum harum vnitum corpus pergamenæ oleo perunctæ inuoluere, ne nimium exſuccetur: cont enim neſcio quid oleoſi & rancidi magdaleon, illud effectibus proprijs harum pillularum immediate repu

Pil. ad ventriculum roborandũ minutiſſimæ ſint.

117. Pilulæ eæ, quod maiori ex parte ad roborar ventriculum inſtituantur, in minimos globulos erun formandæ, vt & quæ ex aloe lota, ex ſucco roſarum quæ ex inuentione noſtra roſatæ ad eundem vſum in tæ ſunt. vt ab imbecillo illo calore actuari, & diſſolui lius poſſint.

In Aggregatiuis ſpecies minutiſſimè terendæ contra Ouiedum.

118. In pilulis aggregatiuis, earumque materia randa video diſſentientes doctiſſimorum hominum ſe tias. Braſauolus enim ſpecies ſubtiliſſimè triturandas ſuit, non minus quam in electuarijs, vt melius, & ad giniquiora vires ſuas exerere poſſint. Quem eo titu prehendit Ouiedus, quod cum pilulæ maiori ex part

ſtitu

ſtituantur, vt craſſiores humores à longinquis partibus tra-
hant, ideoque in ventriculo diutius retineri debeant; ſi
ſubtiliter adeo earum materia trituretur, citius è ventricu-
lo in inteſtina effluent, nec rectè officio ſuo attrahendi
craſſiora à longinquis fungentur. Sed non animaduertit
vir is, in multis fortaſſe nimis diligens, qualitatem tritu-
rationis, potius ex natura rerum triturandarum pendere,
quam ex modo euacuationis, ſi canones Meſuei conſidere-
mus, & quæ de trituratione colocyntidis, & rhabarbari,
cum & quæ à Gal. ſcripta ſunt rum 4. de ſan. Tuenda,
tum in lib. de comp. med. per gen. vt enim diutius in ven-
triculo moram trahant, & craſſa à longinquis euacuent,
non in craſſiores particulas materiæ contentæ in medica-
mentis referunt ſcriptores, ſed in formam potiſſimum:
videmus enim liquidiora facilius effluere, & per aluum ſub-
ducere; mollia aliquanto tardius; ſolidiora verò diutius
in ventriculo firmata, & à longinquis magis, & craſſiora
trahere. Docet hoc Fuchſius 3. de comp. med. cap. 9. in
incipio tractationis de pilulis; à medicis eas introductas
referens, vt & facilius aſſumi poſſent, diutiusque in ven-
triculo contineri, vnde à longinquioribus humores attra-
here poſſent. ob eorum enim duritiem tardius euacuatio-
nem promouent. Vnde etiam ſi citius euacuatione promo-
uere velimus, & molliores reddimus, & minores mole
paramus, potiſſimum ſi ventriculum debilem præ mani-
bus habuerimus; & è contra ſi & à capite, & à longinquis
trahere craſſiora voluerimus, vt longiori tempore in ven-
triculo reſidentes melius id facere poſſint, craſſiores para-
re ſolemus, & hanc ob cauſam catapotia hæc iniunxit Me
ſue in craſſiores globulos eſſe formanda; vt è contra alefan
gina minutius efformari debere docuimus.

119. In ijſdem tamen peccat idem Braſauolus, dum Succi abſyntij, & eupatorij pro aggregatiuis nō liquidi, ſed denſati sūt indendi.
ſuccum abſyntij, & eupatorij depuratum quidem ponit,
nil liquidum, nec condenſatum, contra ea, quæ ipſemet do-
cet agens de Trochiſcis rhabarbari; quod vbi in compoſitis
ſuccos

ſuccos herbarum impoſitos in pauca quantitate videmus, non liquidos indendos eſſe ſed ſole aut igne condes ſatos. quod etiam obſeruandum monuit Fuchſius lib.2. compoſ. med.cap. 32. & Meſue in lib. ſimpl. de ſucco abſinthij agens,& eupatorij, docet modum condenſandi hos ſuccos ſole vel igne, vt ijs in compoſitis ſuis vti poſſimus. Cum autem in his pilulis ſingulorũ drachmas ſolum du imponat,quis negauerit,cōdenſatos potius eſſe imponēdos

Cocchiæ picram Raſis excipere debere.

120. In Cocchijs parandis pilulis duo ſolum annotanda ſunt; primum hierã picram, quam veluti earum baſi ab initio imponendã præcipit, non Galeni picram excipiendam eſſe, ſed eam quam ipſe Raſis deſcripſit non parum à Galenica diuerſam: & ſecundo, cum non doceat Raſis quo molli aut liquido exceptæ ſpecies in maſſam dedi debeant; cenſeo, aut ſyrupo de ſtæchade, aut de abſinthio ſpecies illas excipi debere.

In Agarici pilulis quale eligengam.

121. Pilularum de agarico compoſitio hoc loco me uitat ad ſigna tradenda, quibus bonum à malo; vel, melius dicam, recentem à veteri diſcernere poſſimus, cu multum id referat;quod recens humanis miſerijs multis rebus inſeruiat, ſeneſcens autem venenoſam contrah qualitatem. vnde etiam crediderim euenire, vt noſtris temporibus illius operationes ſæpenumero noſtræ expectioni non correſpondeant, & eo aſſumpto non leues, parui momenti ventriculo ſuccedant læſiones. Neque men nigredo in eo conſpecta ſemper inueterati agarici gnum eſt adeo certum, vt aliquibus viſum eſt.ſi enim d tius truncis arborum adhæreat.ſæpè talem colorem co pit; nullo tamen modo in medicamentis, etiamſi rec collectus ſit,admitti debet, quod ex mora putredinis ge aliquod contraxerit. Neque etiam inueterati ſignum ſi ad tactum puluere albo manus inficiat; cariem enim c cepiſſe inde colligunt. at noſtris ijs temporibus exte cortice detracto, cum puluere agarici vndequaque aſpe perpoliatur, quod curare pharmacopolæ appellant, non

quod

quod inde bonum aut malum eſſe colligamus. Seneſcentis igitur, & venenoſi eſt ſignum, ſi in ſubſtantia citrinum quendam colorem conceperit. Sed maxime ſi impreſſis digitis in agaricum ad aliquam illius portionem extrahēdam, & contrectandam foueæ impreſſæ in agarico remaneant. ſignum enim id erit abſumptam omnem eſſe humiditatem, qua mixtione colligabantur hererogenea, & puluerem, ea abſumpta & ſiccitate introducta, omnino eſſe genitum; cuius euidentius apparebit indicium, ſi pars agarici digitis expreſſa, atque compreſſa in puluerem abeat, non autem reſiſtens compreſſa reſideat; hoc enim humiditatem partes colligantem abſumptam eſſe oſtendet. maculum auerſamur, longum, nigrum, grauem, ſucci plenū, durum, ac denſum: bonum eligemus, fæminam, album, leuem, friabilem, rarum, poroſum, primo ad guſtum dulcem, mox ſubamarum.

Cum hieram picram in his, & in ijs quæ de rhabarbaro dicuntur, ponat, nolim quempiam cenſere indendam eſſe hieram illam, quam ex inuentione noſtra ab eo deſcriptā habemus; eo ductus argumento, quod in cocchijs Raſis non hieram ſimplicem Galeni indendam cenſuerimus, ſed illam quam idem Ille Raſis deſcripſerat. Solet enim Meſue noſtri cum hieram picram nominat, eam intelligere, quam duobus ijs nominibus Gal. inſigniuit 2. med. loc. 9. Illam autem hieram ſimpliciter appellat ex inuentione noſtra. ſic per hieram picram Auic. Galenicam intellexit lib. Tract. 2. ſumma prima. & Serapio lib. de Antid. Tract. 7. cap. 9. Raſis autem ſeipſum explicat in cocchijs ſuam poni debere.

122. Parandas ſcribit pro vnione puluerum cum robub, quod rob dicitur: quæ duo nomina ſi adiunguntur alicui ſucco intelligi debet ſuccus ille decoctus ad craſſitudinem quandam: at ſi ſimpliciter rob aut robub reperiatur apud Arabes, intelligendus eſt ſuccus vuæ maturæ; ſicque hic intelligit hoc loco Meſue. Intelligendus autem ſuc- Rob abſolute quid ſignificat.

cus is coctus ad ſpiſſitudinem ſyruporum vt leui illi portione ſpecies vnire poſſimus; ne ſi coctione inſp ſetur magis, cum in eo caſu maior illius portio neceſſa eſſet, imminueretur pilularum harum facultas purgatri

Rhabarbari electio.

123. In Pilulis de rhabarbaro aliquantulum mihi i morandum eſt, ut aliquod de eius baſi rhabarbaro, quod materia medica adeo frequenter in vſum venire ſolet, a notare poſſimus. In colore, ait Meſue, ſubnigrum eſſe d bere, rubeſcentem, quod de externa parte optimè intel git Mattheolus. quod vel ex ſequentibus verbis colligit cum fractum ait ex rubro & glauco alternare. per glaucu autem intelligere debemus ſubalbidum cum viridi rub ſcente. vidi tamen aliquando rhabarbari radicem magna omnibus boni rhabarbari notis inſignitam, in qua ape venulæ quædam nigræ per ſubſtantiam erant diſperſæ.

Rhabarbarum quõ graue cum raritate.

124. Sed quomodo graue eſſe poterit cum raritate; c leuitas ſemper raritati iuncta eſſe ſoleat: vt & grauitas c denſitate, vt etiam Meſue in vniuerſali Methodo cog ſcendorum medicamentorum docuit. & ratio eſt, q grauitas in medicamentis fit ex multa materia in parua tenſione collecta, quod nihil aliud eſt, quam partes va vnitas eſſe; quæ etiam cauſa eſt denſitatis. Hinc etiam vt medicamenta, quæ vt bona eligantur, grauia eſſe debe denſa ſemper eſſe obſeruemus. quia leuitas producit quod pauca materia multum extenſa amplius ſpatium cupat, nec partes materiæ multum inter ſe ſint vnitæ condenſatæ, vnde raritas producitur; ſit, vt rationi con num ſit, leue omne rarum eſſe. Non tamen è contra in tur omne rarum leue eſſe debere. quamuis enim hoc rum ſit, vbi corpora ſunt rara, laxa, & poroſa, ut in ſp gia contingit. & colocyntide, & ſimilibus; at vbi par non poroſæ, ſed quaſi continentes ſunt denſæ & bene co pactæ, optimeque commixtæ grauitare poſſunt. quia rum partium grauitas leuitatem partium euincit, quæ raritate pendet: ſicque aliquid rarum, & graue reperiri

terit.

ferit. vt in ſcoria ferri euenire obſeruamus. ſic igitur cum partes in rhabarbaro reperiantur denſæ, & benè compactæ præualentes raris, quæ quodammodo continentes dici poſſunt, non abſurdum dixiſſe Meſuem aſſeremus, qui cum raritate pondus in eo expoſcit. Quod ſi non, vt antiquus Meſuę interpres vertit; ſit graue cum raritate ſua, interpretemur; neque vt Syluius, ſit graue. tamen rarum; ſed vt ij, ſit graue pro raritate ſua, facilius erit ſatisfacere, ſi dixerimus (pro) ſignificare ſecundum.i. graue eſſe debere pro ratione raritatis. i. plus graue, quam expoſceret, aut indicare videretur illius raritas.

125. Quoniam autem vbi inueteraſcit, illius facultates langueſcunt; optimum erit notas tradere, quibus ſeneſcentem à recenti diſcernere poſſimus: neque enim leuitas accedens ſola, quod aliquibus placuiſſe video, ſufficiens ſit ſignum huius; cum in recenter eruto, ſi nimis maturum ſit, leuitas illa reperiatur. At nec ſi viuidus ille color ſit, ſed ſubalbidus color cum ſubflauo in eo conſpiciatur, dici poterit antiqua. tum; in acerbo enim etiam recenti is ſæpe color conſpicitur: Verumtamen ſi duo hæc ſimul vna iungantur, verè ſigna eſſe dicemus iam ſeneſcentis rhabarbari: innata enim illius abſumpta humiditate leuis relinquitur, abſumptis verò igneis partibus, & natiuo ... ore, flauities remittitur, palleſcit, & vis eius quaſi emoritur. Recens igitur tunc erit, cum grauis pro natura ſua ..., cum apertus viuidum habuerit & intenſum in colori... proprijs colorem, & confractum ſolis radijs appoſitum ... o gummoſi neſcio quid ſplendeſcere viderimus, quod ... dum illius pingue natiuum conſeruatum optime o...dit. Rhabarbari antiquari ſigna & optimi.

126. Cum ſucco fœniculi vniendas ſpecies has in maſſ... præcipitur; At Deſſenius, Fœſius, & alij quamplures, ...numen magnum contrahant, ſuccum hunc in ſyrupi ...nam cum melle excoquendum cenſent, & eo ſic vten... ad formandam magdaleonem. At non animaduertunt, Rhab. pilulas ſucco fœniculi non ſyrupo excipiendas.

tunt, quod præterquam quod id faciunt præter auct
ſententiam; in illud incurrunt incommodum, quod v
medicamenti imminuunt, locum ſpecierum occup
melle: ſuccus fæniculi, quo excipiuntur ſpecies, med
mentoſus eſt, & inter ingredientia connumerari de
at melle addito ad vnionem, minuetur vis ingredien
ſaltem pro tertia parte, ſicque doſis maior eſſet concer
da. Quod ſi dixerint, exſiccata maſſa ſi pilulæ pro vſu
formandæ, nonne neceſſarium erit melleum aliquic
dere, ſicque in maius incidemus incommodum? Reſ
dendum erit; cum in vſum infraſcriptæ pilulæ erunt d
cendæ, quantitatem eſſe pendendam, mox vero ad forr
das pilulas tantum liquoris eſſe addendum, quantum
ueniet pro illis formandis. Quod omnino in alijs om
formandis in maſſam pilulis, in quibus auctores ſuccis
dum præcipiunt, erit obſeruandum. Quod ſi quis
ſuccum fœniculi, ſed aquam ſumere voluerit, vt m
placere video: non repugnarem, ſed ſuccum glycyrr
& abſinthij condenſatum ex tali aqua placeret diſſol
pro maſſa formanda, vt acquireret viſciditatem qua
qua ex parte impediretur, ne adeo dureſcerent.

In pilulis de fumaria Auicennæ animaduertendum
aquam fumariæ eſſe affundendam, & pulueribus exc
dum, ſed vt Braſauolo, Fuchſio, Deſſenio, Cordo, C
nienſibus, & pleriſque viſum eſt, ſuccum. quamuis
ſtillatitiarum aquarum, aliquam habuiſſe eum cogni
fatendum ſit, vt ex capite de roſis, & de cura ophta
quilibet colligere poteſt; cum enim ad euacuandos ſ
& melancolicos humores inſtitutæ ſint, ſuccus potius
mendus erit, vt id obtinere poſſimus: familiare autem
ritanis, potiſſimum Auicennæ, eſſe ſcimus, ſuccum ac
nominare, ac loco aquæ ſuccum indere ſæpiſſimè.

In Pil. de fumaria huius ſuccus indendus, non aqua.

127. In ſucci fumariæ quantitate eligenda, cum
non expreſſerit auctor, ne aberremus, eam colligem
eiuſdem verbis, cum pulueribus tantam ſucci quanti
ind

dendam præcipit, quantam iudicaremus ſufficere ad
rmandam ſorbitionem; ideſt vt eam ſolum habeat con-
ſtentiam, qualis reperitur in potionibus ſorbilibus. docuit
item Gal. exemplo melicrati, & ptiſſanæ differentiam
ter potionem, & ſorbitionem. Sorbitionis forma in pil. fumariæ quid.

128. Ex mirobolanis eximantur nuclei, & addita aloe,
ſcammonio pulverizentur, mox in expanſo vaſe ſpecie-
s repoſitis, affuſo ſucco, & mixtis omnibus ad conditio-
m ſorbitionis in dieb. canicularibus ſuperpoſito aut ſeta-
a raro, aut canabina tela rara ſoli exponatur donec abſum
a humiditate exſiccentur, iterumque iiſdem læuigatis
ntumdem ſucci affundatur, & ſoli expoſita omnia exſic-
ntur; & tertio eodem præſtito in maſſam redigantur.

129. Scio aliquos, ne ad ſaxeam illam duritiem redu- pil. ex fumaria parandi ratio
ntur, vtque à putredine, vt ipſi aiunt, vindicentur ſpecies,
vltima infuſione ad imbibitionem, non ſuccum fumariæ
l ſyrupū ex melle vel ſaccharo appoſuiſſe. ſed præter Aui
nnæ intentionem, & præter rationem. neque enim du-
ies virtutem medicamenti retundit, & dum in vſum du-
debent; aut pulverizari poſſunt, vel ſyrupo aliquo emol-
i ſeruata ſua doſi, quam ex mixtione mellis aut ſyrupi
minui, certiſſimum eſt. Sed & ſiccitas illa, & durities
m & ea, quæ in has pilulas pro ſpeciebus ingrediuntur,
n habent à putredine eas vindicandi, ſuccique fumariæ
ilitatem ad putredinem, corrigendi.

130. Quoniam autem video aliquos laboris, & diligen Imbibitio ſucci. fumariæ in ſole pilulis repetenda & neglecta quõ cognoſcatur.
inimicos, ne tantum temporis in imbibitionibus ijs
ci fumariæ inſumant, vnica facta per ſolem imbibitio-
maſſam more aliarum pilularum efformare magno
rotantium damno: vt negligentiam hanc detegere poſ-
us, obſeruandum erit, errorem hunc inde comprehen-
i maſſa aperta, & aloes & ſcammonij ſubſtantia, quaſi
egata oculis ſubijciatur. quæ enim benè paratæ erunt,
am talem ſubſtantiam aut ſeparationem oſtendunt,
mirobolanorum chebulorum potius colorem, & ſubſtan

tiam repreſentabunt. cuius rei ea cenſenda eſt cauſa, q
docuerint, Meſue ſcammonium, ſi aqua aut ſaliua a
gatur in lactis formam diſſolui: & Dioſcorides lib. 3.
22. aloem in aqua facillimè diſſolui, ſi igitur diutiu
trunque hoc in ſucco fumariæ commoretur, non dub
dum erit ita diſſolui, vt diſtinctè cognoſci non poſſit:
etiam in pilulis ſine quibus quilibet obſeruare poteſt, c
ſucco fæniculi ſcammonium diſſoluatur: quod in
pilulis non contingit.

In Fœtidis pil. ſuccus capitatorum porrorum ſumendus.

131. In pilulis fætidis cum ſucco porri depurato
pienda eſſe ſimplicia, quæ compoſitionem ingrediu
non porri parui, non tranſplantati ſuccus, vt aliqu
viſum eſt, ſumendus erit, ſed capitati, tanquam præ
tioris, vt optimè collegit Matthæolus & Lacuna ex D
l. 2. c. 143. & Plin. l. 6. ca. 29. Hinc Lonicerus lib. c
rib. plant. & Marcellus Virgil. l. 2. in Dioſc. c. 166.
rum capitatum, antiquitatem ſimpliciter nomine porr
pellaſſe ſcripſerunt, quod medicamentoſas magis i
contineat facultates.

Pro porrorum aqua in Pil. fæti dis ſuccus intelligendus.

132. Per aquam porrorum non ſtillatitiam aquam i
ligemus quæ nuſquam ex porris extrahi ſolet, ſed ſucc
quem nomine aquæ Arabes ſæpè intellexiſſe iam d
mus nã quod Meſue Tract. de ægrit. ocul. in Sieph
ex Raſi aquam rutæ ſumit, Raſis in Antid. Tract. 17
cum ponit. & quod Serapio in ijs pilulis ſumendam aq
porrorum dicit, Iſaach eo antiquior ſuccum inijcit.
in alijs.

Alſcebra in fœtidis pil. quid.

133. Per Alſcebram Eſulam minorem intellexiſſe n
feſtum eſt, cortice tenui, leui, fragili, ſubrubro, & ant
menſes collectam: quam Dioſc. Tithymalum Cyparif
eſſe crediderim; quam innoxiam magis eſſe cenſeo, q
maiorem, quam Pityuſam eſſe Dioſcoridis quilibet co
ſcet, qui quæ à Serapione ſcribuntur cap. 371. com
uerit cum dictis Dioſcoridis.

134. Et quamuis minor illa minus noxia ſit, non
tam

tamen in vſum duci niſi præparata: quod fiet, aut vt docet Meſue in canon. & ſimpl. facta radicum illarum per horas vigintiquatuor in aceto, in quo infuſa, & excocta fuerint cotonea poma, infuſione, mox ijs exſiccatis; aut vt Auic. cap. 673. & Serapio cap. 371. facta earumdem infuſione triplicata in lacte vaccino recenter emulcto per horas vigintiquatuor; quæ mox reſiccatæ in vſum duci poterunt. Ego ut poſtremum hunc recipio, ita priorem ex aceto magis amplector. Eſulæ prę-parādæ ratio.

135. Per Harmel aut Alcharmel mirum quomodo Quicus de Auguſtis in ſuo luminari cicutam paſſim intellexerit, deceptus errore Matthæi Syluatici, qui c. 322. per Harmel cum aſpiratione ſcriptum apud Arabes cenſuit cicutam ſignificari, ſine aſpiratione rutam ſylueſtrem: cum quomodocumq; ſcribatur ſemper rutam ſylueſtrem ſignificare conſtet apud omnes qui legerint. Dioſc. lib. 3. c. 44. & Auic. l. 2. c. 140. & Serapionem cap. 185. illis enim errandi occaſionem dedit corruptus Auerrois textus. 5. collect. cap. 42. vbi pro Harmel. cicuta intelligi videtur, quam etiam tertio gradu calidam & ſiccam conſtituere videtur: ex quo nullus eſt in medica materia vel medicoriter exercitatus, qui non cognoſcat mendum hic ſubeſſe: cum omnes ſciant cicutam frigidam & humidam non autem excellentem in calore & ſiccitate. Harmel non cicuta ſed ruta Syluestris.

136. In ijs componendis is ordo ſeruandus erit. Primo loco gumma ſucco porri bene calefacto macerebuntur, & ſi ob duritiem aut impuritatem grana diſſolui non potuerunt, omnia ita calentia in mortario ponantur, & ferreo piſtillo calido aliquandiu ducantur, & ob impuritatem percolentur: deinde his etiamnum calidis euphorbium contritum admiſceatur calidiori adhibito piſtillo; mox Aloem, ammonium, colocyntim, ſeorſim trita addemus; poſtremo alia aromata vt ex arte in puluerem redacta, fiat maſſa. Fœtidæ p il. qūo componendæ.

137. Sed illud animaduertendum erit, præſtare paſtam Fętidæ pil. qūo formandæ.

in modum Trochiſcorum ſeparatim formare, ne ſi in m[illegible] ſam vnam formentur, ob gummata, partibus externis[illegible] mis cito exſiccatis, cruſta obducta, internæ partes cum[illegible] flare non poſſint humiditate retenta ſitum & mucor[illegible] contrahant.

Pil. ſine quibus per aloem be ne olētem Nico. quid intelligit.

138. Cum in pilulis ſine quibus Nicolaus aloem rec[illegible] rat bene olentem; aliqui lotam cum decoctione aroma[illegible] pilularum alefanginarum intelligunt præter auctoris in[illegible] tionem; cum rei huius nullam faciat mentionem; ex a[illegible] enim intelligenda eſt lotio, ſi ſimpliciter ponatur; [illegible] vero olentem puram & perfectam intelligit odorem pe[illegible] ctum aloes redolentem.

Pil. ſine quibus ſcā monium qūo miſcendum.

139. In ijs conficiendis Nicolaus ſcammonium pr[illegible] pit ſubtiliter eſſe pulverizandum, atque ſucco fœni[illegible] diligenter commiſcendum, & per lineum pānum tradu[illegible] dum cum ſucci tanta quantitate, quæ ſatis ſit ad maſ[illegible] ex ſpeciebus parandam, manibus oleo violato prius i[illegible] ctis. Hic video Caleſtanum, Ouiedum, & alios diſſolu[illegible] ſcammonij modum hunc non probare, quod dicunt [illegible] leuem ſcammonij portionem in hac diſſolutione, & pe[illegible] latione diſperdi, doſimque illius imminui: propterea [illegible] ſent præſtare. ſcammonio in mortario ſubtiliter pul[illegible] zato affundere ſuccum fœniculi depuratum, & ita m[illegible] bus, & piſtillo admiſcere, vt lactis ſpeciem acquirat, [illegible] vero pulueres paulatim eſſe addendos ſicque maſſam formandam. Verum præterquam id eſt præter inſtitu[illegible] auctoris, à quo recede re niſi vrgente neceſſitate abſo[illegible] ſemper cenſui, ſi conſilium illius conſiderauerimus; ill[illegible] pugnare hos obſeruabimus. ſucco illo ſcammonium diſſoluendum cenſuit, vt æquali menſura omnibus p[illegible] bus communicetur, quod non alia ratione melius fieri terat, quam ea; neque minus deperditur ſcammonij [illegible] ſtantia, ſi probe pulueriżatum ſit illo modo, quam præ[illegible] pto à Nicolao.

Pil. aureæ quam roſa ceæ quantitatem; re quirant.

140. Duo in aureis pilulis ſunt animaduertenda,

mu[illegible]

nũ in tragacanthæ diſſolutione tantam aquæ roſaceę quã-
titatem eſſe ſumendam, quæ pro formando magdaleone
itis ita ſit, vt non nimis cito in externis partibus dureſcen
: materia cruſta inducatur; ſic enim internæ partes mu-
eſſerent; ſicque alij ſex, alij ſeptem, alij octo vncias aquæ
dhibent, & paulatim humorem abſumendum cenſet, vt
bique humor abſumatur, maſſamque oleo inunctis ma-
nibus formant.

141. Si tamen, quod ſecundo obſeruandum eſt, in cice-
um formam efformentur, aut in Trochiſcorum, com-
reſſa materia; minori quantitate aquæ pro tragachanta
iſſoluenda opus erit, vt docuit Nicolaus: quia nec ſic ex-
terna incruſtantur, nec interna humiditate muceſſent. Pil. aureę q̃uo formandæ.

142. In pilulis de cynogloſſa Mæſue, cuius omnino
eſcriptionem præſtat ſequi, quam Nicolai, aut Bononi-
nſium, radices cynogloſſę ſiccas indere debemus, vel ip-
ſemet Meſue auctore in capite de catarrho, ab Alex. Tral-
lano forte mutuatus lib. 5. cap. 4. Pil. de cynogloſſa eligendę, quę à Meſue traduntur, qui radi. ſiccas indit.

143. Vbi etiam errorem Alexandri Vercellenſis notare
ebemus in ſuo Apolline, qui pro drachmis quatuor opij,
: ſeminis hyoſcyami albi, indendam cenſet ſolum ſemi
rachmam vtriuſque, præter omnium codicum lectionem,
: communem omnium ſententiam: & ſi croci, myrrhæ.
: thuris quantitatem perpendamus, ac ad adeo leuem
pij & ſem. hyoſchyami albi comparemus; facile cogno-
emus vix vllam incraſſandi catarrhi facultatem habere
oſſe. ſed in eo magis decipitur, cum pro drachmis quatuor
adicum cynogloſſi quatuor vncias imponit. Apollinis error maximis in pil. de cynogloſſa in quantit. opij. hyoſquiam. & earum cynogloſſæ.

DE TROCHISCIS

Nunc reliquum eſt Trochiſcos omnes officinis neceſſa-
ios, & pharmacopæis diſpenſandos examinemus; ſiue a-
orum medicamentorum, quorum compoſitionem ingre-
iuntur cauſa parentur; ſiue ex ſeipſis dentur, nec alijs,
miſcentur; & ſiue ſint purgantia, ſiue roborantia. omit-
emus autem Trochiſcos de Vipera, Hedichroos, & ſcil-
iticos tanquam ad Theriacam, & Mitridaticam compo-

 ſitio-

ſitionem magnam ingredientes, quæ peculiarem requirũt conſiderationem, longiorem, quam tractatio hæc noſt requirat, potiſſimum cum viri doctiſſimi ex profeſſo h de re editis libris diligenter pertractarint.

Galliamoſcata Tragacantæ quam minimum recipere debet.

144. Inter hos igitur agmen ducat Gallia Moſcata M ſue in qua componenda primo illud animaduertendũ tragachantham, qua excipiuntur cum aqua roſata lignum aloe, ambra, & moſcus, in minori, quam fieri poteſt qua titate, ponendam eſſe: ne doſi inſtituta medicamentis a mixta, ea facultates ex medicamentis ingredientibus no reſultent, præualente tragacantha.

Ambra nõ oleo diſſoluenda, ſed roſacea.

145. Non placet, quod aliquibus viſum eſt, ambram oleo balanino diſſolui, quod quamuis minus ranceſcat, hu mentiores tamen reddit Trochiſcos, vnde etiam mucid redduntur; præſtabit igitur aqua roſacea diſſoluere, & cu eadem omnia vnire.

Pro Ambracan. nõ camfora addenda.

146. Non eſt recipienda ſententia patrum commen torum Meſuę, quam Caleſtanus adeo mordicus defendi ambræ camphoram æquali pondere addentium; cum leg tur ambrecam: dictionem poſtremam, cam, camphora explicantes, cum, cam epithetum optimæ ambræ ſit, v communi omnium loquendi modo receptum; atque ide plerique & quidem doctiores, quorum opinionem ſeque dam cenſemus, agallocho, ambaro, & moſco conte tragachantha aqua roſacea diſſoluta trochiſcos forma dos optimè cenſent.

Per Galliam ſimpliciter non alefanginam ſed moſcatam intelligi.

147. Vt nec recipi Caleſtani opinio debet, qui etia in compoſitionibus Meſuei, vbi Gallia ſimpliciter requir tur, non moſcatam, ſed alephanginam indendam e cenſuit ea ductus coniectura, quod in hac dicat Meſue. I hæc eſt illa de qua antiqui conſiderant, & de qua pl rimi loquuntur: & inferius, & ingreditur in medici magnis, & hoc eſt, quod intelleximus. Sed ex his verb nihil amplius colligitur, quam alephãginam Galliam pe fectam eſſe, & ijs admiſcendam vbi aromatica ſiue al

phan-

angina experitur: primo tamen loco Moſcatam tanquã
eſtantiorem & per antonomaſiam tali nomine ſimpli-
er dignam. Huius ſententiæ fuit Collegium Florenti-
m in ſecundo ſyrupo de calamento, in ſyrupo de men-
, in miua aromatica, in electuario roſato Meſue, & in
moſco. in ijſdem: idem cenſet Borgarutius; & in ſyru-
de thymo, vt & Valerius Cordus, & Cronemburgius,
lij plerique.

148. Quamuis diligenter Meſue Galliæ alephanginæ npoſitionem deſcripſerit, aliqua tamen ſunt, quæ ani- duerſione indigent. & primo aquane communi an ro- a ſtillatitia vtendum ſit; ego ſtillatitiam roſarum viri- m præferendam cum Syluio & alijs cenſerem; ea du- ratione, quod ex odore denominentur & commeden- ſi cum roſacea fiat infuſio roſarum ſiccarum, & cor- citri magis id obtinebimus. accedit quodſi in Gallia llina pro infuſione gummi Arabici vtitur in aqua ro- a, cur etiam in hac eadem non vtemur. In Galia Alefangina infuſio fiat in roſacea.

149. Sed ad huc quæ proportio erit roſarum ſiccarum orticum citri ſiccorum ad aquam roſaceam, & quæ s quantitas? aliqui in decem & octo vncijs, duas ro- n vncias & duas drachmas corticum citri ſiccorum in- unt. at cum vtraque ſimul infundenda præcipiant. cau- non video cur roſarum ſiccarum duas vncias ponant, cum vero citri ſiccorum ſolum duas drachmas; cum t Meſue cum duas res ſimul iunctas infundendas do- æquali pondere eas imponere. ſeſquilibræ igitur aquę lorum vnciam aut ſex drachmas ſaltem indendas eſſe rem. In Infuſione Alefangině galie, quę roſarũ & cort. citri ad aquam proportio.

o. Sed in quantitate mirobalanorum emblicorum, s hæc infuſio eſt affundenda, video etiam apud do- nos viros non leuem ſubeſſe cõtrouerſiam: cum enim n in impreſſis libris legatur mirobalanorum embli- n bonorum abiectis oſſibus vncias quatuor: aliqui in- os eſt Coſtæus nimiam cenſens eſſe eorum quantita- Emblicorum quę proportio ad aquam ĩ decoct. per alefangina

tem ad mediam infuſionis illius libram, quam emblici perfundendam præcipit, quod ſtatim abſorberetur; I vnciarum quatuor drachmas quatuor ſubſtituendas cenſet. ſed præter veterum omnium codicum fidem facit, & præter etiam rationem. quamuis enim in tric illa prima infuſione abſumi poſſit & abſorberi liquida ſex vnciarum affuſio, qua molliores emblici redduntu repetitis illis eiuſdem infuſionis affuſionibus, cum octo v ſuperaddantur, & facultas mirobalanorum melius elic & tantum liquoris ex expreſſione obtinemus, quantum tis eſt ad excipiendas ſpecies, & formandum medicam tum in formam trochiſcorum.

Coſtæi & Veletij error in infuſ. & decoct. Emblicorum.

151. Sed magis in errore verſantur Coſtæus, vt & F ciſcus Veletius Hiſpanus, credentes in prima illa tri dierum infuſione totam & integram quantitatem inf ius eſſe ponendam, mox verò quarto die facta ebullit cum expreſſione, reiectis quatuor illis drachmis Emb rum, tantundem Emblicorum eſſe addendum, vt & to die his proiectis, quatuor itidem drachmas adden cenſent; factaque expreſſione, ea ſpecies excipi de hoc. n. modo credunt adimpleri quod à Meſue expet vſque quo emblicorum virtus in aqua impreſſa ſit. vi .n. illis ſi ter noui Emblici apponantur, ter incaleſca excoletur cum expreſſione, melius vim Emblicorum imprimi poſſe. Sed non animaduertunt id eſſe omnino trarium artificio Meſuei qui non repetendam mirol norum appoſitionem ſcripſit, ſed affuſionem nouę inf nis iiſdē myrobalanis primo per tres dies in vaſe an or s, & benè occluſi infuſis : nec minus ſperandum eſt tutem Emblicorum imprimi aquę poſſe per infuſione lam quinq; dierum, quam per repetitam illam Emb rum additionem, & repetitam coctionem, & expreſſio

Veletii error in menſura Emblicorum.

152. Minus placet eiuſdem Veletij opinio, qui n balanorum horum emblicorum accipit vncias qua poſt glandibus extractis & abiectis craſſo modo iis cc

u

ſis illis affundendam infuſionem illam cenſuit, cum antequam ponderentur oſſa detrahenda, & abijcienda ipſe cenſeat. ut cuilibet, qui æquo animo verba Meſuei legere voluerit, manifeſtum eſſe poteſt. ſi enim poſt glandes extrahantur, tantum de decreto pondere deficiet, quantum oſſa illa pendebant.

153. In Trochiſcis de rhabarbaro formandis cum ſucci eupatori drachmas ſolum quatuor imponat, & ea quantitas ad excipiendos pulueres cum eſſe ſatis non poſſit, cenſerem ſuccum condenſatum eſſe imponendum; ſpecies autem tum excipiendas crediderim ſucco abſinthij, tum amigdalis amaris à cortice expurgatis, & cum illo in mortario commixtis. Trochiſci Rhab. ſuccum eupatorij condenſatum, non liquidum recipiant.

154. In Trochiſcis de eupatorio aberrant Nicolaus præpoſitus, & Braſauolus, in mannæ, & ſucci eupatorii pondere, pro vncijs drachmas ſubſtituentes. In Trochiſcis Eupatorij ĩ mãna & ſucco Eupatorij Nicolai & Braſau. error.

155. Sed magis peccant, qui per ſuccum herbarum, quo omnia excipienda cenſuit Meſue, ſuccum eupatorij intelligunt: vt enim mannam electam in mortario poſitam ſucco eupatorij piſtillo excipiendam conceſſerim, ita ad Trochiſcos formandos cum tanta copia puluerum cum manna, ſatis eſſe vnciam ſucci eupatorij omnino negauerim: cumque ſuccos herbarum requirat, hic vero ſolius herbæ agrimonij mentionem faciat, de eo intelligi non poteſt. Optimè igitur à pleriſque per ſuccos herbarum conſtitutum eſt, eos ſuccos herbarum intelligi, qui alibi tali nomine declarantur, vt in ſyrupo debyzantijs cum aceto, vbi borraginis, lupulorum, apij & cichorij ſuccos, herbarum ſuccos appellat: & in ſyrupo ab eo, diſtinctione ſexta, acetoſo cum ſuccis herbarum appellato, & in diſtinctione ſeptima, dum docet infuſionem ſucci herbarum. Crediderim tamen non eſſe ſemper ad hos formandos neceſſarios ſuccos illos quatuor herbarum, ſed aut vnum, aut plures, vt placet; quod ſucci herbarum ad illos formandos minus requiratur quantitas: quod idem ipſum in Trochi- Herbarum ſuccũ quid ſignificet ĩ Trochiſcis Eupatorii.

ſcis

ſcis de abſinthio intelligendum erit.

Terenebia bin quid, & eius loco ſubſtituenda.

156. In Trochiſcis de berberis illud ſolum obſeruandum erit, velle Meſuem excipi pulueres, & formari Trochiſcos cum mānæ ſpeciæ, quæ Terenebiabin dicitur qui quoniam Serapioni, & Avicennæ liquida in formam mellis erat, optimè præſtare poterat: nos cum ea caream illius loco manna noſtra diſſoluta in formam mellis ex decocto berberorum vti poterimus.

Berberorū Trochiſci ſuccum liquiritiæ, requirunt ſiccatum.

157. Per ſuccum liquiritiæ, quem expoſcit Meſue hac compoſitione non liquidum quis aſſumat, ſed ſiccum vt in puluerem duci poſſit. Neque huic repugnat Gal. de Antid. cap. 32. vbi ſuccos ſiccos reprobare videtur. ii enim ſuccos vetuſtate ſiccos, exoletos, & facultatibus idco carentes reprobat, non bene à ſole exſiccatos, & recentes.

Capparorum Trochiſci quō cum adeo pauco ammoniaco formari poſſint.

158. In Trochiſcis de capparibus ſolum illud difficultatem afferre poteſt, quod à Meſue in fine deſcriptionis pro modo compoſitionis additum eſt. (Ammoniacum diſſoluatur in aceto,& aliarum rerum puluis conficiatur cum eo.) cum enim drachmæ ſolum duæ ammoniaci imperantur, vt illa quantitas diſſoluatur ex arte, in aceti frigidi tanta quantitate emolliri debet, vt diſſolui poſſit, & linteo percolari, quod vt facilius obtineri poſſit, poſt horas illas viginti quatuor, in quibus facta fuit illa infuſio debet aliquantulum excalefieri, & tunc acquiſita liquiditate aptum erit ad excipiendos pulueres: ſed quomodo tantillus ille liquor ſatis eſſe poterit ad drachmas viginti ſex puluerum excipiendas, maxime cum verè liquor dici non poſſit, cum vnguenti aut linimenti formam acquiſiuerit. ſcio aliquos tantum aceti apponere, vt cum parua illa ammoniaci quantitate ſatis eſſe poſſit ad vniendos pulueres. Sed non animaduertunt diſſolutionem hanc ammoniaci non eſſe ex arte: neque pulueres excipi ammoniaco aut eo formari Trochiſcos hos, ſed potius aceto præter intentionem autoris. vt igitur incommodum hoc effugiamus; hoc modo in componendis ijs Trochiſcis procedendum

m erit. Primo amygdalæ amaræ cultro erunt excorti-
ndæ, pinſendæ, & per rarum ſetaceum traducendæ, &
ox in mortario reponendæ leui aceti portione ſuperinfu-
& tandiu in mortario ducantur, donec in lactis formam
dant, deinde ſuccus eupatorii condenſatus ſuperaddi,
et, & diſſolui; mox portio puluerum adhibebitur, quæ
ubtiliſſimum puluerem erit traducenda: poſtremo am-
niacum iam aceto emollitum, & in linimenti formam
ctum cum ea puluerum parte, quæ ſupereſt, addi de-
& cum eo Trochiſci formandi erunt.

59. Trochiſcorum de terra ſigillata Meſuei deſcriptio quoque habet difficultates, & primo non eſſe quid du- mus de terra ſigillata, ſiue lemnia, quæ ex aula Turci- nperatoris ſæpe ad nos defertur, an vera ea ſit, aut vi- s ſimilis Galenicę. quod colore differat; quodque nõ odem loco effodiatur, vt tempore Galeni, quod video ibus feciſſe negotium; cum enim ex eadem inſula de- ur; Si exhauriuntur venæ metallorum in auri & ar- i fodinis, aliquando autem in vicinia, aut in aliis locis em prouinciæ aliæ nouæ inueniuntur; cur idem in terræ medicatæ euenire non poterit? neque differen- oloris quicquam concludit; quia diuerſitas ſoli diuer- m coloris introducere poterit, eadem virtute conſi- e: quam longa experientia, & magnorum auctoritas rmauit. In Trochiſcis de terra ſigillata lenia vera noſtra recipienda, etſi à Gal. colore & loco differat.

o. Et quoniam in Arabicis verbis verſamur; non x Arabibus etiam colligere debemus quid & ea ſigni- , & iis deficientibus quid loco illorum ſit ſubſtituen- cum hic imponat Meſue heſiſtidos, ſeu euſiſtidos mas duas, conſtet autem rem eſſe diuerſam ab hy- ide, cum hoc loco tanquam res inter ſe diſtinctas que ponat, vt & Avicen. lib. 2. cap. 332. pro euſi- uccum barbæ hircinæ arbuſti intelligit, vt & Serapio onymus, cum de hypociſtide Auic. agat lib. 2. c. 694. itur omittenda euſiſtis tanquam eadem cum hypo- ciſtide, Euſiſtidos nomine qui ſignificetur, quid que ſubſtituendum.

chiſtide, vt video Placoromo, Cordo, Apollini, Bonon-enſibus, & Ciſtæ Mantuano placuiſſe, ſed eo deficiente, tantundem hypociſtidis imponemus, aut acaciam, quam eiuſdem facultatis conſtituit Dioſc. lib. 1. cap. 109. cum hypocciſtide: immo alterutra deficiente ſuccus balauſtiorum ſubſtitui poteſt, cum eandem habeat facultatem in Dioſcoride lib. 11. cap. 127.

Sedenagi quid, & quid eius loco.

161. Sedenegi etiam, quod in hac compoſitione p[onitur], non leuem facit difficultatem cum enim Philonio [Per]ſico dixerimus per hanc dictionem intelligere Meſuem [la]pidem hæmatitim; cum hic & lapidem hæmaritem po[nat] & ſedenegi; videtur aſſerendum res eſſe diuerſas, [quæ] duobus ijs nominibus ſignificantur: & quamuis iam d[ixe]rimus aliquando auctores bis eaſdem res in eadem co[m]poſitione poſuiſſe mutata quantitate, præſtat tamen a[ſſere]re ſedenagi hic ſcribi, non ſedenegi, quod ſignificat ſe[men] granati Sylueſtris, quod tali nomine inſigniri, & ſyno[ny]mi Auicennæ antiqui oſtendunt, & Colonienſe Diſpe[nsa]torium, & Chriſtophorus de Honeſtis, & poſtremo F[ran]ciſcus Veletius receperunt; & rationi maximè conſo[num] eſt, ſi ſeminum illorum natura perpendatur, ac com[para]tur cum fine huius compoſitionis; nec repetitionis eiu[ſdem] rei erit arguendus auctor.

In Alchehengi Trochiſcis, quid per grana Alchechęgi intelligatur.

162. Quid per grana alchechengi, quæ in Trochiſ[cis] ijs denominatis primo loco ponuntur intelligendum [ſit], vna eſt opinio: cum. n. alichacabus ſeu veſicaria, folli[culos] in ſummitate ſiue veſiculas gerat, grana continent[es], quibus etiam, vt in ventre, ſemina minora contine[ntur], dubitari poſſet, ex tribus ijs, quid eſſet imponendu[m]: folliculus ſiue cortex, cum Gal. 5. de comp. med. [per] gen. c. 7. in deſcriptione Trochiſcorum de veſicaria [...] uij, Hieratij Thebani veſicariæ corticem imponat: ſe[d] animaduertunt, qui hoc ſentiunt paulo poſt cum eo[s] ab Andromacho deſcriptos referat, id ipſum explica[ns] corticem, non veſiculas has intelligere, ſed corticem

cu-

um. Sed cum hic Meſue grana expoſcat, ea intelligere anifeſtum eſt, quæ veſiculis illis continentur. ex quo iam eorum rofellitur opinio, qui ſemina illa ſolum parua alba, quæ granis illis includuntur, imponenda cenſent, im grana ipſa requirat.

163. An vero in ijſdem, anguriæ ſemina, an melonum, m albatecæ, ſiue Batecæ ſemina requirit, ſint imponen-, non vna eſt ſententia. Per Batecam enim Manardus uius, Chriſtophorus de Honeſtis & alij anguriam intel-unt. Fortaſſe præſtabit peponem noſtrum ſeu melope-nem & eius ſemina intelligere: cum enim dullaca abibus ſit anguria. vt conſtat ex Serapione cap. 144. vbi lacam melonem dicit eſſe viridem, cuius coloris eſſe guriam ſcimus, & tres illi melonem viridem anguriam e aſſerunt, cum capite præcedente de batecha loquens quam de re diuerſa melonem deſcribat. Huius ſenten-fuiſſe conſtat Andream Belunenſem in interpretatio-us dictionum Arabicarum, & Matthiolum lib. 2. in ſc. cap. 128. & Patres cenſores Meſue. Batecæ ſemina quid ſint.

164. Bis bolum Meſuem in hac compoſitione cum erint aliqui poſuiſſe, primo cum additione boli Arme-ci ponderis drachmarum ſex; mox boli, ſine vlla addi-e, ponderis drachmarum duarum; ſecundum hunc ſu-fluum cenſentes abſtulerunt præter rationem, cum per num bolum armenam orientalem intellexerit; per bo-autem, rubricam Sinopicam, vel Pannonicam cum nardo, aut cum alijs terram lemniam. Bolus ſimpliciter quid.

165. In Trochiſcis de myrrha ex Rhaſe. 9. ad Almanſ. n legunt pulegij ceruini, quod, quid ſit, vix vllus eſt, ſciat, quidquid dicat Amatus Luſitanus lib. 3. in Dioſc. 39. eſſe nempe pſeudo dictamnum: propterea magis et, quod aliquibus viſum, quodque firmatur aliquo-tiam impreſſorum Rhazę librorū auctoritate in quib. tur, pulegij, cumini, quam lectionē ſequitur Deſſenius, ſius, & Fuchſius, maximeq; lectio hęc eſt boni conſen-tanea In Myrrhę Trochiſcis, quid per pulegium ceruinum intelligendum.

tanea cum cumino facultas non leuis inſit vrinas, & m[illegible]ſtruas purgationes promouendi, quin fœtus mortuos [illegible]pellendi.

Cum inſtitutum noſtrum ſit in hoc libro non Antid[illegible]rium integrum vobis dare, ſed animaduerſiones alic[illegible] more noſtro circa communem componendorum med[illegible]mentorum modum: quemadmodum in aliis non om[illegible] recenſuimus compoſitiones,ſed eas ſolum,in quibus al[illegible] ſuberat difficultas aut controuerſia; illas omittentes, nihil controuerſum in ſe habent: ita in cenſuram ſyr[illegible]rum, quam hoc loco præ manibus habemus, eos ſo[illegible] examinabimus, in quibus aliquid ſubeſt controuer[illegible] quod fere euenit in iis, qui compoſiti paſſim appellan[illegible] non omittentes etiam ſimplices, ſi quid in iis erit, c[illegible] cenſura mea indigeat.

Syr. de pomis ſimplici ſericum crudum indendum tinctum in chermes.

166. In ſyrupo de pomis ſimplici ſericum tinc[illegible] cum cocco baphico, chermes dicto, ſit præparatum, alchermes compoſitione, crudum enim ſericum om[illegible] ind[illegible]dum Auctor præcipit.

Miua ſimplex ex melle vel ſaccharo paranda.

167. In miua ſimplici Meſue, licet mellis vel ſacc[illegible] vel quantitatis illorum nulla fiat mentio, alterutru[illegible]men indendum, & in miua eiuſdem aromatica. Nan[illegible]ſtrema verba, in ſimplici hac, vbi non male eos facere[illegible]bit,qui loco mellis ſaccharum imponunt, hoc facile [illegible]dunt.

Miua quã requirat zucchari quantitatẽ

168. Quantitas illorum ſit librarum tredecim ad viginti quinque ſucci, ad dimidias ex libris quinqua[illegible] cocti, & viginti vini.

Syr. cico. cum rhab. Nicol. in decoct.pa-

169. In ſyrupo de cichorio cum rhabarbaro. N[illegible] examinando multum mihi eſſet laborandum in ſim[illegible]bus examinandis, & recognoſcendis, niſi recentiores Hiſpani, & Germani, omnem ac in re remouiſſent [illegible]cultatem. Maior forte relinquitur difficultas in quantitate pro decoctione paranda; ſi enim ſimplici[illegible] dicamenta, quæ ingrediuntur decoctionem pro pa[illegible]

ſyru[illegible]

ſyrupo, vnciis commenſurarentur, cum dicit Nicolus in ſufficienti quantitate aquæ; non ita difficili negotio quantitas aquæ cognoſceretur, ſed cum pleraſque herbas per manipulos metiatur, confuſionem parit: ſi tamen conſiderauerimus, quæ doctiſſimus Fernelius 4. Method. cap. 1. qui herbarum manipulum ad vnciam reducit, non erit difficile quantitatem invenire aquæ; quamuis enim nō idem ſemper pondus obtineat manipulus rerū omnium, cum alia alijs ſint, grauiora: cum tamen hic in herbis ſolum verſemur, quarum non ita multa in pondere eſſe poteſt differentia, pro manipulis vncias recenſentes, & duodecim aut tredecim vncias enumerantes, reliquiſque per vncias dimenſis addentes, vigintiquatuor vncię omnium, eſt, libræ duæ euadent; ad quas excoquendas ſexdecim uę libræ ſumi poterunt, quarum decem in hordeo excoendo inſumentur & radicibus, ijs inditis, vbi ſeptem liæ aquæ in illo elixando erunt inſumptæ, ſex ſuperſtitis, ſex alijs ſacchari additis parari poterit ſyrupus, in us libra qualibet dum excoquitur, infundi debent rhabari electi bene maturi drach.4.& ſpicę ſcr.4. in raro linlo, ſępius, dum elixatione paratur ſyrupus, forti facta exeſſione. ſi tamen in portiuncula eiuſdē decocti ſeparatim et rhabarbari infuſio per horas duodecim & fortis exſſio, & dum fit ſyrupus adderetur, ut perſuadet Caleſtas non repugnarem.

randa quæ aque quantitas ſumenda.

70. In ſyrupo de cichoria cum rhabarbaro Guglielmi m videam pleroſque rhabarbari drach. ij. ſolum in fune, in more autem apud noſtres eſſe vncias loco dracarum addere, idque etiam Bergomenſi Collegio magis cere: ita in noſtra etiam prouincia obſeruari debere cipio, atque pro battiſeſcera cyanum in frumentaceis pis naſcentem, flore cyaneo ſiue cæleſti omnibus noto endum cenſemus.

Syr. de cicor. cum rhab. Gug. rhabarbari non drachmas duas indendas ſed vncias.

71. In ſyrupo de Polypodio Sueſſani illud ſolum aniduerteram quod à Melichio optimè eſt obſeruatum: quod ſol-

Syr. de Polypodio Aug. antequam in vſum ducatur ſemper ſpatula commiſcendum.

ſoluentia maiori ex parte in ſyrupis fundum petant, dum in vſum ducitur, ſpatula antequam è vaſe educatur, diligenter vndequaque eſſe commiſcendum.

In Sabor regis ſyrupo herbarum, quæ viſcidum ſuccum habent, illius extrahendi modus.

172. In ſyrupo de pomis Sabor regis cum ſucci boraginis & bugloſſi requirantur, ex quibus vix ſucci elici p[illegible] ſint, aut certe glutinoſi adeo, vt aut diſſolui, aut in ſyr[illegible] ſaltem mediocris ſubſtantiæ formam deduci non poſſi[illegible] non erit præter rem noſtram; ſi aliquid de modo ſucci [illegible] ciendi ex herbis ijs viſcidæ ſubſtantiæ, qualis & eſt po[illegible] laca, propoſuero: potiſſimum cum videam hac in re [illegible] uiſſimos viros non multum inter ſe conſentire. Gale[illegible] enim primo de comp. med. ſec. gen. c.6. ſuccum ex[illegible] connmodè extrahi non poſſe cenſuit, niſi tenuiori ali[illegible] dum piſtantur, liquore ſuperaddito; quod 6. de Tue[illegible] valet. de portulaca repetijt. Sed modus is illud habe[illegible] conmodi, quod nec ſyncerum habebimus ſuccum, n[illegible] lum in vitreis ampullis cum oleo per annum conſer[illegible] poterimus ad ſyrupos parandos, cum aliquando, vt [illegible] me, herbæ non reperiantur, aut exſuccæ ſint. Ouiedus [illegible] Methodi cap. 10. & copioſum & ſyncerum, nec ta[illegible] glutinoſum ex his herbis ſine alterius ſucci mixt[illegible] habere nos poſſe cenſuit; ſi in mortario contuſis herb[illegible] lis à mortario extractis, in aliquo vaſe ſine expreſſion[illegible] ſinamus calido tempore per triduum; frigido per qu[illegible] duum. liquorem enim ſic aliquem ſubtilem effluere, [illegible] que expreſſis herbis, quod reliquum eſt humidi, ex[illegible] qui mixti ſimul & viſciditate carent, & ſi elixentu[illegible] conſumptionem medietatis à putredine vindicabunt[illegible] in vaſis anguſti oris vitreis, ſuperpoſito oleo per totu[illegible] num ad vſum conſeruari poterunt. At quomodo a[illegible] tempore contuſæ herbæ per triduum aut quatriduum [illegible] ſeruari poſſint ſine putredine vix intelligi poteſt; & [illegible] riētia omnino repugnat & ſi attenuatur humiditas, [illegible] getur, ſobolem dicemus eſſe introductæ aliquo mod[illegible] tredinis diſſoluta compage mixtionis, & diſſolutis p[illegible]

hur

midis à ſiccis per corruptionem, vt ex Ariſt. colligere ſumus 4. Meteo. Alij, vt Fernelius 4. Meth. cap. 11. lius, herbis piſtatis in mortario, ijſque in vaſe aliquo tisr & flamma leui excalefactis ſtatim exprimunt, vn- & copioſum, nec adeo viſcidum ſuccum eo vi caloris nuato exprimunt. Melius fortaſſe & felicius alij viſci- ijs herbis antequam piſtentur in duplici vaſe igni blan- expoſitis, ſuccum extrahunt, illis in mortario poſt con- s, qui nec adeo craſſus erit aut viſcidus, & ſyrupum let non adeo obſcurum, & conſeruari adhibita ſolita oleo diligentia per totum annum poterit, potiſſimum ſt expreſſionem eum per ſex horas ſinamus reſidere, que poſt adhibita ebullitione deſpumetur.

73. In ſyrupis de pomis poma ſint dulcia, matura, dolentia, apia, aut noſtratia ex agro Papienſi Popina a; aliquandiu prius reponantur in aceruo, mox cortice acto piſtentur, & ſuccus exprimatur; & in aere frigi- i ſi aliquantulum incaleſcant, & maiorem dabunt ſucci ntitatem, & ſuauiorem guſtui dabunt ſaporem. Syr. de pomis quõ ex ijs ſuccus extrahendus.

74. Non placet modus indendi croci in hoc ſyrupo itus à Braſauolo, qui eo ſubtiliſſime pulverizato, vt tantia ſimul cum virtute cæteris communicetur, & in decoctionis admixto ſaccharo dum forma ſyrupi ipitur illum admiſcet. eſt enim contra intentionem oris, qui virtutem ſolam cum partibus igneis vult con- icari; & propterea in linteo raro inuolutum ſolum vo- in fine decoctionis imponi, ut ſubtiliores illius partes odo conſeruatæ ſyrupo communicarentur. Crocus in ſyrupo de pomis quõ indendus.

75. In ſyrupo de pomis compoſito Meſuę in decoctio- aranda video aliquos aquæ ſolum libras tres, aut qua- ponere; quæ quantitas parua nimis eſt, & ad res in- ientes excoquendas, & ad ducendam elixationem ad umptionem tertiæ partis, tumque poſtremo facta co- a, ad libras duas ſacchari excipiendas, etiam ſi ſucci orum in fine unciæ octo addantur, qui ſane paulatim Syr. de pomis compoſitus quã aquæ quantitatẽ requirat.

 ſpa-

ſpatula permiſcendo addendus erit.

Menthæ ſyrupus ſiccam mentham requirit.

176. Syrupus de mentha compoſitus Meſuei, vt vtiliſſimus eſt, atque ſæpe in vſum traductus, ita multas habet difficultates: & primum quid per ſiccam mentham intelligere debeamus. aliqui enim per ſiccam intelligunt non actu ſiccam, ſed in locis ſiccis natam, vt potentia ſit ſiccior. Sed ſi obſeruauerint, quæ ab eodem ſcripta in principio ſui gradabin, in electuario de aromatibus ad eoſdem affectus ſanandos inſtituto, vbi mentam ſiccam imponit, per ſiccam intelliget ſignificari actu ſiccam, cum inter triturabilia eam reponat: non negauerim quidem eligendam eſſe quæ in locis ſiccioribus naſcitur; attamen ſiccam etiam actu dicimus eſſe imponendum, talemque requirere Meſueum.

Mentham verè ſiccã expoſcere ſyr. de mẽtha contra velenum.

177. Nec recipienda eſt Veletij Hiſpani ſententia per mentham ſiccam eandem, à qua ſolum ſuperflua humiditas ſit in vmbra abſumpta, intelligentis: ſic enim, & Serapionem & Virgilium ſiccari res dicere conſueuiſſe dicit; quo modo ſi ſiccam mentham intelligamus, non erit nimia menthæ illa quantitas ſeſquilibræ ad eam ſuccorum quantitatem ſeptem librarum cum dimidia: quod ſic paruam ſuccorum quantitatem abſumeret. quod ſi è contra ſiccam ſumamus, experientia docet nimis paruam eſſe ſuccorum quantitatem, quod ſui ſiccitate multam illius portionem ita abſumeret, vt ad parandum ſyrupum cum duabus libris mellis aut ſacchari non ſatis eſſe poſſet. Sed nemo eſt, qui mentham, ex qua ſolum aliqualis abſumpta ſit humiditas, ſiccam dixerit: ſiccari quidem dici poterit, quod in via ſit ad ſiccitatem; at ſiccam ſic eſſe nullus dixerit: neque ob paucitatem ſuccorum, atque quod ob id parari non poſſit ſyrupus, mentam hoc modo paratam indere debebimus, ſed alia via erit ineunda.

Caleſtani in menthę quantitate in ſyr. de mentha metienda reiurata ſententia.

178. Non placet tamen Caleſtani opinio, qui vt hoc incõmodum effugeret, ſeruata quantitate ſuccorum, loco ſeſquilibræ, ſelibram indendam cenſuit; pręter auctoris, & omnium

um ſcriptorum ſententiam : media enim libra men- ccæ pauca nimis eſt quantitas ad roborandum ven- um, & eos affectus euincendos, ad quos vel ſyrupum entha ſimplicem accommodatum eſſe dicit: & in ici, libram menthæ ſiccæ in libris quatuor ſuccorum , cur in compoſito ſeſquilibram non ponemus in li- ptem cum dimidia ſuccorum? Deſſenius & Fœſius, nc abſorbitionem ſuccorum effugiant, libram ſolum hę ſiccæ adhibent. Ego in ſyrupo hoc à mentha de- nato numquam menthæ quantitatem imminuerem, ibram in ſimplici poſuerit; ſed potius ſingulis ſuccis cias adiungendas cum pleriſque cenſerem. Quod ſideremus modum quo conficiendum ſyrupum hunc Meſue, vt decoquantur cum facilitate, vel lento igne nfuſionem ſucci hi, fortaſſe optimè pararetur, uplici vaſe excoquerentur. ſic enim per longam eli- em virtus menthæ ſuccis imprimeretur, nec tanta uantitas elixatione abſumeretur, & ſyrupus cum ate ingredientium conſeruaretur, etiamſi ad dimi- u abſumerentur.

Decoquendæ menthæ in ſuo ſyr. vera ratio.

. Sed quam Galliam aſſumemus, vt aromatizetur s is, & qua quantitate; cum Meſue ſimpliciter di- omatizetur cum Gallia? Ego nobiliorem inderem tam; non aberrabit tamen etiam, qui aleſanginam et. Quantitatem colligemus ex eodem in ſyrupo ris herbarum, in ſecundo de calamento, & in eo, qui thymo, vt pro libra ſumantur ſcriptuli duo. & hic r duabus drachmis.

Gallia quę imponenda, & quā̃ta in ſyr. de mētha.

Vix dici poteſt, quantum ſcriptores in ſyr. iuiubino t, & in menſura iuiubarum, & aquæ, tum & in mo- coctionis: an ſimul omnia ingredientia ſint imponen- gradatim pro ratione coctibilitatis, & partium ex- darum iuiubarum. alijs libras decem imponentibus: umero ſexaginta aquæ; alijs libras quatuor, vt in us codicibus Meſue; alijs libras centum, vt Manar-

Iuiubarū ſyr. parandi varij modi variata quantitate iuiubarum & aquæ.

dus, habita ratione librarum decem iuiubarum, & hor
quem adeo longam cocturam poſtulare alibi docuerat
lij libras duodecim, vt Oniedo placuit; pleriſque ſex lib
In decoctione ſeruandos multi dicunt eſſe canones vni
ſales, etiamſi in ſingulis deſcriptionibus diſtinctè id
explicetur: alij vero id in decoctionibus quidem, q
per ſe in vſum veniunt, eſſe ſeruandum fatentur: at in
coctionibus pro componendis medicamentis non ſem
graduandum eſſe, ſed ſequendum illud, quod ab auct
eſt in eo compoſito deſcribendo inſtitutum; hæcque qu
bet eorum aliquibus coniecturis conantur perſuadere. I
ne in ijs immorer, non libras decem, ſed numero LX
ponendas cenſerem, vt communis eſt omnium ſenten
facili lapſu interpoſito puncto iter L. & X quod ex ſe
ginta in L. X. mutatum eſt. aquæ quantitas librarum c
tum nullam habet proportionem: neque. n. drachmar
octo hordei quantitas & iuiubarum, tantam requir
aquæ quantitatem: librarum duodecim menſura ad hor
quantitatem, & iuiubarum nimia eſt; nimiſq; reced
tradita ab auctore, etiamſi graduata vtendum eſſet dec
ctione: minus recedunt ab auctore, qui ſex ſumendas
cenſent: ſed qui præter hordeum conſiderabit nullas
coqui res, quæ longam requirant decoctionem, eti
ſi graduata adhibeatur decoctio, non recedet ab
ſtituto auctoris, potiſſimum ſi lento igne adminit
tur.

Tragacã-ra & ſem. maluę qũo excoquenda.

181. Quomodocunque tamen fiat, ſemper illud obſeruandum, debere dragachantam, & ſemina malu linea tela rara incluſa excoqui, ſæpius exprimi, vt eor vittus ſiue multa viſciditate communicetur; ſimulque hanc vnam cauſam percolari debebit, dum calida fue quod ſi refriguerit antequam ſaccharo addito paretur ſ pus, iterum calefieri debebit, & percolari.

Hyſ. ſyr. quantitas aqua quæ addenda.

182. Nequis tamen cenſeat in ſyrupo de hyſopo paruam aquæ quantitatem ſufficere, cum quantitatis a

nul

am faciat mentionem Meſuę: cum enim præter hor-
n fructus continent craſſæ ſubſtantiæ, vt & ſemina vi-
ora, cum radices, & dragacantum; cum præterea lo-
cchari penidia ad ſyrupum parandum aſſumat, niſi
ciens aquæ quantitas indatur, formam potius elegma-
rabimus, quam ſyrupi. proinde placet eorum opinio,
octo libras aquæ ſumendas cenſent, ac graduatam pa- Abſintij ſyr. quando cum Romano & quando cum põtico parandum; quãdo cum melle, & quando cum ſaccharo.
debere decoctionem.

83. In Syrupo de abſintio primum dubitant quodnam
ntij genus indendum ſit; cum Romanum hic expoſcat
ue, & lib. ſimpl. cæteris præferat; cum Dioſc. & Ga-
s & 6. ſimpl. c. 1. & in libris methodi, Pontico potius
in ijs, ad quæ conferre hic Meſue aſſerit hunc ſyru-
, primas tribuat. Ego certè cum Romano componen-
cum Meſue cenſerem, ſi & materias in ventriculo
tent as attenuare, in tunicis ventriculi imbibitas atte-
tas detergere, & ſubducere per aluum voluerimus. at ſi
riculum roborare voluerimus, ſi epar infarctu liberare
reuerimus, & materias attenuare, cumque aliqua ad-
ctione mediocriter excalefacere, Pontico vtemur:
quemadmodum primum illum cum melle parabi-
s, ita alterum cum ſaccharo componendum iudica-
s.

Abſintium ſiccum ĩ ſyr. imponendum.

84. Sed an cum ſicco, an cum viridi parandus? Deſſe-
& aliqui alij viridi vtuntur, vt ſuccorum minorem
rbeat quantitatem. At in ijs, quæ adſtringendo robo-
humiditas obeſt, & propterea in ſyrupo de citonijs, &
niua aromatica, cum ſucci actu humidi ſint, vt ali-
m potentialem acquirant ſiccitatem, Meſue cum actu
btinere non poſſit, elixatione potentialem auget. ſic
ntha, ſic abſintium, cum humiditate adſtrictionem im-
iant, exſiccari debent, & decoctis ſicca imponenda, vt
rictionem adaugeant.

Abſyntij & liquorum quantitate ſeruata in infuſ. & decoct. qũo parari ſyr. poſſit.

85 Sed quoniam experientia conſtat, ſi abſintij, ſucci
rum, & eam quantitatem ſpicæ in libris quinque

 vini

vini odoriferi, & ſucci granatorum excoquamus, ta
ſucci abſorberi, vt ea non ſuperſit vini & ſucci quam
quæ cum libris duabus mellis poſſit, verum ſyrupum
ſtituere, potiſſimum facta per horas vigintiquatuor
earum infuſione. alij quantitatem abſintij imminuo
cenſent ad vncias quatuor, alij augendam potius
ſucci granatorum menſuram Ouiedus, ſi cum Ro
præparetur, cenſuit abſintii imminuendam eſſe quan
tem, ne adeo ingratus & amarus reddatur; ſi cum Po
augendam liquorum menſuram. Ego potius ſeruata
gredientium, & excipientium ea quantitate, quam
dit Meſue, crediderim optimè ſyrupum parari poſſe,
ſione in duplici vaſe bene occluſo per diem & noctem
cta, & ebullitione in duplici vaſe ad balneum maris,
abſumpta medietate liquorum, ut ſæpius Galenus in
de comp. med. ſec. locos, & genera docuit, decoctio
rauerimus.

In Syr. de abſyntio decoctio cur non graduanda.

186. Hoc modo ſi decoctionem parauimus præce
infuſione, non erit facienda per graduationem, nequ
tienda, vt Ouiedo & Syluio placuit. iam enim docu
optimè hac in re attigiſſe ſcopum Braſauolum in exa
ſyruporum; etiam vbi decoctio fit præcedente infuſi
non eſſe graduandum, potiſſimum ſi occluſo ore vaſis
quicquid dicat Ouiedus, verum id eſſe, vbi leuis fiat
tio: oppoſitum enim collegimus in confectione Ham
& pilulis alefanginis.

In Syr. de abſyntio decoctio non eſt bipartienda.

187. Et quamuis verba illa (in vaſe lapideo) à
ſueo appoſita re vera qualitatē vaſis, in quo infuſio,
coctio paranda ſit, reſpiciant, ne in cupreo vaſe ſi fia
num & ſuccus granatorum ex ære malam acquirat
tatem; verum tamen etiam eſt, inde colligi poſſe, non
bipartiendam infuſionem, & decoctionem, abſint
vino, & roſis in ſucco infuſis, vt ii voluerunt, qui gra
tam expoſcunt decoctionem; ſed vnicam vnico vaſe
poſuit.

188. N

188. Nolim nobiliſſimum ſyrupum de eupatorio compoſitum eiuſdem Meſuę ob ea cauſam omitti, quod controuerſum ſit, quid ſit eupatoriũ Meſuę, omnino diuerſum à Galenico, & eo quod deſcripſit Dioſc. quodq; non ita facile ſit ſcire, quid per bedeguar, & quid per ſuccaha ſibi velit Meſue: cum diligentiſſimus Matthæolus eupatorium Meſue validiſſimis coniecturis oſtenderit, non differre ab Agerato Dioſcoridis, cuius copiam ex agro Romano, aut ſaltem ſuccum condenſatum habere poterimus. Per Bedeguar autem, cum pleriſque radicem albæ ſpinæ intelligimus: & ſiccaha ſpinam Aegyptiam ſignificet, quæ apud nos non naſcitur, cum eiuſdem ſit cum ſpina alba facultatis, hac deficiente ſpinæ albæ quantitatem duplicare poterimus. qua etiam deficiente video alia alios ſubſtituere, nam aliqui fumariam, alii radicem gariophillatæ, alii radicem cardui ſancti, alii carlinam, ſabinam alii, pro bedeguaren: & pro ſucaha, polypodium. ego certè eorum magis probo ſententiam, qui pro bedeguare radicem cardui ſancti ſubſtituunt. Præter enim facultates cum ſpina alba & Aegyptia conſentientes exſiccantes cum aliqua adſtrictione, habemus ſpinoſas plantas, & pro radice ſemper melius eſt radicem ſubſtituere.

Eupatorii ſyr. parandus cum ſucco Agerati.

189. Quæ ſit quantitas ſufficiens ſuccorum apii & endiuiæ cum non decreuerit hic Meſue; ex iis quæ alibi tradit colligendum erit, & raro admodum cum decoctis ſuccos admiſcuerit ad parandos ſyrupos, ex ſyrupo de fumaria maiore id erit colligendum, ſeruata tamen proportione ad quantitatem ſacchari: ſicque ſingulorum illorum ſuccorum duas libras ſumemus, vt proportio ſeruetur ad quatuor libras ſacchari.

In Eupatorii ſyr. quę ſuccorum quantitas indenda.

190. Cum ad præparandum hunc ſyrupum & concurrant ſucci & decoctum; cum ſucci craſſioris ſint ſubſtantiæ, longioriique ob id indigeant coctione, vt attenuentur, aliquanto prius erunt excoquendi, vt purior & clarior ſyrupus euadat.

In Eupatorii ſyr. ſucci prius coquendi cur.

Coctio ad tertiam, & ad tertias quid ſignificet, & quõ diſtinguant.

191. Coquenda ſtatuit ſimplicia hæc in lib. octo ac ad tertiam. hic digladiantur viri ſane quam diligentiſſi an per hæc verba (ad tertiam) intelligendum ſit ad c ſumptionem tertiæ partis, an potius ad duarum partiu Ego conſumptionem ad tertiam intelligo tertiæ pa vbi vero ex tribus partibus duæ abſumi debent ad te ſcribendum erit. Colligitur id ex Gal. lib. 3. de com med. 5. gen. cap. 5. vbi loquens de decoctione vini dulcis ad ſpiſſitudinem, quam Sirceon vocant, nos ſ d'vua, dicit ſi ex vino dulci primo ex vuis expreſſo p tur, quia tenuioris eſt ſubſtantiæ, vt inſpiſſetur, excoc dum eſſe ad tertias; ſi verò ex ſecundo craſſioris ſub tiæ ad dimidias: per tertias non aliud intelligere po quam ad conſumptionem duarum tertiarum; ſi vera quæ à Theophraſto ſcripta ſunt lib. 6. de cauſis plant. vbi craſſiora dicit, & viſcidiora citius condenſari. contra ſapam, quam nos muſtum coctum dicimus, a tiam elixatione conſumimus. ſed excoquendarum e radicum conditio id perſuadere videtur: in quibus e quendis communi vſu, libram, in ſex aquæ, ad dim excoquimus. ſi nunc tantam ingredientium quanti in duodecim aquæ & ſucci elixaremus ad duarum pa conſumptionem, & ſucci non attenuarentur, ſed craſ rent, & vis radicum attenuans & aliorum tenuioru neſceret, etiam ſi graduationem admittamus.

In fumarię ſyr. maiori per caſſiam fiſtulam pulpæ eam quantitatẽ indendã.

192. In ſyrupo de fumaria maiori cum caſſiæ fi vncias duas indendas eſſe pręcipiat, non placet Ouied tentia, qui non medullam metiendam ad eam qua tem, eſſe cenſuit, ſed integram caſſiam cum fiſtula, detracto cortice, tabellis, & ſeminibus ſuccum tantu ſuperſit, indendum cenſuit, nixus ſolo modo dicend Plateari) auctoritate; cum tamen id communi om ſententiæ repugnet, & parua ſucci quantitas, qua extrahitur diſſuadeat; nec quæ contra proponit vlli momenti: quamuis enim aliquando medullam caſſi

qua

uandoque eiuſdem pulpam expoſcat; & quandoque caſ-
am fiſtularem, quam à ſeminibus expurgandam præcipit; on negandum tamen per caſſiam fiſtularem etiam eius edullam ſignificaſſe.

Graduanda decoctio vbi ſine infuſione res diuerſę ſubſtantię coquuntur.

193. Non placent etiam ij, qui ſuccum hunc caſſiæ & amarindos non in decoctione ponendos cenſent, ſed oſt, cum ſyrupum paramus, quod elixatione cenſeant reas, & lubricantes partes diſſipari; & non animaduer- unt in confectione Hamech in ſero elixari: & in hoc rupo ſcribi, coque in libris iiij. aquæ, poſt ſimul recen- tas res ingredientes, quamuis, cum non præceſſerit infu- o, & res diuerſiſſimæ ſint ſubſtantiæ, graduata ex arte ſit cienda decoctio.

Epithvmi ſvr. decoctio quantam aquam requirat.

194. Cum in ſyrupo de epithymo poſt enumerata & emenſa ingredientia; nulla facta mentione liquoris in quo cienda ſit decoctio, neque ſubinde eiuſdem quantitatis; uamuis omnes conueniant in aqua faciendam eſſe deco- tionem, in illius tamen quantitate diſſentiunt, alijs octo bras aſſumentibus, alijs tredecim, alijs decem, quam raſauolus ſequendam cenſuit, ac quantitatem, quam miſiſſe Meſuem cenſetur, colligere poſſimus ex ſyrupo e fumaria maiori. Nobis hæc opinio magis placet, tum b illam cauſam, tum quod inter extremas illas media ſit; aximè vero, quod cum illa quantitate commodè admo- um graduata illa decoctio parari poſſit.

In Epithvmi ſvr. quę ſacchari quantitas indenda.

195. At & in ſacchari quantitate etiam diſſentiunt, a- js vt Braſauolo, Sylvio, Cronemburgio, Cordo, Floren- inis, & Mantuanis, libras quatuor indeutibus; alijs, vt uardo, Caleſtano, Borgarutio, & PP. coment. Meſuę olum tribus; ego quatuor impoſitis melius ſyrupum para- i poſſe cenſerem.

In ſtechadis ſvr. parando quanta aqua ſumenda.

196. Non eſt etiam quod in dubium vertamus decoctio em pro parando ſyrupo de ſtæchade ex aqua tanquam ommuniori liquore pro decoctis parandis eſſe faciendam: t in dubium vertitur illius quantitas: quæ ex quan- titate

titate ingredientium colligi poteſt: quæ cum ſit tred[e] vnciarum, requiret libras octo aut nouem aquæ; a[c] graduata facta decoctione, reduci debet ad libras tr[es] tres vncias, aut ad libras tres cum ſemiſſe. quod ing[redi]entia cum ſiccæ & calidæ ſint temperaturæ actu ſicca[e] poni debeant, & ob id aquæ multum abſorbendum; [ſ]atis erunt ſeptem, vt aliquibus placuit.

Liquiritiæ ſvr. decoctio non ſit graduata.

197. Cum in ſyrupo de liquiritia Meſueus in l[ibris] quatuor aquæ per diem & noctem infundat liquirit[iam], capillum Veneris,& Hyſſopum,moxque ad conſump[tio]nem medietatis excoquat, dubitarunt aliqui,an poſt i[nfu]ſionem in decoctione paranda graduanda ſit deco[ctio] cum tria illa diuerſæ ſint ſubſtantiæ, nec eandem ad[mit]tant coctionem. Aliqui ſingulorum ſingulas faciunt i[nfu]ſiones, & decoctiones; alij vna facta infuſione, gra[dua]tam faciunt decoctionem,poſtremo loco capillum Ve[neris] imponentes. Sed non placet recedere à verbis & ſente[ntia] Meſuei,& ab ijs,quæ alibi conſtituta ſunt;præſtare ta[men] ſemper auctoris componendi modum ſectari, qui ſi[mul] tria illa infundenda in aqua præcipit, & excoquend[a in] aqua ad dimidias, nulla facta mentione ſeparatarum [illo]rum infuſionum & decoctionum aut graduationis: & [id] merito, cum decoctio hæc infuſionem habeat præce[den]tem, per quam res infuſæ quandam acquirentes vnio[nem] vniformiter poſſunt excoqui, vt in confectione Ham[ech] & pilulis alefanginis, & poſt in alijs eſt demonſtratu[m].

In liquiritiæ ſvr. parando roſacea ſit ſtillatitia.

Liquiritiæ ſvrup. ſit craſſioris ſubſtantiæ ob aquam roſaceam in fine addendam.

198. Aqua roſacea, quæ in fine parato ſyrupo add[enda] eſt, ſtillatitia eſſe debet ad balneum Mariæ. non per i[nfu]ſionem facta vt PP. commentatoribus Meſue viſum [... Se]naro lib. ſimplicium cap. 22. dum de aqua abſintii ſti[llati]tia loqueretur, talem eſſe debere ſcribit qualis eſt aqu[a ro]ſacea.

199. Vbi etiam annotandum,ſyrupum hunc cum [mel]le, ſaccharo, & penidiis ita paratum, craſſioris ſubſta[ntiæ] eſſe debere, vt additis vnciis ſex aquæ roſarum non

ge[...]

geat vlteriori coctione, ne virtus aquæ roſarum euaneſcat, ſed ea addita, feruore aliquo leui ignis ad perfectam ſcruporum conſiſtentiam reduci poſſit.

200. In ſyrupo de papauere obſeruandum, melius eſſe illum æſtate parare, quo tempore capita recenter collecta indi debent; ita tamen, vt ab illorum collectione dies intercedat, vt ſuperflua illa humiditas abſumatur, nec tamen ad ſiccitatem deducantur: & hæc eſt Galeni doctrina 7. comp. med. ſec. loc. c. 2. ex Andromacho, Hera, & Democrate: quod confirmauit Paul. lib. 7. cap. 11. & Aet. lib. 2. ſer. 1. cap. 135. quem ſecutus eſt Meſue in compoſitione, de iacur: decem capita papaueris recentia ſumit media inter humentia & ſicca. & hoc eſt, quod ſibi voluit Auic. lib. 5. ſumma 1. Tract. 6. capita papaueris pro hoc ſyrupo ponens, quæ matura cum ſemine in planta quaſi ſint ſiccata.

Papaueris capita in ſvr. ſint ree enter collecta & media inter ſicca & humencia.

201. In proportione capitum papauerum ad quantitatem aquæ ſi quis varias cupiat videre antiquorum Andromachi, Heræ, Damocratis, Critonis, Sorani, & Galeni inter numerum capitum & ſextarios aquæ; legere poterit Gal. 7. ſec. loc. cap. 2. Nos, qui in Meſuei ſyrupo de papauere expendendo verſamur, qui non capita, ſed drachmas ſexaginta horum capitum in quatuor libris aquæ, illud ſolum animaduerſione dignum ducimus, aquæ quantitatem illam quatuor librarum, quam multi non ſatis eſſe poſſe cenſent ad ſexaginta drachmas capitum excoquendas, ita vt libra cum dimidia ſuperſit; ſi capita non ſicca ſumpſerimus, & eam quantitatem ſatis eſſe cognoſcemus, ex ea portione, quæ ſupereſt decoctionis poſſe optimè parari ſyrupum, quod non multam abſumant humiditatem, cuiuſque excoquantur.

In Papaueris ſvr. quę aquę ad capita proportio.

202. Quamuis autem æſtatis tempore, dum capita papaueris viridia demetiri poſſunt, ſyrupus is parari debeat, quod ſi ſuccis vti velimus, maior quantitas capitum ad drachmas ſexaginta conſtituendas requireretur: quod

Papaueris ſvr. ex ſiccis capitibus qũo parandus.

capita

capita nigri papaueris ſicca, ſemina non contineant, & denique quod ſicca,& cum longiorem requirant, & infu- ſionem , & decoctionem , maiori indigeant aquę quanti- tate: vrgente tamen neceſſitate ex ſiccis etſi non ita vali- dus parari poterit: quod vt melius præſtari poſſit,quanti- tatem illam capitum in ea aquæ quantiate infundemus,vt illis arte depreſſis in aqua calente hæc illis per digitum ſu- pereminent per quinque dies, vt emolleſcant. mox eo vſq; excoquentur , vt compreſſa digitis diſſipentur, tunc ex- colabuntur cum expreſſione, cum qua ſyrupus parabitur ſed ſemina papaueris nigri, quæ in decoctione viridium in capitibus continebantur, ne deficiant in hac quæ ex ſicci paratur, cum excidere ex ſiccis ſoleant,triginta drachma ſeminum nigri papaueris adiungemus.

Radices in ſyr. & decoctis a ligneis partibus internis repurgandæ.

203. In ſyrupo de duabus radicibus illud pro certo con- ſtituendum eſt, è radicibus cuiuſcumque ſpeciei eximen- das eſſe ligneas omnes ſubſtantias internas,tanquam min- vtiles, & quaſi excrementitias; quod manifeſtis verb- docuit Gal. lib. 2. de Antid. ca. 105. vt non recipi debe- Braſau. & Deſſ. ſententia,qui id ſolum in radicib. calefa- tib. præſtandū eſſe crediderunt; quod in illis cortex calid- ris ſit ſubſtantiæ; non in frigidis, quod lignoſa pars frig- dior ſit: quaſi ſi ratio valeret, non ſit concludendum, tu in frigidis ſolum interna lignoſa eſſe vtendum , cort- abiecto; præterea non negabunt lignoſam partem frigidis eſſe ſiccam , & preterea quaſi excremen- tiam.

Radices, calidę ſiccæ, frigidę humidę in decoctis eligendæ.

204. Sed radices; humidaſne , & recentes, an ſicca id. n. multum refertum ob variationem qualitatum , pro quantitate aquæ, in qua excoquendæ ſunt. Ego in v- uerſum cenſerem radices calefacientes, aperientes , de- ſtruentes, abſtergentes, ſiccas, potius eſſe eligendas: quod- les munia illa melius exercere poſſint. refrigerantes aut humectantes, mollientes, & laxantes, recentes & humi- eſſe ſumendas, ob eandem rationem. Doctrina hæc

Gal.

al. lib. de attenuanti victus ratione confirmata à Ferne-
o lib. 4. Meth. cap. 9. Ita vt in hoc ſyrupo radices apij,
t fœniculi ſiccæ ſint indendæ, cicorij vero virides. & cum
cca humidioribus difficilius coquantur, graduanda erit
t arte hæc decoctio.

205. At quæ aceti quantitas erit indenda cum quantita-
n determinatam non decernat, ſed dicat ſufficientem
antitatem: ſecundum doctrinam ſupredictam, commu-
er omnes quantitatem colligendam cenſent ex ijs, quæ
ſyrupo acetoſo tradita ſunt, vbi ſimpliciorem ex aceti
abus partibus, fortiorem ex quatuor, medium ex tribus;
cum vnum in apothecis paratum habere debeant, me-
m elegerunt: ita cum triplicem quoque aceti menſu-
n proportione ſeruata in hoc indere poſſemus, mediam
gemus, ddentes fere duas libras ad proportionem deco-
& ſacchari. Aceti quæ quantitas in ſyr. de duabus radicibus.

206. Si medicus in ſchedula ſcripſerit ſyrupum de dua-
radicibus ſimpliciter ſiue additione cum aceto, aut ſine,
n alicubi etiam ſine aceto paretur, non eum intelliget
rmacopola, qui ſine aceto eſt paratus, ſed eum, quem
olutè ſyrupum de duabus radicibus appellauit Meſue,
uo acetum ponitur: ſi. n. medicus in aliquo morbo præ-
bere voluerit, vbi acetum non conuenit, addere de-
it (ſine aceto) Per ſyr. de duabus rad. ſimpliciter cum aceto intelligendur.

207 Syrupum Bizantium componens Meſue tum ſim-
em, cum aceto, tum compoſitum cum ſuccis, dicit
liant ebullitione vna: quibus verbis licet alias intellexerit
plici vno feruore, hoc tamen loco ſimul vna & conti-
ta, nec diuiſa aut ſeparata ebullitione eſſe excoquenda
nia, deſpumatione facta, intelligit. In Biranti no qui ſit ebullitio vna.

208. Quod autem dicit (cum facilitate) blando igne
nto vult ſuccos eſſe excoquendos: docuerat enim in
onibus, quæ valido igne elixantur, liquida impetu
s violenti ſubito quaſi multa ſpuma eleuata eua
ere, & vires in tenuioribus partibus conſiſtentes
abſu- Coctio cū facilitate quod ſit.

abſumi ac diſſipari.

In Miua citoniorũ quæ mellis aut ſacchari quantitas.

209. In miua citoniorum ſimplici licet Meſueus nullam mellis indendi mentionem fecerit, cum tamen in fine ali- quos non malè loco mellis ſaccharum poſuiſſe dicat, ex ijs alterutrum indendum demonſtrauit. Sed quæ illius appo- nēda erit quantitas? optimè PP. Commentatores Meſuę ex proportione mellis cum ſucco & vino in miua aromatica colligunt; mellis, vel ſacchari libras indendas eſſe viginti ſeptem, quam opinionem etiam plerique ſunt ſecuti. Si quis tamen miuam ſimplicem eam cenſuerit ac compoſuerit, quę in compoſita deſcripta eſt, remotis ſpeciebus, non aberrabit.

Aromatizatio ſvruporumqũo fiat.

210. Duplici modo obſeruatum eſt, decocta, ſyrupos, & ſimilia dici aromatizari; aut aromaticis ſpeciebus raro linteo impoſitis, & in globum ligatis, liquoribus, dum de- coquuntur, impoſitis; quo modo ſæpe Auicennam, Sera- pionem, & Meſueum vſos eſſe paſſim obſeruamus, fortaſſe Soranum Græcum ſcriptorem imitati apud Gal. 7. de comp. med. 5. loc. c. 2. Aut ſpeciebus ipſis, aut per ſe aut liquore aliquo diſſolutis, liquoribus efferueſcentibus admixtis, vt factum videmus à Meſueo in ſyrupo, de mentha, de Thymo, de calamento, & alibi ſæpius. In Miua citoniorum aromatica vtrunque genus hoc aromati- zationis coniunxiſſe videmus. primo quidem dum ſpecies alefanginas ſiue aromaticas linteo raro inuolutas, vino, ſucco, granatorum & melli, dum feruent, imponit; alter cum in fine decoctionis ad communicandum ſuauem odo- rem miuæ imponit moſcum, & Galliam. quo modo e- tiam duplici vſum ſcimus Serapionem lib. de Antid. T. 7 cap. 23. & Auicennam in Miuis.

Miua aromaticaqũo aromatizãda.

211. Sed quo tempore ſpecies eæ aromaticæ linteolo in- uolutæ, vt aromatizentur ſyrupi, erunt imponendæ? no vt Braſauolo placuit in principio coctionis, vt & calidita- tem, & odorem maiorem nanciſcantur; potius enim n- mium longa coctione exoleſcent, & minus odorem com- muni-

icabunt: ſed cum mel aut ſaccharum clarificatur: nim hoc loco Meſue Galliam & moſchum in linteo- uccis & vino cum primis aromatibus ebullitis impo- a docuit. Hoc etiam docuit Auicenna lib. 5. Tract. 6. na prima in parando ſyrupo cum ſeminibus, in iuleb aqua roſata, & alibi, & eſt doctrina Arnaldi de Vil- a in ſuo Antidotario in tractatu de ſyrupis.

quibus omnibus docemur, vt cum horum fit decoctio, globulus is cochleari ad latera vaſis comprimatur.

2. Neque tamen placet, quod aliquibus viſum eſt, ue video placuiſſe Braſauolo; vt cum poſt confectio- yrupi, dum in vaſe proprio reponitur, globolus ille n eo vaſe reponatur: craſſities enim miuæ id nec ir, & ſine fructu eſſet, linteique conditio ei repugnat. e verba Meſuei (ſuſpende in ſyrupum) id perſua- eque enim verba illa reſpiciunt tempus repoſitionis, ctionis. Aromatũ globuli in vaſe non ſeruandi.

. Quæ verò ad aromatizationem imponuntur ſpe- t aromata craſſo modo eſſe terenda; & Meſue hoc ræcipit, & communis eſt omnium componentium . Neq; ijs repugnat Auic. lib. 5. Tr. 6. Summa pri- Raſaton, vbi ſpecies aromaticas ſubtiliſſimè conte- roximis enim compoſitionibus aromata craſſo mo- terit, in hoc vero ſubtiliter, ut cum odore, & qua- s, eorum quoque ſubſtantia liquori communica- Aromata pro aromatizatione parum triturãda.

Sed cum aromata alia craſſo modo contrita ponat, integrum imponendum duxit. quod & à Serapio- b Auicenna in ſuis miuis factum videmus: cum in rupis & decoctionibus craſſo modo contritum ſæ- itum obſeruauerimus. Cauſam colligemus huius is ex Gal. 6. med. local. cap. 1. vbi dicit crocum n adeo eſſe partium, vt ſi diutius in aliquo liquore atur, vires illius exſoluantur: cum hic autem adeo empore perduranda ſit hæc ſucci citoniorum & vi- Crocus q̃ũo decoquendus.

ni

ni decoctio, vt libræ illorum viginti quatuor abſumi poſ-
ſint, cum ob hanc cauſam aromata craſſo modo contere-
da decreuiſſent, integrum crocum imponunt, quod illi
adhuc ſubtiliores habeat partes. At vbi in fine decoctio-
num ponitur, aut leuiter efferuere in liquoribus debet, ſa-
tis duxerunt, ſi craſſo modo contereretur.

DE EXTERNIS.

Animaduerſiones hactenus cum ſimus proſecuti, qu-
ad medicamenta compoſita pertinent, quæ per os ſumu-
tur, quæque in compoſitione, aliquam, & medicis,
pharmacopolis inuehere ſolent difficultatem; nunc aliq-
atringere animus eſt circa ea, quæ extrinſecus apponu-
tur, & ex ijs ſolum olea, vnguenta, & cerata à noſtris c-
cta perſequemur, ea ſolum eligentes, quæ aut aliqua-
in eorum compoſitione habent difficultatem, aut declar-
tione aliqua indigent: ab oleis auſpicantes, à quibus cer-
ta, vnguenta, & emplaſtra magnam ſuæ compoſitio-
partem mutuantur: primumque attingam quæ per expr-
ſionem trahuntur: deinde ea examinabimus, quæ per i-
preſſionem ſeu infuſionem parantur, pauca in ſimplici-
annotantes, fuſiores aliquanto plus futuri in compoſi-
poſtremo aliqua etiam attingemus in ijs, quæ per aſc-
ſum & deſcenſum eliciuntur.

Oleum olinarum nouum quõ ad veteris naturam reducatur.

215. Oleum ex oliuis expreſſum tanquam comm-
primum veniat conſiderandum; quod cum multum di-
rat nouum ne ſit, an vetus; cum illud humidum magis
moderate calidum; vetus vero magis calidum, humid-
minus. 6. ſimpl. Gal. & Dioſc. l. 1. c. 28. Vtrunque
tur pharmacopola paratum habere debet ad varias m-
camentorum externorum parandas compoſitiones. At
vetus ad manus non fuerit, Galenus. 6. ſimplic. & 1. lo-
lium med. cap. 3. cicinum laudat; ſed quia hoc etiam
re caremus, ibidem Gal. oleum elixatum; non tame-
Dioſcoridi placuit cap. 27. primi libri, à quo accepit S-
pio lib. ſimpl. cap. 5. hoc inſpiſſari debet ad mellis co-
ſtentiam: prætérquam enim quod impoſſibile eſſe do-

riſt. 4. Meteor. cap. 9. oleum elixatione incraſſari, per
dem potius ſcimus partes craſſiores attenuari, quod
ntrarium eſt naturæ olei veteris.

216. Oleum ex oliuis immaturis, quod omphacinum
pellant, quodque cum adſtriſtione nonnihil habet refri-
rationis, ſi in vſum primo anno ducatur illas ſeruat fa-
tates: at ſi diutius conſeruetur, illas ammittit, & non
s ac dulce contrarias acquirit facultates. ne igitur fine
tro fruſtremur; colore viridi non contenti, ſapore potius
erimentum de eo faciemus. eſt hęc Gal. animaduerſio.
ſimp. cap. proprio, & Auic. lib. 2. cap. 530.

Oleum omphacinum tempore matureſcit.

17. Quoniam tamen olearij, quod ex immaturis oliuis
um olei exprimunt, vt nos decipiant & colore & ſapo-
dum maturas exprimunt, folia tenera admiſcent, vt &
idem acquirat oleum colorem, & adſtrictionem: quod
amuis ſimilem fere inducat qualitatem ſic docente Gal.
ſimpl. cognoſcitur tamen, quod cum colore viridi iun-
m non habeat limpiditatem, nec ſaporem illum acerbi-
em præ ſe ferentem.

Oleum omphacinum quõ adulteretur, & adulteratum cognoſcatur.

218. Ferenda tamen magis eſt hæc induſtria, quam eo-
n, qui vt colorem illum viridem oleo communicent,
o vaſi, maturo oleo per longum tempus impoſito, &
rimento eiuſdem metalli poſt ſuprapoſito, atque tem-
to igne oleo excalefacto viridem colorem oleo con-
nit: cuius vſu quanta ægris damna induci poſſint, vel
ta quilibet intelligere poteſt. Sed fallacia detegitur ex
ſſiori ſubſtantia, viriditate ſine luciditate, potiſſimum
em ſapore non acerbo, ſed acri, & linguam vellicando
rdicante.

Olei omphacini falſificandi ratio, & illius detectio.

219. Oleum ex amygdalis cortice expoliatis, & in mor
o contuſis per torcular expreſſis licet fiat, cum vario
do cortice ſpolientur, variatur etiam perfectione: nam
d per ignem exſiccato cortice extrahitur, nonnihil
pyreumatis acquirit, & ſi bibatur, aut lambatur acri-
niam vellicando oſtendit: quod per aquam calidam de-

Olei amigdalini extrahendi varię rationes & quæ recipiendæ.

tracto cortice fit, aliquanto craſſius conſpicitur; & quod per euaporationem ex aqua efferneſcente linteo in orificio poſito cortice priuantur amygdal[ae] ſatis laudabile eſt, ſed nec adeo clarum, nec tenu[e] relinquitur. Quod igitur aquæ frigidæ immerſis p[er] quinq; ſaltem dies, cortice ſpoliatis amygdalis, in mortario contuſis & calefactis exprimitur, prim[um] tenet, niſi illi præponatur, quod ex ijſdem corti[ce] cultro deterſo fit. Sed quoniam ſepenumero vrg[et] neceſſitas breui tempore ob vehementiſſimos dolo[res] recens habere oleum amygdalinum, vt per os exhib[e]ri ſtatim poſſit, omiſſa prima ſpecie, qua amygda[læ] per ignem exſiccatæ, cortice amiſſo piſtatæ oleum c[om]preſſione nobis dant, conueniet magis aqua calen[te] expoliatis amygdalis, & in mortario contuſis ſtat[im] oleum exprimere.

Olei roſati parandi modus, & roſarum ad oleum quæ eſſe debeat proportio.

220. Inter olea, quæ per infuſionem ſimplice[m] fiunt agmen ducet oleum roſarum, cuius para[ndi] modi cum varij à Meſue tradantur; primus ſolus pharmacopolis debet & ſolet eligi; ſed cum null[am] roſarum & olei quantitatis mentionem faciat, nec proportionem roſarum ad oleum apponat, video ac[ciſe] differentia perfectione olea inter ſe roſata: ſed neq[ue] ſolum ob hanc cauſam: ſed quod impatientes [la]boris non eam adhibeant diligentiam, quam Meſ[ue] requirit, neque in numero infuſionum, neq; in inſ[o]latione, neque in coctura in duplici vaſe. Quinim[o] multi, vt diligentias has & labores effugiant; omi[ſſo] hoc Meſuei componendi modo Galenicum ſectant[ur] traditum cap. 1. lib. 2. de comp. med. ſec. ge[n.] Ne igitur ob ignorantiam quantitatis roſarum, olei, & eorundem proportionis, perfectiſſimus ille co[m]ponendi modus omittatur, cenſeo eam quantitate[m] roſarum ad oleum in hac infuſione eſſe ſeruanda[m] quam in earundem infuſione in aqua pro ſyrupo [pa]rando

ndo ſeruauit, ſex nempe librarum ad quindecim. ed quoniam aquæ ob tenuitatem facilius imprimi-r roſarum facultas, quam fieri poſſit in oleo; vt illa octo horæ infuſionis ſatis ſunt, ita in hac in eo ſeptem dies requirit: poſtque expoſcit vt in du-ici vaſe etiam ſimul elixarentur, & ob hanc ipſã uſam ter id eſſe præſtandum cenſuit, vt oleo me-is roſarum virtus imprimeretur. Hanc autem roſa-m ad olei proportionem eſſe, ex mente Meſuei iligitur ex compoſitione olei de alcanna; quam fa-endam præcipit, vt ſit oleum roſatum, in qua qua-or vncias florum ponit in decem olei, quibus in ras mutatis facile quilibet intelliget omnino in oleo ſato parando eam eſſe roſarum ad oleum ſeruan-m proportionem.

221. Sed multi, vt Meſuei diligentiam effugiant, alenicum parare profitentur traditum libro 2. de np. med. ſec. gen. cap. 1. Sed video eos in ma-es incidere difficultates, cum ibi nec quantitatis arum infundendarum, nec olei excipientis, nec tem-is moræ roſarum in oleo, nec ebullitionis in du-ci vaſe, nec expreſſionis, vlla fiat mentio: ſed ſo-n dicit ſoli per duos aut tres menſes eſſe exponendum, ſe vitreo ſæpius agitato: qui modus parandi o-m roſatum cum obſcurior ſit, minorique diligentia atus, minorem quoque afferet vtilitatem. Propte-Meſuei modum omnino inſequendum cenſeo. Olei Roſati Galenicus parandi modus imperfectus.

222. Sed quo oleo vtemur, an maturo & dulci; omphacino & acerbo? Placuit aliquibus ompha-um; moti hi ſunt Gal. auctoritate cap. 1. lib. de comp. med. loc. & lib. 3. cap. 1. At n animaduertunt curare ibi dolorem capitis ex u, in quo ab initio dicit conuenire oleum ex is immaturis. vt & lib. 3. cap. 1. vbi curat lammationem inſtrumenti auditus. in quibus ca- Oleum roſatum ſimpliciter ex oliuis maturis.

ſibus tali oleo vtendum docet. At cum abſolut oleum roſatum expetitur, ex dulci & maturo factum intelligi debet. Gal. enim. 2. ſimpl. cap. 27. ager de oleo roſato in communi, nulla habita ration alicuius morbi aut partis particularis, dicit oleum eligendum eſſe naturæ mediæ: quod omphacino co venire non poteſt, quod frigidæ eſt naturæ, & a ſtringentis. Quod vero mediæ eſt naturæ, neque fri giditate, neq; calore debet præualere, vt frigidis ad mixtis frigidum reddi poſſit, & calidis calidum: docet Gal. 2. ſimpl. cap. 22. qualis eſt cera vnguentis & ceratis. Rectè autem præparatum e & reſpectu quantitatis roſarum, & moræ, tum co bitæ decoctionis, cognoſcemus ex odore, tum etia ſi telam aut papyrum eo intingamus, colore roſa inficiet: malum etiam erit, ſi rancidum neſcio qu aut acidum oleat.

Olei roſati Galenici verbis parandi modus.

223. Hæc quanquam in præparando oleo roſ primo modo Meſuei propoſita ſint tanquam præſt tiſſimo, fruſtra tamen pharmacopæis propoſita f video, quod ob laborem & diſpendium iam deſi eſſe in vſu, Galenicum potius ſectantes per inſo tionem: ſed vtinam etiam & infuſione m repeteren præcederet elixatio in duplici vaſe, mox ſequeretu deo longa inſolatio: ſic enim ſaltem odorum haberet oleum; quod ſæpe non niſi rancidum quid olere ſentim

Violacum oleum ſit ex omphacino.

224. Violaceum cum plerunque in vſum ve in mitigandis inflammationibus, etſi non m Meſuei parare voluerint per infuſiones, decoctio & inſolationem; ſed ſolum per longam inſolation cenſeo tamen ex oleo omphacino eſſe parandum, ſi alia in re Meſuem imitari in hoc volumus, ſalt eum ſequamur in eligendo oleo, qui viride eli quale potius eſſe ſcimus omphacinum, quam m rum, id enim (viride) cum pleriſque ſignif

cenſeo; quicquid Ouiedus cenſeat, qui (viride) eſt recenter factum interpretatur, quod recen- collecta folia aut flores viridia dici, ſolent; non imaduertens folia viridia dici, ad differentiam corum, quæ pallida & cineritia exſiccata red- ntur, cum recentia eſſent viridis coloris: quod liquoribus dici res eſt à ratione aliena.

Multa eſſent, quæ, & ad ſimplicia olea tum preſſione, tum infuſione, tum extractione per ſcenſum, & compoſita pertinent, à me hoc loco ponenda, ſed, breuitati conſulens ea omittenda cenſui.

225. In vnguentis aliquantiſper eſt verſandum, n quidem ſic Græcis appellatis, ſed ijs, quæ auritanis ſic ſunt appellata: quæ ſunt compoſitio- s molles ex herbis, partibuſue earum, metallis, mineralibus, terris, partibus animalium, ſubſtan- mediocres inter dura cerata & mollia: quæ ratione rerum ingredientium, & modi compo- ndi, & ratione proportionis ceræ, olei, & alio- m, puta, axungiæ, gummatum, & puluerum rias obtinent componendi rationes, quas etiam ex mpore anni aliquam habere debere differentiam eo conſtat. nam æſtate ceræ quantitas ſemper aior eſſe debet, quam hyeme: quæ ceræ men- ræ varietas ex ceræ conditione pendebit, ſi re- ns, an ætate ſiccata; ſi mollis & pinguis, an acra; & ex ratione puluerum magis aut minus ſicca- m & abſorbentium; vt in ijs potiſſimum cognoſcatur tificis peritia.

Vnguenta Mauritanis quæ ſint. & ex quibus.

226. Vnguentum Apoſtolorum Auic. quamuis videa- us florem æris continere, quem ab ærugine differe do- it Dioſc. lib. 5. cap. 42. communis tamen omnium ibentium eſt ſententia, intelligere æruginem; ſic PP.cõ. eſue. ſic Matthæolus lib. 5. cap. 48. ſic Deſſenius, luius, Cordus, ſic alij omnes.

Apoſtolorum vnguento pro flore æris ærugo in- denda.

Aerugo aceto prius ſẽper maceranda.

227. Debet autem, & in hoc vnguento, & in alijs antequam in vſum ducatur, prius ſubtiliſſimè ea pulueriʒata aceto acerrimo excepta, ſole per multos dies exponi: hæc eſt doctrina Gal. 5. comp. med. 5. gen. c. 1. in Emplaſtro viridi Potamonis, & lib. 3. eiuſdem, cap. 5.

Aerugopoſt alia in vnguento Apoſtolorum indenda.

228. Aeruginem hanc non ante, ſed poſt aliorum rerum mixturam imponendam præcipit Galenus loco citato, & Paulus lib. 7. cap. 17.

Auic. error in. Apoſtolorum vnguento parando.

229. Optimè animaduertit Ouiedus in hoc vnguento Auic. errorem, quod æſtate in parando hoc vnguento duas olei libras, hyeme tres imponat. ſic enim ijſdem viribus aut æqualibus vtrumque modo paratum non experiemur: imbecille enim ſemper erit illud in quo olei maior ponetur quantitas, aut ceræ; quæ admiſcentur ſolum ad conſtituendum corpus vnguenti. ſi vera ſunt, quæ à Galeno tradita ſunt. 3. de comp. med. ſec. gen. c. 6. in compoſitione medicamenti ex Euphorbio, & lib. 5. eiuſdem cap. 1. in fine. Quem etiam optimè corrigit eodem modo tam hyeme, quam æſtate, reſpectu olei & ceræ illud parans, duas ſemper olei libras addendas cenſens.

Auic. error in vng. Apoſtolorum in ceræ quã titate.

230. Erraſſe etiam conſtat in ceræ quantitate, quatuordecim tantummodo drachmas illius addens, quæ tantilla quantitas quomodo cum alijs ingredientibus poſſit in vnguenti formam alligare duas aut tres olei libras, vix peritus artis poteſt intelligere; ſi Galeni ſequamur doctrinam. 3. de comp. med. ſec. gen. 6. qua ſtatuitur pro qualibet libra olei addendas eſſe tres vncias ceræ. cui errori, vt occurramus, cum libræ duæ olei & drachmæ quatuordecim ceræ conſtituant vncias viginti quinque drachmas ſex: cum oleum, & ceram minimum quid medicamentis cum Gal. 3. de comp. med.

5. gen.

gen. cap. 3. & lib. 6. cap. 7. ſed materiam
conſiſtentiam parare dixerit; nihil referre videtur, ſi in
dem ſimul menſura conſiſtentes, quadruplum olei
vnam ceræ proportionem ſeruantes, vncias vi-
nti & mediam, & paulo plus vncijs ceræ admiſcentes vn-
entum parauerimus. Quæ regula in alijs quoque
guentis, vbi vrgeat neceſſitas, ſeruari tutò ſem-
poterit.

Dialtheæ compoſitio Nicolai defectuoſa in proportione aquæ ad extrahendas mucagines.

231. Iure merito dialtheæ à Nicolao deſcriptæ
mponendi modus à pleriſque reprehenditur,
amuis vnguentum tale tanquam præſtantiſſimum
mmendetur. Neque enim ex libris quatuor cum
miſſe rerum viſcidarum in aquæ libris ſeptem,
mmodè mucilago exprimi poteſt; potiſſimum
n res illas in aqua calida non infundat. docet
m experientia libram vnamquamque viſcidarum re-
n pro mucagine extrahenda libras quatuor aquæ
oſcere. quod ſi pro ſingula libra duæ ſolum a-
e ſumantur, vix exprimi mucaginem ob viſci-
tem poſſe, experiemur.

Nicolai alter error in Dialthea.

232. Neque probatur, quod, vt huic fortaſſe in-
nmodo occurrat, facit, addere poſt factam mu-
ginem poſt tres dies infuſionis duas libras aquæ
idæ, vt mucago liqueſcat. Cur enim potius ab
io debitam non poſuit aquæ quantitatem: ſe-
m præterea parare mucaginis, vt duabus ſolum
mur, res videtur ſuperflua. Semina terere ame-
dum eſt; percolationem enim mucaginis impedi-
& propterea omnes in mucaginibus eliciendis
gra ponunt. ob difficultates has tot ſunt huius
uenti varij modi componendi, quot ſunt phar-
opolarum tabernæ. cui incommodo vt occurra-
, hoc modo parari poterit tota Nicolai quan-
e ad quartam deducta. Recipe radicum al-
mundatarum, lotarum, & tuſarum vnc. iij.

Dialtheæ vera deſcriptio.

ſem. lini & fœnugræci an. unc. iij. ſcillæ all
recentis, mundatæ, & cultro ligneo vel oſſeo inc
ſæ unc. vnam & med. infundantur in libris t
bus cum dimidia aquæ calidæ, ſemel aut iteru
ſingulis tribus diebus macerationis agitando, quar
die igni apponantur, donec ferbuerint, & tu
per cannabinam telam raram ita calentia percola
tur; ſeruato liquore, mox adhuc calentia exprima
tur torculari, aut etiam poſt manibus vbi re
guerint exprimantur, vt totam reddant mucagine
adhibita etiam in ſubſidium portione liquoris,
prius defluxit, donec tota mucago extracta
tandem olei libra vna addatur, & tandiu ſim
excoquantur, quandiu liquorem aqueum exhal
viderimus, mox addentur ad proportionem ſem
quartæ partis reſina pinea, & cera flaua, &
his liquatis terebinthina; deinde admiſcebitur g
banum vino cretico flauo liquatum, mox Colop
nia puluerizata, & gummi hederæ, & per ſ
ceum traducta, vnguento frigido addantur, & ſpa
la agitentur, ad vnguenti conſiſtentiam.

vnguenti ex plumbo vera parādi ratio.

232. In vnguento de plumbo, neque hic q
modo comburatur plumbum, neque quomodo
tur tam non combuſtum quàm combuſtum, nec
quomodo in vſum duci poſſit ſine combuſtio
neq; ſimilia de Antimonio ſcribere eſt neceſſe; qu
& à Dioſc. & à recentiorib. diligenter ſint trad
ſolum perpendemus qua menſura apponendum
oleum roſatum, cum ſolum apponatur quantum
arte ſatis eſt. ſunt qui in vnguentis ex metallis
ratis & oleo pro ſingula illorum vncia ſelibram
nunt, ſicque cum mineralium ſex vnciæ hic im
nantur tres olei eſſent indendæ. ſed quia hoc m
paratum minimæ eſt efficaciæ, crediderim duplo
roſati ad metalla addito, validius, & magis ex M

ſuei

ti decreto parati, calenti oleo metallis admixtis, & rea rudicula permixtis.

253. In parando eo ſine cera, vt plerique faciunt plici via proceditur. metallis enim, & oleis, ſimul mortario poſitis ſæpius ſimul agitatis diutius deque ad formam vnguenti reducitur; aut ſi in vaſe dem igni appoſitis, diutiuſque rudicula commixtis, ndem vnguenti conſiſtentiam acquirunt. Sed prius modus illud habet incommodi, quod repoſitum vaſe, breui metallica ſubſidere videmus & oleum ranatare: ſecundus modus illud habet incommodi, od dum ſuper linteum extenditur, oleum vndecune diſpergitur, ac vlceri impoſitum oleo ex ſe ſegato relictis in vlcere pulueribus exſiccatur. Prægitur cetæ aliqua portione addita, & tantundm ei ſublata quantitate, nempe nouem vncijs ceræ ditis, & duabus ſolum olei roſati libris cum tribus cijs impoſitis vnguentum formare. Vnguentum de plumbo ſine ceraq; recte paretur.

234. In vnguento de tuthia ſiue de cadmia, ud ſolum addendum animaduerſis ab alijs, non ccum granorum rubeorum ſolatri imponendum ſe, vt Guidoni placuit, ſed fol. herbæ morel-. In vnguento de tuthia ſolatri ſuccus vnde extrahendus.

235. Vnguentum roſatum Meſuę maximè vſitan eſt, ſed ſæpe obſeruaui negligenter eſſe paratum, n adhibita diligentia in axungiæ electione, in eiuſm lotionibus non repetitis, in quantitate olei amygarum. ſed ſi quis diligentiam Gal. lib. 1. comp. d. ſec. gen. 6. in electione axungiæ, fibrarum atione, & lotione obſeruauerit, & modum compondi Meſuę, non aberrabit. quod magis difficulem facit eſt quantitas olei amygdalarum dulcium. n enim in aliquibus traductionibus legatur olei ygdalarum dulcium partes ſex, & in alijs pars ſexta. ximam inducit varietatem, nam ſi per partes libras ſu- In Vnguento roſato quota quãtas olei amygdalarum dulcium iudenda.

ma-

mamus, & axungiæ roſarum, ſi partes in libra ſex mutemus, & ſucci roſatum in tres; ſi partes ſex olei amygdalarum legamus, libras trigintaſde indendas cenſeremus, ſi vera eſt doctrina Gal. lib. 3. de comp. med. ſec. gen. cap. 5. ſed ſi ſex tam partem legamus, libra vna indenda ſolum eſſet, quod vt illud abſonum rationi, ita hoc maximè eſt canonibus Meſuei correſpondens. quoniam ſi etiam ſextam partem illius imponamus, liquidius redditur, & facile raneeſcit. multi oleum illud omittunt. ſed ſi non diſcedere à Meſuei præſcripto voluerimus, minuemus ſolum illius quantitatem, itaque ex arte, cum pro ratione conditionis ſubſtantiæ axungiæ augenda, aut minuenda ſit.

In Agrippæ vnguento perſucid. cucumis agreſtis intelligitur.

236. In vnguento Agrippæ non eſt, quod dubitemus per rad. ſucid. intelligere radicem cucumeris aſinini, de qua re valde dubius erat Deſſilonius, cum in vnguento Aragon, quod hic abbreuiauit, ibi extendit, ſuccidis, quod cucumeris aſinini ſignificare, antea docuerat Ruellius lib. 3. de nat. plant. 140. & Hermolaus in 4. Dioſc. cap. 36.

Tribuli marini non folia, ſed radices indendæ in vnguento. Agrippæ.

237. Tribuli marini non folia, ſed radices aſſumi debent, & in eius defectu terreſtris radices ſumi poterunt, quod eiuſdem vtrunque conſtituunt virtutis Dioſc. lib. 4. cap. 13. & Gal. lib. ſim. pl. 8. cap. 140.

In Populeo vnguẽto quid oculi populei.

238. Populeum vnguentum, vt commune eſt omnibus Pharmacopolijs, ita non vno conſenſu praparatur; aliquibus per oculos populi intelligentibus leues illos lanugine plenos fructus arboris ipſius racemi ad modum cohęrentes; qui quamuis ob ſimilitudinem quandam cum oculis excuſari aliquo modo poſſint, in errore tamen verſantur, cum per oculos populi Nicolaus intelligat globulos illos in prima germinatione frondium apparentes, quæ in-

tio

augmenti concauiate quadam oculi formam re-
ſentant; vt optimè contra Ruellium oſtendit
atthæolus lib. 1. in Dioſcor. cap. 93. in quem
om errorem inciderat Hermolaus Barbarus in
rollario cap. 117.

239. Quoniam autem modus componendi huius guenti à Nicolao traditus impoſſibilis eſt, cum tio die poſt piſtatos oculos populi, collectis om- bus herbis & piſtatis, miſturæque oculorum cum rcina axungia remixtis, per nouem dies omnia libra vna vini odoreferi excoquenda docet; m tempore eruptionis oculorum populi, quod circa principium Aprilis, aliæ herbæ pleræque ndum eruperint, potiſſimum ſolatrum, quod eſt rba morella dicta, quæ in ſuo vigore eſſe non t niſi ad principium Auguſti. propterea ita in nponendo erit procedendum. Oculi populi ſuo tem- e collecti piſtentur, & axungiæ porcinæ à mem- nis expurgatæ & lotæ permiſceantur, & vaſe lino vitreato excepti operculato, reponantur eo ue, dum cæteræ ſtirpes expetitę poſſint haberi ſatis adul & vegetæ: quæ vbi collectæ fuerint, & à ſordibus gatæ in pila teruntur, & mixturæ priori aſſer- æ & fermentatæ concorporantur, atque rurſus loco tepidiori per integram ſaltem hebdomadam mentantur. poſtea in cacabo ponuntur cum li- vna vini, & bulliant ad conſumptionem vſque i cum ſpatula ſemper agitando, poſtea per ſac m bene omnia colentur, abiectiſque herbis, no- integra dimittatur liquor, nocte quicquid coa- atum ſupernatauerit, vaſe vnguentario reconditur.

Populei vnguenti parandi modus.

40. Comitiſſæ vnguentum à Varignano inuen- , vt efficaciſſimum, & propterea maximè vſi- m, ita in eo componendo multas continet dif- ltates. primum enim cum medicamentorum pri- mam

Comitiſſæ vnguenti componendi ratio.

mam decoctionem ingredientium, licet æqualem eſſ debere menſuram per dictionem (ana.) demonſtra rit; certam tamen menſuram eorum non præfixit, nec aquæ: quamuis quantitate medicamentorum co gnita, aquæ quantitas per canones decoctionum co gnoſci poſſit; quod tamen non leue ſubſit diſcrimen ſi magna ſit medicamentorum & aquæ quantitas aut parua, quia in magna cum longior fiat ebulli tio, efficacior redditur decoctio. Secundò, in forma do vnguento, ceræ, & olei, quantitatem non app ſuit, quod animos pharmacopolarum ambiguos red dit. tertiò, quæ quantitas medicamentorum illorum quæ pulueriżata & ceræ & oleo admixta conſtitue vnguenti formam debent, non eſt perſcripta. In lott ne preterea aliqua etiam annotanda ſunt, & aliq in medicamentis ingredientibus. Vt igitur ijs ſat facere poſſimus, primo tertiæ difficultati ſatisfacie dum erit, ex cuius explicatione alijs facilius ſa fiet. Cum per partes, non per determinatam men ram ingrediuntur mendicamenta ſimplicia compoſit aliquod, docuit Gal. 3. de comp. med. ſec. gen. c. 5. po nos ſumere, quam velimus quantitatem, modo ſeruem in reliquis proportionem: ſi igitur in dicto vnguento pulaerum primorum parte vna, vncias duas ſumamu & ſecundarum parte media vnciam vnam, ex quibus ſultant vnciæ vndecim; ſi ex ijs pulueribus partes fac mus ijſq; partem vnam pendentibus vt alterutram ean partium addamus pulueris trochiſcorum de charabe quæ erit vnciarum quinque cum ſemiſſe, ſic conſtituer omnium ſimul vnciæ ſexdecim cum ſemiſſe. Ex etiam quæ ceræ & olei quantitas indi debeat ita difficili negotio decerni poterit, cum ſua p uerum cum oleo & cera ſit ex arte proportio. qu primo docuit Gal. 3. & 6. cap. lib. de con med. ſec. gen. & Paulus lib. 7. cap. 17. poſ

vero

o Neoterici etiam explicarunt, vt ad libram
i quarta pars ceræ nempe vnciæ tres, & pul-
rum quartæ partis media pars, quod eſt vncia
h cum ſemiſſe; quibus huic vnguento applicatis,
m pulueres conſtituerimus vncias ſexdecim cum
hiſſe, olei libras vndecim imponemus, & ceræ
as vndecim & vncias nouem. Cum autem
rignana non præfixerit certam quantitatem pulue-
n, ſed per partes medicamentum conſtituerit,
deſcripſerit, certam neq; medicamentorum ſim-
cium in decoctione ingredientium, neq; aquæ
antitatem præfigere poterat, quia hæc decernen-
erat ex quantitate vnguenti parandi. Cum igi-
per partes vncias ſumpſerimus duas, ſingulo-
n vncias quatuor, vnde omnium ſimul reſulta-
nt libræ tres & vnciæ octo, ad quam quantita-
n elixandam requirentur lib. quindecim aquæ, &
us tribus libris per elixationem abſumptis; ſicque
odecim libræ ſupererunt, quæ in nouem partes
uidendæ erunt, ad nouies lauandam ceram &
um myrthinum. In corticibus eligendis caſtanea-
n, mediam eligemus inter ſpinoſam, & internam ve-
entem fructum. in glandibus illam eligemus non ex-
rnam duriuſculam, ſed internam ſubtilem glandem
ſtientem; ex ligno etiam pelliculam ſumemus ſub
tice cruſtaceo lignum veſtientem. ſorbos & meſpilos
maturos etiam ſumemus, qui acerbi collecti ſtatim
iccari debent ſole, vel furno, ne matureſcant.

241. Vnguentum de Arthanita maius Meſuę digniſ- Arthanitæ
ſum eſt, quod paratum in officinis conſeruetur, ſed in vnguen-
multa ſunt animaduerſione digna. primum, vt Cycla- tum Cycla
nis eam ſpeciem ſumamus, quæ maior dicitur; & ex minis ma-
lamine radicem eligemus ex Auic. lib. 2. c. 62. vnde ioris ra-
tutes cyclaminis recenſens Dioſc. lib. 2. cap. 156. ra- dic. reci-
lum illius ſolum virtutes recenſet. piat.

242. Ouie-

Succ. crudi Cyclamini ſumẽdi in Arthanita.

242. Ouiedus optimè animaduertit, quod quamuis Meſueus capite de cucumere aſinino doceat ex eo elicere ſuccum, & exſiccare in modum ſcamonij, & Dioſc. libro 2. cap. 156. ſuccum radice cyclaminis doceat per elixationem deduci re ad mellis conſiſtentiam, in hoc tamen vnguento ſuccos vtriuſque ex radicibus expreſſos & percolatos indendos eſſe: ſi enim pulueres ſuccis ſunt immergendi per dies octo, & poſt leui ebullitione elixandi; neque concreti, neque ad mellis conſiſtenriam deducendi erunt: & ſi addito ſagapeno & myrrha excoquendi ſunt ad ſuccorum consumptionem, crudi & liquidi erunt imponendi.

Scammonium in externis ſemper benè trituran-dum.

243. Quamuis etiam ſcammonium docuerit Meſue vario modo eſſe triturandum cap. de trituratione: ratum enim & leue parum conterendum, multum autem, craſſum & durius. id tamen ſolum intelligitur in medicamentis per os aſſumendis; in tamen in externis, in quibus, vt vis purgatrix interna permeare poſſit, ſubtiliſſimè ſemper puluerizandum.

Lithargirii vnguentum crudum, & coctum.

244. In vnguento de lithargyro, quod & tripharmacum dicunt, & vnguentum nutritum, ſine coctura fiat, quod & frigidius remanet per diuturnam in mortario ductionem conſiſtentiam acquirit; exſiccantem magis facultatem acquirit, ſi coquatur, vt docet Gal. 6. med. local. cap. animaduertendum tamen ne longa coctione vtamur ne caliditatem acquirat, vt docet idem 1. med. ſec. gen. cap. 5.

In Vnguẽto de calce Gal. & Auic.diuerſitas.

245. In vnguento de calce Auic. li. 4. Fen Tract. 2. ca. 14. excepto à Gal. 6. Meth. med. cap. 2. annotandum, non eſſe formandum vnguentum, niſi tempore vſus; alioqni nimis dureſcit: uatur autem calx, vt calidam & acrem ami

quia

alitatem, idque toties, quatenus aqua nullam ſa-
at calcis qualitatem; potiſſimum, ſi ad ambuſta,
inducendam cicatricem paremus: hic Auic. ſe-
es eam lauandam præcipit, & oleo roſato cum-
ciſſima cera illam excipit. At Gal. ibi ter ſo-
n lauat, & oleo communi excipit; quod ad vl
a neruorum curanda illud in vſum ducat; cum
ijs non ſit refrigerandum, ſolum bis aut ter
at, vt cum ſiccitate aliqua relinquatur caliditas,
que non roſaceo, ſed communi oleo calcem ita
m excipit.

Albo vnguento oleum roſatum imponendum.

246. In vnguento albo ſiue de ceruſa, ſiue ſim-
ri, vt Raſis 9. diuiſionum cap. 136. ſiue capli-
ro male pharmacopolæ faciunt, qui pro oleo
ato, commune oleum ponunt, & vt oculis im-
ant ceræ albæ loco, citrinam imponunt, cum
en ea arte olfactum decipere non poſſint,

Ceratum refrigerãs Gal. ſemper de nouo parandum.

247. In vnguento ſiue cerato Galeni lib. 10.
th. med. cap. 9. refrigerante, ex cera alba,
roſato omphacino, & aqua fontana; illud ſo-
annotare libet; ſatius eſſe vrgente neceſſitate
parare, potiſſimum æſtiuo tempore, quam
poſitum in vaſe in pharmacopolio ſeruare; quod
æſtu adeo exſiccetur, vt amplius nec vſui ſit,
refrigeret.

Oeſiypi Philagrii parandi rõ.

248. Ceratum Oeſypi Philagrij Oeſipum habeat
ne paratum, vt docet Meſue boum medulla
pienda erit, non hyberno tempore, vt Galeno
it lib. 11. ſimplic. cap. 5. tunc enim maxi-
ſanguine affluit, & fit inepta ad ea munera
anda; ſed in fine æſtatis & autumno iucoan-
nc .n. alba eſt, ſolidior, & pauciſſimo ſangui-
feta, vt docuit Dioſc. lib. 2. cap. 66. &
lib. 23. cap. 9.
Sed quia ſæpe cerati ſolidioris formam non
habe-

habere cernimus in apothecis, ſed vnguenti; id eu-
nire obſeruatum eſt, aut ratione œſypi mollioris
aut gummarum nimis emollitarum, aut nimi
quantitatis olei nardini. primo occuremus, ſi co-
ctione ad ceræ conſiſtentiam deducatur: ſecundo
ſi poſt gummas emollitas elixatione craſſefaciamus
tertio, ſi olei illius ſemunciam ſolam indamus.

In Diachilone glutem Alzanach quid.

249. In Diachylone maiori Meſuæ nihil eſt
in quo magis hæreant pharmacopolæ, quam
glutine alzanach, alijs gummi hederæ, alij pi-
ſcium collam, alijs viſcum intelligentibus; ego cu-
Melichio viſciditatem cochlearum intelligo, cui
extrahendi modum habemus apud Seruitorem
fine ſui libri: neque enim video, quomodo
gummi hederæ gluten elici poſſit.

Diacalcitis non excipiat calcithim aduſtam.

250. Diacalcitis ſiue diapalma nobile eſt emp-
ſtrum, ſiue ceratum à Gal. traditum lib. 1.
med. comp. ſec. gen. c. 6. ac noſtris maxi-
vſitatum. In eo lęuigati calcitidis vncias quat-
ponit. An verò aduſtum indi debeat, in dubi-
aliquibus vertitur; aſſerentibus id ob Gal. aucto-
tatem 9. ſimp. c. 26. de calcithi agens melior
omnino dicit crematam calcithim, quam non aduſt-
Quod, vt in plerisque verum eſſe concedend-
eſt, ita in hoc emplaſtro non eſt concedendu-
manifeſtè hoc eodem Gal. aſſerente 2. de con-
med. ſec. gen. ca. 1. calcithim diligenter læui-
tam, & per multos dies in acerrimo aceto ardentiſſi-
ſoli expoſitam eaſdem vires acquirere, ac aduſta
ſed præterea hoc in ſe melioris conditionis hab-
quod non conceperit empyreuma illud & acri-
niam, quæ in aduſta poſtea lotione tolli de-
quod confirmauit eodem libro cap. 9. & lib.
cap. 3. & alibi ſæpiùs.

Calcithis ĩ vnguento an coquenda.

251. Si calcithim ab initio cum Gal. poſu-
mus;

nius nigerrimum habebimus medicamentum; quod ſi minus nigrum habere voluerimus, cum Paulo Lib. 7. cap. 17. in medio coctionis addemus: quod ſi poſt cocturam indatur, albidius emplaſtrum remanet. Ex coctura enim magis attenuatur, & miſcetur calcitis, magiſque nigro colore inficit. ſi enim in Theriaca Andromachi drachmæ quatuor in coctura admixtæ, compoſitum illud adeo nigrum tingunt, quid in hoc vnguento facient quatuor vnciæ?

In Diapalma quid pro palma.

252. Cum Gal. dum coquuntur ſimul res iſtæ, miſcendas cenſeat bacillo palmeo; cum apud nos palmeus ramus viridis, qualis eſſe deberet, haberi nō poſſit, quid illius loco ſupponere debemus? aliqui radice cannę vtuntur, qua Meſue in ſecundo palmeo emplaſtro vtitur. Sed cum nulla adſtrictione prædita ſit, ob quam palmeo ramo vtitur Gal. vt colligitur ex Gal. lib. 1. med. comp. ſec. gen. cap. 6. ea non erit ſubſtituenda, ſed ex arbore meſpili, ſorbi, corni, vel ſimilium ramum eligemus.

Meliloti emplaſtrũ vaginas ob tineat ſemine grauidas.

253. In emplaſtro de meliloto licet ſciam paſſim totam herbam ſumi, lignoſis reiectis partibus, præſtare tamen cenſeo, vaginas imponere ſemine grauidas, Serapione id perſuadente lib. ſimpl. cap. 18. viriditas autem intenſa emplaſtri, herbæ impoſitæ ſignum erit.

Caricæ in emplaſtro meliloti, quomodo traducẽdę.

254. Caricæ per ſe diligenter tritæ in mortario ſunt terendæ, & per ſetaceum ſunt traducendæ, & ad faciliorem traductionem, ſi viſcidiores fuerint, opus erit, leuis aliqua portio decocti meliloti, & earum erit addenda; vt etiam erit obſeruandum in radice altheę; detracto ligno. piſtanda enim eſt eodemque modo per ſetaceum traducenda.

In Emplaſtro meliloti non altheæ mucilago, ſed radix, indẽdæ.

255. Qui non radices altheæ, aut ſemina fænugræci in eodem cenſent eſſe imponenda, ſed mucilagines inde extractas, præterquam quod id præter auctoris ſententiam faciunt, breui etiam experientur,

O quam

quam facile emplaſtrum ſitum contrahat eo modo paratum.

Emplaſtrum de baccis lauri quomodo parandum.

256. In emplaſtro de baccis lauri duo annotanda ſunt. primum in baccis ſiue granis ſemper eſſe exuendos extremo cortice; ſecundo mel, qui excipiendos, pulueres ſubtiliſſimos paulatim in mortario dicit, non mel requiri colatum; ſic enim attenuatum, & viſciditate priuatum acciperemus; quod emplaſtri huius naturæ repugnat; ſed m calidum, & in varia quidem quantitate, & p varia mellis conſiſtentia, ac pro varietate tempo rum anni.

Emplaſtri de pelle arietina parandi modus optimus.

257. Emplaſtrum de pelle arietina ſiue cer tum dicamus Villanouani, quia præſtare quod po licetur non videmus; quod ſicciorem acquirat ſub ſtantiam, ita vt in puluerem duci poſſit, ideo non adhæret; multi vt huic occurrant i commodo varia quæſiuerunt remedia. quidam eni aut augendam quantitatem ceræ & terebinthin aut ſaltem olei alicuius adſtringentis libram inde dam cenſent; aut certè vncias nouem vnguen Comitiſſæ. ſed oleum aut vnguentum adhæſio non inſeruient, neque viſciditatem addent: c autem ne effluat ceratum efficit, ſed minima addit viſciditatem. Caleſtani modus, quo putat ſe poſſe difficultatibus contraire, ſuas quoque habet poſitiones. Obſeruatum enim eſt gluten, gummata, ſcum, & viſcida huiuſmodi igni appoſita ad coctur magis magiſque dureſcere, minuſque apta reddi adhæ ni. Quod ſi tam multa ſicca adeo paucis humidis miſc mus atque viſcidis, ignique apponamus, quid liud expectandum erit, quam ab igne vbi detra fuerint, lapideſcere. Alij lapidoſum hoc ceratu vbi in vſum ducendum eſt, in puluerem ducu & leui aquæ vel aceti portione addita igni ap

mun

...nt, ſicque mollius reddunt. At non animaduer... nt, mollius quidem reddi, ſed non tenacius, ...cidiuſque. Placet magis diligentiſſimi Ouiedi ...ntentia quod, cum Gal. ſit ſententia, vbi va... iſſimum volumus habere ceratum, ceræ quantita... n duplicandam eſſe ad pulueres Lib. 3. med. ſec. ...n. c. 57. ceræ & reſinæ ad pulueres duplicemus ...antitatem; ſic enim & adhærebit, nec effluet. ...m igitur pulueris vnciæ triginta duæ concurrant ...æ, & colophoniæ ſexaginta quatuor vncias im... nemus : à quibus ſi detrahamus vncias decem ...is naualis, picis Græcę, terebenthinæ, ceræ, & ...næ vnciæ quinquaginta quatuor ferè remanebunt ...endæ. gummi enim, viſcus, & pellis arietina co... quaſi additamenta & extrauagantia concurrent, ...æſtioni tamen inſeruientia.

...59. Sanguis humanus, qui expoſcitur, ſani ſit ...minis, vt ob plenitudinem aliquibus extrahitur, ... tamen liquidus; nam ſic neq; vniri res ſiccæ ... ceræ & reſina poſſent, neque imputre, & ſine ... conſeruari emplaſtrum poſſet. In Guidonis ...liacenſis compoſitione, qui vnicam ſanguinis co... n appoſuit, liquidum indere, non eſſet præter ...onem: at in Arnaldino, in quo libra inditur, ... inferet incommoda. Præſtabit igitur ſiccum ...ponere. ſed qua quantitate? Caleſtanus pro qui... e vncia drachmam imponit. Securius tamen erit ...a vna ſanguinis librata, & mox exſiccata, ſic ...ponere. quod idem de lumbricis erit intelligen... n.

Sanguis humanus in cerato de pelle arietina quo modo imponendus.

...60. Triapharmacum à Meſueo traditum ex ...ia vna lithagyrij, altera aceti, & duabus olei, ...nuis laudari poſſit, præſtaret tamen Galenicum ...ponere traditum cap. 9. primi med. ſec. gen. quia ...tribus ibidem traditis triapharmacis ex iiſdem com-

Tetrapharmacum Gal. præligendum quod quõ formetur.

compoſitis, ſed eorum quantitate & proportio diſtinctis, poſtremum magis eligendum cenſemu ex vna parte lithargyrij, & tribus aceti, & trib olei. cuius ſummas laudes & facultates ibidem r cenſet: cum autem aceti & olei, reſpectu h bito ad lithargyrium, maiorem contineat quanti tem, quam illud quod à Meſueo traditur, & pr pterea ad conſiſtentiam cerati acquirendam long ri indigeat coctione, nigrius euadit; ſed etia validius redditur.

Multa alia in hac materia adeo ab inger meo aliena addere poſſem; ſed hæc ad adimpl dum multorum deſiderium, qui & in parte C rurgica Medicinæ, & in ea, quæ ad compon da medicamenta pertinet, à me etiam Cautior Animaduerſiones, & Additamenta libro huic meo a medicis omnibus recepto, vt ſpatio tredecim norum quinquies ſit impreſſum, quod forta nulli alii libro poſt Calcographiam repertam cidit, ſæpè adeo poſtularunt, ſatis eſſe poſſ Quæ etiam iure maiori erant à me perſcriben quo per munus mihi à Potentiſſimo Rege & I mino meo Protomedici impoſitum, corrigendi m erant multi Practicantium Chirurgorum error & in Dominio hoc Mediolanenſi vt Pharma polæ, poſtquam nullum adhuc certum Antidotari habeant, quod ſequi neceſſario debeant, viam ſalt aliquam ineant, per quam incedentes, minus componendis medicamentis à recto tramite a rare poſſint; donec aut nouum Mediolanenſe ſtituatur, aut certè ex editis aliquod eligatur, q ſeruatis ijs Animaduerſionibus omnino ſeruetur.

F I N I S.

INDEX.

A

ABraſio oſſis caluariæ cur fiat. L. 8. 117
Abradendum rarius. 8. 118
brafio caluariæ raro ſit profunda. 8. 119
braſio quomodo adminiſtranda. 8. 121
bradendum donec rima euaneſcat. 8. 124
bſinthij ſyr. quando cum Romano, quando cum Pontico parandus, & quando cum melle, & quando cum faccharo. 9. 183
bſinthium ſiccum in ſyrupo ponendum. 9. 184
bſinthij, & liquorum quantitate ſeruata in infuſione, & decoctione, quomodo ſyrupus parari poſſit. 9. 189
qua calens noxia in dolore ex punctura neruorum. 8. 87
braſio Caluariæ cur fiat. 8. 117
cetoſa fugienda in vulneribus thoracis. 8. 179
nata tunica vulnerata quomodo tractanda. 8. 166
imaduerſionum harum ſcribendarum cauſæ. 9. in proœm.
quæ quantitatis pro decoctis varietatis cauſæ. 9. 22
oes lauandi varij modi, & fines. 9. 33
oes dum verè abluitur aqua proijcienda. 9. 34
oes lauandi noua ratio Quercetani. 9. 35
latio ſuperfluam ſolum abſumit humiditatem. 9. 37
la elixis quomodo humidiora. 9. 37
chermes præparandi ratio, & difficultates. 9. 42
omaticum roſatum non admittit ſpecies nimis ſubtiles. 9. 57
nygdalæ in Diaphœnico ſint dulces. 9. 80
meni lapidis loco ſubſtituendus lazuli. 9. 108
efanginarum pilularum decoctio non graduanda. 9. 112
efanginarum decoctio quam aquæ quantitatem requirat. 9. 113
omata in aleſanginis quamdiu excoquenda. 9. 114
e ſucotrina in pil. aleſanginis cur lauetur; cum Dioſc. negat la-

dam, 9. 11
Alefanginæ corio perunсto conuoluendæ, 9. 11
Aggregatiuas pilulas, ſpecies expoſcere minutiſſimè trituratas con
Ouiedum, 9. 1
Agarici electio, 9. 11
Per Aquam porrorum, non ſtillatitiam, sed ſuccum intelligendum, 9. 11
Alſcebra in pil. fætidis quid, 9. 11
Aloe odorata in pil. ſine quibus quid ſit, 9. 11
Aureæ pil. quam roſaceæ quantitatem requirant, 9. 11
Apollinis errores duo maximi in pil. de cynogloſſa, 9. 11
Ambra non oleo, ſed aqua, diſſoluenda, 9. 11
Ambra cam quid, 9. 1
Alefanginę Galliæ infuſio ſit in roſacea, 9. 1
Alefanginæ quam aquæ roſaceæ ad oortices citri proportionem habere debeant, 9. 11
Alefanginarum quæ proportio emblicorum ad aquam, 9. 11
Alchechengi granorum nomine quod intelligendum, 9. 11
Abſinthij ſyr. quando cum Abſinthio pontico, & quando cum Romano, parandus, 9. 11
Abſinthium ſiccum in ſyrupo ponendum, 9. 11
Abſinthij, & liquorum ſeruata quantitate in decoctione, quomodo ſyr. parari poſſit, 9. 1
Aceti quantitas in ſyr. de duobus radicibus, 9. 1
Aromatizatio ſyruporum quando fiat, 9. 1
Aromatum globuli in vaſe non ſeruandi, 9. 1
Aromata pro Aromatizatione non multum trituranda, 9.
Amygdalini olei extrahendi varij modi, & qui recipiendus. 9.
Apoſtolorum vnguento, pro flore æris, ærugo indenda. 9.
Auicennæ error in compoſitione vnguenti Apoſtolorum. 9.
Auicennæ error in quantitate ceræ in vnguento Apoſtolorum. 9.
Agrippę in vnguento quid per ſuccid. 9.
Arthanitæ vnguentum radicem Cyclaminis maioris recipiat. 9.
Albo vnguento oleum roſatum imponendum. 9.
Altheę radices, non muccago, in emplaſtro de meliloto indēdę. 9.

Arie

etinæ pellis cerati parandi ratio, 9.257
rugo aceto ſemper prius maceranda, 9.227
rugo in vnguento Apoſtolorum poſt alia indenda, 9.228
a calens in dolore ex nerui punctura noxia, 8. 87

B

Enedictæ laxatiuæ ſpecies benè terendæ, 9.106
Berberorum Trochiſci liquiritię ſuccum ſiccum requirũt, 9.157
ece ſemina quid ſint, 9.163
us quid, 9.164
eguar quid, & ſubſtitutum, 9.188
antino in ſyr. quid intellig. Meſue ebullitione vna, 9.207
ccharum lauri emplaſtrum quomodo parandum, 9.256

C

Hirurgicæ partis præſtantia. 8. proęm. Chirurgica pars
cur ab aliquibus negligatur, 8. proęm.
irurgicæ animaduerſiones cur his libris additæ, 8. proęm.
ſaris Magati laudes, 8. proęm.
i ſententia non admittenda de ſutura non vniente, 8. 14
tuſis ſuppurantia addenda, 8. 49
atrix vt inducatur, quibus vtendum, 8. 52
andum quomodo vulnus, antiquo more curatum, 8. 53
tuſio in capite quomodo curanda, 8. 107
nij ſuperficies cur aliquando emoriatur, 8. 120
nij ſuperficies emortua qũo curanda, 8. 120
uariæ introceſſio cum exitu quid requirat, 8. 131
nariæ cęca introceſſio quid requirat, 8. 132
uariæ parte abſciſſa quid agendum, 8. 134
uaria inciſa, & ſubcollecta materia, quid agendum, 8. 135
uaria in ictu integra, & ſanguine ſuffuſo quid agendum, 8. 136
uariæ fotus ex aqua ardente, aut balſami in ſanguine ſubfuſo
ejiciendus, 8. 137
halici pulueres ſunt inutiles, 8. 162
uariæ nigredo quomodo curanda, 8. 163
atio per iniectiones thoraci non probandæ, 175
lybis colliquandi mirus modus, 9. 38

Chermes quantitas pro ſingulis libris ſerici. 9.
Chermes vt coquatur, quæ aquæ quantitas requiritur. 9.
Chermes ſit coccus Baphicus, non cociniglia. 9.
A cepis quomodo ſuccus extrahendus. 9.
Cheiron non ſignificare immaturum. 9.
Coſtei de mellis ad ſpecies proportione ſententia reprobata. 9.
In confectione Hamech à dactylis oſſa eximenda. 9.
Colocyntis, & agaricus in Confect. Hamech quomodo infundendi, & decoquendi. 9.
Caſſiæ ſuccus purus ſit in Confect. Hamech. 9.
Caſſiæ ſuccus elixatus, quomodo conſeruetur. 9.
In catholico per ſennam folia ſumenda, non foliculi. 9.
Caſſia in catholico mundata indenda. 9.
Cochias picram Raſis recipere debere. 9.
Caleſtani, & Patrum error. 9.
Corteſij error in infuſ. emblicorum in gallia aleſangina. 9.
Capparorum Trochiſci quomodo cum adeo paucc ammoniaco formari poſſint. 9.
Crocus in ſyr. de pomis quomodo ponendus. 9.
Caleſtani in menthæ quantitate metienda in ſyr. de mentha refutata ſententia. 9.
Coctio ad tertiam, & tertias quid, & quomodo diſtinguantur. 9.
Coctio cum facilitate quid ſignificet. 9.
Crocus quomodo coquendus. 9.
Comitiſſę vnguentum quomodo paretur. 9.
Cyclaminis ſucci crudi in vnguento de Arthanita ſumendi. 9.
Ex Calce vng. diuerſum eſſe Galenicum ab Auicenniaco. 9.
Calcithis in vng. an coquenda. 9.
Caricæ in emplaſtro quomodo traducendæ. 9.

D

DEligationum varietas, & vſus. 8.
Deligatio quomodo facienda. 8.
Deligatio, vtraque ora vulneris comprehendere debet. 8.
Deligatio neque arcta, neque laxa. 8.
Deligatio quando debet eſſe inæqualis. 8.

Defe-

efenſiuum commune non probandum, & cur. 8. 38
etergere vulnus ſępè quando debemus. 8. 56
iaphragmatis vulnerati curandi ratio. 8. 182
ecocta paranda ſecundum canones Męſue. 9. 20
ecocta cum infuſionibus non expoſcunt graduationem. 9. 22
ecoctio in duplici vaſe minorem duplo requirit aquæ quantitatem. 9. 23
Decoctis pro componendis medicamentis non eſt mutanda aquæ quantitas,etiamſi maior,vel minor videatur, & cur. 9. 24
ecoctio vaſe occluſo, & igne ſicco minorem aquæ, & ignis, quantitatem requirit. 9. 25
ecocta ſicco igne facta longè ſunt valentiora,quàm quæ in duplici vaſe. 9. 26
ecoctio rerum ſubſtantia diuerſarum quam proportionem expoſcant temporis,ignis, & aquæ. 9. 28
ecoctione in duplici vaſe vtendum, vbi apud ſcriptores pauca aqua indita videtur. 9. 30
iamoſci conſideratio. 9. 51
iamosci in morſulis animaduerſio. 9. 53
iambræ conſideratio. 9. 52
oronicum in diambra recipiendum. 9. 54
oronicum non eſſe venenum. 9. 55
iarrhodoni, ſemina frigida quomodo,& qua menſura indēda. 9. 58
Diacymino ſemina prius metienda, quàm infundenda. 9. 61
iatragacanti componēdi varietas,& cur adeò variè cōponatur. 9. 62
iamargariti frigidi varię deſcriptiones, & quæ eligenda. 9. 63
iair. ſimplex in morſulis quomodo parandus. 9. 64
ialaccæ examinatio. 9. 65
iaſatyrion quas cæpas expoſcat. 9. 68
iaphœnici examen. 9. 74
actyli cheiron quid. 9. 74
Diaphœnico quæ aceti menſura pro infuſ. dactylorum. 9. 75
ies infuſionum eſt horarum viginti quatuor. 9. 76
actyli in Diaphœnico ponderandi antequam infundantur. 9. 78
eſpumatio mellis quomodo facienda. 9. 82

Dactyli emolliti, & penidia in Diaphęnico mellis vices ſupplent, 9.

Diaphœnicon quam mellis quantitatem requirat, 9.

Decoctio non eſt graduanda, cum fit precedẽte infuſione, & cur, 9.

In diaſena ſericum quomodo cremandum, 9. 11

Decoctio graduanda, cum non præcedit infuſio, 9. 11

Dialthęæ compoſitio Nicolai falſa in quantitate aquæ ad extrahendas muccagines, 9. 2

Dialthęæ verus componendi modus, 9. 2

In Diachylone quid gluten Alzanach, 9. 2

Diacalcithis non fit cum adiuncto calciti, 9. 2

Diapalma quid pro palma, 9. 2

EVphorbij quantitas in puncturis neruorũ quando varianda, 8.

Effluxus quomodo parandus, 8. 11

Elixationũ termini variantur pro varietate rerũ excoquendarum, 9.

Electuarij de gemmis nobilitas, & difficultas, 9.

Electuarij Roſati Meſuæ examen, 9.

Electuarium de ſucco Roſarum non ſit nimis liquidum, 9. 1

Elect. de ſucco roſarum non ſcammonium, ſed diacridium, indendum, 9. 1

Elect. Indi minoris examen, 9. 1

Eſulæ preparandæ ratio, 9. 1

Eufiſtidos nomine quid intelligendum, 9. 1

Eupatorij ſyr. parandus eſt, cum ſucco agerati, 9. 1

Eupatorij ſyr. quam ſuccorum requirat quantitatem, 9. 1

In Eupatorij ſyr. ſucci prius excoquendi, 9. 1

Epithymi ſyr. decoctio quantam aquam requirat, 9. 1

Epithymi ſyr. quæ ſacchari quantitas indenda, 9. 1

Ærugo aceto ſemper prius maceranda, 9. 2

Ærugo in vnguento Apoſtolorum poſt alia indenda, 9. 2

F

FAſciarum quanta vtilitas, & varietas, 8.

Faſciarum latitudo, varietas, & qualitas, 8.

Faſciarum longitudo quæ 8.

Faſciarum qualitas quæ ,, 8.

Faſciarum ſubſtantia quæ, 8.

Fa.

ſciarum qui color eſſe debeat, 8. 22
ſcia ſit munda, & tenuis, 8. 23
bularum pro vnione preſtantia 8. 35
bularum ſubitus vſus quomodo eſſe poſſit, 8. 35
xio quomodo inhibenda, 8. 37
ngo in membrana nato quid agendum, 8. 160
ores quando colligendi, & quomodo ſeruandi, 9. 3
ancisci Velezii in proportionibus decoctionum ſententia, 9. 28
chſii in triaſantalo error, 9. 60
maria pil. non aqua fumariæ, ſed ſucco excipiendæ, 9. 126
mariæ ſucci quantitas quæ in pillulis fumariæ, 9. 127
mariæ ſucci imbibitio in ſole in pil. de fumaria repetenda, 9. 130
tidæ pil. ſuccum porrorum capitatorum expoſcere, 9. 131
tidæ quomodo componendæ, 9. 136
tidæ pil. quomodo formandæ, 9. 137
mariæ ſyr. maior per caſſiam fiſtulam, medullam requirit, 9. 192

G

Vmmi, & lacrymæ qũo parandæ, vt in vſum veniant, 9. 14
Gallia ſimpliciter prolata, non alefanginam, ſed moſcatam ſignificat, 9. 147
llia in ſyr. de mentha quæ indenda, & qua menſura, 9. 179
llia moſcata in elect. Roſ. Meſ. indenda, 9. 101
llia moſcata tragacantæ quam minimum recipiat, 9. 140

H

Iſtoriæ medicæ notatu dignæ, 8. 163
Herbarum viſcidarum extrahendi ſucci modi, 9. 172
ſſopi ſyrupo quæ aquæ quantitas indenda, 9. 182
acinthinæ confectionis deſcriptionum varietas, ambiguitas, & confuſio, 9. 4
oſquiami ſemina qũo trituranda, 9. 72
ra Gal. uera quæ, 9. 109
ra Gal. ex quot drachmis aloes conſtet, 9. 10
ra in pil. de agarico picra Gal. intelligenda, 9. 121
nel non cicutam ſignificat, ſed rutam ſylueſtrem, 9. 135

INDEX

I

INiectionibus quando vtendum, 8. 1
Iuiubarum ſyr. parandi varii modi variata quantitate iuiubarum, & aquæ, 9. 1
Introceſſio Caluariæ cum fractura quid requirat, 8. 1

L

LAbia vulnerum quomodo adducenda, 8. 1
Labijs iunctis quid præſtandum, 8.
Liquiritiæ ſyrupi decoctio non graduanda, 9. 1
Liquiritiæ ſyr. ſtillatitiam roſaceam aquam requirere, 9. 1
Liquiritiæ ſyr. parandi ratio, 9. 1
Lotionum varij modi, & vſus, 9.
Lotio vera ſemper à re lota aliquid detrahit, 9.
Lætificans Raſis, & eius præparandi difficultates, 9.
Lazuli lapidis electio, & lotio, 9.
Lazuli lapidis in Alchermes quantitate, 9.
Lacca quæ dialaccæ imponenda, 9.
Laccæ abluendæ ratio, 9.
Lithargyrij vnguentum ex crudo, & cocto, 9. 2

M

MAgati gluten mirabile præſentaneum, 8.
Membrana ſana, neque aqua ardente, neque melle roſato, neque oxymellite vtendum, 8.
Membrana denigrata quomodo tractanda, 8. 1
Membrana ex frigore denigrata quomodo tractanda, 8. 1
Medicameutorum miſcendorum cauſæ, 9. proæ:
Mucilaginis extrahendæ modi, & qui melior, 9.
Metallorum, & Metallicorum varij lauandi modi, 9.
Metallicorum acrium perfectus lauaudi modus, 9.
Metallica quomodo, & cur varijs liquoribus abluenda, 9.
Metallica aduſta aqua abluenda, 9.
Metallica aduſta, vt mitiora fiant elixanda. 9.
Myrrhæ trochiſcorum examen, 9.
Myrrha ſimplex ex melle, & ſaccharo paranda, 9. 1
Myrrha quam requirat ſacchari quantitatem, 9. 1

Men-

Menthę ſyrupum compoſitum, ſiccam mentham expoſcere, 9. 176
Mentha vere ſicca in ſyr. dę mentha ponenda, 9. 177
Menthæ decoquendæ in ſuo ſyrup. vera ratio. 9. 178
Matthæolus reijcitur in doronico, 9. 54
Mellis quantitas quæ, cum dicitur quantum ſufficit, 9. 83
Mellis ad ſpecies communis proportio quæ, 9. 83
Mellis, & ſacchari in compoſitis admittendi cauſæ, 9. 83
Mellis quantitas quando minuenda, 9. 83
Mellis in compoſitis vices quæ ſuppleant, 9. 83
Manna in electuario roſato Meſuæ an elixanda, 9. 98
Miua citoniorum ſimplex quam requirat ſacchari quantitatẽ, 9. 209
Miua aromatica quomodo aromatizanda, 9. 211
Meliloti emplaſtrum non folia, ſed vaginas excipiat, 9. 253

N

NEruorum puncturis valida ſiccantia adhibenda. 8. 78
Nerui cęſi punctura quid requirat, 8. 79
Nerui pũcturã dũ curamus, quãtitatis materiæ habẽda eſt rõ, 8. 80
Nerui pũcturã dũ curamus, habẽda ratio varietatis corporũ, 8. 84
Nerui punctura maximè ſiccantia reſpuit. 8. 81
Neruo denudato quid agendum, 8. 90
Neruis per longum ſciſſura magis periculoſa, 8. 93
Neruorum contuſorum curandi ratio, 8. 94
Nerui ſemiſecti incidendi, ne conuellantur, 8. 95
Nerui nunquam vrendi, 9. 99
Nerui nunquam oleo calido adurendi, 8. 97
Nerui vulnerati ne oleo quidem tepente attingendi, 8. 98
Neruos dum curamus, frigidum actu fugiendum, 8. 100
Neruorum curatio tepentia reſpicit, 8. 101
Neruorum vulnera rarius detegenda, etiam vrgente dolore, 8. 101
Naſi vulneribus quomodo medendum, 8. 167
Naſi vulneribus cum ſternutamentis quomodo ſuccurrendum. 8. 168
Nicolai alter error in dialthęa, 9. 232

O

OLea tenuiſſima craſſioribus liganda, 8. 48
Olea tenuia craſſis liganda, 8. 91

Olea

Olea ſtillatitia calida in neruorum vulneribus cur vtilia: 8. 99
Oſſis caluariæ exciſio quomodo facienda 8. 142
Oſſe exciſo non ſunt indenda linimenta 8. 151
Oſſe exciſo quid pręſtandum, 8. 151
Oculorum vulnera quomodo tractanda, 8. 165
Ouiedi refutatio opinionis Veletij, 9. 28
Oleum oliuarum nouum quomodo ad veteris propemodum naturam reducatur, 9. 21
Omphacinum oleum tempore matureſcit, 9. 21
Omphacinum oleum quomodo cum folijs oleę adulteretur, & quomodo adulteratum cognoſcatur, 9. 217
Omphacini olei falſificandi modi; & illorum cognitio, 9. 218
Olei roſati parãdi modus, & roſarum ad oleum quę proportio, 9. 220
Olei roſati parandi Galenica ratio imperfecta, 9. 221
Oleum roſatum ſimpliciter ex maturo oleo, 9. 222
Olei roſati Galenici verus pręparandi modus, 9. 223
Oeſypi Philargij parandi ratio, 9. 248
In oſſis colliſione quomodo abraſione vtendum, 8. 13

P

PEnicillorum, & turundarum damna: 8. 1
Penicillorum vſus Hippocrati reprobatus, 8. 1
Peregrina corpora auferenda ante vulneris curationem, 8. 1
Puluilli triangulares unioni inſeruiunt, 8. 18
In Punctura nerui qũo validis ſiccantibus aliquando vtendum, 8. 82
Puncturę neruorum remedia noua potiora quàm Galenica, 8. 85
Puncto neruo, dolore vrgente, quid agendum, 8. 86
Punctura nerui dolore ſedato quomodo tractanda, 8. 88
Puncto neruo, Phlegmone imminente, quid pręſtandum, 8. 89
Pericranij ſectio raro facienda, 8. 111
Perforatio primis diebus facta cur magis periculoſa, 8. 146
Purgationes in curatione vulnerum vtiles, 8. 164
Pulmonibus vulneratis nihil inſtillandum, 8. 180
Pulegium ceruinum quid, 9. 265
Pomorum ſuccus ad ſyr. quomodo parandus, 9. 173
Papaueris ſyr. qualia expoſcat capita papaueris, 9. 200

Phi-

Philonij Romani examen, 9. 69
Philoniũ Perſicũ requirit loco piperis albi, ſem. papaueris albi, 9. 64
Philonium Perſicum nõ ante menſem ſextũ in vſum ducendũ, 9. 73
Per Partes in compoſitione medicamentorũ quid intelligendũ, 9. 77
Polypodij decoctum, quam requirat aquæ quantitatem, 9. 97
Pilulæ ſtomachicæ paruę formandę, & cur, 9. 117
Pilularum de Agarico examen, 9. 123
Pil. de rhabar. examen, 9. 121
Pilularum ex fumaria parandi ratio, 9. 119
In Pilulis ſine quibus ſcammonium quomodo miſcendum, 9. 139
Pil. Aureę quomodo formandę 9. 141
Pil. de cynogloſſa Meſue eligendę, 9. 142
Pil. de cynogloſſa ſiccas radices requirunt, 9. 142
Papaueris ſyr. parandi ratio, 9. 200
Papaueris ſyr. quam aquę proportionẽ ad capita habere debeat, 9 201
Papaueris ſyr. ex ſiccis capitibus quomodo parari poſſit, 9. 202
Plumbi vnguenti vera parandi ratio, 9. 233
Populeo in vnguento quid per oculos populi intelligendum, 9. 238
Populei vnguenti parandi modus, 9. 239
REſinæ lauandæ in curatione neruorum, 8. 92
Rima longa non tota abradenda, 8. 125
Rima non ſemper abraſionem requirit, 8. 126
Recentiorum errores in formulis compoſitorum mutandis, & illorum cenſura, 9. proęm.
Radices quando colligendæ, vt conſeruentur, 9. 2
Rhabarbarum in Hamech cum reliquis decoquendum, & cur, 9. 85
Rhabarbari trituratio quomodo varianda, 9. 93
Rhabarbari electio, 9. 123
Rhabarbarum quomodo graue cum raritate, 9. 124
Rhabarbari antiquati & optimi ſigna, 9. 125
Rhabarbari pil. ſucco fœniculi formandæ, non ſyrupo, 9. 126
Radices in decoctis à ligneis partibus internis expurgatæ, 9. 203
Radices calidæ ſiccæ; frigidæ humidæ, in decoctis ſumendæ, 9. 204
Radicum duarum ſyr. quomodo parandus, 9. 204
Roſato in vnguento Meſuæ quæ quantitas olei amyg. 9. 235

Re-

Refrigerans vnguentum Gal. ſemper de nouo parandum, 9. 247
Rob abloſutè quid ſignificet. 9. 122

S

SPleniorum vſus damnandus, & cur, 8. 4
Spleniorum vſus, in quibus caſibus admittendus, 8. 5
Splenia non neceſſaria ad puris expurgationem, 8. 6
Splenia non neceſſaria ad carnis impediendam generationem, 8. 7
Splenia non neceſſaria ad carnem fungoſam tollendam, 8. 8
Splenia non neceſſaria ad medicamenta ad partes profundas deducenda, 8.
Sanguine fluente ex vulnere non eſt vulnus ſuendum. 8. 15
In Suturis quæ ſpectanda, 8. 30
Sutura non adhibenda in multum hiante vulnere, 8. 30
Sutura non viniens, non recipienda, 8. 31
Sutura quando non vtendum, 8. 3
ſutura quomodo facienda in muſculo lato tendine operto, 8. 33
ſutura cruentis etiam quando adhibenda, 8. 3
ſarcoticis aſtringentia per ſe non miſcenda, 8. 44
ſarcotica varianda pro varietate naturarum, 8. 44
ſtuppatæ ad ſiſtendum ſanguinem rarò in vſum ducendę, 8. 4
ſanguinis ſiſtendi rationes, 8. 4
ſarcoticis addenda medicamenta à tota ſubſtantia, 8. 4
ſuppurando, caloris naturalis eſt habenda ratio, 8.
ſtuppatis in vſum ductis quid præſtandum, 8.
ſiccantia valida in punctura neruorum quæ, 8.
ſectio in formam crucis adeo frequens deteſtanda, 8. 109. & 1
ſectio cutis capitis quando facienda, 8. 1
ſectio in muſculo temporali raro facienda, & cur, 8. 1
ſectio in fronte per rectum facienda, & cur, 8. 1
ſectio ſuper ſuturas raro facienda, & cur, 8. 1
ſectio in occipitio quomodo facienda, 8. 1
ſcalpro quomodo vtendum, 8. 1
ſcalpro ſuturæ non attingendæ, 8. 1
In ſede quouſque abradendum, 8. 1

In

In ſede ſub Rima quid præſtandum, 8. 128
In ſede cum ictu punctiuo quomodo curandum, 8. 129
Sanguine concreto ſub caluaria quid agendum, 8. 157
Simplicium med. qualis delectus, 9. 1
Semina quando colligenda, & ſeruanda, 9. 4
Succi ex herbis quando extrahendi. 9. 5
Succi non exprimendi ex floribus, & herbis collectis ante ſolis exortum, ob roris mixtionem, 9. 6
Succi vt conſeruentur prius ſunt elixandi, & expurgandi, 9. 7
Succi vt conſeruentur quouſque elixandi, & expurgandi, 9. 7
Succi vt conſeruētur, quouſque elixādi, & qũo reponendi, 9. 8
Succi aliqui, vt conſeruentur, exſiccandi, 9. 9
Succi ſoli expoſiti cooperiendi, 9. 10
Succi igne incraſſandi igne moderato, 9. 11
Succi igne incraſſandi æneo vaſe non excipiendi, 9. 12
Succus herbarum in Trochiſcis de eupatorio quid ſit, 9. 155
Sedenagi quid, & quid eius loco, 9. 161
Syr. de cicorio cũ Rhab. Nic. qua aquæ quantitate parandus, 9. 169
Syr. de cicor. cum Rhab. Gulielmi, Rhab. vnciæ duæ indendæ non drachmæ, 9. 170
Syr. de Polypodio ante vſum ſpatula commiſcendus, 9. 171
Sabor regis ſyrupi examen, 9. 172
Syr. de pomis compoſitus quam aquæ quantitatem requirat, 9. 175
Syr. de Abſinthio non requirit graduatam decoctionem, 9. 186
Syr. de Abſinthio non requirit bipartitam decoctionem, 9. 186
Siccaha quid, & ſubſtitutum, 9. 188
Stœchadis ſyr. quæ aquæ quantitas indenda, 9. 196
Sericum in Alchermes quale, 9. 43
Serici tingendi ratio, 9. 46
Succus pomorum non ſit igne defęcatus, 9. 48
Sericum in Diamoſco crudum. i. non elixatum, ſed crematum, 9. 51
Serici cremandi ratio, 9. 52
Santalo citrino deficiente album ſubſtituendum, 9. 56
Schœnu Dialaccæ bis imponendum, nempe flos, & palea, 9. 67
Sedenegi in Philonio perſico eſt lapis hæmatites, 9. 71

scam-

Scammonij quantitas in Diaphœnico ſit Drachmarum viginti duarum. 9. 799
Seri quantitas quę in confectione Hamech, 9. 877
Seri incorrupti per quinque dies conſeruandi ratio, 9. 883
Semina frigida ſimpliciter prolata maiora intelligenda, 9. 941
Semina frigida, quomodo trituranda, 9. 955
Seminum frigidorum in catholico quantitas, 9. 965
Scamonium an elixandum, 9. 999
Spodium in electuarijs quod indendum, 9.1044
Sericum non crematum quomodo poluerizetur, 9.1077
Species in Hiera quomodo triturandæ, 9.1111
Succi Abſintij, & Eupatorij in aggregatiuis condenſati imponendi, 9.110
Sorbitionis forma in pil. de fumaria quæ, 9.128
Syr. de duabus radicibus ſimpliciter intelligendus cum aceto, 9.206
Scamonium in externis ſemper ſubtiliſſime triturandum, 9.243
ſanguis humanus in cerato de pelle arietina quomodo indendus, 9.25

T

Turundarum vſus non recipiendus, cur, 8. 44
Temporali muſculo contuſo quomodo procedendum, 8.108
Terebratio rarius adminiſttanda. 8.138
Terebratio aliquando facienda, & quando, 8.138
Terebrationis pericula, 8.13
Terebrationis exercendæ ſigna demonſtratiua, 8.13
Terebratio non ſemper neceſſaria oſſe fracto, 8.140
Terebrationis exercendæ temporis ſigna, 8.14
Terebratio ad ſuturam quomodo exercenda, 8.14
Terebratio non exercenda ſub muſculo temporali, 8.14
Terebrationis tempus, 8.14
In Terebratione quando ſubſiſtendum, 8.14
In Terebratione quando mutanda terebra, 8.14
Terebrandum ſtatim, ſi collecta ſit materia, 8.14
Terebratio ſit recta, & æqualis, 8.14
Terebrato & exciſo oſſe, quid agendum, 8.14
A Terebratione detegendum aliquando vulnus, 8.15

Tere-

Terebrato oſſe vulnus quomodo tractandum, 8.154
A Terebratione ſi ſanguis ſubſit, quid agendum, 8.155
Tuſſi malè materia ex vulnere in thoracem effuſa euacuatur, 8.171
Tubulo vtendum pro eductione materiæ in thoracis vulnere, 8.170
Tubuli longitudo in vulnere thoracis, 8.172
Tubulus qualis, 8.173
Tubulo quid ſuperponendum, 8.174
Tuſſis non promouenda in vulneribus thoracis, 8.178
Triturationis præcepta ex Can. Meſuæ, & Gal.2. de Antid. deſumenda, 9. 31
Trochiſcos de rhab. requirere ſuccum agrimonij condenſat. 9.153
In Trochiſcis de Eupatorio in manna, & ſucco, error Braſauoli, 9.154
Trochiſci de berberis, 9.156
Terenebiabin quid, & eius loco ſubſtituendum, 9.156
Trochiſcorum de terra ſigillata examen, 9.159
Terra ſigillata noſtra recipienda, 9.159
Trochiſcorum de Alchechengi examen, 9.152
Tragaganta, & ſemina maluæ quomodo excoquenda, 9.181
Torrefactionis varij modi, 9. 37
Triaſantalorum examinatio, 9. 59
Trituratio bona intelligitur mediocris, 9. 81
Trochiſci de ſpodio ſine ſem. acetoſæ in Roſato Mæſue [illegible]indendi, 9.100
[illegible]thiæ in vnguento ſuccus ſolatri vnde extrahendus, 9.234
Tribuli marini non fol. ſed radices in vnguento Agrippę, 9.237
Tetrapharmacum Gal. eligendum, & quomodo parandum, 9.260

V

VLnerum curandorum nouus modus multo præſtantior, 8 proæm.
Vulnerum curandorum duplex modus, antiquus, & nouus, 8. 1
Vulnerum curandi noua ratio cur præſtantior, 8. 1
Vulnera rarò detecta citius, facilius, & tutius curantur, & cur, 8. 2
Vulnerum rarò detectorum feliciter curatorum exempla, 8. 2
Vulnerum rarò detegendorum ratio defenſa aduerſus communem vſum, 8. 3

Vul-

Vulnerum curandorum noua hac ratione indicationes, 8. 11
Vulnera omnia ſunt caua, 8. 11
Vulnerum ſimplicium in carne curatio, 8. 11
In Vulneribus ſanguis non ſtatim ſiſtendus, 8. 11
Vulnera ſimplicia in ſanis non ſemper requirũt euacuationes. 8. 3
Vnlnerum cauorum duplex curandi ratio antiquo more. 8. 4
Vulnerum cauorum curandorum indicationes, nouo curandi modo. 8. 4
Vulneris caui noua curandi ratio. 8. 4
Vulneri cauo quæ, & qualia medicamenta imponenda. 8. 4
Vulnera quoties detegenda. 8. 5
Vulnere antiquo more curato quid præſtandum. 8. 5
Vulnere anguſto & ſine effluxu quid præſtandum. 8. 5
Vulnera quando ſæpius detegenda. 8. 5
58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 7
Vulnera per ſe rarò ſoluenda. 8.
Vulnera detegenda tempore cicatricis. 8.
Vulnere contecto, quomodo cognoſcatur eſſe ſoluendum. 8.
Vulnera neruorum putredinoſa citius ſoluenda. 8. 10
Vulnerato capite non ſimplicibus agglutinantibus agendum. 8. 10
Vulnera capitis ſimplicia in bene ſanis agglutinatibus aliquando curantur. 8. 1
Vulnera in muſculo temporali, vt neruoſa curanda, 8. 1
Vulnere cerebrum attingente quid præſtandum. 8. 1
Vulnera oculorum quomodo tractanda, 8. 1
Vulnerato Thorace cum penetratione quid agendum. 8. 1
Vulnerariarum potionum vſus. 8. 1
Vaſa ænea in multis parandis decoctis fugienda. 8.
Veletij error in menſura emblicorum in alefangina. 9. 1
Vſtione qualibet abſumitur humiditas. 9.
Vſtionum varij morbi pro rerum varietate. 9.
Violaceum oleum ſit cum oleo omphacino. 9. 2
Vnguenta Mauritanis quę dicantur, & ex quibus. 9.

FINIS.

LVDOVICI SEPTALII MEDIOLANENSIS, DE NÆVIS LIBER.

Editio poſtrema emendatior, & Indiculo auctior.

PATAVII, ex Typographia Io. Thuilii. 1628.

Proſtat apud Paulum Frambottum.

WELLCOME LIBRARY INSTITUTE

NOBILI
& ornatiſſimo Viro
D. IOANNI RHODIO
DANO.

Paulus Frambottus Bibliopola Patavinus S.

MIraberis fortaſſe, meq; audáciæ incuſabis, Nobilis & ornatiſſime D. Rhodi, quòd tam exiguo operi nominis tui decus præfigere non erubeſcam. Verùm tuam potiùs incuſa humanitatem, & morum elegantiam, quæ omnes, quicumq. tecum verſantur, tamquã magnus Magnes validè attrahit & devincit. Tu enim ille es, quem ſingularis virtus, Medicinę, & aliarum diſciplinarum libero ingenio dignarum pręſtantia, linguarum exoticarum peritia ita commendant, ut omnibus reddant non modò amabilem, ſed admirabilem. Varia enim peregrinatione,

& cum celeberrimis totius Europæ viris converſatione & familiaritatẽ ita ingeniũ & mores excoluiſti, ut ubicunque locorum degas, præclarã de te excites opinionem, & ſummum tui diſcedentis relinquas deſiderium. Hinc ego quoque in tui amorem, & cultum jam pridem ivi non invitus: quo minùs id ſigno aliquo ſignificarem, defuit occaſio, certè numquam animus. Nunc verò, dum opuſculum de Nævis ſummi viri Ludovici Septalii, elegantiùs & correctiùs edi curarẽ, non dubitavi illud nominis tui auſpicio inſignire; perſuadebat id mihi tum ipſe Autor, qui tibi non tam facie, quàm Orbi fama notus eſt: tũ ipſa materia, ex reconditiore Philoſophia, qua tu plurimùm delectaris, eruta illud ſuggerebat. Suſcipies ergo parvum munuſculũ, magni Autoris partum, à magno amore & affectu donantis oblatum, illudq; ab omni malevolorum atrore, & nævorum maculis Germano tuo candore vindicabis, me vero ſolita benevolentia complecteris. Vale.

L. E-

LECTORI
CVRIOSO, ET CANDIDO
AVTOR S.

VEreor equidem, ne, ſi quis ad Nævorum inſpectionem vocatus acceſſerit, ut avertat velut à re vili oculos, ut cum tædio advertat. Quæ enim gnitas, inquiet, quæ utilitas, aut nœnitas eſſe in re deformi poterit; m natura omnes pulchrum, non nſus tantùm, ſed animi quoque perio uſurpare appetamus? Noate abſterreat compoſita, & effia ad veritatem oratio: Nam ſi lo-

cum

cum rationi feceris, etiam in Næve pulchritudinem, & ſic in ipſa hac tractatione Dignitatem, Utilita tem, & Amœnitatem invenies. V neris, Amoriſque ille Poeta Na ſo, commendare faciem non dubita vit, in qua nævum aliquem benign Natura expreſſiſset. Quòd ſi ad U niverſi contemplationem me conf ram, in Cœlo ſtellæ, in terra urbe ſylvæ, montes, lacus, quid niſi næv & velut maculæ quædam ſunt? Cicero ipſe appellavit; quæ tamen mnia partim Natura, partim A ad pulchritudinem effinxit. Sed n rum profectò, & cognitione dign ſimum, quo ordine per human corpus nævi iſti ſparſi convenian

næuus in facie Veneris · Ouid.

næui in cælo, et mundo · Cic.

qu

qua harmonia copulentur. Si rectè
conſideras, velut indices animi, in-
ternæq; imaginis eſſe propoſitos fa-
teare. Nævos igitur explico, & quid
niſi ipſum hominem, quem in ſola fa
cie beneficio nævorum repræſento?
Sed ut concedam, humilioris argu-
menti, & ſecundum tituli precium,
tenuem ſcriptionem hanc eße; occu-
pare tamen (ſed non niſi per remiſ-
ſionem) me ipſe tenui ſcriptione vo
lui: cùm ut ingenii amœnitate qua-
dam, et publico, ut ita dicam, ludo
cives, & amicos meos recrearem,
quos ſeueriore iam ſæpiùs doctrinæ
argumento occupaße videbar: tum
(liberè enim dicam) ut parvo libro
oſtenderem, me non in re Medica
ſo-

ſolũ, ſed ẽt in Philoſophia, in Aſtro-nomia, in cæteris etiam ſcientiis ar-tibuſque mediocriter verſatum. T- igitur compello, et rogo, Candide L-ctor, ut, qui alias ingenium meum in gravioribus expertus es, nunc -bellum iſtum inſpicias, atq; ame- in quo corporis animique tui ima-ginem non minùs feliciter, quàm diligenter expreſſam invenies: rog- inquam, ut Nævos hos, Naturæ n-ſius notas, inſpicias; ſed Nævos ill- hominum, qui pallent, tument, de- piunt, fugias, atque deteſteris. Ita- nus, et ſalvus, et abſque Nævo -

LVDOVICI SEPTALII MEDIOLANENSIS, DE NÆVIS, LIBER.

VITAM, & conditionem mortalium, huic uni neceſſitati in primis obſtrictam eſſe Natura voluit, ut ſummâ quiſque ope, & induſtriâ ſeipſum publicę utilitati impenderet, déque ingenii ſui arcâ publicum litterarum cenſum promoveret: Ita enim futurum erat, ne jam inventæ paratæque à majoribus artes atque ſcientiæ interciderent, néve apud poſteros inertia atque ignavia noſtra accuſari poſſet, ſi ingenii aliquod monumentum profuturum ſæculis ipſi reliquiſſemus. Id verò etſi ad omnes omnino homines, præcipuè tamen ad eos ſpectare videtur, qui bonæ naturæ, fortunæ, & inſtitutionis dotibus faciliùs, fœliciúsque ſcribendi, ac docendi munus exſequuntur. Hi enim, ut Beatus ille Horatianus,

Nec excitatur claſſico truci,*
Nec horret iratum mare,
Forumque vitat, & ſuperba civium
Potentiorum limina.

*miles.

Ita remoti ab omni tumultu bellico, à divitiarum ſtudio, ab omni ambitu, ac invidiâ dominandi, bonas omnes artes diſcunt, ac docent, quibus & militem ad bella forment, & ad concordiam civem hortentur, atque de optimo vitæ genere diſputantes, boni Principis prudentiam laudent, cupidinem mali caſtigent. Quare, cùm & ego ab ineunte ætate tranquillam hanc Muſarum, & quietis viam ingreſſus ſim; enitendum mihi pro virili cenſui, ut ſi non doctrinam, ſaltem inveſtigandi deſiderium, ſtudiúmque, quo publica utilitas juvaretur, publicè probarem. Quare in hanc quoque arenam prodii, rem aliquam natura ſua difficilem, ſcitu utilem, auditu jucundam, nulli hactenus pertractatam, nulli percognitam, curiosè diligentérque excuſſurus. Quia verò præcipuum hominis munus videtur eſſe, naturam hominis ipſius ante rerum omnium indagationem perſcrutari, atque cognoſcere (quemadmodum divino oraculo prodiit Γνῶθι σεαυτὸν) in animum induxi, de hominis naturâ in primis diſſerere, atque ſecundum varias corporis affectiones, latentes atque occultas à Naturâ tributas animo virtutes, in conſpectum proferre: Quæ ſcientia cùm propria noſtra cenſeatur, ac de nobis agat, inter omnes jucundiſſima, ac gratiſſima eſſe mortalibus debet. Cùm verò hæc eadem, quid ad boni viri nomen conſequendum agere, quid vitare debeamus, doceat; inter omnes utiliſſima, & maxima cenſenda eſt. Cùm denique argumentum ipſum homo ſit, animalium omnium perfectiſſimus atque pulcherrimus, ſcientia hęc quoque omnium perfectiſſima atque pulcherrima me-

ritò

ritò habetur. Itaque velut pectore hanc venuſtatem è Naturæ fontibus hauriamus, pro virili hanc perfectionem indagemus, utilitatem hanc capiamus, hanc denique dulcedinem delibemus.

Signorum, quibus natura noſtra revelatur, ſcientia, à Philoſophis obſervata, à Medicis celebrata, ab univerſo humano genere in precio atque admiratione ſemper fuit. Sapientes Indi neminem olim ad Philoſophię ſtudia, aut ad regnorum gubernationem admittere ſolebant, niſi priùs exploratis corporis ſignis, aptum planè, dignúmque tanto munere repeiiſſent. De hac igitur nobiliſſimâ ſcientiâ, quam φυσιογνωμίαν Greci appellant, dum diſputare aggredior, in fortunam, conſiliúmque prudentis, ac periti nautæ mihi videor incidiſſe: hic enim, dum honoris honeſtâ quâdam cupidine obſeſſus, aut lucri deſiderio correptus, vaſta ac immenſa Oceani ſpacia pererrat, ac fortè fortunâ à recto tramite & curſu in ignotam terram tempeſtate depellatur, obſequitur ventis, cedit fluctibus, & ſi ad terram feratur, oram, & extremam aliquam rerum faciem luſtrat: Ita penitùs mihi uſu veniſſe comperio, qui immenſum illud, nec ex omni parte perluſtratum pelagus naturalis Philoſophiæ ingreſſus, ut Phyſiognomiæ amœniorem naturam, id eſt, corporis noſtri exteriorem faciem, & delicias luſtrarem, nimiùm laxans ingenii mei vela, & deſiderio obſequens, quaſi in ignota terrarum delatus videor, in Nævorum, inquam, ſcientiam, quibus & facies, atque adeò univerſum corpus diſtinguitur, & animus ipſe quaſi in apertum producitur. At ſcientiam hanc partem Phyſiognomiæ eſſe, aut

huic ſubjectam, ex argumenti ipſius confinio comprehendi facilè poteſt. Cùm enim Phyſiognomia nihil ſit aliud, quàm affectionum animi cognitio, ab univerſo corpore, & unaquâque parte, in primis verò à facie ſumpta; cúmque à nævis, qui per univerſum corpus, præcipuè verò per faciem ſparſi ſunt, animi affectiones colligamus: manifeſtum eſt, nævos ad Phyſiognomiam pertinere. Tametſi verò mirum id cuipiam fortaſſis, & quaſi longinquum à finibus Naturæ atque rationis videri poſſit; ſi quis tamen attentiùs, ſeveriúſque rem ipſam penſitabit, non minùs admiratione dignum cenſebit, affirmare, nævum in labris ſitum, hominem paraſitum, & ad gulam projectum ſignificare; quàm ſi in idem vitium, qui eminentibus, rotundis, tumidíſque labris fuerit, inclinatum eſſe dicamus. Hac de re, etſi Melampus Medicus Athenienſis antiquiſſimus, Homero *libro xv. Odyſſeæ* nominatus, aliquid ſcripſit, cui ſolerti quâdam induſtriâ, quid nævi in quâque corporis parte ſignificarent, edocuit; etſi quoque inter Arabes Abenragel in eâdem arte majus quidpiam emolitus, & conſecutus ſit: Neuter tamen eò penetravit, ut cauſam aliquam, ſaltem veriſimilem reddiderit, ſed quaſi meri Empirici primâ quæſtione univerſum laborem clauſerunt: quę quidem infra veri Philoſophi dignitatem poſita eſt, quia intra anguſtias ejuſmodi concluſa. Eſt enim in hac Phyſiognomiæ parte majus, & admirabilius quiddam, fecundiore ſtudio, & explicatione dignum. Quomodo ſcilicet, cùm per univerſum corpus nævi velut caſu quodam ſparſi ſint, certum inter ſe ordinem, & veluti cognationem

habeant;

habeant: Ab illis enim, qui faciei inhærent, reliquos, qui per corporis partes diffuſi ſunt, dependere, & velut regulâ certâ monſtrari poſſe, experientia ipſa manifeſtum facit.

Res profectò mira, ſed tamen certa: Nævus, qui in fronte conſpicitur, comitem, & velut ſodalem ſuum in thorace habet; ſed illâ in parte, quæ collo proxima, cordis, & membrorum ſpiritalium regio eſt, univerſam illam partem diaphragmate cinctam, & ab imo ventre, ſive abdomine diſtinctam comprehendens. Vnde ſi in mediâ fronte nævus conſpicitur, majori ex parte in medio pectore, aliquando in medio dorſo inter ſcapulas reperietur: Quanto verò à rectâ illâ, & per medium frontis demiſsâ lineâ in dextram, ſive ſiniſtram partem nævus diſcedet, tanto etiam verſus alterutrum brachiorum, ſive humerorum deflectet: ita ut aliquando nævus in extremâ fronte, juxta tempora conſtitutus, alium in humeris repræſentet: atq; id ratione quâdam confiniorum, ſeu vicinitatis; cùm aliæ, uti dicemus, partes ſint, quę humeros ſibi nævorum ordine reſpondentes habeāt. Quemadmodum verò dextra & ſiniſtra, ſic quoque ſuperiora & inferiora pariter ſibi reſpondent; ita quidem, ut ſi capillis vicinus nævus fuerit, vicinus quoque collo reperiatur: ſi juxta naſum & ſupercilium, in inferiori pectoris parte impreſſum obſervemus. Naſus verò quam partem corporis referat, lippis jam & tonſoribus notum eſt: Quare, quem ſitum in naſo nævus habet, eundem etiam in vaſe, ſive pene obtinebit; videlicet dextrum, medium, aut ſiniſtrum in vaſe, ut in naſo dextrum, medium, ſini-

ſtrum occupabit; extremum præputium, ſi in orbiculo naſi ſitus fuerit; radicem virgæ, & ad pubem ſuperiùs, & ad coleos inferiùs, ſi confinium frontis & naſi tanget. In muliere idem obtinet, eundémque, quem in naſo nævus ſitum habebit, in labris naturæ occupabit: ſi verò in pinnulâ naſi conſiſtet, ferè in ſuperiori parte, ubi nymphæ enaſcuntur, invenietur. Quòd ſi etiam hi nævi, ſive verrucæ naturales in naſo ſint, ſed juxta ſpatium, quo oculi diſtant, reperientur itidem inter ſcrotum & virgam, ſecundum dextræ, ſiniſtræve partis ſitum. Si lens aut nævus aliquis in palpebrâ ſupra pupillam reperietur, certo certiùs alius in eâdem parte ſcrotum juxta teſticulum tenebit: item ſi ille in ſuperiori parte palpebræ, hic ſuper teſticulum in adversâ ſcroti parte erit. Si ille in palpebrâ inferiori, hic in ſcroti aversâ parte, verſus clunes. Nævus verò, qui in ſupercilio ſupra oculum hæret, ſodalem ſuum in humero ejuſdem lateris notat; ita quidem, ut ſi ille ſupercilio extremo velut adhærens aurem reſpiciat, hic in clivo humeri juxta brachium retrò occupaturus ſit. Si verò ſupercilio inferior, è regione oculi collocatus erit, confinium humeri, brachii, & pectoris habebit. Sæpiùs etiam evenire ſolet, frontis nævos quandoque ad illos, qui in thorace, quandoque ad illos, qui in dorſo impreſſi ſunt, referri, cùm ambæ illæ partes quaſi una ſint, iiſdémque coſtis circumſcriptæ atque munitæ. Quæ quidem relatio cum accuratâ animadverſione dextri, medii, ſiniſtri; item ſuperioris, atque inferioris accipienda eſt. Si verò in genis nævus conſpicitur, etiam in coxis conſpicietur; ita quidem, ut quanto il-

le naſo

le naſo, tanto hic vaſi, & inguini propior: quanto verò ille mandibulę verſus aurem, tanto hic natibus vicinior exiſtat: niſi quòd interdum tamen, cùm ſignū iſtiuſmodi latum ſolummodò digitum à naſo diſtat, etiam in ipſo pudendo nęvus reperiatur. Quòd ſi ſubter oculos, in cavitate ſupra malarum eminentiam, ſignum erit, nævum ſub axillâ concipe, altiùs, humiliùsve, ſecundum ſitum illum, quem in facie habet; qui ſi altior erit, ſed ipſi quaſi oculo ſuccumbens, erit quoque nævus in ipſo armi, ut ita dicam, jugo: ſi verò altior, ſed à latere ſuperiùs, juxta orbes oculorum (ita tamen, ne eos tangat) armi poſterioris verticem occupabit. Nævi, qui juxta aurem ſiti ipſam quaſi tangunt, comites ſuos in brachii ſpatio, quod ab humeris ad cubitum protenſum eſt, oſtendit, dextro & ſiniſtro obſervato: Hinc ſi in ipsâ aure apparebit, ſecurior, faciliórque divinatio erit: ſi verò tres digitos ab aure abſit, lateribus clunium nævus adhærebit: ſi verò per duos tantùm digitos disjunctus, in ſignatâ brachii parte, ſed verſus dorſum reperietur. Nęvus, qui ſuperiori labro imminet, nasúmq; ferè tangit, eo in ſpatio, quod inter pudenda, podicemque interjectum eſt, ſocium eſſe indicat: ſed qui ab interſinio narium pendebit, oppoſitum ſuum in perinæo, ſive in ſuturâ medium ſcrotum interſecante oſtendet. Contingit verò non rarò, ut cùm à naſo tres digitos remotus ſit, non ampliùs partem illam dictam, ſed pubem notet (etſi hæc, ut plurimùm à nævis in inferiori labro atque mento conſtitutis oſtendi ſolet) atq; interdum etiam non ad pubem, ſed ad genu contemplantem remittat: quod tanto frequentiùs con-

tinget, quanto ſignum inferius erit. Nævi, qui à Naturâ in malis picti ſunt, infra labrum inferius, ipſúmq; non tranſcendunt, oppoſitos ſuos in abdomine repræſentant; in ipſo quidem abdominis medio, ſi in ipſarum genarum meditullio expreſſi fuerint: Quòd ſi tamen ſignum in extremo mento conſpicietur, nævus in pube juxta pudenda ſignabitur. Nævi, qui aures tenent, lacertos reſpiciunt: ac ſi anſa auriculæ nævum geret, nævus quoque carpo, ſive manui vicinus erit: ſi verò ex oppoſito ſummum capreolum occupabit, etiam in ſupremo lacerto cubito proximus exiſtet. Quòd ſi in ipſo meatu, ſeu conchâ, & interiore auris parte nævus hærebit, in volâ quoque manûs deliteſcet. Si in exteriori parte, eundem quoque ſitum in manu deprehendes.

Sed non facies dumtaxat, quæ nuda, & expoſita intuitui eſt, neque nævi, qui in facie reperiuntur, oppoſitos ſuos in reliquis corporis partibus denotant; ſed manus etiam, & brachia, quæ & ipſa oculis ex parte ſubjecta ſunt, hanc vim poſſident. Quare ſi in brachio ſuperiori nævus deprehendatur ſupra cubitum, pro explorato habe, in crure juxta genu nævum quoque reperiri: ac ſi in averſâ brachii parte erit, in ſurâ quoque eſſe: quòd ſi verò in lacerto hærebit, oppoſitum ſuum in medio crure reſpiciet: Si etiam prope manum, ſive carpum, in collo, ut ita dicam, pedis ſupra talos exſiſtet. Si deniq; in digitis manûs, pariter quoque digiti pedum inſigniti erunt. Quâ quidem ratione etiam aures ex parte tibias demonſtrabunt.

Sed animadvertere oportet, regulas háſce nõ perpetuò

petuò

petuò veras, aut certas eſſe, cùm res naturales, ſicuti & fundamenta hujus ſcientiæ, interdũ fallant; quemadmodum Ariſt. *2.de par. animalium*, docet. Si enim res ipſæ naturales à veritate quandoque deſciſcunt, multò magis nævi, & ſigna hæc divinantem deſtituent; neq; tantùm illa, quæ coæva non ſunt, & poſt ortum caſu aliquo adnaſcuntur, verùm & illa interdum, quæ in ipſo utero materno finguntur, & à deſiderio, ſive malaciâ fœminarum originem habent.

Atq; hactenus quæ dixi, alii etiam ante me complexi ingenio, & expreſſiſſe ſcriptis videntur, ſed ita ſuccinctè, ita etiam variè, & ineptè, ut quaſi frivola, imò penitùs vana nævorum divinatio eſſet, ſuæ ſibi ſcientiæ fidem, pretiúmque dempſerint. Mirari autem ſatis non poſſum, neminem è Veteribus illis, qui ſummâ cum induſtriâ omnia ſcrutati ſunt, neminem etiam ex Neotericis noſtris, quibus indagandi curioſitas ſupereſt, fuiſſe, qui cauſas aut rationes hujus ſcientiæ, ſi non neceſſarias, ſaltem veriſimiles explicare tentaverit; cur, inquam, faciei nævi pares ſuos per corpus ſparſos certo quodam ordine ac ſitu reſpiciant atque demonſtrent. Itaque hoc ipſum Naturæ ſecretum explicare aggredior, difficile, extremis difficultatum tenebris involutum, ab Antiquis non tantùm neglectum, ſed ne quidem nominatum. Quod dum facio, nihil mihi ſuperbiùs tribuo, nec Antiquorum gloriæ quidquam detraho, non enim meópte ingenio inveniſſe glorior, quod non potuerunt Antiqui; ſed tentâſſe, & quæſiviſſe, quod de induſtriâ illi neglexerunt, aut tentare recuſârunt. Neque tamen viribus meis ita confido, ut quidquid voluntate concipiam,

cipiam,

cipiam, ſtudio exſequi poſſim; ſed ut eruam, & ſublevem mirandam hanc Naturæ molem & machinam, cui ſuſtentandæ, atque firmandæ optima deinde, ac ſolida illa ingenia fulcrum faciliùs ſubjiciant, & Orbis, ævúmque noſtrum à nobis quoq; accipiat, quod admiretur.

aggressio causæ. Rerum omnium Conditor Deus, poſtquàm Mundi machinam creâſſet, quam ob magnitudinem, & varietatem rerum, luſtrare oculorum obtutu, perſcrutari mentis acie difficilè erat, quaſi peritus Geographus, in exiguâ tabulâ, id eſt, ipſo homine magnam, ac admirabilem illam molem deſcribere, imò compendio quodam perfectiſſimè comprehendere voluit, ut quaſi typus Mundi, atque adeò μικρόκοσμος, *parvus Mundus* diceretur. Id autem oſtendere, quâ ſcilicet ratione cuncta, quæ in univerſo continentur, in homine aut repræſentata, aut expreſſa ſint, facillimum mihi foret, niſi excedere dictionis, & duæ hominis partes. propoſiti mei limites viderer. Quia tamen duas homo partes habet, animam, & corpus, multíque fuerunt, qui in corpore ſeorſim Mundi ſimilitudinem, ipsúmque Mundum diſtinxerunt, non videbor longiùs ab inſtituto meo recedere, ſi animam ego animæ in microcosmo consideratio. conſiderem, & in eâ idipſum faciam, quod in corpore alii fecerunt.

Principio igitur, ut à cœleſtibus illis corporibus, & ſphæris æthereis, quemadmodum è certâ obſervatione conſtat, humanum corpus cùm concipitur, vim, virtutémq; quandam propriam induit, quam Aſtrologi Iovialem, vel Saturniam dicunt, cùm aut benigno ambientis Iovis aſpectu temperatus calore moderato

derato ſanguis mitiores mores producit; aut aſpero & ſicco Saturni radio arefacti humores, & quaſi terreſtres redditi, agreſtes mores efficiunt: Ita quoque in animæ potentiis ipſa illa divina corpora quodammodo relucent. Luna quidem vi vegetandi, φαντασίᾳ, ingenioque Mercurius, potentiâ concupiſcibili Venus, vitali Sol, iraſcibili Mars, naturali Iupiter, & inter hujus ſpecies retentrice Saturnus. Voluntatem verò haud dubiè octava, & ultima ſphæra repręſentat: ut enim hæc reliquas omnes motu ſuo orbes; ita illa reliquas affectiones animi movet, ducit, volvit. Itaque ſi diſpoſitionem ſtellarum iſtarum, item vigorem, robúrque in ipſo natali momento exploratum habuerimus, divinare non difficulter licebit, in quas potiſſimùm animi affectiones quis proclivis ſit. Ita tamen, ut rationi, quæ tamquam Princeps regere & eminere imperio ſuo debet, locum ſuum concedamus: cùm in hunc finem liberum à Deo arbitrium acceperimus, ut ratione veluti jure quodam uteremur. Similitudinem præterea cum elementis anima habet: Cum terrâ quidem per ſenſus ipſos, in quã velut per patentes aditus rerum cognitio, & veritas ſe ingerit; cum aquâ, ob imaginationem; cum aëre, ob rationem; cum cœlo denique, ob intellectum. Quare ut in corpore elemẽtum alio aliud perfectius atque potentius eſt; ita quoque in animâ aliud dominatur & eminet, aliud obſequitur & ſubeſt. Quando verò ſimul cuncta ita compoſita, & quaſi expenſa ſunt, ut proportione ſuâ naturali ſimul conſiſtant; in animâ quoque omnia compoſita, & moderata ſunt, ac quaſi numeris quibuſdam affectus omnes in har-

monicam

monicam concordiam conſpirant. Hac igitur ratione homo μικρόκοσμος ſive parvus Mundus, aut certè typus aliquis magni Mundi, tam corpore, quàm animâ dici poteſt.

Quia verò in fabricâ hac humanâ animi affectiones, interioréſq; corporis partes miro ordine, ac magnâ ſapientiâ diſpoſitæ, conjunctæ, diviſæ, ſed oculorum indagationi ſubtractæ, naturam cujuſq; & inclinationem velabant atq; occultabant; ſigna externa iſta imprimere Deus voluit, quibus interna illa facies hominis, ſive conditio, & ad quas potiſſimùm affectiones tam corporis, quàm animi inclinaret, poſſet explorari. Vnde mihi quidem videntur inſigni injuriâ Deum, Naturámq; afficere, qui utriuſque defectum accuſantes, apertum eſſe pectus deſiderát, ad internum hominis ſtatum dignoſcendum: imperfectè enim idipſum eo modo, nec niſi cum periculo quodam communi fieri poterat. Deus autem mercatorem repræſentare voluit; is enim, cùm univerſas tabernâ conditas merces exponere, aut producere in pergulam non poſſit, ex omnibus particulam in ſignum promit: ita Deus, cùm interna omnia ſubjicere oculis noluerit, ſigna tantùm produxit, quibus affectiones internæ cognoſcerentur. Quia verò ſigna ipſa numero excedebant, variéque per univerſum corpus diffuſa, alibi occulta, alibi velata, & velut abſcondita erant, factâ quaſi ſignorum congerie, eam in faciem diſperſit, ac velut præ foribus ſuſpendit ad latentia & recondita ſigna omnia denotanda, animíque ipſius affectiones, & ſtatum explicandum.

Sed quid his longiùs immoror? Figuram capiti

videa-

videamus. Ecce rotunda eſt, id eſt, perfectiſſima, & ipſius Mundi quidam typus. Facies quid niſi exemplar, & pictura Dei, ut rectiſſimè legislator Moſes explicavit? Frons verò, in quâ actiones omnes intellectûs, velut per imaginem expreſſæ ſunt, & in quâ ſuprema illa animi potentia maximè actione eluceſcit, quid niſi ſupremos illos & angelicos intellectus, cœleſtémque ordinem ob oculos ponit? Iam ipſæ illæ frontis lineæ ſex rectæ, una triangularis, à Metopoſcopis ad ſeptem Planetas referuntur: Prima quidem ad Saturnum, ſecunda ad Iovem, tertia ad Martem, quarta ad Solem, quinta ad Venerem, ſexta ad Lunam, triangulus denique ad Mercurium, non ſine veſtigio (niſi ſuperſtitioſa ſit iſthæc curioſitas) characterum ſive notarum, quibus Planetę figurantur.

Sed ſi propiùs Naturam ipſam conſulentes, opinionum nebulas relinquamus, an non ſeptem faciei aperturæ, per quas rerum ſpecies admittunt ad ſe ſenſus, & proprias obeunt operationes, ſeptem Planetis aptè comparantur? Solem ecce, Lunámque cœli oculos vocamus: ſic licebit oculos, Solem, Lunámque hominis appellare. Iam os, in quo prima venuſtas faciei conſiſtit, Venerem repræſentat; Iovem & Mercurium nares, cùm naſus ipſe pro Iovis ſceptro, & Mercurii caduceo ſit; Saturnum verò, & Martem aures, ob ſimilitudinem ſiccitatis. Nævi denique per faciem ſparſi, ſidera reliqua, ſive ſtellas octavæ ſphæræ.

Sed ut ad plagas elementares deſcendamus: Oculus & viſus, ut Platonis, & Galeni dogma ſecum habeat,

beat,

beat, ignem referunt. Odoratum verò idem Galenus, *libro 7. de Decretis Hippocratis, & Platonis*, exiſtimavit aëreum eſſe; organum etiam odoratûs vaporoſum eſſe, & in qualitate aëreâ conſiſtere. Guſtus, docente Galeno *lib.* 1. *de cauſis Symptomatum*, cùm inſtrumentum humidiſſimum omnium habeat, atq; in qualitate humidâ conſiſtat, aquæ poteſt comparari. Aures denique totæ cartilaginoſæ, ac penè exangues, terrę naturam & ſimilitudinem oſtendunt.

Vt autem compoſita ipſa conſideremus, eorum inſignis in capite, & præcipuè in facie typus relucet. Nam quod attinet ad mixta imperfecta, oculorum illæ caligines, & veluti fumi, quibus ſuffuſiones producuntur, & præſagiri ſolent, aëris nebulas, caliginéſque repræſentant: perfectæ ſuffuſiones (vulgus Medicorum Cataractas nominat) & ὑποχύματα, nubes denſatas, & quaſi gravidas commonſtrant. Tonitrua & terræmotus, ad ſternutamenta & tuſſim: Pluviæ, nives, grandines, ad lachrymas: Tempeſtates, ad reliqua ſpiſſiora capitis excrementa: Irides, ad genarum colores, qui variis ab animâ modis proficiſcuntur, referri poſſunt. Iam verò mixta perfecta, ex abſolutiſſimâ totius vultûs formatione, nónne in cujuſque vel ſomniantis oculos incurrunt? Res ſanè animatæ in vultu ipſius Naturæ agitationibus innoteſcunt: Vegetativæ quidem, dum faciem alterari facillimè, augeri, imminui, quotidie deprehendimus, neque per aliud inſtrumentum cibis, & potionibus recipiendis, & præparandis, quàm per os, & dentes, aditus aperitur. Vbi porrò intimi, & extimi ſensûs, niſi in capite, atque vultu, ſedem eſſe videmus?

demus? Animam verò indagatricem rerum, illámque eximiam intellectûs facultatem, quæ *νοῦς* à Græcis appellatur, nónne docui in frontis ductibus, atque anteriori cerebri parte actionibus maximè eluceſcere, & lineamentis tamquam in tabulâ videri expreſſam? Quare nihil poteſt eſſe exploratius, quàm humani capitis, & maximè vultûs ornamentum, à ſummo illo rerum Auctore Deo, tamquam operis hujus ſingulare exemplar, aut potiùs Archetypi illius, ac perfectiſſimi operis totius Mundi quodammodò formatum fuiſſe ſignum, & adumbratam imaginem: Non enim totius Orbis vaſtitas in hunc exiguum quaſi gyrum compelli poterat, neque rerum omnium diſtinctionem hominis limitata ſtructura, ac brevitas capiebat.

Hac igitur de cauſsâ ita partes faciei Deus diſpoſuit, & cum univerſo corpore comparavit, ut à nævis faciei ad alios corporis, velut à compendio ſive indice ad totius voluminis contextum, certiſſimâ divinatione duceremur. Ego verò ex hac admirabili totius oris diſpoſitione, & cum reliquis corporis partibus conformitate, quam Græci *ἀναλογίαν* dicunt, exſolvam, ut opinor, naturalium cauſſarum cæcos & latentes nodos, ac poſitam in medio difficultatem clariſſimè expediam: quo ſcilicet pacto fieri poſſit, ut non ſolùm innatas animi affectiones, verùm etiam adhærentes corpori notas, & integumento veſtium coopertas denudemus. Quod quidem negotium arduum eſt, à nemine, quod ſciam, hucúsq; tentatum, quâ nimirum ratione certis è partibus, & faciei maculis, ſecretas, abditáſque corporis labeculas colligere poſſimus. abditæ corporis labes unde colligendæ.

Sed

Sed ἀναλογίαν, ſive conſpirationem, ut ita dicam, partium, bifariam ſolemus attendere: aut quantitatem, ſive menſuram, aut ſubſtantiæ qualitatem, ſeu conditionem. Ex utrâq; naturales cauſſas eruere, atque in commune proferre conſtitui; alterámq; uſurpato Proportionis nomine, alteram Similitudinis appellatione, ob majorem claritatem affecturus: ut ſi, exempli gratia, dicam: Nates eâdem analogiâ cum reliquâ corporis magnitudine menſurari, quâ genæ cum cæterâ vultûs parte conferuntur; iſthæc quantitatis, ſive menſuræ proportio erit: Sed ſi coxas, aut nates cum genis aliquo modo oſtendam comparari, cùm ſint toroſæ corporis partes, cùm binæ, cùm eundem quaſi ſitum obtineant; hoc ego ſimilitudinis nomine pronunciabo. Quibus ſi cauſſas ex Aſtronomicis fontibus derivatas adjungam, equidem exiſtimo tertiam me analogiæ conditionem daturum, lucémque aliquam difficili huic doctrinæ allaturum. Monitum tamen curioſum Lectorem volo, analogias ternas háſce ſimul in partibus omnibus faciei, & in partibus omnibus corporis pariter reperiri rarò poſſe; ſed cùm reperientur, tradita in principio norma numquam judicium tuum fruſtrabitur: numquam nævorum divinationem infringet. In quibuſdam verò binæ tantùm, aut proportio cum ſimilitudine, aut proportio cum analogiâ Aſtronomicâ conjuncta reperietur; & tunc etiam ut plurimùm ratio nævorum conſtabit. Deniq; ſola cum ſimilitudine proportio invenietur; & tunc non rarò lubricâ ſuſpicione divinatio laborabit. Sed nunc tres illas partes explicare eo ordine, quo propoſui, aggredior

Ac primò quidem,ut diſtinctè à me ſub oculos ponatur proportio, quâ faciei partes ad reliquum corpus referuntur, neceſſe eſt paucis, quæ faciei partes proportionem inter ſe habeant, & qualem, perſtringere: deinde, quomodo proportiones corporis inter ſe conveniant, declarare, ut tandem aliquando ſcopum meæ diſſertationis intento digito ſignificem, & quâ maximè ratione vultûs partes cum partibus corporis conſentiant,innoteſcat. Itaque ut à facie exordiar, non eſt ignorandum,ternas hanc habere dimenſiones, quibus ad rectiſſimam menſuram revocari poteſt; nimirum longitudinem,latitudinem,profunditatem. Etſi verò communiter longitudo ſpectetur, cenſeo tamen, nec latitudinem omnino,nec craſſitiem prætermittendam eſſe. Vt autem hanc longitudinem rectâ ac æquâ normâ diſtinguamus, res videtur exigere, ut minimum illud menſuræ punctum indagemus, quo cæteræ deinceps particulæ faciei apertè dignoſcantur,inter ſe menſurentur,& denique ſubductis calculis ſumma totius vultûs ratio ducatur. Lacunula igitur, quâ labrum ſuperius duas in partes æquales, eminentem & cavam, dividitur; aut etiam alterutrum narium ſpatium, quod mediæ lacunæ pari dimenſione reſpondet, totius faciei minima erit, ſed peræqua dimenſio: aucta verò, ſive multiplicata, plenam regulam, ac normam certiſſimâ ratione extendet: Duplicata enim ſpatium, quod à naſo ad labrum eſt, abſolutè complere ſolet: Quadruplicata aliarum plurium partium menſuram conſtituet, longitudinem ſcilicet oris, & oculorum, ſpatium, quod ab inferno labio ad menti terminum ex-

B tendi-

tenditur. Iam verò naſi,& aurium longitudo, illiúſque maximus ambitus, item ſpatium à naſo ſurſum ad confinium capillorum, ſeu frontis altitudo, & deorſum ad mentum, pari menſurâ conſtant; atque ſeſquialterâ proportione ad prædictas quatuor particulas ſe habent, id eſt, ſex menſuras minimas exæquant. Oris, auriúmque ambitus, pariter ſpátium ab unius oculi extremo ad alterius productum, duplicatâ proportione proximè nominatas háſce reſpicit, atque duodecim minimas menſuras explet. Vniverſæ autem faciei longitudo, frontíſque circuitus, oris ambitum ſeſquialterâ proportione ſuperat, atq; octodecim minimas menſuras complectitur. Spatium capillorum, ab extremâ fronte ad primam poſtremi colli vertebram, item ſpatium à mento ad verticem capitis productum, longitudinem faciei ſeſquialterâ proportione refert, ac vigintiquatuor menſuras minimas comprehendit.

Quid pluribus me extendo? Admirabilem hanc potiùs partium ſymmetriam, & numerorum proportionem, & rerum concentum atque harmoniam mirari ſubit. Videre, ſi diligentiùs mentis oculos adverteris, in faciei fabricâ liceat tot numerorum ſpecies à Pythagoricis animadverſas: numeros pares, impares, pariter pares, pariter impares, impariter pares: Ex his verò primos, & incompoſitos, ſecundos compoſitos, perfectos, imperfectos, æquales, inæquales; omnéſque proportiones, tam Arithmeticas, quàm Geometricas, atque adeò Harmonicas. Deprehendas proportionem duplam, ſeſquialteram, ſeſquitertiam. Cognoſcas

gnoſcas Harmoniam diateſſaron, diapente, diapaſon. Quæ omnia nimis longum eſſet, velut intento digito demonſtrare, cùm ex iis etiam, quæ dixi, clara & manifeſta videantur. Quid verò, ſi amplius addam, in facie figuras omnes Geometricas, tam circulares, quàm rectas expreſſas videri? Mira profectò, atque planè ſtupore digna conſtitutio hæc faciei eſt: Quin digna potiùs, quæ univerſi hominis, imò univerſi Mundi perfectum, abſolutúmque quendam typum repræſentet. Repræſentare autem non poterat, niſi proportiones háſce omnes complecteretur. Etenim ſi totum corpus harmoniâ iſtâ compoſitum eſt, omnésque ejus partes eaſdem proportiones habent, neceſſarium erat, unam aliquam partem conſtituere, quæ velut typus, ac regula reliquas omnes exactè, & veluti ad lineam menſuraret. Vnde ſimilis omnino operi univerſo typus eſſe debebat, & ab eo reliqui corporis ſigna, quaſi cognatione quâdam paria ſignificari.

Quia verò ſummus ille rerum Plaſtes vel ob materiæ ſeu exuberantiam, ſive etiam defectum, vel ob agentis operationes, ſive vehementes nimiùm, ſive remiſſas, ſæpiùs formâ laborare faciem animadvertebat, difficilémque hac de causâ divinationem, aut omnino falſam eſſe; regulam, ac certam quandam normam expoſitam oculis dare in corpore voluit, quâ & facies, & faciei omnes partes certo certiùs, an veræ ac naturales eſſent, explorari poſſent. Hæc autem manus eſt, cui magnâ ex parte mortales immortalitatem debent. Manu enim & hoſtes debellantur, & vita defenditur, ſphæræ, & novi velut cęli

conduntur, urbes, domus, naves conſtruuntur; manu veſtes texuntur, omnia imitatione naturæ pinguntur, figuræ cælantur, ſtatuæ ſculpuntur, picturæ adumbrantur, & denique leges, hiſtoriæ, libri ſcribuntur. Manus igitur veluti totius corporis munus, faciei menſura eſt. Tanta enim faciei naturalis longitudo cenſeri debet, quanta à carpo ad extremitatem digiti impudici continetur, quæ quidem ratio in pauciſſimis hominum fallit: imò verò cùm faciei omnes partes proportione certâ mẽſurentur, ipſæ quoque partes manûs inter ſe, & cum reliquis membris dimenſionem non fallacem habent. Ac primò quidem indicis longitudo ab extremo unguis ad tertium articulum ab exteriori parte extenſa, juſtam totius manûs dimidiatam magnitudinem docet: ſempérque æqualis reliquo ſpatio, quod ad carpum uſque procedit, invenitur. Intrinſecus verò idipſum digitus impudicus demonſtrat, quem ſi ab extremitate ad radicem uſque trans monticulum menſuraveris, tantum inveneris ſpatii, quantum inde ad carpum reliqua manus tenet. Vngues ipſi ſingulorum digitorum longitudinem tantam habent, quantum eſt ſpatium à radice unguis ad primum articulum definitum. Digiti craſſioris ambitus ejuſdem longitudini certâ menſurâ reſpondet.

Aliæ multæ adferri in medium proportiones poſſent, quibus manûs partes inter ſe menſurantur, niſi nimiùm prolixus videri poſſim, & illæ ipſæ facili videantur negotio deprehendi poſſe ex ſymmetriâ, ſive ſimilitudine, quâ partes inter ſe manûs, & faciei conveniunt. Quare ut huc ſermonis noſtri operam transferre

ferre poſſim, univerſam faciem è manu, velut è tabulâ, accuratè conſtituam. Tanta eſt enim longitudo faciei, ac frontis ambitus, quanta eſt longitudo manûs. Spatium, quod à radice capillorum per frontem ad orbiculum naſi extenditur, medio digito; reliquum ad menti extremum reliquâ manu exactiſſimè menſuramus. Frontis præterea altitudinem refert pars palmæ vicina, quæ prima & maxima indicis eſt: Secunda verò, ſimúlque juncta tertia in extremitate unguis finiens, ab illo ſpatio, quod à ſupercilio ad naſi orbiculum decurrit, numquam diſcrepâſſe obſervatum eſt. Prima tamen, & major digiti medii pars æqualis omnino illi ſpatio invenitur, quod à naſo ad mentum extremum porrectum eſt: ſecunda verò mentum ipſum menſurat: at annularis digiti pars major tractum illum juſtâ menſurâ exæquat, qui ſe à mento ad inferius labrum uſque inſinuat. Tertia verò medii digiti pars ungui conjuncta, totam ſuperioris labri lacunam, ſive philtrum, à narium interſtitio ad ſuperius labrum deductum, æquè menſurat. Similiter in medio digito, ſive impudico, tanta primi internodii verſus manum eſt longitudo, quanta oris, ſi labri arcum filo commenſuraveris; ſi enim rectâ in vacuis oris longitudinem menſuraremus, digiti pars illa excederet. Quin eadem pars frontis altitudinem etiam oſtendet. Ipſa palma manûs in longitudinem latitudinémque menſurare malam ſolet. Atque in hunc modum manu, tamquam perfectâ menſurâ uti poſſumus, quâ faciei diſpoſitionem exploremus; ut facie tandem reliquas totius corporis partes ſine errore, ſecundum proportiones à

Naturâ conſtitutas diſtinguamus. Id verò ut commodè fieri poſſit, planè neceſſum eſt, univerſum corpus ad ſymmetriam revocare. Neque moleſtus hac operâ ulli meritò videri debeo, cùm in hanc quiſque curã incumbere toto ſtudio deberet, ut ſe ipſum ante reliquarum rerum contemplationem cognoſceret; quare juſtâ reprehenſione digni ſunt illi, qui nullam cùm teneant ſuorum corporum rationem atque notitiam, in terreſtrium tractuum inveſtigatione, & maris immenſitate pernoſcendâ, atque adeò in vaſtiſſimis totius cęli ſpatiis circumſcribendis totâ cogitatione deſudant. Quemadmodum & illi aut ambitiosè nimis, aut nimis curiosè facere videntur, qui rei domeſticæ curis animo & cogitatione excluſis, ad civiles adminiſtrationes, & rerum publicarum gubernacula totis viribus feruntur.

Quare ut tandem aliquando manus ad inſtitutum opus admoveam; Dico, Naturam ſummâ providentiâ, ſummóque ſtudio corporis molem erexiſſe, facie in faſtigio conſtitutâ, in quâ velut in ſpeculo totus homo reluceret, & faciliùs in contuentium oculos incurreret, imaginésq; affectionum animi repræſentaret. Corporis igitur veluti principium facies eſt, à quâ reliquæ totius corporis proportiones, ſicuti à monade numeri, & à puncto lineæ dependent. Quare vulgatam ſtatuo corporum longitudinem, ſiquidem hujúſce regionis homines ſpectemus, novenâ totius vultûs longitudine conſtare potiſſimùm. Non enim inficias ibo, inveniri poſſe, qui majori porrectum, aut minori contractum menſurâ corpus habeant: cùm nonnulli corporis proceritate ſpatium

faciei

faciei decies expleant; aliorum longitudo octies dumtaxat; nonnumquam, ſed perrarò, ſepties faciem contineant. Grandiores verò faciem decies repetitam corpore reddunt; minores vix ſeptimum ſpatium, rariùs octavum excedunt. Verum tamen eſt, iſta Naturæ incrementa, & decrementa in cujuſque ætatis gradu quàm rariſſimè deprehendi. Sed vix umquam brevitas corporis tam anguſtâ periodo concluditur, ut ſeptenâ vultûs menſurâ non deſcribatur, cùm peccare tam indigeſto partu Natura non poſſit, corpus autem humanum rebus omnibus abſolutum magnâ induſtriâ, ac harmoniâ architectetur. Grandiores verò in majori numero reperiuntur, qui integrâ menſurâ communem illam proceritatem ſuperant. Sed illi quidem felicioribus aſtris nati, proportione perfectiſſimi ſunt; ut hac quidem de causâ Ariſtoteles, ille optimus Naturæ interpres, pulchritudinem, majeſtatémque corporis magnitudine commenſurare ſoleat. Itaque operæ precium me facturum arbitror, ſi utriuſque hujus magnitudinis, illius, inquam, quæ noveno vultûs ſpatio abſolvitur, pluriúmque eſt; & illius, quæ hanc magnitudinem excedit, quæque perpaucorum hominum eſt, proprias menſuras indagare incipiam, ac oſtendere, quomodo utreque iſtæ magnitudines à capite ad calcem in novem, ac decem æquales, juſtáſq; partes diſtinctæ ſint.

Quod ad priorem attinet, ſciendum eſt, in facie rectè, naturalíque proportione formatâ (quemadmodum explicui) tria æqualia inter ſe ſpatia reperiri. Primum frontis eſt, à confinio capillorum ad naſi

principium ſuper cilia deductum; alterum naſi cum interſtitio ſuperciliorum; tertium à naſo ad menti extremum porrectum. Primum ſapientiæ domicilium nonnulli veterum Philoſophorum dixerunt: Secundum ad pulchritudinem retulerunt: Tertium bonitatis ædem interpretati ſunt. Tria igitur hæc ſpatia, ſive menſuræ faciei ſæpiùs ſumptæ, certâ, ac exploratâ quâdam regulâ docent, perfectam, abſolutámque corporis longitudinem novies faciem totam explere. Prima autem menſura facies ipſa eſt: Secunda, ſpatium à gulâ ad pectoris extremum, unde enſiformis dicta cartilago exoritur: Tertia, quæ hinc ad umbilicum: Quarta, ab umbilico trans inguina ad principium coxarum: Quinta & Sexta, inde ad genua: Septima & Octava, inde ad talos porrigitur: Nona, ex tribus diverſis particulis conſtituitur. Quæ quidem pares inter ſe, & cum tribus illis, quas in facie deſcripſi, & exactiſſimè conveniunt: Quarum prima arcus ille eſt, qui à confinio capillorum, & frontis, ad verticem uſq; capitis extenditur: Secunda, ſubjectum faciei ſpatium eſt gula, quæ ab extremo mento ad pectoris uſque furculam pertingit: Tertia pars illa, quæ à talo ad plantam uſque pedis deſcendit. Videre igitur quàm ſæpiſſimè communitérque licet, in pleriſque mortalium, ac præſertim iis, qui compreſſa, & quaſi compacta membra habent, figuram eſſe quodammodo quadratam; quam certè perfectam, & æquilateram in primâ hominis formatione affectâſſe mater Natura, atque adeò expreſſiſſe videtur, centrum in inguine conſtituens, hominémque æquè largum, ac longum

gum

gum effingens. Novem enim illæ partes, quibus univerſi corporis longitudo diſtinguitur, pariter in brachiis extenſis cum thorace reperiuntur. Id verò quâ ratione fiat, quantum poſſum, breviter perſtringo. Si enim, ſive ab humeris forinſecùs per cubitum ad primam digitorum juncturam, ſive ab axillis intrinſecùs ad palmæ, & digitorum confinium deſcendamus, juſto calculo ter faciei longitudinem explebimus. Spatium verò digitorum utriuſque manûs ſemel faciem continebit: Ita quidem, ut brachia ambo, manúsq; ſimul longitudine ſuâ ſepties faciem reddant. Iam verò latitudo corporis, quæ ab uno humero ad alterum ſumitur, tanta eſt, quanta facies ipſa bis ſumpta; ut hac quidem ratione brachia extenſa juſtum illud ſpatium conficiant, quod à vertice capitis ad plantam uſque pedis Natura deſcripſit.

Reliquum nunc eſt, ut quâ ratione in alterâ illâ longitudine magis procerâ, magíſque perfectâ, quæ perpaucorum hominum eſt, decem particulares menſuræ reperiantur, tradam: Quare nunc novæ menſuræ hominem ſubjiciamus. Prima illa decem partium à vertice capitis ad extremum narium deſcribitur: Secunda à naribus ad principium pectoris: Tertia hinc ad extremum thoracem rectâ lineâ, ubi furculam infernam dicimus: Quarta ad umbilicum pertingit: Quinta deinde ad inguen, ubi centrum, mediúmque corporis locari ſolet. Reliquæ quinque partes per coxas, & crura deinceps juſtis ſpatiis comprehenſæ & deſcriptæ ſunt. Verùm enimverò non ſolùm faciem, quemadmodum jam ſæpè commonſtravi, ſed illud quoque ſpatium, quod à cubito ad extre-

extremum medii digiti percurrit, totius corporis juſta & exacta menſura eſſe poteſt. Sed ne extra fines propoſiti mei dicendi occaſiones perſequar, delicias háſce curioſas ſeponens, id quod agere potiſſimùm inſtitueram, quódque fundamentum doctrinæ hujus cenſeri poteſt, facili & claro verborum contextu abſolvam; quam ſcilicet proportionem cum totius corporis partibus partes faciei, quámque ſimilitudinem proportionum inter ſe quoque habeant; ut hinc de nævis, quaſi explorato, robuſtóque argumento judicemus.

Itaque quemadmodum tres æquales in facie partes diſtinximus; ita quoque docuimus, reliquum corpus tres æquales inter ſe diviſiones admittere, illam nimirum medii corporis, illam femoris, & tertiam à fine coxarum ad pedes uſque. Atqui hanc ipſam trium partium diviſionem in medio corpore notare iterum licet: ſpatiúmque, quod à pube ad umbilicum; deinde quod hinc ad mamillas; poſteà quod inde ad colli principium extenditur, æquali proportione contineri. Spatium præutereà, quod inter mamillas, velut terminos quoſdam intercluditur, frontis circumferentiâ menſuratur: Frons verò in longitudinem triplicata dorſum exactâ dimenſione æquat. Quemadmodum etiam faciei ſpatium novies, ſive etiam decies ſumptum, totius corporis proceritatem: ita quoque frontis altitudo novies, deciésve accepta, longitudinem dorſi abſolvit. Supercilii ſemicirculus duplicatus ſcapularum rotunditatem comprehendit: pari omnino ratione, quâ circulus per concavitatem oculum ambiens, peripheriam axil-

axillarum deſcribit. Quare ſi proportiones iſtę partium faciei, nec non ſimilitudines proportionum, quibus inter ſe partes faciei, corporíſque univerſi conveniunt, admittendæ; inficias nemo ibit, quin aliquâ ex parte ratio, quâ nævi faciei cum reliquis per corpus diſperſis conſentiant, conſtet: Sicuti enim facies totius corporis, ita partes faciei partium corporis quaſi figuræ quædam, & typi ſunt. Cùm igitur, ut in principio propoſuimus, frons pectus, ſupercilia humeros, eorum cavitas axillas, aures brachia, mentum pubem, malæ coxendices, os in viris quidem anum, in fœminis etiam partes verecundas repræſentet; mirum nullo modo videri debet, cur nævi, quibus Natura velut ſignis quibuſdam partes illas corporis obſignavit, affinitatem & relationem inter ſe habeant. Quoniam igitur frons pectus, aliæ alias partes reſpiciant ac referant, nævus quoque in fronte nævum in pectore, nævus in aliis partibus faciei nævum itidem in aliis corporis partibus indicabit.

Sed ut exactiùs amœniſſimam hanc doctrinam explicem, operæ precium me facturum arbitror, ſi ſimilitudines ipſas, quibus faciei partes cum partibus corporis comparantur, quàm diligentiſſimè excutiam, quâ tandem viâ ad lucem aliquam facilioris rationis per difficillimam hanc doctrinam poſſit perveniri. Nolim tamen quiſquam ſimilitudinum harum nimis diligens, aut accuratus inquiſitor ſit, néve exiſtimet, tam exactam regulam in partibus partium eſſe, quàm in illis faciei primis, quæ cum univerſo conferuntur, oſtendi reperiri. Cùm enim facies reliquo-

liquorum membrorum, velut mercium quarundam conductarum ſignum, typus, velut index ſit, neceſſarium non fuit, eâdem penitus diſtinctione faciem, corpúsque ſignari; ut nec eodem, quo in tabernâ mer ces ordine diſpoſitæ ſunt, foris ſigna collocantur, præſertim cùm tam exiguus locus, tam ingens, & figuris adeò diverſis conſtitutum opus planè ac exactè non recipiat. Quare ad hanc conſiderationem, ſi non perfectiſſima, certè adumbrata aliqua ſimilitudo ſuffecerit, quæ indicare etiam id, quod non indicat, & contemplantis deſiderium abundè explere poterit. Sed nunc, ut miſſa verba faciam, rem ipſam, & exemplum exhibeo.

Frontem quiſquis inſpicit, eam ſitu eminentem invenerit, parte mediâ planam, lateribus circularem, ſupernè lineâ, quæ in triangulari figurâ terminatur, diviſam, tranſverſim vario linearum concurſu velut aratam; habere dextrum, habere ſiniſtrum, habere promontoria. Ecce univerſam hanc poſiturã illâ parte corporis, quæ gulæ ſubeſt, non obſcurè expreſſam habes, quam quidem partem, etſi ſecundum rationem ſitûs ventrem medium Medici appellant, quia inter caput ventrémque inferiorem poſita eſt: Hippocrates tamen, verus Philoſophiæ pater, 7. *Aphoriſ.* ventrem ſuperiorem nominavit. A Græcis θώραξ dicitur, fortaſſis ἀπὸ τῦ θορῶ, id eſt, *ſalto*, quia in hac parte ſedes cordis, ejúſque continuus motus eſt: vel ut Stoici arbitrantur, παρὰ τὸ θεῖον ὧ ρεῖν, quia mentem, animi noſtri partem divinam continent. Thorax igitur egregiè undique finitus, & limitatus eſt, à jugulo ad xiphoidem cartilaginẽ, & diaphragma ex-

gma extenſus, ita ut à claviculâ pars ſuperior initium capiat, in diaphragmate finem; pars autem anterior oſſe ſterno, poſterior vertebris dorſi, dextra & ſiniſtra duodecim coſtis tamquam limitibus circumſcripta eſt. Formâ autem pulcherrimâ inter partes corporis excellit. Deinde capaciſſima eſt, fortiſſima, aliquantum protuberans, & quaſi per arcum extenſa. Quæ omnia pariter in fronte reperiuntur, cùm & hæc capax, fortis, protuberans, extenſa cernatur; ut propè dubites, in fronte thoracem, an in thorace frontem dicas figuratam: Nam cum triangulo frontis, os ſternum, xiphoidémque; cum lineis frontis, coſtas pectoris; cum duobus promontoriis frontis, duo mamillarum tubera rectè comparaveris. Non mirum igitur, ſi nævus quiſpiam in fronte conſtitutus, alium ſive in pectore, ſive in dorſo affinem, relativum poſitionis quodam ordine repræſentet. Iam verò ſi ad ſupercilia te convertis, horum eminētiam quò rectiùs, quàm ad eminentiſſimas totius corporis partes, humeros, inquam, referas? qui ſimili planè modo pectori dorsóque vicini & annexi ſunt, ſicuti fronti ſupercilia junguntur. Vnde ſi in hoc tractu faciei nævum aliquem notaveris, ſine ullâ dubitatione nævum pariter in humeris, dextrum aut lævum, pro variâ illius in facie poſitione, facillimè colliges. Imò verò (ut hinc admiranda Naturę diligentia manifeſta evadat) ſi in ſupercilio nævus aurem reſpiciet, ſimiliter in humeris (quemadmodum anteà oſtendi) partem verſus dorſum declinantem poſſidebit.

Ad malas tranſeo, carúmque naturam, & ſitum conſidero, ut ſub comparationem faciliùs mittam.

Ad certè, quod ad naturam attinet, carneæ ſuccíque plenæ ſunt, quantum ulla alia faciei pars : quod verò ad ſitum, inter frontem mentúmque poſitæ ſunt. Definio enim malas partes illas, quæ ab ore ſurſum eminentiores procurrunt. Cui igitur parti ſine Naturæ ullo damno malas opponemus? Coxis; hæ enim multâ carne veſtitæ, ſucco & ſanguine irrigatæ ſunt, intérque ventrem ſuperiorem, & tibías medium locum occupant; paritérque ut tertiam faciei partem malæ, ita totius corporis tertiam tenent. Itaque ſi malis Natura nævum impreſſerit, coxis quoque impreſſum puta: ita tamen, ut ſi in partibus naſo vicinis appareat, adhærere partibus Naturæ loco vicinis, ſive anterioribus, ſive poſterioribus intelligatur. Quo quidem confinio fit interdum, ut cùm proximus naſo conſtitutus ſit, ipſa quoque verenda contingat, ut jam in principio adnotavimus; Sed ſi prope maxillam, locum ſuum in natibus habebit. Quia verò non ſine valle montem, nec ſine concavitate aut ſinu promontorium invenias, ita ſupercilia cavum oculorum, ſive ſinum adjunctum habent. Quare cùm ſupercilia humeros, quaſi mons montem; ita ſinus oculorum axillas, quaſi vallis vallem reſpiciunt; nævúſque, qui in oculi cavo, præſertim inferiori conſpicitur certo certiùs alium ſibi in axillâ oppoſitũ eſſe indicabit; cum hac quidem differentiâ, ut ſi verſus naſum ad angulos majores, quos ῥαντῆρας, ſive πηγὰς Græci nominant, quòd inde lacrymæ manent, nævus declinet, dici poſſit quaſi in viciniâ pectoris hærere. Si verò verſus tempora ad angulos minores, ſive παρωτίας recedat, intelligi debeat dorſo propior eſſe.

De

De naſo, & oculis dicere ſuperſedeo, cùm lippis penè & tonſoribus notum ſit, quam partem corporis repræſentent; cúmque modeſti hominis eſſe ducam, celare, ac velare potiùs pudendi membri imaginem, quàm in facie ipſâ detegere. Si quis tamen honeſto ſciendi deſiderio nullam velit Naturæ partem philoſophico ſtudio excludere, per ſe quidem, ſi oculos animúmque animadvertat, curioſam poterit, & quaſi nuptam ſcientiam adipiſci. Etenim ſi quis porrectam naſi formam, & oculorum pupulas annexas conſiderat, ipſam mox partem, quâ vir eſt, & jus teſtimonii habet, non vanâ omnino contemplatione complectetur. Deinde, ſi examinare nævos voles, non difficili judicio à naſo ad penem, à palpebris ad ſcrotum, dextro ſiniſtróve teſte obſervato, comparationem transferet. In fœminis os ut plurimùm arvum genitale commonſtrat, & à labrorum ratione neſcio quid ſimile ad naturæ alas deduci ſolet; in quibuſdam tamen alia non remota lacuna, quod in viris perpetuum eſt, figuratur.

Aures verò, quæ tamquã alæ capiti utrimq; adhærent, cui rectiùs parti, quàm brachiis conferes? & ipſa quaſi alas corpori Natura affixit. Rectè igitur nævus in auribus, aut circùm exiſtens, brachia nævo inſignita eſſe oſtendet. Quia verò in varias brachium partes diſtinctum eſt, in ſpatium, quod ab humero ad cubitum deſcendit; in lacertum, ſive ſpatium à cubito ad carpum productum; denique in manum: experientia ipſa, certiſſima Naturæ hac in parte miniſtra, edocuit, nævo, qui vicinus auribus eſt, alium in ſuperiore parte brachii humero vicinum reſpondere:

dere:

dere: ſed illi, qui ſuper aures, alium in lacerto congruere. Diſcrimen tamen eſt, in ſuperiore ſui parte, ſive in pinnâ, an in mediâ, an potiùs in inferiore, ſive anſâ nævum auris habeat. Si enim in ſuperiore, nævum lacertus habebit cubito proximum: ſi in infernâ, lacertus nævum dabit vicinum manui: ſi in mediâ, ſive meatu, ipſa manus nævum porriget. Ipſa quidem vola, ſi ab intimâ parte auris, ſive conchâ derivaverit: Dorſo autem, ſi ab extimâ parte acceperit.

Quia verò, ut ſuperiùs monui, ἀδύνατον videbatur, in tam puſillâ imagine tantam rerum varietatem exprimere, támque exiguo loco tantam totius corporis machinam quàm diſtinctiſſimè claudere, prçter faciem membra quædam conſpicua divinus ille Architectus fecit; partim, ut ſine adminiculo ullo comparationis per ſe cognoſcerentur; partim, ut ad reliquas corporis partes explicandas cum facie concurrerent. Cùm igitur tibiarum pedúmque figuram ſatis diſtinctam facies non caperet, ſucceſſerunt lacerti, manúſque, ſine ullo verecundiæ damno pariter nudæ, & hanc deſcriptionem perfectiſſimè expreſſerunt. Itaque quemadmodum aures brachia, ſic brachia tibias repræſentant. Tanta enim ſimilitudo utrorumque eſt, ut eædem ferè partes, & iidem articuli, ad paria quaſi munia apti promptique numerentur. Hinc inventi quidem non ſemel fuêre, qui manuum defectum pedibus; pedum manibus ſuppleverunt; quibus ſcribere pedibus, pingere, texere, dare, accipere facilè; gradi autem manibus neceſſarium, atque expeditum fuit. Si quis igitur nævus

lacer-

lacertum, manum, digitúmque premet; tibiam pariter, pedem, digitúmque pedis eodem ordine, ſitúque obtinebit.

Iam verò buccam, mentúmque, quò niſi ad ventrem pubémque referas? Mehercle, neque lac lacti, neque ovum ovo eſſe ſimilius poteſt, ſi utraque iſta curioſiùs componas. Bucca carnea, & talis venter eſt; & ut mentum, ſic pubes pariter eminet: ut illud faciem, ita hæc abdomen terminat, & claudit. Hinc quidem nævus in buccâ conſtitutus, alium in abdomine ſecundum poſitionem dextri, atque ſiniſtri revelabit: ita quidem, ſi prope cavum inferioris labri inveniatur, latere prope umbilicum; ſi in vertice, ut ita dicam, menti, hærere extremâ pube intelligatur. Philtrum autem, ſive cavum labri ſuperioris ſub naribus, quàm aptiſſimè, è comparatione confiniorum, perinæum, ſive interſtitium inter ſcrotum & ſedem, exprimit, atque ita nævi utrobique quàm facillimè colligentur.

Hactenus quidem, & à proportionibus, quibus corporis partes cum facie, & inter ſe conſentiunt; & à ſimilitudine, quâ figuram, materiam, ſitúmque partium corporis faciei partes repræſentant, ſatis ſupérque eruiſſe mihi rationes videor, quibus certa & definita nævorum regula conſtituatur. Reliquum nunc eſt, ut quod initio quoque propoſueram, cauſſam aliquam à cœlo ipſo derivem. Etenim ſi à divinis illis machinis humana corpora (quod in herbis, aliiſque ignobilioribus fieri doctiſſimus Porta demonſtravit) quaſi à ſigillo quodam certas notas atque characteres recipiunt, quibus Planetarum in-

ſingula dominium diſtinguatur; cur, obſecro, dictu abſurdum ſit, à ſtellis, ſideribúſq; in tam egregium ordinem, atque chorum à ſupremâ Mente coactis, quemque noſtrum, dum gignimur, effici, ſignúmq; recipere, quo à ſuo aſtro corpus quoque, & membra quæque dependere, regi, ac quaſi ſignari videantur? Hinc quidem Ptolomæus aurem dextram, veſicam, ſplenem, & oſſa Saturno attribuit: manus, pulmones, hepar, ſanguinem, & ſemen Iovi: aurem ſiniſtram, renes, & genitalia Marti: oculos, cerebrum, cor, nervos, cateráque dextera Soli: nares, os, & pudendum Veneri: linguam, mentem, & rationem Mercurio: gulam, ſtomachum, omniáque ſiniſtra Lunæ. Hinc etiam ſignis Zodiaci corporis partes diſtributæ ſunt, Arieti, quaſi capitis præſidi, facies, oculi, aures: Tauro collum, & gula: Geminis ſcapulæ, brachia, manus: Cancro pectus, mamillæ, venter ſuperior, ſplen, & pulmones: Leoni cor, ſtomachus, diaphragma, & ſpina dorſi: Virgini venter, & inteſtina: Libræ renes, vertebræ, latera, & lumbi: Scorpioni clunes, genitalia, & veſica: Sagittario coxæ, atque etiam latera, & genitalia: Capricorno genua: Aquario tibiæ: Piſcibus pedes. Exiſtimârunt prætereà Aſtrologi, quemque Planetarum partibus corporis ſingulis dominari, ſed ſecundum varietatem ſignorum, in quibus generationis cujuſque tempore exſiſtebant, dominium variare. Quo quidem ordine in Ariete Saturnus pectus obſidet, Iupiter ventrem, Mars caput, Sol latera, Venus pedes, Mercurius tibias, Luna genua: In Tauro Saturnus ventrem gubernat, Iupiter dorſum, Mars collum, Sol

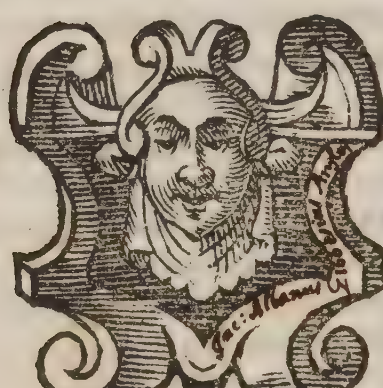
genua,

genua, Venus caput, Mercurius pedes, Luna collum & tibias. Atque ita deinceps mutant, variántque hoc imperium, & in corpore humano ſecundum ſtellarum fixarum diverſam poſituram, diverſimodè vim & characteres imprimunt. Quæ omnia, quia longè à limitibus argumenti mei recedunt, non proſequor.

Quod verò ad nævos attinet, videntur illi quidem velut notæ aliquæ à ſignis cœleſtibus impreſſæ humano corpori, non tantùm ſitu, aut formâ, ſed ipſo quoque colore variæ, ut in ipsâ geniturâ Planetæ cujuſque & ſideris dominium obtinet. Quare cùm partes ſingulæ faciei cum reliquis corporis partibus affinitatem, & neceſſitatem certam habeant, eaſdémque in prototypo repræſentent, naturæ congruum erat, ut quâ notâ, ſive charactere, pars corporis à dominante Planetâ, atque aſtro inſignita erat, eâdem etiam parva faciei particula, quæ illam corporis partem exprimit, figuraretur: In primis ſi nota, ſive character ille ejuſmodi ſit, ut magnitudine ſuâ ſtatim ac facilè in oculos incurrat. Id enim non tantùm ſolo dominio hujus illiúſve Planetæ, aut ſigni, ſed conjunctione Planetæ cum ſigno evenire ſolet. Evidentiùs autem, ſi bonâ, aut malâ ſorte conjunctio iſta in Planetam, qui idem cum ſidere habebit dominium, incidet: ita enim & Planeta, & ſidus pariter, & conjuncto influxu partem corporis afficient, notámque impriment & grandiorem, & ſuo quaſi colore tinctam. Atque hæc tertia, ultimáque nævorum ratio eſt, ſic ſatis in vario & jucundo doctrinæ hujus guſtu delibata; nam ut omnia,

quæ ad perfectam abſolutámque perfectionem examinandam curioſa Aſtrologia invenit, producerem, neque Genij, neque etiam inſtituti mei fuit: cùm ſecreta illa, & ſæpiùs ſuperſtitioſa aſtrorum libare, non penetrare; intelligere, non profiteri: cúmque in nævorum hac explicatione non tamquam Aſtrologus, ſed tamquam Philoſophus verſari voluerim; quem ut non modò ſcriptis, ſed vitâ, & moribus etiam agam, æternum Sapientiæ Numen rogo.

FINIS.

INDEX RERVM

In hoc Tractatu contentarum.

A

ABenragel Arabs de Nævis ſcripſit.4.

Analogia partium humani corporis bifariam conſideratur.16.

Ariſtoteles pulchritudinem corporis magnitudine ejus menſurat.23.

Aures brachiis conferuntur.31.

Aures terræ naturam referunt.14.

B

Brachia extenſa æquant menſuram corporis à vertice ad pedes.25.

Brachia tibias & pedes ſimilitudine exprimunt.32.

Bucca & mentum cum pube habent analogiam.33.

C

Cauſa, cur nævi in facie alios in corpore expreſſos notent. pag.35.

Cauſas analogiæ nævorum nemo nec Veterum, nec Recentiorum exactè tractavit.9.& 15.

Cognitio nævorum Phyſiognomiæ pars.3.

Coxarum cum malis convenientia.30.

D

Deſiderium Auctoris promovendæ utilitatis publicæ.2.

Deus mercatores imitatur.12.

Difficultas ſcientiæ Næuorum.9.

Dignitas & utilitas manus.19.& 20.

E

Elementa ſenſibus reſpondent.14.

Fa-

F

Facies exemplar & pictura Dei. 13.
Facies menſura & typus totius corporis. 19.
Facies non fuit figuræ tibiarum & pedum capax. 32.
Facies ternas habet dimenſiones. 17.
Faciei dimenſio quomodo fiat. 17. & 18.
Figura capitis rotunda Mundi typus. 13.
Figuræ Geometricæ omnes in facie expreſſæ. 19.
Frons intelligentias repræſentat. 13.
Frons triplicata in longitudinem dorſum æquat. 26.
Frontis deſcriptio cum medio ventre conveniens. 28.

H

Homo animalium perfectiſſimus. 2.
Homo Mundi ſimilitudinem continet tam in animo, quàm in corpore. 10. & 12.
Homo totus ex facie cognoſcitur. 22.

I

Indorum mos in Rege eligendo. 3.
Inguen centrum in homine. 24. & 25.
Inveſtigatio ſui potior inveſtigatione rerum aliarum. 22.

L

Labra & os in fœminis pudenda referunt. 31.
Labra tumida & rotunda quid denotent. 4.
Lacunula in labro ſuperiore totius faciei dimenſio eſt. 17.
Longitudo faciei manu menſuratur. 20.
Longitudo hominis plerumque conſtat novena longitudine totius vultus. 22. & 24.

M

Manus regula & norma eſt faciei menſurandæ. 19. 20. & 21.
Maxillarum circumſcriptio & ſitus coxis reſpondens. 30

Me-

Melampus de Nævis ſcripſit. 4.
Menſuræ decem in homine quomodo reperiantur. 23.
Menſuræ novem totius humani corporis. 24.
Meteora in capite & facie relucent. 14.
Mixta perfecta ex vultu apparent. 14.
Monumentum ſæculis profuturum relinquendum eſt. 1.

N

Nævus in abdomine ſocium habet in malis infra labrum inferius. 8. & 33.
Nævus in auribus alium in brachiis indicat. 31. & 32.
Nævus in bucca alium in abdomine oſtendit. 33.
Nævus in cavo oculi alium habet in axillis analogum. 30.
Nævus in fronte alium in pectore aut dorſo habet. 5. et. 29
Nævus in genis nævos in coxis indicat. 6. & 30.
Nævus in labris quid ſignificet. 4.
Nævus in labro ſuperiori nævum in perinæo oſtendit. 7.
Nævus in lacerto alium in tibia habet. 33.
Nævus in palpebris, aut naſo, alium in pene, aut ſcroto indicat. 6. & 31.
Nævus in ſuperciliis ſodalē ſuū habet in humeris. 6. et 29.
Nævi brachiorum crurum nævos oſtendunt. 8.
Nævi corpori à ſignis cœleſtibus ſunt impreſſi pro varietate dominii Planetarum. 35.
Nævi faciei reliquos in corpore nævos indicant. 5.
Naſus penis indicium habet. 5. & 31.
Natura in architectando corpore humano ſolicita. 23.
Numeri omnes in facie deprehenduntur. 18.

O

Oculi Solem & Lunam repræſentant. 13.

P

Partes corporis quæ ſibi proportione reſpondeant. 27.

Par-

Partes manus ſe ipſas menſurant, & quomodo. 20. & 21.
Pectus qui apertum deſiderant, Deum & Naturam injuſtè accuſant. 12.
Pedes ſæpe vices manuum obeunt. 32.
Philtrum ſub naribus perinæo reſpondet. 33.
Phyſiognomia quid ſit. 4.
Planetæ quibus animæ potentiis præſint. 11.
Planetæ ſeptẽ quibus partibus corporis ſinguli præſint. 34.
Planetarum cum lineis frontis analogia. 13.
Proportio Arithmetica, Geometrica, & Harmonica in facie invenitur. 18.

R

Regula cur non ſemper exacta in nævorum conſideratione. 28.
Regula nævorum non ſemper certa. 9.

S

Scientia naturalis propria Medici. 2.
Semicirculus ſupercilii duplicatus ſcapularum rotunditatem oſtendit. 26.
Senſus Planetis comparantur. 13.
Signa duodecim Zodiaci quibus partibus corporis ſingula præſint. 34.
Similitudo animæ cum elementis. 11.
Spatia tria æqualia in facie. 23. & 24.
Status hominis beati qualis. 1.

T

Thorax unde, & cur ſic dictus. 28.
Thoracis circumſcriptio, ejuſque cum fronte analogia. 28. & 29.

FINIS.